СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

IV

1890.

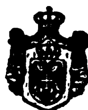

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ
1891

Цена 0·50 дин.

ПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

IV

1890.

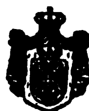

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1891

I. СКУПОВИ ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

6. ЈАНУАРА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Д. Нешић, М. Кујунџић, Св. Николајевић, П. Срећковић, М. Валтровић, Љ. Ковачевић, Љ. Клерић, Св. Вуловић, Даворин Јенко и М. Ђ. Милићевић.

1.

Пошто Академија није, за ове три године, према члану 13. основ. закона и члану 14. Пословника, изабрала ни једнога члана, то је на овом скупу, по довољном разговору и објашњивању, једногласно одлучила да ове године изабере три права члана, и шест чланова дописника.

2.

Прелазећи на књижевнике, које би могла изабрати, Академија се сагласи и једногласно изабра ове:

1. г. Симу Лозанића, дописника, професора Вел. Школе за правога члана Академије Природних Наука;

2. г. Јована Ристића, књижевника, Краљевог Намесника, за правога члана Академије Друштвених Наука; и

3. г. Глишу Гершића, дописника, за правог члана Академије Друштвених Наука.

За чланове дописнике опет изабра ове:

1. г. Вамберију, чувеног Оријенталисту и професора у Пешти;

2. г. Перу Ђорђевића, професора у Београду;

3. г. Љубомира Стојановића, професора у Београду, — за чланове дописнике Академије Философских Наука;

4. г. Вилмоша Фракнојија, потпредседника Маџарске Академије;

5. г. Љубомира Јовановића, професора у Београду, — за чланове дописнике Академије Друштвених Наука; и

6. г. Д-ра Милана Јовановића, лекара у Београду, за члана дописника Академије Уметности.

3.

По члану 26. закона бише изабрани за секретаре Стручних Академија за годину 1890. ова г. Академици:

а. за Академију Природних Наука, Д. Нешић;

б. за Академију Философских Наука, М. Кујунџић;

в. за Академију Друштвених Наука, П. Срећковић; и

г. за Академију Уметности, М. Бан.

Председавао,
Мил. Кујунџић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

18. ЈУНА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Д. Нешић, М. Кујунџић, Св. Вуловић, Михаило Валтровић, Љуб. Ковачевић, Д-р М. Јовановић и Љуб. Јовановић.

1.

Г. Министар Просвете и Црквених Послова, уз писмо своје од 9 јуна ове год. Пбр. 8212, спроводи прву свеску скупљених списа Галилеја Галилеи-ја, коју краљевска италијанска влада као дар шаље нашој Академији.

Одлучено је, да се с хвалом прими, и г. Министар извести о пријему.

2.

Г. Душан Поповић, ђак VI разреда велике гимназије у Сарајеву, шаље Академији на откуп стари Псалтир из друге поле XVI, или почетка XVII века, у ком има приле-

тених и листа из штампаних Србуља. Цену понуђач није одредио, него оставља Академији да му она да̂ колико сама нађе за добро.

Академија одреди, да се г. Душану Поповићу пошље 80 динара као откуп за поменути Псалтир.

3.

За Мариновићеву награду Академији су дошла два списа:

1. „*Он зна све,*“ прича од Д-ра Лаз. К. Лазаревића; и

2. „*Ново оружје,*“ прича од г. Симе Матавуља.

Академија је ове списе предала својим члановима, г. г. Св. Вуловићу и Д-ру М. Јовановићу да их прочитају, и да јој кажу шта о сваком мисле.

Г. г. Св. Вуловић и Д-р М. Јовановић реферују о прочитаним списима, сваком на по се и Академија, саслушавши мишљење г. г. референата, одлучи:

да Мариновићеву награду, од 600 динара добију ове године два списа: „*Он зна све*“

и *Ново оружје,*" тако да један писац прими 300 и други 300 динара.

Академија је, даље, вољна штампати та два списа као своја издања на основу чл. 56, тачке *б.* свога Пословника, а писцима уступити известан број примерака.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао Академик,
М. Валтровић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

22. ЈУНА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Д. Нешић, Панта Срећковић, Св. Вуловић, Михаило Валтровић, Љуб. Ковачевић, Д-р М. Јовановић и Љуб. Јовановић.

1.

Прочитано би писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 19 о. м. Пбр. 5667, које гласи:

СРПСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ.

У одговору на писмо поштоване Академије од 9 априла ове год. Бр. 218, част ми је саопштити јој, да ћу у буџету Министарства Просвете и Црквених Послова за рачунску 1891 год. предложити, сагласно с поштованом Академијом, потребне суме како за рад Српске Краљевске Академије у даљој години, тако и за накнадно измирење свега из ове године, сматрајући да се овим начином по могућности олакшава тешкоћа, која је настала услед овогодишњег буџета односно кредита одобреног Српској Краљевској Академији.

Спрам тога мени је част замолити поштовану Академију, да ми изволи или писмом доставити свој пројект буџета за 1891 годину, с обзиром на накнаду за 1890 год., или тога ради одредити једнога свога члана, који би ми потребним подацима помогао, да саставим тај пројект буџета.

Министар
Просвете и Црквених Послова,
Анд. Николић

и *Ново оружје,*" тако да један писац прими 300 и други 300 динара.

Академија је, даље, вољна штампати та два списа као своја издања на основу чл. 56, тачке *б.* свога Пословника, а писцима уступити известан број примерака.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао Академик,
М. Валтровић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

22. ЈУНА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Д. Нешић, Панта Срећковић, Св. Вуловић, Михаило Валтровић, Љуб. Ковачевић, Д-р М. J[illegible]новић и Љуб. Јовановић.

Прочи[illegible]
свете[illegible]
50[illegible]

СРПСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ.

У одговору на писмо поштоване Академије од 9 априла ове год. Бр. 218, част ми је саопштити јој, да ћу у буџету Министарства Просвете и Црквених Послова за рачунску 1891 год. предложити, сагласно с поштованом Академијом, потребне суме како за рад Српске Краљевске. Академије у даљој години, тако и за накнадно измирење свега из ове године, сматрајући да се овим начином по могућности олакшава тешкоћа, која је настала услед овогодишњег буџета односно кредита одобреног Српској Краљевској Академији.

Спрам тога мени је част замолити [illegible]товану Академију, да ми изволи или [illegible] доста[illegible]вој пројект буџета за 189[illegible] [illegible]ом на накнаду за 189[illegible] [illegible] одредити једнога свога [illegible] [illegible]отребни[illegible]дацима [illegible] [illegible]тиј [illegible]џета.

[illegible]

2.

Прави члан Академије, г. Ил. Руварац шаље „*Опис турских области и у њима хришћанских народа, а нарочито народа српскога, састављен 1771 године српским патријархом Василијем Бркићем.*“

Г. Академик је прибрао и пред тим описом изложио неколике податке о животу и раду поменутога патријарха Василија Бркића.

Усвоји се да се штампа у „Споменику Академије.“

3.

Академик М. Ђ. Милићевић подноси „*Стогодишњицу Вука Стеф. Караџића*“, то јест, збирку свега онога што је рађено 1887 године за прославу „Вукове Стогодишњице“ у Београду.

Академија одлучи да се та збирка штампа као „Споменик Српске Краљ. Академије.“

4.

Академик Ст. Новаковић шаље Академији свој састав „*Село*“ из дела „Народ и земља у старој српској држави.“

Усваја се да се штампа као *Глас Академије*. Коректуру ће држати г. Љ. Јовановић, а ревизија ће се слати у Цариград писцу.

5.

Г. Иван Павловић, тражи још сто примерака од *Споменика II,* у ком су његови исписи из француског архива, с пола продајне цене.

6.

Саксонско Краљевско Друштво за Науку шаљући своја издања, моли за размену.

Одлучено би да се понуда прими и издања шаљу.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Мих, Валтровић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

12. НОВЕМБРА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Бан, П. Срећковић, Даворин Јенко, Љ. Клерић, С. Лозанић, Љ. Стојановић, Љ. Јовановић, Јован Жујовић, Светислав Вуловић, Љуб. Ковачевић, Милан Кујунџић.

Академик Мил. Кујунџић прочита овај предлог:

„Српска Краљевска Академија, овлашћена „актом Владе Његовог Величанства, кра-„љевскога заштитника, да пронађе начине „за ујамчење средстава потребних за ака-„демијски рад, не налази никакво достој-„није средство и начин но једнодушни апел „свој на освећено родољубље Владе и „народа.

„Надахнута уверењем о томе, Српска „Краљевска Академија наставила је свој „рад на своме законитоме основу.

„Но овим радом њена су задужења преко-„рачила средства, која су јој ове године „веома недовољно одређена.

„И пошто се приближује и крај године, „Академија појима све јаче своју свету „дужност: да своје *обавезе учињене на* „*основу закона, искупи.*

„С тога овлашћује Председништво Срп„ске Краљ. Академије да може, у име њено „а онамо где има праведнога поверења у „будућност српске самосталне науке, да по„зајми она средства која је радом својим „законито задужила, све док не стигне она „могућност наговештена племенитом во„љом Владе Његовог Величанства.“

Академија одлучује да Председништво оде Господину Министру и да га умоли да Академији прибави што јој по закону припада.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Мих. Валтровић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

6. ЈАНУАРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, П. Срећковић, Д. Нешић, Св. Вуловић, Глиша Гершић, Јован Жујовић, Љ. Клерић, Љуб. Ковачевић и Љуб. Јовановић.

1.

Бише изабрани за секретаре посебних Академија за годину која од 22. фебруара наступа ова господа, и то:

за Академију Природних Наука, Д. Нешић,

за Акидемију Философских Наука, Св. Вуловић;

за Академију Друштвених Наука, Панта Срећковић;

за Академију Уметности, М. Бан,

2.

Усвајајући одлуку Академије Природних Наука, Скуп одлучи да се онако поступи како је та Академија данас питана о теми

Facta loquntur, решила, али како веħ тема, о којој је талико раħено, не може и даље остати као тема, одлучено би да Академија Природ. Наука састави другу тему за годину која долази.

3.

По члану 52. Пословника, за контролоре Академиских рачуна за годину која наступа од 22. феб. 1891 изабранибише: М. Валтровић, Љ. Ковачевић и Сима Лозанић.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Ковачевић

Академик Сима Лозанић донео је прочитану своју на свечаном скупу расправу да се штампа у „Гласу“ Српске Краљ. Академије, молећи да се што пре преда у посао државној штампарији.

Академија одлучи да се шаље државној штампарији да се штампа, а број „Гласа“ да се одреди кад се почне слагати.

Председавао,
Д. Нешић

Записао,
М. Валтровић

СТУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

10. декембра 1890 год.
у београду.

Били су: Д. Нешић, Јов. Жујовић, Љуб. Ковачевић, Љуб. Клерић, Милан Кујунџић и Мих. Валтровић.

Дописни члан Академије Природ. Наука, г. професор Брусина, шиље Академији наставак своје орнитологије на штампање.

Одлучено да се штампа пошто се нај-пре препише, о чему се г. писац сам по-старао.

Председавао,
Дим. Нешић

Записао,
М. Валтровић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА
6. ЈАНУАРА 1891 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Д. Нешић, Љ. Клерић и Јован Жујовић, и секретар М. Ђ. Милићевић.

Академија Природних Наука саслушавши реферат Академика, г. Ј. М. Жујовића, и усвајајући његове погледе одлучи:

1. да се ни једном од поднесених списа не може досудити расписана награда;

2. да се оба састава, као марљиво рађена помену хвалом на годишњем скупу Академије; и

3. да се састав „О терцијеру тимочке Крајине,“ који носи знак „Facta loquuntur,“ ако писац пристане, штампа у *Гласу Краљ. Академије*.

Председавао,
Дим. Нешић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

III. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

5. марта 1890 год.

у београду.

Били су: М. Бан, П. Срећковић, М. Валтровић, Св. Вуловић, Милан Кујунџић, Љуба Ковачевић, П. Ђорђевић, Љуб. Стојановић и Љ. Јовановић.

Гости: Пуковник Драг. Угричић, професор Д-р Љ. Недић, г-ђица Зорка Угричићева и неколико ђака.

На овом скупу Академик М. Кујунџић прочитао је своју расправу „*О животу и о школи*“ *или* „*о научности старе педагогике.*“

Читање је трајало од $4^3/_4$ до 7 час. у вече.

Одлучено да се штампа као *Глас XXIV Српске Краљев. Академије.*

Председавао,
М. Бан

Записао,
Свет. Вуловић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

15. ОКТОБРА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Матија Бан, Љуб. Ковачевић, Свет. Вуловић, Мих. Валтровић, Љуб. Стојановић, Љуб. Јовановић.

1.

Пошто је г. Мил. Ђ Милићевић слаб те не може по ранијем решењу Академије, да са г. Пантом Срећковићем поднесе Његовом Величанству Краљу издања Српске Краљевске Академије, то је решено да г. Милићевића замени г. Матија Бан.

2.

Велика гимназија сарајевска са захвалом потврђује да је примила послате јој књиге Српске Краљ. Академије.

Прима се на знање.

3.

Краљевска Академија Знања у Лисабону потврђује да је примила неке књиге Српске Краљ. Академије.

Прима се на знање.

4.

Краљевско Друштво у Лондону потврђује да је примило неке књиге Српске Краљев. Академије.

Прима се на знање.

5

Г. Дим. Петровић шаље расправу на Мађ језику „*О алкохолном пићу.*“

Примљено с хвалом.

6.

Универзитетска Библиотека у Упсали жели да ступи у везу са Краљ. Срп. Академијом и нуди своје књиге у замену за књиге Срп Краљев. Академије.

Одлучено је да се понуда прими и издања пошљу.

7.

Г. Фридрих С. Краус шаље другу свеску списа свога Am Ur-Quelle (II св. II књига).

Примљено с хвалом.

Председавао,
Св. Вуловић

Записао,
М. Валтровић

IV. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

12. марта 1890 год.

у Београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Љ. Ковачевић, М. Кујунџић, Св. Вуловић, М. Валтровић, Љ. Стојановић, Љуб. Јовановић.

Од гостију био је г. Дим. Руварац, свештеник из Земуна, и неколико младих људи из Београда.

Члан дописник Љ. Јовановић, прочита свој састав који носи име „*Степан Вукчић* „*Косача, Велики Војвода Краљевства Срп-* „*скога.*“

Састав је саслушан с потпуним задовољством и Академија ценећи тај озбиљан рад, одлучи да се штампа као *Глас XXV Српске Краљев. Академије.*

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

М. Валтровић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

16. АПРИЛА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић и Љуба Јовановић, и Академици: М. Бан, Св. Вуловић, М. Валтровић, Јов. Жујовић, Љуб. Стојановић, М. Кујунџић и Даворин Јенко.

1.

Академик Љ. Ковачевић, приказује Синђелију коју је године 1780 рашки Митрополит Никодим дао попу Марку.

Одлучено би да се штампа у „*Споменику Српске Краљевске Академије*.

2.

Академик Љуба Стојановић приказује школско сведочанство које је Никодим учитељ пећски дао своме ђаку Тодору, који иде у Свету Гору да се закалуђери. Сведочанство је то писано на целом табаку крупним уставом 18 века.

Одлучено би, да се и ово штампа у *Споменику Срп. Краљевске Академије.*

3.

Академик М. Ђ. Милићевић прилаже неке цртице о животу пок. Вука Ст. Караџића и једну песму за коју се уверава, да је Вуков спев.

И за ово одлучено би да се штапа у Споменику Академиском.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Љ. Ковачевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

26. новембра 1890 год.

у београду

Били су: М. Бан, П. Срећковић, Љ. Ковачевић, Мих. Валтровић.

1.

Читало се писмо г. Чеде Мијатовића у коме тражи да се Британском Музеју пошљу Споменици II и III.

Одлучено би да се наведени Споменици пошљу Британском Музеју.

2.

Академик П. Срећковић чита своју расправу: *Економска политика кнеза Милоша.*

Саслушана је великом пажњом и одлучено да се штампа у Споменику.

Председавао,
П. Срећковић

Записао,
М. Валтровић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

31. ДЕКЕМБРА 1890 ГОД.,

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Глиша Гершић, и чланови: М. Бан, Дим. Нешић, Мих. Валтровић, Љуб. Стојановић, Љуб. Јовановић.

Секретар М. Ђ. Милићевић приказује збирку старих српских писама, досад нештампаних, коју је послао г. Д-р К. Јиречек.

Одлучено би да се штампа у Споменику. Коректуру да држи Љ. Ковачевић, а ревизија да се шаље писцу у Праг.

Исти приказује два чланка Стојана Новаковића: а) Српске старине по Македонији и б) Белешке Доктора Брауна из Српских земаља, од године 1669.

Одлучено да се обе усвоје и штампају у Споменику.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Љуб. Ковачевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

8. ЈАНУАРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љуб. Ковачевић, Љуб. Јовановић, Матија Бан и Љуб. Јовановић.

Како до сад Академија није добила ни једне расправе на тему: „Битка Косовска „1389, њени узроци и њене последице," а међу тим је иначе српска књижевност стекла неколике саставе о том догађају, те ће се тешко ко и наканити да о тој теми изновице пише, то Академија мисли да је боље скинути ту тему с дневнога реда, а иставити другу.

По дужем договарању сагласише се чланови да се за награду постави ова тема

„Дубровник и његови послови с осталим „српским земљама до смрти Цара Душана, а на име:

1) Посрбљавање романског дубровачког „становништва; и

2) Дубровачки послови политички, кул-
„турни, верски, трговачки, и индустриски
„с другим српским земљама."

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Ковачевић

V. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

19. марта 1890 год.

у београду.

Били су: М. Бан, М. Валтровић, Д-р М. Јовановић, М. Ђ. Милићевић, и Академици: П. Срећковић, Св. Вуловић, Љ. Стојановић.

Одбор, који се стара о подизању споменика браћи Недићима, палима у боју на Чокешини на Лазареву Суботу 1804 год., прилажући цртеж споменика, моли, да му Академија каже своје мишљење о томе споменику, да би се знао управљати.

Разгледавши прислани цртеж, Академија нађе, да се по њему не може ништа радити. За то се прими Академик М. Валтровић, да састави упут за ту намеру, па тај

упут да се пошље одбору, како би патриотску своју намеру могао извести што боље и удесније

Председавао,
М. Бан

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ
3. СЕПТЕМБРА 1890 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Бан, М. Валтровић, Даворин Јенко, и М. Ђ. Милићевић.

Академијски живописац, г. Ђ. Крстић, нуди за Народни Музеј своје две слике: „Анатом,“ награђену сребрном медаљом у Минхену, и „Растанак српског народног војника с драгом својом,“ за слику „Васкрс,“ коју жели уступити нишкој цркви.

По што су ове две слике веће, и још су у лепим оквирима, Академија Уметности приста на ову размену. Г. чувар Народног Музеја овлашћује се да ову размену изврши.

Записао,
М. Ђ. Милићевић

Председавао
М. Бан

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ
29. ОКТОБРА 1890 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Матија Бан, Даворин Јенко, М. Валтровић, Панта Срећковић, Свет. Вуловић и Љ. Стојановић.

1.

Прочита се писмо члана Академије Матије Бана, у коме жели да Академија од своје стране изда три књиге његових песничких дела, а то су: VI, VII и VIII.

Академија Уметности ову жељу подупире.

Г. Бан жели даље, да се што пре сазове Председништво ради решења његове жеље о штампању дела његових.

2.

Прочита се мисмо г. Министра Просвете ПБр. 14098 од 9. октобра 1890, којим пита Академију за мишљење о уметничкој вредности статуе Панчићеве, коју је израдио државни питомац за вајарство, г. Ђорђе Јовановић, у Паризу.

Академија налази да рад г. Ђорђа Јовановића још нема таквих уметничких осо-

бина, да би заслужио да се на њега још утроши новац за ливење и за постављање на јавно место.

3.

Прочита се писмо којим г. Павле Чортановић сликар у Неготину Народном Музеју нуди на откуп слику пок. владике Самуила Пантелића.

Академија Уметности која има да решава о већим куповинама за Народни Музеј, налази, да ова слика нема вредности такве да би је ваљало купити за Народ. Музеј.

4.

Члан Матија Бан подноси спис свој „Драмски назори“ за „Глас,“ и рад је да га пре штампања чита у Академији.

Академија Уметности прима спис и понуду члана свога.

Председавао,
М. Бан

Записао,
М. Валтровић

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

3. декембра 1890 год.

у београду.

Били су : М. Бан, Љуб. Ковачевић, Љуб. Стојановић, Љуб. Јовановић, Мих. Валтровић, Дим. Нешић.

1.

Академик М. Бан чита своју расправу : „Моји драмски назори.“

Расправа ова, саслушана с великом пажњом и задовољством, штампа ће се у Гласу који буде на реду.

2.

Како је требало одредити цену Споменику VII. — Стогодишњици Вука Ст. Караџића, од М. Ђ. Милићевића, то се одлучи да продајна цена буде 50 п. д. од комада.

Председавао,

М. Бан

Записао.

М. Валтровић

VI. СКУПОВИ ПРЕДСЕДНИШТВА

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

12. ФЕБРУАРА 1890 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Кујунџић, и М. Бан, и Академици: Св. Николајевић, Св. Вуловић, Љ. Ковачевић, П. Срећковић, М. Валтровић, и Даворин Јенко.

Прочитано би писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 7. о. м. ПБр. 1507, којим се Академији јавља да јој је одређено 15000 динара помоћи за г. 1890.

Истим писмом г. Министар јавља даље да је буџетом за 1890 годину укинута Академицима помоћ коју су имали „на научна средства," и то само Академицима из Србије, а онима на страни даће се та помоћ и за ову годину.

Сматрајући да је та помоћ с једне стране потпора коју је Србија одредила обрађивању наука и уметности, а с друге — да је она лично право академско, подјамчено законима, Академија не може да прими ово саопштење без предохране. За то умоли своја два члана М. Бана и М. Ђ. Милићевића да се најпре разговоре с г. Министром Просвете о тој ствари, па пошто се чује његово мишљење о том, да се одабере облик у којему ће Академија своју предохрану представити г. Министру.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

М. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

26. ФЕБРУАРА 1890 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М Ђ. Милићевић, М. Бан, М. Кујунџић, и Академици: Св. Николајевић, М. Валтровић, Св. Вуловић, Љ. Ковачевић и Љ. Клерић.

Изасланици Академије, г. М. Бан и г. М. Ђ. Милићевић, који су били код г. Министра Просвете, јављају да је г. Министар Св. Милосављевић изјавио да и сам сматра да Скупштина није могла буџетском одлуком укратити права законито стечена; додао је да је и у клубу говорио, да ће се та помоћ добити на суду, ако се потражи тим путем, и најпосле, желео је да му се писмено представи од Академије предохрана права на помоћ, па ће гледати да потражи начина да се закон одржи у важности.

Академија, на то одлучи да г. г. М. Ђ. Милићевић, Кујунџић и Св. Вуловић спреме писмо које ће се послати г. Министру, па да се прочита у Академији.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Мил. Кујунџић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

5. марта 1890 г.

у београду.

Били су: М. Бан. М. Кујунџић, Панта Срећковић, и Академици: Св. Вуловић, Љ. Ковачевић, П. Ђорђевић, Љ. Стојановић и Љ. Јовановић.

Прочитано би писмо које је писао дописни члан Академије, г. А. Вамберија г. М. Ђ. Милићевићу, секретару Академије. Писмо је писано француски и у српском преводу гласи овако:

«Будапешта 12 марта
(п. н.) 1890 год.

„*Господине Секретару!*

„Допустите ми замолити вас да будете „пред Српском Краљевском Академијом ту„мач моје живе и дубоке захвалности за „част коју ми је указала изабравши ме за „члана Краљевске Академије.

„Ја увек високо ценим одликовање при„падати такому друштву научника, којему

„је дана племенита служба да обрађује „српски језик и књижевност, која је била „сласт моје младости, и драгоцена успоме- „на једнога личнога познанства које сам „имао срећу стећи, пре својих четрдесет „година, баш у лицу вашег великог појете „Вука Стефановића Караџића.

„Бићу особито радостан да штогод при- „вредим и вашој Академији.

„Будите добри, господине секретару при- „мити уверење мојега особитога пошто- „вања и уважавања.

„А. Вамберија.“

Примљено на повољно знање.

Председавао,
М. Бан

Записао,
Свет. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

12. марта 1890 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, М. Кујунџић, и Академици: Св. Вуловић,

Мих. Валтровић, Љ. Ковачевић, Љ. Стојановић и Љ. Јовановић.

1.

Академик М. Ђ. Милићевић приказује признанице г. г. Академика Ф. Миклошића и Ил. Руварца, којима тврде да су примили сваки по 1200 динара помоћи на научна средства за годину 1889.

Прима се на знање, а документи да се предаду благајнику Академије.

2.

Редакција „Југословенског Прегледа“ који излази у Бечу моли да јој се напише кратак обавештај о Српској Краљ. Академији.

На то је одлучено да јој се шаље „Годишњак Академије“ у којему може наћи што би јој требало.

3.

Како је готова књига трећа „Споменика“ у којој су „Стари српски хрисовуљи, акти, летописи, типици, апокрифи, записи“ и друго

што је прибрао г. Љ. Стојановић, одлучено би да продајна цена тој књизи буде 5 динара од комада.

4.

Штампан је и „Споменик IV" у којему је „Светостефанска Хрисовуља." И њему се одреди цена по један динар од комада.

5.

Академик Св. Вуловић јавља да је готов и други део његове расправе „*Бранко Радичевић*," па је потребно да се књизи одреди продајна цена.

Председништво одлучи да се та књига продаје по два динара комад.

6.

Г. Љ. Стојановић моли да му Академија одреди хонорар за регистар који је приредио за „*Споменик III*."

Одлучено би да му се у име хонорара да по 120 дин. од штампана табака.

Записао,
П. Срећковић

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

19. МАРТА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, П. Срећковић. и Академици: Св. Вуловић, М. Валтровић, Љ. Стојановић.

1.

Краљевска Академија Наука у Лисабону јавља, да је примила Глас XIX.

Узима се на знање.

2.

Српска читаоница у Минхену захваљује за књиге које јој је Академија послала.

Узима се на знање.

3.

Гимназија у Сарајеву јавља, да је примила Глас XVII и XX.

Узима се на знање.

4.

Уредништво „Босанске Виле," шаљући све бројеве листа, моли за све *Гласове Академије*.

Прима се, да се све пошље.

5.

Г. Д-р М. Веснић поднео је Академији свој састав, у којему процењује нови „*Имовински закон за кн. Црну Гору.*“

Одлучено је, да тај чланак прегледа и Академији реферује Академик Г. Гершић.

Председавао

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Св. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

9. АПРИЛА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, М. Кујунџић, Д. Нешић, и Академици: Љуб. Ковачевић, М. Валтровић, Св. Вуловић, Љ. Стојановић и Љуб. Јовановић.

1.

Г. Министар Просвете и Цркв. Послова уз писмо своје од 23. марта о. г. ПБр. 4647 шаље примерак „Светостефанског Хрисовуља“ који му је доставило овдашње Ау-

стро-Угарско Посланство да се достави Српској Академији.

Академија примивши са захвалношћу овај дар, одлучи умолити г. Министра да прими 4 примерка нашег издања „Светостефаске Хрисовуље," и да од тих један примерак својим путем достави Царској Библиотеци у Бечу, а друга три да се ставе на располагање Земаљској Влади за Босну и Херцеговину као уздарје за послати нам дар.

2.

Како у благајници Српске Краљ. Академије леже без користи оних 10.000 динара које је даровао Краљ Милан, то би одлучено да се та сума да на приплод, али пре него се та одлука изврши да се изнесе Председништву на решење.

3.

Археолошки Сјезд у Одеси шаље IV том својих „Трудова.

Примљено са захвалношћу.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Свет. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

16. АПРИЛА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, М. Кујунџић и Дим. Нешић, и Академици: Св. Вуловић, Мих. Валтровић, Јован Жујовић, Љ. Ковачевић, Љ. Стојановић и Љуб. Јовановић.

1.

Г. Министар Просвете и Црхвених Послова, уз писмо своје од 12. априла ове г. ПБр. 5412. спроводи Академији молбеницу г. Симе Р. Обрадовића трговца, који иште под закуп академиски плац, нудећи за њега 2400 динара кирије на годину.

Исти г. Обрадовић је искао од Академије тај плац нудећи јој 3600 динара на годину у име кирије, па Академија није нашла за пробитачно ступити у таке погодбе још за неко време. При тој одлуци остаје она и данас.

2.

Југословенска Академија Знаности и Уметности шаље нашој Академији: свој Лето-

пис за годину 1889, „Речника" свеску 11, и радове: 97, 98 и 99.

Примљено с хвалом.

3.

Г. Хефкем од Хатингсхајма, нумизматичар из Беча, шаље Академији свој архив за изучавање старих новаца који се зову *Брактеати*.

Примљено с хвалом.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
М. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
30. АПРИЛА 1890 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Милан Кујунџић, Панта Срећковић и М. Бан, и Академици: Св. Николајевић, Мих. Валтровић, Љ. Ковачевић, П. Ђорђевић, Д-р М. Јовановић, Љ. Стојановић и Љ. Јовановић.

1.

Привремени секретар М. Ђ. Милићевић јавља да је већ штампан „Споменик II," у ком су исписи из француских архива; да та књига износи преко 17 табака у четвртини, па тражи да јој се одреди продајна цена.

Председништво одлучи да се та књига продаје по 3 динара комад.

2.

Исти секретар јавља да је готов и „Годишњак II Српске Краљевске Академије," па и њему треба цену одредити. Ова је књига изишла преко 20 табака у 12-ни.

Председништво одлучи да се продаје по 1 динар комад.

3.

Српска секција у „Словенском Академиском Друштву у Липисци" моли Академију да јој да своја издања.

Председништво, имајући на уму да су онамо већином младићи Срби, Бугари, и Хрвати којима српска књига може бити од

велике користи, одлучи да им учини по молби, да им пошаље сва досадашња Академиска издања, а они ће поштарину сами платити.

4.

Д-р Јеврем Жујовић шаље Академији своју броширу „*De la Thyroïdite Aiguë Rhumatismale.*“

Примљено с хвалом.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

7. МАЈА 1890 ГОД,

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, Д. Нешић, М. Кујунџић, П. Срећковић, и Академици: М. Валтровић и Љ. Стојановић.

1.

Прочитано би министарско писмо од 2. маја о. г. ПБр. 6518, којим се јавља, да је

указом од 1. о. м. г. Андра Николић, државни саветник, постављен за Министра Просвете и Црквених Послова.

Узето на повољно знање.

2.

Господин Министар Просвете и Црквених Послова од 4. маја о. г. Пбр. 6453, саопштава Академији жељу шведске Универзитетске Библиотеке у Упсали за размену списа наших за списе њихове.

Примљено на знање, с тим, да се првом приликом ова размена списа почне извршивати.

3.

Академик Ст. Новаковић подсећа, да би требало г. Д-ру Ј. Коржењовском послати један примерак Споменика IV.

Одлучено би да се одмах пошље.

4.

Један пријатељ пита Академију: хоће ли откупити рукописни псалтир, на ком има запис из године 7158.

Одлучено би писати му да пошље и каже цену.

5.

Краљевска Академија у Лисабону јавља, да је примила Споменик III и Глас XX.

Служи на знање,

6.

Секретар М. Ђ. Милићевић износи на одлуку: да се одреди хонорар г. Љ. Ковачевићу за старање око штампања Светостефанске Хрисовуље.

Одлучено: да му се да за текст по 50, а за регистар по 120 динара од штампаног табака.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
2. јула 1890 год.
у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Д. Нешић, Панта Срећковић, и М. Бан, и Академици: Св. Вуловић, Љ. Ковачевић, Љ. Јовановић.

1.

Како је Академија вољна, сагласно са тачком 6. члана 56. свога Пословника, штампати као своја издања оба списа која су ове године добила Мариновићеву награду, то се, по пристанку писаца, одлучи да се обе приче штампају у једној књизи у 2000 примерака, да формат буде као у *Годишњака,* цена да му је 1 дин. а писцу сваком да се да по 300 примерака.

2.

Одлучено би да се Академиска издања бесплатно шаљу поред „Босанске Виле," још и књижевним листовима: „Јавору," „Viencu," и «Колу,» те да могу о тим издањима свакад на време доносити извештаје.

Још би одлучено да се Академиска издања бесплатно шаљу: Зетском Дому на Цетињу и *Читаоници* у Дубровнику.

3.

Г. Ив. Павловић моли да му се да 50 примерака од Споменика II. у коме су његови исписи из француских Архива.

Одлучено би да му се да 50 примерака.

4.

За чланак Академика г. Ч. Мијатовића: *Један потомак Душановог Богдана*, одлучено би да се штампа у Споменику Срп. Краљевске Академије.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
10. септембра 1890 г.
у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, П. Срећковић, М. Кујунџић, и Академици: Св. Вуловић и Љуб. Јовановић.

1.

Заступник секретара, Академик М. Ђ. Милићевић, предлаже да се објави стечај за Мариновићеву награду године 1891.

Усвојено би да се стечај објави као и лане, само рок да буде 30 априла 1891 г.

2.

Исти приказује „Стару и нову Психологију" од Ј. В. Вујића, коју је писац послао Академији.

Примљено с хвалом.

3.

Г. Д-р Ант. Балдачија из Болоње који описује биље Балканског Полуострва моли да му се пошаље Панчићев састав „*Шумско дрвеће и шибље у Србији*" који нигде није могао добити.

Одлучено је да се набави и да му се пошље.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
31. октобра 1890 год.
у београду.

Били су: Д. Нешић, Панта Срећковић, М. Бан, Мих. Валтровић.

1.

На писмо члана Академика Симе Лозанића, у ком моли да му се на читање своје акад. расправе, одреди дан 4. новембра, Академија одлучује да 4. нов. 1890, у 3. часа по подне у Дворани Велике Школе буде Свечани Скуп Академије на коме ће г. Академик Лозанић прочитати своју приступну расправу.

2.

На предлог Академије Уметности да се VI, VII и VIII. свеска дела Банових штампа о трошку Академије, Председништво одлучује да се тако учини.

3.

О цени Споменика VI. одлучено је да буде два динара.

Председавао,
Дим. Нешић

Записао,
М. Валтровић

СВЕЧАНИ СКУПОВИ

СВЕЧАНИ ГОДИШЊИ СКУП

22. ФЕБРУАРА 1890 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: заступник председника М. Ђ. Милићевић, Панта Срећковић, М. Бан, Милан Кујунџић, Љубомир Клерић, Св. Николајевић, Михаило Валтровић, Д. Нешић, Љубомир Ковачевић и Св. Вуловић.

Од гостију били су: г. Министар Просвете и Црквених Послова, Св. Милосављевић, г. Министар Правде, Глиша Гершић, Д-р Вл. Ђорђевић, потпредседник Скупштине, г. Д. Катић, и још неколико виших чиновника, неколико госпођа и госпођица, и школске омладине врло велик број.

1.

Заступник председника Академије, М. Ђ. Милићевић, отворивши скуп, чита овај извештај:

Господо Академици!

Макар колико да је немило, на овако свечаном скупу, почети годишњи извештај набрајањем тегоба, ипак је са свим право поменути и сметње с којима се је Српска Краљевска Академија у својему раду сретала кроз годину 1889, ако ни за што друго, а оно бар за правичну процену послова које је свршила и свршити могла за то време.

Прилике које нису стајале у нашој власти учиниле су, да је сама академиска година, којој је данас завршетак, изашла краћа од сваке друге године. Велика промена, која се је извршила лане на данашњи дан, продужила је претходну академску годину чак до 2 априла 1889, а тим је она своју посопку, годину ову, скратила са равних 40 дана.

Одмах после тога, Академија је била приморана селити се из дотадашњег стана своjега у Великој Школи, где се је скупљала и радила. За то је од 1 маја узела за стан кућу покојнога Јована Гавриловића под кирију. Али је та кућа била толико опала да се је морала оправљати више од два месеца.

И кад је једном кућа била готова, требало је набавити бар најпотребније намештаје, па тек да се може отпочети рад.

И тако је Академија управо тек од 1 септембра могла почети своје редовне састанке

Тек што се је радња средила и отпочела, у Државну Штампарију, у којој се, по закону, штампају сва академиска издања, навалили су од разних државних власти толики службени послови да се је, по невољи, све друго морало упутити на почек.

Не прође много времена после тога, а председник Академије, уважени и даровити књижевник, г. Ч. Мијатовић даде оставку на председничко место, и тим поступком отвори веома осетну празнину у дружини нашој.

То су, Господо, све веће или мање сметње, које се, и при најживљем настајавању с једне, и при најбољој вољи, с друге стране, нису могле ни лако ни брзо отклањати, те да послови Академије иду редовно, да иду брзо.

При свему тому, радило се је што се могло више, да би се одговорило задатку који је основни закон Академији обележио.

У току ове, поменутим сметњама овако скраћене године, ми смо, као што знате, које у стручним, које у целокупној Академији, а које у Председништву, имали 40 скупова.

Записници тих скупова штампани су, сваки у своје време. Из њих се виде послови који су кад у којој Академији претресани и свршавани.

Данас је крај нашој години; данас ми хоћемо још једном да погледамо на оно што је рађено, и што је урађено за то време. У данашњем прегледу ми ћемо све послове разредити на групе по природи њиховој, не гледајући на време у које је који од њих рађен.

И кад то правило усвојимо, онда нам на прво место долази:

I

Заузимање Академије за напредак науке и уметности.

Још прошлога пролећа изашло је у Цариграду султанско одобрење да се, под руковођењем гласовитог мађарског оријенталисте и професора, Г. А. Вамберија, једна комисија Мађарске Академије Наука може пустити у тајне ризнице старога сараја, да потражи књиге и списе које је некад везир од Будима узео из Велике Библиотеке угарског краља Матије Корвина, познатог пријатеља науке и уметности и пренео их у Цариград.

Та научна комисија Мађарске Академије стигла је у Цариград у почетку месеца септембра 1889. У њој су били: поменути напред Г. А. Вамберија, и Ј. В. Фракнојија, потпредседник мађарске Академије Наука. Они су узели још и пољског научника, г. Д-ра Јосифа Коржењовског, за ствари пољ-

ске и у опште словенске, ако би се и њих онамо нашло.

Међу тим, наша је Академија, још како је сазнала за ту комисију, писала члану своjему, г. Стојану Новаковићу, српском посланику у Цариграду, да гледа не би ли се могао и он придружити тој комисији, те тако видети нема ли у онамошњим ризницама и ствари које би се тицале српскога народа.

На другом месту, и другом приликом, може се опширно испричати шта је по том писму предузимао и радио г. Новаковић. Овде је доста казати толико да се он, као српски посланик, ни у ком случају, није могао тој комисији придружити, нити ући у султанске ризнице, поред другога, може бити највише за то, што господа на Босфору у својим збиркама не гледе помоћнице науци, него виде неку тековину коју им ваља ревносно чувати од неверничких очију.

Па ипак г. Новаковић је, познавши се с Д-ром Коржењовским, ступио у сношаје с г. Вамберијем, и г. Франкноијем, у којих је

нашао истинску готовост на услуге ствари српској, чим би се за то прва прилика јавила.

Срећом нашом, та се прилика није дуго чекала. Г. А. Вамберија наиђе у тајној ризници старога сараја, међу коњским приборима, и међу свескама некаког старог лексикона, књигу необичног облика. Везана у древене тврде корице, обложене црном кожом која је рапава а сјајна, и на којој се виде трагови од металних украса који су поскидани, књига је та имала изнутра на корицама на једној страни једну, а на другој две округле удуботине за урамљивање печата, којих такођер сад нема на своjем месту.

Г. Д-р Коржењовски, разгледавши ту књигу, увери се да је то некаква српска диплома с потписима два српска краља: Стефана Уроша, и Краља Стефана, и Архијепископа Никодима.

Г. Новаковић чим чује за та обележја, одмах се домисли да ће то бити знаменита *Светостефанска Хрисовуља*, она коју је Краљ Милутин, око године 1315., дао својој

задужбини, Манастиру Св. Стефана, у Бањској. Та се Хрисовуља доста помињала у другим доцнијим краљевским и царским писмима, али се није знало да је где год цела сачувана.

После је између г. Новаковића и господе маџарских изасланика, захваљујући њиховој истинито научничкој предусретљивости уговорено: да они ту Хрисовуљу верно препишу, па тај препис да уступе нашој Академији за штампање, по што га најпре прикажу својој Маџарској Академији, којој, у првом реду, и припада заслуга што су врата тајне султанске ризнице откључана, те је у њој нађен овако важан споменик српске старе књижевности и законодавства.

Потанко извештена о свему оном што је урађено у Цариграду, Српска Краљевска Академија обратила се је Академији Маџарској, најпре писмом, а после је одаслала и своја два члана у Пешту, да јој изјаве захвалност и за тај драгоцени налазак, и за пријатељску готовост уступити нам га.

Господа маџарски научници били су добри послати нам препис Хрисовуље још пре

седнице академиске, а кад су изасланици наши стигли у Пешту, они су им, поред необичне пријатељске пажње, показали и сам оригинал који је сада у рукама г. професора Вамберија.

Поштовани професор изјавио је, том приликом, нашим изасланицима да ће нам и сам оригинал, ако би при штампању, ради поређења, затребало, на неко време уступити.

Ова Светостефанска Хрисовуља један је од најзнаменитијих споменика старога српскога законодавства. По времену постања, она је старија и од Дечанске Дипломе, и од аранђеловске Хрисовуље, и од Душанова Законика, а са свима њима она чини једну целину закона из онога за српски народ славнога доба.

Хрисовуља је та већ у штампи и данас или сутра, Срби могу на тенани не само читати златно писмо својега знаменитога Краља Милутина, писано скоро пре 600 година, него још могу проучити многе за-

коне и уредбе, по којима се живело и радило у српској држави онога времена.

За осветљење старога српскога доба, за познање српских земаља и места, ова је Хрисовуља толико важна, да је само она довољна да се година 1889 у историској српској науци никад не заборави.

Изложивши овако укратко историју наласка знамените Светостефанске Христовуље, мислим да ћу погодити осећања свих вас, ако у овој свечаној прилици, речем: Велика хвала славној Маџарској Академији, а слава научницима, члановима њеним!....

Србија је, може се рећи без претеривања, засејана разним старинама, споменицима, остацима од рада и живота који се некад развијао овде где смо данас ми. Та је истина позната свим просвећеним синовима ове земље; али је њима не мање позната и ова друга истина: да се старине те, ти пламичци који осветљавају тамну

прошлост Србије, сваки дан круне, руше, затиру, а многи се и разносе у туђину.

Знајући то све, Академија је сматрала за дужност порадити да се чување тих старина стави под заштиту позитивних државних закона. За то је израдила, и г. Министру Просвете и поднела потпун пројекат *Закона о старинама у Краљевини Србији.*

Пројекат тај рађен је с обзирањем на сличне законе у земљама око нас, које имају и више старина, и које се својски старају да се те старине чувају и науци на услуге стављају.

Кад је пак г. министар одговорио да поднесени му пројекат закона узима на повољно знање, али га овој ванредној Скупштини не може износити за то што је она само за извесне предмете сазвана: Академија га је нарочитим писмом молила да, и до издања потпунога закона о старинама, својом влашћу, и с помоћу друге господе Министара, предузме потребне мере за чување од квара и од разношења у туђину бар важнијих старина у земљи нашој.

На ово писмо г. Министар је изволео јавити Академији (16 јан. 1890 Пбр. 19.462), да се је, у границама новога Устава, обратио свима окружним начелствима и црквеним епархијским властима, позвавши их да настоје да се старине у опште не уништавају и не отуђују.

Мислим да ће и овај оволики рад Академије, сазнан и објављен, припомоћи да се што више рашири знање о важности старина, и да се што боље осветли дужност чувати их као драгоцена сведочанства из прошлости отаџбине наше.

Члан 17. основнога закона отвара Академицима, поред другога, и све државне архиве за њихове научне радове. Али да би та повластица била научницима од праве користи, да би се њом наука могла унапредити, потребно је још пре промислити о уређењу толиких српских државних писама од почетка овога века до најновијега доба. За то је Српска Краљевска Академија саставила, и господину Министру Просвете

поднела *Пројекат закона за уређење Државне Архиве у Србији.*

Кад овај пројекат постане закон, кад се сви државни акти од јавнога интереса, прикупе на једно место, кад се уреде како треба, и науци ставе на употребу; онда ће се тек моћи свестраније знати и правилније процењивати и послови и посленици у земљи нашој, нарочито од почетка овога века доданас.

Позвана нарочитим писмима од стране г. Министра Просвете и Црквених Послова, Академија је проценила радове тројице младића, који се одају на живопис, и о тим радовима представила је свој суд господину Министру.

Исто тако, на позив г. Министра, Академија је представила преку потребу да се *Српски Рјечник* покојног Вука Ст. Караџића прештампа, казавши у једно и како то прештампавање да се уради, и ко да га уради.

Најпосле, сазнавши да г. В. Богишић, познати научник, наш Академик, има у рукама читаву збирку преписа и писама историјске важности из доба српскога првога устанка а и доцније, Академија је учинила потребне кораке да би се документи ти могли обелоданити. Ова је ствар још у преговорима, али има наде да ће се свршити са свим на корист осветљења српске историје.

II

На Видов Дан године 1889 навршило се 500 година од страшнога Косовског Видова Дана. Пред споменом тога страшнога дана, и након 500 година, бејаше пренуо савколики народ српски.

Краљевска Влада у Србији одлучи да тај историски дан обележи у Лазаревој столици поменом захвалности према онима који су на Косову главе дали да би Отаџбину очували. А у Немањића Жичи да миропомазањем младога Краља Његовог Величанства Александра I. споји државни живот нови са животом старим.

У одбор који је припређивао програм за те светковине Краљева је Влада позвала шест чланова Академика. А Академија, од своје стране, одредила је једног члана свога, који је њу, као самосталан научни завод представљао и у Крушевцу и у Жичи.

Пре Видова-Дне пак, на име 11 јуна, у 5 часова по подне, у сали Велике Школе у Београду, Академија је држала Свечани Скуп, само Косову у спомен. На том скупу председник Академије, г. Ч. Мијатовић говорио је беседу „*О Боју на Косову*“ и о *његовом значају*.

На основу тачке 6. члана 56. Пословника, Академија је помогла члану својему, г. М. Бану да штампа III и IV књигу својих одабраних списа, где су трагедије: „*Краљ Вукашин*“ и „*Цар Лазар*;“ и две драме: „*Таковски Устанак*“ и „*Ускрс Српске Државе.*“

Одлуком својом од 2. октобра, Академија је дала могућности Државној Штампарији

те је ова набавила нова лепа србуљска слова за штампање споменика старе српске књижевности.

На предлог чувара Народног Музеја, а на основу члана 7. основног закона, Академија је дала своје одобрење да се за Народни Музеј могу набавити:

1. извесни примерци ручних везова српских који су били на изложби у Паризу; и

2. извесне стручне књиге које говоре о уређивању и класификовању музејских предмета.

Г. Д-ру Јосифу Коржењовском у Кракову оному који је онако лепо, онако својски, зналачки преписао, управо који је на провидној хартији прецртао Светостефанску Хрисовуљу, Академија је поред велике своје захвалности послала и 400 динара у име хонорара.

Из историје и из народних писама ми сазнајемо како су стари наши руковали саб-

љом; из књижевних споменика њихових видимо како су управљали земљом, како су писали пером; али има још њихових творевина по којима се може проценити њихова подобност, њихов развитак, њихов укус у уметностима. Старе богомоље, задужбине њихове, огледала су у којима видимо како су они владали сечивицом, како су махали кичицом.

Првом су тврди камен резали и слагали у сразмере и облике који, дајући целокупном створу чврстину, трајност и лепоту, још и данас уметничком оку казују више него уху најречитија беседа, — а другом су разне боје тако животворно намештали, ређали, и спајали да су испод ње излазиле дивне иконе које су и данас побожноме срцу утеха а уметничкому оку наслада.

Споменици те врсте још чекају своје Језекиље.

Академик г. М. Валтровић и професор г. Драгиша Милутиновић, још године 1888., представили су нашој Академији потребу да се ти споменици испитају, сниме и опишу.

И Академија је одлучила својим средствима помоћи тај .рад.

Именована господа, опредељујући ближе намеру своју, предлажу да пропутују на лето по источним и новим окрузима нашим – онамошње споменике да проуче, сниме и опишу.

Академија, ценећи и сама славу коју би успех такога рада донео нашим прецима и понос који би дао савременицима, одлучила је, сагласно с ранијим својим закључком да ту намеру потпомогне колико год јој средства њезина допусте

На молбе школа и других просветних српских завода, Академија је, у току ове године, своје списе слала где год се је уверила да је српска књига преко потребна, а где јој је допрети тешко.

Шта је ком, поименце, дано и послано, јављано је свакад у записницима Академије,

Најпосле, нека је поменуто и ово. Септембра 24 ове године, прави члан Академије, г. Панта Срећковић, славио је завр-

шетак тридесете године своје наставничке службе. Академија је, том приликом, одлучила, те су заступник сталног секретара и један члан Академије Друштвених Наука, у име целе Академије, честитали слављенику ту лепу срећу.

III

Аманети поверени Академији.

У току ове године, Српска Краљевска Академија имала је част примити од два добротвора два аманета на помоћ српској књизи и науци.

Његово Величанство Краљ Милан, оснивалац и први заштитник Академије, преко пуномоћника свога, адвоката г. Марка Стојановића, дао је Академији 10.000 динара, да их она, у границама свога закона, употреби на што за добро нађе.

А г Јован Мариновић, бивши српски посланик у Паризу, писмом својим од 8|20 септембра 1889, дао је Академији 12 000

динара у српској 5% ренти, која ће јој сума доносити сваке године по 600 дин. у злату.

Овим новцем г. Ј. Мариновић је основао задужбину покојнога сина свога *Николе Ј. Мариновића*, који је прерано преминуо Годишњи приход од уложених 12.000 динара г. Мариновић жели да се даје као *награда оригиналним списима појетским тенденције моралне и патриотске, написанима чистим српским језиком, и који би се одликовали лепотом слога и садржаја.*

Академија, примивши овај амамет, известила је о том и г. Министра Просвете који је, према члану 194 Устава дао свој при станак на оснивање те *Задужбине Николе Ј Мариновића.*

После тога, 25 септембра, Академија је, преко новина, упутила позив књижевницима који желе надметати се за књижевну награду Николе Ј. Мариновића.

Тај позив ће се мало доцније овде прочитати.

IV

Академиска издања.

Издања су најобичније и најнаручније обележје раду и напретку овога завода какав је Академија. Али и ако је по тим појмовима лако пресудити колико је Академија одговорила својему задатку, није лако та издања по вољи кретати напред, и износити их пред читаоце оним редом, који би се желео и који би требало.

Има издања која су почета давно, па још нису довршена, а има их која су доцније приказана и већ су штампана. То стоји до много узрока и сметња, које могу оценити само они, који су блиско познати са свима условима под којима се штампа све што наша Академија издаје.

У току године 1889 Академија је штампала:

1. **Глас XV** „*Поглед на појезију и њен утицај на човечанство,*" расправу правога члана Академије, Љ. П. Ненадовића;

2. **Глас XVI** „*О натпису на цркви Херцега Стефана у Горажду,*" расправу пра-

вога члана Академије, Архимандрита Илариона Руварца;

3. **Глас XVII**, „*Поглед на стару српску архитектуру*," приступну расправу правога члана М. Валтровића;

4. **Глас XVIII**, „*Преглед драмске литературе о Косову*," од Д-ра М. Јовановића;

5. **Глас XIX**, „*Анализе земаља из Славоније*," расправу члана дописника М. Петровића;

6. **Глас XX**, „*Воља и слобода*," приступну расправу правога члана М. Кујунџића;

7. **Глас XXIV**, „*Бранко Радичевић*," други део приступне расправе правога члана Св. Вуловића;

А још су у штампи:

8. **Споменик II**, у којему су исписи из француских државних архива, који се тичу нове српске историје, и које је Академији поднео г. Иван Павловић;

9. **Споменик III**, у којему је велика збирка Хрисовуља, Родослова, Летописа, Записа и других писмених споменика из старога живота српскога народа, који ће пролити јарку светлост на многе личности,

и на многе догађаје, у старој српској историји. Збирку је ову сабрао и уредио вредни професор г. Љ. Стојановић;

10. **Споменик IV** „*Светостефанска Хрисовуља,*“ коју је Краљ Милутин дао задужбини својој, манастиру Св. Стефана првомученика у Бањској.

О великој важности овога споменика говорено је напред у овом извештају. О његову штампању води старост Академик Љ. Ковачевић.

11. **Годишњак II** *Српске Краљевске Академије.*

Готови су за штампу, и само чекају да се у посао узму ови списи:

12. **Споменик V**: „*Пророчанства из XIII века,*“ и „*Летопис Атанасија Србина,*“ два стара рукописа која је за штампу приредио Академик Панта Срећковић.

13. **Споменик VI** „*Неколико примечанија на књигу* **„Славени у Турској“** *од Кипријана Роберта.*“ Рукопис пок. Јакова Живановића у којему ће се наћи објашњења и осветљења за многе догађаје у Србији, особито из треће и четврте десетине овога века.

14. **Споменик VII:** „Ферман Султана Махмуда београдском Митрополиту Дионисију од 1813, који је дао Академик Љуб. Ковачевић.

15. **Глас XXI:** „*О бесконачно малим количинама,*“ расправа правога члана Д. Нешића.

16. **Глас XXII:** „*Деспот Ђурађ Бранковић и оправка цариградског града 1448,*“ расправа правога члана Ст. Новаковића; „*Српски рукопис о Скендер-Бегу,*“ реферат правог члана Ч. Мијатовића; и

„*Примедба и објашњење*“ од правога члана П. Срећковића.

17. **Глас XXIII:** *Прилог теорији интеграљења помоћу бесконачних редова,*“ расправа правог члана Д. Нешића.

Све је ово готото за штампу, и само се чека да се налога у Државној Штампарији мало разреди, па одмах да се узме у посао.

Кад пак све буде у рукама читалаца, онда ће се моћи проценити колико светлости ти састави бацају на науку, на српски народ, на његов рад и његове земље.

V

Губитци Академије.

Ове године Академија има да забележи и две своје велике жалости: преминула су јој два вредна члана дописника.

Први је — Д-р Сава Петровић, санитетски пуковник, рођени у Шапцу 14 јануара 1840, школовани у месту рођења, у Београду и у Паризу; а преминули у Београду 20 јануара 1889 год.

Д-р Сава Петровић био је лекар научен, и у служби вредан и тачан. Одликовао се је списима у струци лекарској, али се најрадије и најуспешније кретао на пољу ботаничком, које је обогатио са више од 200 нових биљака које у Србији расту.

За те радове наша га је Академија изабрала прошле године за члана дописника, али, на жалост, њему смрт не допусти ни да дође у средину нашу.

Д-р Сава Петровић, поред својега научнога рада, заслужан је још и тиме што је о својој имовини оставио такав распоред

да се њом највише помогне српској књизи, српској просвети.

Српска Краљевска Академија, у знак уважења према покојнику, положила му је на гроб венац, и Академици су његове самртне остатке испратили до вечите куће његове.

Други је — чувени српски романописац Јаков Игњатовић, рођени 30 нов. 1824, у Сент-Андреји, а преминули 23 јуна 1889, у Н. Саду.

Игњатовић је свој век провео у раду мисаоном, у раду који се више тицао српске књиге, и српскога народа у опште него његова и његове тековине: учио се је, путовао је по свету, бавио се политиком, писао је много, и својим писањем занимао је и забављао многе.

Савлађујући све тегобе с којима се обично имају борити Срби у туђини школовани, Игњатовић је писао много, и у многом је показао да има перо необичне снаге, необичнога дара. Све нека би се и прећутало, вреди поменути бар његовог „Милана Наранџића,“ и „Вечитога Младожењу,“ где је Игњатовић верним потезима оцртао и за

довека очувао тип српскога друштва на оној страни за доба својега.

Све се мења, и мењати се мора, али лица, карактери, васпитање, обичаји, говор — што је у тим списима Игњатовићево перо отцртало, остаће увек и верна фотографија сувременога му друштва, и несумњиво сведочанство великога уметничкога дара покојникова.

Српска Краљевска Академија, чим је чула да је Игњатовић преминуо, одмах је наредила да му се на гроб стави венац с натписом: „*Српска Краљевска Академија својему члану Јакову Игњатовићу.*“

Том приликом изјављена је жеља да који год од књижевника, ближе познат с Игњатовићем радом, спреми и држи једно предавање о покојнику, и о његовим заслугама за српску књижевност.

Растајући се овако с именима драгих и заслужних покојника, ја изражавам осећања свих вас кад вас молим да, уставши на ноге, речемо: — Бог да их прости! вечан им спомен у српском народу!

VI

Академиске теме.

Као што је познато, на свечаном скупу, 2 априла 1889 године, наша је Академија објавила ове четири теме за награде:

1. Из природних наука;

„Стратиграфска и палеонтолошка студија терцијерног земљишта у тимочкој крајини.“

2. Из наука философских:

„Прикупљање и објашњавање речи у народном језику за апстрактне појмове.“

3. Из наука друштвених:

„Битка Косовска (15 јуна 1389), њени узроци и њене последице; и

4. из уметности:

„Студија о карактерним особинама српске народне музике под разним државним и друштвеним приликама, као и о упливу који су на српску музику могли имати народи с којима су Срби долазили у додир.“

Најбољој расправи сваке ове теме обречено је 1000 динара награде, а последњи рок подношењу остављен је 1 јануар 1890.

До данас Академији није дошла ни једна расправа. Зато се рок продужује још годину дана.

VII

Академиске везе.

Има двадесет и осам Академија, учених друштава, и других научних завода, који су нашој Академији слали своје списе у замену за списе наше.

Ове године тај се је број увећао: Университет Св. Владимира у Кијеву, у Русији, обратио се је нашој Академији понудом да јој шаље своја „Универзитетска известија,“ издање веома озбиљно и богато научном садржином. Академија је ту понуду примила радо, и своја издања послала му у замену.

Осем те редовне позајмице, наша је Академија добијала дарова у књигама од разних лица, од писаца домаћих и страних, и од патриота из разних крајева. Имена тих

честитих дародаваца објављивана су увек у нашим записницима, али им се и овде, на овом свечаном скупу, изјављује велика захвалност.

Ово је, господо Академици, летимични преглед радова наше Академије у току године 1889; а пресуду о тим радовима, пресуду праву, беспристрасну изрећи ће тек они који су, с једне стране, потпуно обавештени о приликама у којима се она креће, и о тегобама с којима се срета, а с друге — који све њене публикације редовно прате и марљиво читају.

Нама би била само радост да се таке судије јаве што пре и да их буде што више!

22 фебруара 1890 г.
у Београду.

Привремени секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

2.

За тим Академик, М. Валтровић, прочита о новчаном стању Академије овај

ИЗВЕШТАЈ

о стању благајнице Српске Краљевске Академије за време од 22 фебруара прошле до 22 фебруара ове године.

На крају прошле Академиске године, која се завршила 21 фебруара 1889 године, претекло је у каси готовине	9.985·50
А у току ове рачунске године, т. ј. од 22 фебруара прошле године па до данас, Српска Краљевска Академија по гласу дневника касе под бројевима 21, 48, 87, 113 и 115 примила је из гл. државне благајнице на име помоћи, а на основу члана 32 свога основног закона и претписа г. Министра Просвете и Црквених Послова од 13 фебруара прошле године ПБр. 2297	35.000·—
Обе ове суме износе	44.985·50

Од ове суме издато је за горе означено време, и то:

1. На име плате председнику, срекретару, и осталом особљу Академије, по гласу 44. документа	4.220·—
2. На плату служитељима, по гласу 5 докумената	600·—
3. Академицима на име помоћи на научна средства, по гласу 39 докумената	26.973·24
4. На име хонорара писцима по гласу 14 докумената . . .	5.275·50
5. На име путних трошкова оним Академицима, који су по послу Академије путовали, по гласу 3 докумената	1.260·—
6. На намештај, огрев и трошкове канцелариске Академије, по гласу 35 докумената	2.737·35
Свега динара . . .	41.126·09
Кад се ова сума одбије од горе означене примљене суме, онда остаје у каси динара	3.859·41

Но осим горњег примања из касе државне Српска Краљевска Академије имала је и свога прихода у овој години, и то:

1. Од Петка Трајановића овд. наплаћена је кирија, коју је за леденицу од прошле год. остао дужан, по гласу дневника касе под Бр. 88.	150·—
2. Од новог закупца леденице, Димитрија Желесковића овдаш., примљено је на рачун кирије, по гласу дневника касе под Бр. 111.	50·—
3. Од продатих књига Академије добивено је, по гласу дневника касе под Бр. 112	27·—
Свега дин. . .	227·—
Ова сума кад се дода горњој, која је претекла од државне помоћи, онда се у каси Академије налази динара	4086·41

Но осим горе означеног примања и давања, Српска Краљевска Академија у овој својој рачунској години примила је од Његовог Величанства Краља Милана 10.000

динара као помоћ на вршење академиских задатака, која се сума такође у каси Академије налази.

Исто тако Српска Краљевска Академија примила је 25. комада српских обвецница 5% ренте као задужбину пок. Николе Ј. Мариновића, у вредности 12.000 динара на коју суму припадајућа рента издаваће се сваке године по одредби завештаоца.

21 фебруара 1890 г.
у Београду.

Чланови контролног одбора,
П. Срећковић
Љуб. Клерић
Михаило Валтровић

Врши дужност благајника,
Мил. Вељковић
рачунов. мин. просвете.

3.

Даље прочитан би позив упућен књижевницима за Мариновићеву награду, који гласи:

Српска Краљевска Академија Наука отворила је надметање за књижевну награду покојнога Николе Ј. Мариновића.

По жељи осневаоца задужбине. спис који жели сднети Мариновићеву награду треба да је оригиналан састав српске лепе књижевности, да се одликује патриотском и моралном тенденцијом, лепим српским језиком, и одабраним слогом и садржином.

Награда је 600 динара у злату.

Рукописи се шаљу Српској Краљевској Академији Наука најдаље до 31 маја 18!0

Пресуда ће се објавити, и награда дати, на свечаном скупу Српске Краљевске Академије 26. јуна (1890), као на дан у који се родио пок. ! икола Мариновић.

4.

Иза тога објавише се ове промене у председништву Академије:

По члану 26. закона изабрани су за секретаре Стручних Академија за год. 1890 ови Академици:

а) за Академију Природних Наук. — Д Нешић;

б) за Академију Философских Наука — М. Кујунџић:

в) за Академију Друштвених Наука — П. Срећковић; и

г) за Академију Уметности — М. Бан.

5.

После бише прочитана имена нових Академика овако:

Српска Краљевска Академија на своме годишњем скупу, 6. јануара 1890 год., по члану 13. основнога својега закона, и по члану 14. пословника, једногласно је изабрала три права члана и шест чланова дописника.

За праве чланове изабрала је:

1. г. Симу Лозанића, дописника, професора Велике Школе, за правога члана Академије Природних Наука;

2. г. Јована Ристића, књижевника, Краљевог Намесника, за правог члана Академији Друштвених Наука; и

3. г. Глишу Гершића, дописника, за правог члана Академији Друштвених Наука.

А за чланове дописнике изабрала је ова лица:

1., г. Вамберију, чувеног оријенталисту и професора у Пешти;

2., г. Перу Ђорђевића, професора у Београду;

3., г. Љубомира Стојановића, професора у Београду, за чланове дописнике Академији Философских Наука;

4., г. Вилмоша Франкнојија, потпредседника маџарске Академије;

5., г. Љубомира Јовановића, професора у Београду, за чланове дописнике Академији Друштвених Наука; и

6., г. Д-ра Милана Јовановића, лекара у Београду, за члана дописника Академији Уметности.

6.

На послетку, заступник председника М. Ђ. Милићевић заврши свечаност овим речма:

Одабрани Зборе!

На завршетку ове свечаности, осећам врло пријатну дужност изјавити вам захвалност за пажњу коју Српској Краљевској Академији данас указасте...

Српска је Академија установа врло млада: од дана у који је изишао њезин основни

закон тек је три године, три месеца и 22 дана; а одонда када је високи заштитник Академије наименовао прве Академике нема ни пуне три године...

Може ко запитати: шта је то Академија, и за што је она створена?

Да то није какво празно разметање? Да није просто угледање на друге?

Није! Није ни једно ни друго?

Академија је установа која обрађује науку, која поставља здраве основе научном суду, и која помаже развитак виших уметности.

Тако вели закон који је нашу Академију створио.

Сви просвећени народи који су имали своју државну, или националну независност, тежили су да себи створе таке установе, тежили су да имају своје Академије.

Један писац јевропскога гласа,[1] човек, који је пером својим и нашу отаџбину веома задужио, није жалио труда прегледати таке установе у свих напредних народа, и, од тринаестог века (1270), кад се јавља прва

---

[1] *Ами-Буе*

оваква заједница научника, нашао их је веома, веома много. И баш онда кад је он свој рачун склапао (око половине нашега века) било је у животу и раду 8436 Академија, и других дружина које су радиле оно што раде и Академије.

Па зашто народи стварају те Академије?

За то што сваки народ који озбиљно тежи к просвети, к умном напредовању, сматра Академију као своју највишу школу, као школу над школама где се збирају не наставници и ученици, него научници и научници, уметници и уметници, те заједнички обрађују науке и уметности; што је сматра као кућу људи мислилаца који своје мисли узајамно претресају, допуњују, и слажу у једну сложну заједницу; што је сматра као кулу светлиљу на тамном пољу где се траже знања; што се у „Академији увек чује гласак озбиљне науке, гласак, који је некад и немоћан против дрскости незнања, али је свакад ту, и, чим се врева моде стиша, он се зачује опет, и чује се једини он. Ето за то Академије, поред све вике коју на њу дижу гласови ниски, стоје увек, побе-

ђују увек; јер су оне чуварице истинске методе у науци.«

А кад народи велики, народи у просвети напредни, сматрају Академије не само као леп накит слави својој, као вршак својих напредака у култури; него као и гаранције тековинама које већ имају, и као врела онима које имати жуде: колико више треба то да чине народи мали, који се само мисаоним радовима и могу успешно да пореде с народима великим, с народима силним?

Србија, обновивши стару српску краљевину, и тим припојивши свој државни живот нови за живот стари, осетила је потребу, осетила је дужност према својој будућности, састарати се: да се и у напредак читају и пишу *Књиге Цароставне*, да се продужава дивно *Ресавско Писаније*, да се размножи лепота *Дечанске Цркве*, да се и другде засија *Бањско Злато*, да се још где дигне дивна *Пећска Припрата*, да се и од сада људи угледају на *Патос Цркве Призренске*, и — 1 новемба 1886 — саздала *Српску Академију за науке и уметности*.

Створена у [illegible], можда најбурнију декаду нашег новог политичког живота, у јеку дуге унутрашње борбе, наша је Академија, и за тако кратка својега века, већ окусила горчине од прекора, од нападања, макар да никад ничим није пламен страсти подстицала, ако га није могла тулити.

При свем том, као нај[illegible] културни израз својега друштва, својега времена и својих прилика, наша Академија може ведра чела стати пред суд историје да буде суђена, заједно и напоредо, са свима другим културним и историским посленицима који су, ових последњих година, заједно с њом и напоредо с њом, радили о напретку отаџбине....

Наша Академија данас већ стоји као светла жижа, којој се упућују радови, мисли, жеље, сумње, наде од свих просветних средина, како из Краљевине, тако и из других српских земаља....

И она се свима тим гласима одазива.

То је радња тиха, радња невиђена, али тим не мање жива, тим не мање животворна.

Пламичак, који је наша Академија зажегла, запазиле су научне средине и у далеком туђем свету. Нама већ долазе обилне лучe светлости од толиких старијих Академија и научних заједница, а смерне варнице од пламичка нашега ишчекују жељно и примају радо толике научне дружине од Лисабона до Кијева и од Атине до Штокхолма !....

Ако наша Академија и није могла, за овако кратка својега бића, разбуктати пламени ступ да науци на све стране путе осветли: она је бар прислужила много кандиоце, те тако знанским виделом обасјала толика места која је досле покривала густа тама. А народна је мудрост давно казала:

„Зрно, по зрно — погача! А кап, по кап – Морача!“

Господо! Скуп је свршен!

За Председника,
М. Ђ. Милићевић

Записао Академик,
М. Валтровић

СВЕЧАНИ ГОДИШЊИ СКУП

26. јуна 1890 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Матија Бан, Димитрије Нешић, Мих. Валтровић, Ј. Жујовић, Св. Вуловић, Љуб. Ковачевић, Св. Николајевић, Панта Срећковић, Д-р М. Јовановић, Д-р Вл. Ђорђевић, Пера Ђорђевић, Глиша Гершић, Стојан Бошковић, Љуб. Јовановић и Милан Кујунџић.

Од гостију били су: г. и г-ђа Мариновић с г-ђцом Чарнојевићевом, Владика Никанор, Илија Маргетић, Ж. Симић, К. Кузмановић, М. Поповић, Р. Петровић, Д. Живаљевић и још неколико пријатеља српске књиге. Од г-ђа и госпођица биле су: г-ђа Николајевићка, г-ђа Вуловићка, г-ђа Ковачевићка, г-ђица Новаковићева и г-ђица Ракићева и још десетина њих. Од омладине, већином слушалаца Велике Школе и Гимназије, могло је бити нешто више од 70 особа.

1.

У пет и по часова заступник председника, Академик М. Ђ. Милићевић, отворивши скуп, показа рашта је сазван овом беседом:

Господо Академици!

Овај данашњи наш скуп празник је особите врсте.

Ово је свечана изјава захвалности и храбрења.

Данас ми имамо да поменемо хвалом једно мило, једно светло патриотско име и, у исти мах, имамо да охрабримо оне који се труде о српској лепој књизи.

Обе те дужности нама су веома драге; обе, испуњене како треба, обричу напредак књизи српској...

Српска књига! О, како су пуне садржине цигле те две речи!

Срби чобанчићи, у хладу на пландишту, разговарајући се, наравно према своjему познавању, о људма и о народима, причају за неки народ којему су стари писали књигу на сирним кришкама па, кад су огладнели,

нису могли да се отрпе, него су појели сир, и са сиром своје писмо, своју књигу!...

Никакви људи! Недостојни народ! Деца му се смеју, деца га презиру!

Наши разни народни скупови, на којима се врше обичаји који везују земљу за небо, понајпре дижу молитве своје за оне који, живећи у студену камену, у књиге пишу оно што заповеда Бог, и што треба да ради човек; за оне који читају „књиге цароставне;“ за оне „који знају с књигом беседити;“ за оне који „пером пишу по небу облаке, по земљи јунаке!“...

У нас су књигом радили и књизи су служили и Сава Свети и Краљ са две круне, и Доментијан врли, и Теодосије беспревимени, и Никодим вредни, и Данило побожни, и Цамблак многозаслужни, и Константин учени, и Пајсије трудољубиви.

Сви ови, и многи други који су из велике смерности своја имена затајили, књигом су просвећивали народ српски; књигом су на земљи служили службу небу, и од заборава сачувљавали толике корисне радове и своје и туђе....

Али, као што је разнолик живот у једнога народа, тако је разнолика и књига његова.

Књига народу записује победе и поразе ратне; књига му чува законе и уредбе управничке; књига му описује далеке земље и туђе народе; књига му бележи побожне поуке и праведничке наде; књига, у опште, пружа људма свакојака знања, и казује путове који ка знањима воде....

За то су те све књиге жива врела светлости и обавештавања за свакога који тога тражи; за то су оне велико благо народу који их има.

У свима пак књигама једнога народа има једна књига особита; има књига која је другим књигама оно што је роса небу, што је цвет ружи, што је мирис босиљку; то је књига која све друге књиге намирисава својим мирисом, која им свима помаже да, свака у оном рад чега је, буде лепша, милија, снажнија, роднија; то је у свакој књижевности књига над књигама; то је оно што се зове *Лепа Књига*, она којој је садржина људско срце, а облик — дух на-

родни. У таке је књиге све одабрано: одабрано је оно о чем пише; одабрано — како пише; одабрано чак и колико о чем пише.

Друге књиге могу имати са свим истинских лепота, које су лепоте за сва времена за сва места. *Лепа Књига* само је у својој отаџбини потпунце лепа. Кад се пренесе у туђину, кад остави своју отаџбину, она већ губи од лепоте своје!....

Другим књигама лепота може бити у истинама које садрже. Лепој Књизи је лепота у њезину народном оделу, у њезину слогу, у њезину даху. А књижевни слог, књижевни стил, свакад има своју оделиту постојбину, своје оделито небо, своје оделито сунце! За то свака *Лепа Књига* и живи слогом својим. „Узалуд је бунити се, вели један велики мајстор[1] у писању: — ово је истина те истина: најбоља књига, ако нема слога, ако нема стила, јесте дете рођено мртво!"...

Тој врсти књижевности, тој Лепој Књизи српској, био је почео служити покојник, чије нас је име данас овде сакупило. Ту

---

[1] *Шатобријан, Mémoires d'outre tombe,* II, **147 и 15.**

књигу је проучавао марљиво; њу је обрађивао напредно, срећно. Смрт је прерано пресекла жицу његова живота, те тако га омела да не уради колико је желео и колико је могао; али добротворна рука његова просвећена родитеља ево учини да се Лепа Српска Књига не напусти, и да се кроз векове зна и прича: ко бејаше и какав бејаше *Никола Ј. Мариновић.*

Никола Ј. Мариновић родио се је у Паризу 26 јуна 1854 од оца Јована Мариновића бившега у последње време српског посланика у Паризу, и од матере Персе, кћери покојнога Мише Анастасијевића, великог добротвора српске просвете.

Основну школу, и четири разреда гимназије, свршио је у Београду, а у Паризу све разреде у Лицеју Хенрика IV, и сјајно је положио испите зрелости: испите из философије и из књижевности, и испите из наука позитивних.

Док је учио у Лицеју, бивао је сваке године одликован првом наградом. Кроза све године својега учења био је међу *петорицом првих ученика* својега разреда. И Ли-

цеј га је слао на велики конкурс у Сорбону, где је једном одликован похвалом у *француској речитости*, а други пут у *математици*.

По свршетку факултетских студија, спремао се је за централну инжињерску школу, у коју је и примљен добивши успех на конкурсу. Ову школу свршио је 1879, и она га је прогласила за цивилног инжињера.

За првог нашег рата с Турцима, Никола Мариновић, дошао је у отаџбину да се њојзи стави на службу, и био је употребљен као инжињерски потпоручик на подизању утврђења око Ћуприје.

Још као младић, у својој 16-ој години, Никола се је јавио у српској књижевности. Године 1870, маја 8, написао је писмо из Париза у којему је описао распоред времена и послова, по којем живе и раде ђаци лицејски.

То писмо изађе у ондашњем листу „Школи“ (бр. 15, стр. 239 и 240).

Ово писмо Никола је био упутио своједу оцу, не мислећи да оно на јавност излази. А кад после види да је штампано, побоји

се да његово кратко писмо не остави непотпуну идеју у читалаца о школи у којој се учи, те за то седне и напише дугачак опис француских лицеја. Тај опис је штампан у „Школи" (у бр. 26 стр. 412—416; бр. 27, стр. 429—432, и у бр. 28, страна 446—448).

Ми и данас, после 20 година, као и онда што смо, подсећамо све наше младиће који се школују да тај опис прочитају те да виде како је време, ово велико благо, штедљиво разређено у тим школама, и да процене вољу и подобност младог писца који све то верно слика и представља својим земљацима.

На тај начин, Никола је врло рано почео владати пером, и прве своје огледе у српској књижевности објавио је у листу „Школи."

Он је и даље, за својега школовања у Паризу, показивао особиту наклоњеност к литератури и у опште к лепој књижевности а нарочито појезији. Био је сурадник на једном ђачком „рукописном" листу, где се је одликовао шаљивим стиховима и кари-

катурним цртежима; а за школскога одмора бавећи се у Београду, превео је за српски језик Корнељева „Хорација," који је штампан у Београду, 1871.

По свршетку студија у централној школи, зажели бар у неколико прибавити и практичких знања, па тек онда одати се на службу отаџбини. За то ступи у службу завода *Caïl* у Паризу, у ком су доцније израђивани топови за нашу војску по Дебанжовој системи.

Кад се је у Паризу склопило друштво за грађење српских железница, Никола је овом друштву био добро дошао и као Србин и као инжињер. И тако је радио најпре при проучавању наше линије, а за тим и на практичном извођењу железнице, нарочито на прузи од Ниша ка Врањи, на име на секцији „Цепи."

Кад је железница довршена, Никола је прешао у дирекцију, где је постављен за помоћника инспектору. У том звању остао је до новембра 1888, а тада је, по својој жељи, постављен за секретара министарства спољних послова.

У железничкој служби Никола је врло мало времена имао за послове књижевне, које је увек преко свега миловао. Па ипак је доспевао да из богатог врта француске књижевности неколике пупољке пресади у нашу позоришну литературу.

Али у сред најбољих нада, у обиљу воље и спреме, кад се нико није ни прибојавао 15 јула 1889, свећа се Николина живота на један пут утули!

Никола Мариновић бејаше једна веома мила појава у друштву нашем. Син имућних родитеља, младић из чувене куће, богат даром, срећан образовањем — он је имао све што се пожелети могло, па опет је свакога очаравао необичном смерношћу својом. О, да је клета судбина само више века дала овом човеку, ми бисмо тек онда познали кога смо имали...

За сад ево по реду Николиних књижевних радова:

1. *Јованчини сватови,* комична опера у једном чину, (написали Мишел Каре и Жил Барбије. Музика од Виктора Масеја), у Београду, 1883;

2. *Женидба при фењерима*, оперета у једном чину, (написали Мишел Каре и Леон Бати. Музика од Жака Офенбака). У Београду, 1884;

3. *Муж пред вратима*, оперета у једном чину, у стиховима, (написали М. Делакур и Л. Моран. Музика од Жака Офенбака). У Београду, 1885;

4. *Намерник*, позоришна игра у једном чину, у стиховима, (написао Франсоа Копе). У Београду, 1889;

5. *Свештеник Делепе*, или *Правда Божја*, драма у пет чинова, (написао Буљи);

6. *Шарлатинизам*, шаљива игра у једном чину, (написао Е. Скриб);

7. *Пуковниска кћи*, комична опера у два чина, (написали Бајер и Сенжорж. Музика од Донизета).

Никола је имао и наклоњености и дара за музику. Он се је и њом врло радо и врло успешно бавио. И не само да је туђе композиције вешто изводио на гласовиру, него је и сам своје саставе огледао да прати музиком. Тако је био почео писати,

и готово довршио, једну оперету из српскога живота за нашега рата с Турцима.

Права је милина гледати како је Никола Мариновић напредовао у тековини чистоте, гипкости и лепоте српског језика. И први његови радови били су добри, а што је даље радио, то је све више напредовао у овлађивању српским језиком. Његов *Намерник* који пада међу најновије његове послове, најбоље је сведочанство и за његов укус, и за финоћу, и за осећање сласти од правога даха појетскога српског језика. После песама Бранка Радичевића тешко се срета стих овако чист, мекан, овако гибак, овако лаган, овако пунан даха праве песничке беседе, као што је стих Николинога *Намерника*.

Просвећени отац Николин, ожалошћен овим прераним губитком, тражио је начин да тако драгоцени живот бар помињањем продужи, и, $^{8}/_{20}$ септембра 1889 г. дао је Српској Краљевској Академији 12.000 ди-

нара као *Задужбину сина свога Николе Ј. Мариновића.*

Приход од те суме, у 600 динара на годину, даваће се сваке године као *награда оригиналним списима појетским, тенденције моралне и патриотске, написанима чистим српским језиком, и који се одликују лепотом слога и садржаја.*

Дародавац није могао боље погодити срчану жељу милога сина свога, него што је основао задужбину за напредак лепе књиге српске. Тим је учинио да Никола живи и по смрти у лепоти онаквих списа какве је за живота најволео и најсрећније обрађивао.

Српска Краљевска Академија, позвавши књижевнике на утакмицу за ту награду, одредила је данашњи дан као дан Николина рођења, да објави своју пресуду о награди.

До одређеног рока дошла су ова два списа:

1. „*Он зна све,*" прича од г. Дра Лазе Лазаревића;

2. „*Ново оружје,*" прича од г. Симе Матавуља.

Академија је одабрала своја два члана да те списе прочитају, и о њима своје мишљење кажу.

Молим г. Академика Св. Вуловића да прочита свој реферат!

Г. Вуловић чита овај свој реферат:

Два су списа поднета Академији на награду из задужбине Николе Мариновића: а) *Он све зна*, приповетка д-ра Лазара К. Лазаревића; б) *Ново оружје*, припеветка Симе Матавуља. У оба списа узет је предмет из народнога живота српског — у првом из живота варошког у Србији, у другом из живота народа српског у Херцеговини. И један и други спис теже да изнесу на видик народне врлине, и оно што је истински лепо и добро у животу народном. И у једном и у другом оно што се казује исказано је лепим и чистим језиком народним. Сваки од ових списа за се пружа понешто ново, досле непознато, у сликању живота народног. И кад уз ово поменем још, да су писци ових списа два најбоља данашња српска приповедача, онда могу још у напред рећи: да је задужбина даровитога нашега песника и књижевника Николе Мариновића почела срећно и корисно дејствовати већ у првој години свога рада.

маловарошки, видети у њему некога свога милога познаника или пријатеља — и ако. таких типова нестаје већ у малим варошима. Видак има млађега брата Вучка, у ком тече она иста крв која и у Видаку, али који, можда мајчином негом размажен, или рђавим друштвом покварен, у почетку врло мало на брата наликује. Због његове дивље нарави истерују га из школе, те га се прима брат Видак, кога се он још једино боји. Ну Вучко, и ако га страх од брата држи у послушности и раду, остаје и даље лакоуман и врло детињаст и дечак и младић; и ма да Видак необично нежно и мудро с њим поступа, и ма да назиремо намеру пишчеву, ипак једнако сумњамо да ће Вучко икад постати онакав као што му је брат. Али долази једна тешка прилика и — бива и то. Овај други главни јунак ове Лазаревићеве приповетке — нека би баш био психолошки и естетички и оправдан и природнији но што се мени чини — нити је самостална творевина Лазаревићева (јер је таких метаморфоза пуна светска белетристика), нити је новина у приповеткама Лазареви-

ћевим. Повраћај човека у основу своје нарави доброга и племенитога, али због разних прилика у животу залуталога, на прави пут, у праву нарав средством каквог јаког душевног потреса — то је мила тема већине Лазаревићевих приповетака. Њу налазимо у његову *Вертеру*, у *Школској икони*, у приповетки *Први пут с оцем на јутрење*, *На бунару*, и т. д., па и овде; али ми се чини, да је та тема потпуно срећно обрађена само један пут, у причи *Први пут с оцем на јутрење*. Ну и ако се мени тако чини; и ако ми се чини да је писац у овој причи Вучка својој милој теми жртвовао, те га, ако не потпунце измислио, сувише идеалисао; ипак сам уверен да ће се и за његова Вучка, онакога како је овде описан, наћи доста и одабраних браналаца — онако исто, као што их има за његова Вертера и друге неке његове приче. — Уметничким склопом ова приповетка Лазаревићева може стати уз његове најбоље приповетке, и као и оне биће украс нашој приповедачкој књижевности.

И Матавуљева приповетка више је слика но приповетка, али од много општије вредности. Серафим Сточанин, калуђер, син кршне Херцеговине и по стасу и по јунаштву нови Краљевић Марко, кога далеко по Српству зна и старо и младо, и који се као ускок у Црној Гори годинама борио противу вековног непријатеља српског, долази у један пут и из изненада у свој завичај, у Херцеговину, и настањује се у манастиру Дужима. Подне живота његова подавно је превалило, те се чини да је већ желан мира и светитељског живота, и да је рад у завичају своме кости оставити. Али је још врела крв у њему, а соколу међу соколима није лако мировати. Први познаник његов у новом животу његову, који његове очи највише заноси, кога он и својим посинком гради, јесте познати историски јунак српски Лука Вукаловић. Гледајући њега и другујући с њим и с другом врлом браћом његовом, а гледајући потлачен красни и витешки народ онога краја, њему често и у најсветијој молитви божјој долази мисао: како би било латити се опет

старога начина, сабље и деснице. И том мишљу поји он с дана у дан свог посинка Луку и своју околину, и једног дана заоре се планине херцеговачке витешком покличи: За крст часни и слободу златну.... Устанак је свршен — историја и сви ми знамо како. То је онај тужни устанак, коме је песник наш Ђура Јакшић испевао своју најлепшу песму: Падајте браћо, плин'те у крви, остав'те села нек гори плам; бацајте сами у огањ децу.... Херцеговина је у црно завијена; Лука Вукаловић није дома, већ далеко изван српске отаџбине; многи су помрли, многи изгинули; — али је остао Серафим Сточанин, да гледа развалине дела свога, и да себе куне. Ну ми га сад једва познајемо. Једну ногу једва вуче за собом — турска су је зрна иштетила. Несрећа народна га је постарила, па и душевно помела. Нити се он уме да шали као некад, нити иначе уме паметно да збори. Једнако обилази згаришта и уцвељене домове, распитује о погинулима и рањенима у прошломе устанку, али у том сваки час премеће. Тако пита једном једнога јунака, који је као и

он од рана обогаљио: А, Бога ти, ђе оно ми погибосмо? — Нијесмо, оче Серафиме, погинули, ни дао Бог, одговара му онај, већ се само мало ранили! Чини се као да је народ, који вечито живује, преболео своје јаде и да је још само отац Серафим предмет жаљења. У том отац Серафим наилази на једну непознату му дотле жртву устанка, на сироче коме отац у устанку погибе, које се у збегу роди, и које се можда за то наказно роди, и које беше права противност оне хвале народне, која о јуначком чеду вели:

Кад је било од три годинице,

Колик' друго од седам година. — Оно од седам година беше готово толико колико друго дете од годину дана. Жалосна то беше одбрана мајци. Околина његова, навикла да и невољу крсти правим именом, зваше га „грдомајчић," „грдан," и т. д. Ражали се оцу Серафиму кад га виде (зар му се у његовој душевној растројености чинило, да и то дете носи он на души) те узе дете у манастир и рече му да се посад зове Страхињ бан, и да се ником не одзове

ко га друкчије зовне. Ну у сићушноме и кржљавоме Страхињ-бану лежаше умна душа и бистра памет. За то он постаде утеха староме калуђеру, те му се поред њега поче повраћати душа и ведрина. Он учаше малога Страхињу књизи, појању црквеном, ударању у гусле и певању јуначких песама; и свакога празника изненађивао би околни народ каквом новом тековином ума Страхињина. Народ се чуђаше чуду, и радоваше се што добри Серафим нађе једном себи разговора. Али Серафиму не беше Страхиња само разговор. Гледајући како се чудо с њим учини, он често помишљаше: ово је дете прст божји; пробасмо *старим начином*, па не би фајде; не вели ли нам ово дете, да треба потражити нов начин, ново оружје. И он посла Страхињу на школе у приморски град. Кад се Страхиња после неколико година врати с наука, Серафим беше већ са свим близу гроба. Али с радосним сузама слушаше он како његов сићушни млађани посинак говори скупљеном народу: — Мој поочим Серафим сковао вам је у мени прво *ново оружје*

противу душмана наших, оружје коме они не могу одолети. Ја сам дошао сад, да отворим прву школу у нашем крају. Мајка наша Србија послала нам је преко мога поочима књига, а неће нас ни у напредак оставити. Слава моме поочиму Серафиму!

Колико је ова слика по себи лепа и од опште вредности, толико је још лепша својом племенитом и патриотском тенденцијом. Ако вам се учини да се ова тенденција истиче испред самог уметничког производа као наслов испред књиге, немојте кривити уметника већ мене, што сам, раздраган том тенденцијом, а невешт приказивању, истакао можда више оно што из дела говори но само дело и уметничке лепоте његове. Ја се надам да ће мој друг, други реферéнат, својом познатом естетичком зналачношћу много лепше и боље приказати и једно и друго дело и попунити недостатке мога приказа. Само ћу још о овој другој приповеци казати то, да она својим уметничким склопом и израдом не изостаје ни мало иза најбољих досадашњих приповедака Симе Матавуља.

Прочитавши ове две приповетке, ја за себе нисам могао пресудити која је боља, којој бих првенство дао. Свака је од њих красна и самостална уметничка творевина. Излагати разлике између њих било би то исто што и излагати разлике између приповедања Лазаревићева и приповедања Матавуљева у опште; а то овде чинити мислим да није потребно. И кад је Задужбина пок. Николе Мариновића била тако срећна, да јој се одмах прве године јаве радовима својим два најбоља српска приповедача, мислим да би и Академија Српска најбоље учинила да једнаком хвалом прими и једнако награди обадва рада, а у име драгога покојника, који је једнаком љубављу љубио све што је лепо и племенито. —

За овим г. Д-р М. Јовановић прочита овај свој реферат:

Срп. Краљ. Академија почастила ме је, позвав ме, да прегледам и оценим два списа, две младике из расадника лепе књижевности наше, да би им могао досудити награду из фонда Николе Ј. Мариновића. Ја се од срца одазивам позиву њеном, шаљући јој

своју оцену, како мислим, да радови, послати ми на преглед, заслужују.

Оба дела написана су у облику приче. Прва носи наслов „Он све зна,“ и потекла је из пера чувеног приповедача нашег Д-ра Л. К. Лазаревића; друга се зове „Ново оружје,“ и долази од познатог писца прича из црногорског и приморског живота, г. Симе Матавуља.

Позабавићу се с овим радовима појединце, а по реду, како су дошли.

Прича „Он зна све“ узета је из паланачког живота у Србији, и писац је учасник делања у њојзи. Он нам прича што је гледао, а прича нам тако, да и ми, читајући га, гледамо с њиме.

Два самохрана брата са сасреда су овој причи. По наслову, старији Видак, обележен је као главно лице, а по раду такмичи се млађи брат му Вучко с њиме. Видак је човек питоме нарави али мушкога карактера, који и ако је тих и уздржљив, избија местимице у право јунаштво. Он је трговац и обавља свој рад саобразно карактеру своме снажно и савесно. Испрва налазимо

га у туђој служби, али за мало он стаје на своје ноге, и полаже основ свом породичном огњишту.

Млађи брат му Вучко, и ако у основи истога мушкога карактера, по све је друге нарави. Са вреле бујне крви плаха му нарав често избија у безазлене детињасте несташлуке, али хоће где што да га нагони и на нестрпљивост, па и да га понесе на иступ. Зарад повређена частољубља он на пр. насрће ножићем на свог школског друга и рани га с тога, што га је у дечијој борби потиснуо за тренут, и бива за то изагнан из школске дружине. Необуздана живахност његова доводи га у колизију с друштвеним редом, и у тој борби јамачно би, без родитељског наслона, коначно подлегао јачем друштву, да га старији брат не узе к себи у рад и не одпоче строгим надзором да обуздава силне нагоне његове. То није ишло лако, али Вѝдак поступно савлађује то бурно срце, па и ако не потире, то бар стишава плахе појаве његове. Начин како он то постизава, окрут је али човечан, те

с тога се дивља природа Вучкова не опире, него му се вољно покорава.

Свеза међу браћом постаје тако све чвршћа, и ако је положај Вучков у братовљевој кући поготову изједначен с осталим у трговини. А постаје чвршћа суделовањем Илинке младе жене Вучкове, која свога девера уздиже к себи, као старија сестра, те тиме да речем преплета цвећем тврду узду братовљеву. Илинка је жена из истог сталежа; она је одмакла од сељанке својом писменошћу и љубављу према науци, али је по назорима и осећајима очувала свој првобитни народни тип. Њезина блага и чедна природа и неосетно мекша срце своме мужу а тако исто неосетно питоми дивљу природу Вучкову. Она можда и незнано врши свету мисију жене у породици.

Вучко и ако не говори о томе, осећа то у велико; он је својој снаси прави брат, а њезином чеду највећи пријатељ. Кад мало попусте старе навике његове, и детињски га несташлук попрође, он само за њих двоје има очију — али не! Он је, и ако у души још дете, одмакао од детињских година, и

хоће кадшто мимо њих двоје, да стриже очима кроз суседову тарабу, не би ли иза ње где год срео два сјајна — наравно женска ока, што хоће кадшто да засветле отуд. То је тако дошло — само од себе, и Вучко сам не зна како: можда то бива за то, што је дрвљаник близу тарабе, а он често у послу на њему....

Ову светлу фамилијарну идилу хоће да потамни један жалостан догађај с Видаком и да произведе у души Вучковој покрет, који ће на крају да доведе плаху природу његову у природан колосек. Обрт у таквој природи дешава се тек иза каквог јачег потреса, а тај је овладао Вучком, кад му једнога дана донесоше брата на тарницама, изломљена и несвесна Видак је чио и весео, пошао у празничан дан, а у друштву своја два пријатеља, да појаши свога дората, дивног арапског парипа, који може кроз такум да осети, колико је топла крв у јахача, и колико се циглим покретом његова тела може да прометне од мирне животиње у необуздиву халу. Кад је дорат видео остале коње пред собом, и осетио

вољу јахачеву да их претече он постаје дрзак, за кога већ више нема препреке, нема стеге, док се с јахачем заједно не сурва преко остављена прућа иза једне високе ограде. Дружина дотрчи без душе, и налази Вучка крај свога коња, са заривеним лицем у орницу, обливена крвљу и бледилом смрти. Све се је то десило за један тренут — нико не зна како је дошло, а свако види пред собом злу коб Видакову. Тихи вулкан у души његовој, разбуктао је вулкана под собом. и од питоме животиње постала је дивља звер што прождире што му је на дохвату.

Кад је Вучко видео свога обамрлог брата на колима; кад је чуо врисак своје снахе и лелек њезин за изгубљеним храниоцем, он пада ничице, али у истом тренуту ђипи, и гледа присебно око себе. Мушка се природа у њему уздигла над братинским болом и из стегнутог гркљана изви му се онај необично, шупаљ, мушки глас, што га је писац једном чуо од ђачета Вучка, кад је савладан, противницима узвикнуо „Јуриш“ и полетео да удави, ко му први падне шака.

Тај се сазрели мушки глас истиче сад као весник сазреле мушке природе његове. Он проговори снаси, што заборавља, да још има кога, да заштити Видакову кућу и сирочад — покреће сам околни свет, док не спусти брата му на постељу, и не набави му потребну помоћ. Он крај њега очију не склапа, нити дахом дише, док не чује, да му је живот ван опасности, а за тим иде на свој посао, и не да ни за часак да застане зарад газдине болести. Рачун тачно предаје својој снаси, и ни једне паре себи не одваја, ни за омиљени му дуван.

Вучко је за један тренут стресао са себе детињску природу, и постао је муж.

Такве промене дешавају се одиста у људскоме животу, и наравно је, што се писац, лекар и психолог, радо враћа њима. Кад је Видак прездравио, опазио је ту промену на Вучку. У кући је остао под руком његовом исти ред, а остао је за то, што *он* није остао онај исти. Детињасти друг газдиних млађих, промеће се у одсуству брата сам у газду, и држи чврстом руком ред и запт у раду. А кад му брат устаде и он

му предаде рачун, Видак стеже сузе у очима, кад опази како му је брат био обазрив у раду и чуваран, онај исти брат, који је негда прокоцкао сву вересију, што му беше поверио.

Да не би ова промена у Вучку била пролазна, и он, сад у небризи, поново пао у своје старе навике, Видак се у договору с Илинком побринуо, да га одржи у мушкој збиљи његовој. Он му је спремио двоје вратнице, што ће од сад да га одвоје од његова детињска света. Он се легално ортачи с њиме и оставља му тиме један део бремена, што га је тако мушки понео за његова боловања, а да би му омилио рад још више, проси му од суседа цуру са она два светла ока, јер се нада, да ће му помоћи да доврши свој братински рад, и да коначно упитоми дивљу природу свога брата.

Наслов ове приче узео је писац из једне епизоде, која се у њојзи расплеће између њега и сроћене му Илинке. Ова је млада жена срцем и душом одана своме мужу, и у њезиним очима он је савршен у сваком погледу, па чак и у науци. С дражесном

зебњом она уверава писца, свога школованог брата, о томе, и буни се што овај не мисли као она. Оно мало школске поуке њезине, давно је већ Вучко прекрилио својим знањем, што га је прибрао из своје лепе збирке књига — и у томе оквиру знања његова, губи се скромна душа њезина, и дивећи се толиком знању, хоће и писца да увери, како одиста „Он зна све.“

Како видимо ова малена прича допуњује остале приче Лазаревићеве, које у целини садрже мање више обрађену *анализу душе Србинове*. У њојзи се истиче онај исти оштри посматралачки дух, иста уметничка обрада, што краси махом његове приче. О њима је један наш даровит критичар[1] врло згодно рекао, да су „конкретни примери уз теорију науке о души“ и ова прича само потврђује ту изреку његову. Бујне природе људске, као и бујне реке, руше и најчвршћу препреку, и најчвршћи бедем, кад им се напрасно стави на супрот; мајстору се ваља пети уз њихово корито, ако ће и до извора,

[1] Милан Савић, у Летопису, кн. 147.

и поступно уклањати све, што појачава ток, и тек местимице, ломити му снагу долмом, у кратко ваља јој *регулисати корито.* Упућујући Вучка на ову стазу, писац нам показује, да је дубоко узрео у законе развића душе човечије, и да је јасно уочио нексус између закона физичне и психичне природе. У том раду мучно да је когод надмашио Л. Лазаревића.

Али за стварање уметничких објекта, није довољно познавати те законе; ваља за то још нека тајанствена, богодана моћ, да их задахне душом, да их оживи. Знање ваља да се дестилише кроз песничку крв; обе сфере у природи људској, интелектуална и сензитивна, ваља хармонично да се удруже, да би се у души човечијој зачедила идеја и оживио облик уметничког дела, и та хармонија, рекао бих да се настанила у души овога писца нашег. Из ње су провреле пластичне, чисто уметничке прилике, Благоја, Танасија, Марије, Аноке и других, који су одмах иза прве појаве привукли пажњу наших познавалаца лепих вештина, и уступили творцу њиховом одлично место у ле-

ној књижевности нашој. Прича о којој је реч, само му може узвисити то место, јер се у природи Вучковој, која је у суштини Анокина у активном, хоће рећи мушком облику, опажа прогрес у томе, што се та природа анализе детаљније.

Прича је заснована на етичком принципу, и с тога погледа корист дела стоји изнад поговора. Тесна породична свеза, то благо свакога друштва, оснива се у њојзи на здраве назоре и на чисте нрави делајућих лица. Писац овај је на супрот осталима, који су прибирали слабости и душевне недостатке паланачких становника, и карикирајући их гдешто, увесељавали њима своје читаоце, прегао да нам покаже још не опажене стране тога живота, да би уочили, колико је језгровит и способан за развиће, колико је прегалачка духа у њему и градива за снажно једно друштво, а поврх свега, колико се узвисује у правним осећајима својим над оном класом у нашем народу, која се, занешена половном и помереном наставом, одмакла од исконског типа народног, а није била кадра да се нау-

ком уздигне до оне културне лествице, са које се тај тип огледа у улепшаном облику своме. Гледећи на здраве и језгровите карактере у овој причи, читаоц мал да не ће пожелити, да нам већина грађанства, ма и на овај начин недоука, буде таква, и кад нас писац својим делом приволева, да поштујемо здраву, апстрактним недоношчадма душевним непомућену свест, и да јој симпатишемо, а да се клањамо породичним врлинама његовим, — он нас упућује правце на патриотску стазу. По свему изгледа, као да је била тенденција пишчева, да нас, износећи нам живе прилике једне старије генерације, подсети, да културан прогрес, ако се развија из самосвојнога духа народнога, ни мало не ремети чист тип његов, а да није стварне користи од тога прогреса, ако не бива тако....

У обради ове своје замисли опажа се на први поглед уметничка природа пишчева. Ја сам је обележио у почетку, рекав, да он, гледалац свега што се збива у причи, доводи свога читаоца дотле да и сам гледа живо делање пред собом. Лазаревићеви су

типови чисти, прилике су му пластичне, а колорит им је пун живота. Писалачко перо промеће се међу његовим прстима у кичицу, и творевина се његова облије дивном природном бојом. У контакту с њиме, мртва материја оживи, и као што се у делима његовим гледају боје, тако се из њих слушају гласови сваке врсте, што нас у природи заносе и опијају. — Групе су његове жанр слике у минијатири, али тако јасне и верне да нам приањају за душу и да нам се, гледећи их, чини, да смо их негде видели у народу, али да су овде лепше но што смо их гледали. За пример бујнога живота у тим сликама, ја ћу да изнесем једну, те да њоме покажем, како се реченице промећу у бојане млазеве а редови књиге у живе слике.

(Референат прочита из рукописа два места).

Није ли нам, читајући ово тако, као да гледамо пред собом ову лепу групу, са исписаном, наивном збиљом на Илинкином лицу, или да смо сами на коњу у сред те дивне трке? Кад прочита прави коњаник ове

редове, мал да неће и нехотице мрднути руком, да набије капицу на главу, да му је ветар у лету не однесе.

Кад поменем још необичну лакоћу, којом писац црта и боји своје слике, и вештину његову да им су мало речи обележи тренутне осећаје и да их радом оживи, драматише; кад поменем уз то богаство његових бојаних нијанса у сликама, које потичу из темељног познавања људског срца и начина, како покрети његови долазе до чулнога израза; кад поменем најзад лепоту његова стила, кроз који местимице провејава благ и свеж хумор, и којим се његове слике уметнички ре́се — мислим да сам довољно рекао, да препоручим Срп. Краљев. Академији ово по обиму малено, али по вредности големо дело, — да му омилим овај нови, мирисави цветак у врту наше лепе књижевности, ово красно, чисто српско чедо уметничке душе нашега Лазе Лазаревића.

* * *

Друга прича „Ново Оружје“ узета је из херцеговачког живота. Њезин је јунак Се-

рафим Сточанин, калуђер, — једна историјска особа из средине нашега века, и за ту особу навезује писац предпоследњи херцеговачки устанак под Вукаловићем. Супстрат је делу дакле историчан, али како се у њему не истичу историјски чинови тога устанка но само спреме и последице његове, дело иде у ред друштвених прича с историском позадином.

Серафим Сточанин је један од оних маркиратих калуђерских личности из минуле генерације наше, којима нож у руци и кубурлија за пасом исто тако доликује, као одежда и свети путир у цркви. Његова је колевка Столац, његова школа Житомислић, а дружина му је — народ око њега. Из тога народа он црпе своје идеале, и промеће се у хероја, коме је главни циљ живота, да га ослободи турског јарма. Кад доврши часове у цркви, он се лаћа гусала, надмеће се са својом дружином у атлетским играма, уздиже снажне, соколи слабе, а све скупа упућује оној мети, куда га сама воде његови идеали. — Са идентичности својих осећаја и тежња он је омиљен у народу, а

нарочито је у истој мери мрзак своме владици Фанариоту. Овај га осуђује на епитимију за то, што га је затекао, где се надмеће у бацању камена с околном момчадијом, а Серафим, видећи из тога да уза оваквог старешину за њега нема станка, напушти свој намастир и склони се у Косијерево. Ту га нападну Турци, и он чини са десетак друга чуда од јунаштва. Кад је погинуо Смајил-Ага Ченгић морао је, имајући удела у тој погибији, ускочити у Црну Гору, и отуда је више година с четама задавао јаде заграничним Турцима. Из Црне Горе дође у намастир Дужи близу Требиња, и с тим доласком његовим отпочиње писац своју причу. Стари ратник је затражио и нашао склоништа код душких духовника; ови га предусрећу братски и примају га у своје коло. У томе је колу сав народ око намастира, на стотине пушака јак, па како томе народу јако импонује јуначка прошлост Сточанинова, и херхулеска прилика његова, он се све јаче приљубљује њему и намастиру. За мало је Серафим, настојник намастира и душа његова. али је

он и духовни вођ околнога народа. Кад служи литурђију, црква је дупком пуна, а кад свуче своју и тако кратку мантију он се лаћа гусала, и прикупља својом песмом велико и мало око себе. Остар човек, он се најрадије дружи с младићем Луком, кнежевим сином из куће Вукаловића, и та дружба уздиже с дана у дан углед младићев у народу, те се за неколико година Лукино име разноси на далеко по Херцеговини. Требињски Турци виде, како им шака људи око Дужи расте преко главе, и питају се међу собом, какав ли је то „рајетин“ Лука, што тако холо пружа своју шију на високо, а кад им реформе портине почеше да крате повластице од старине а у корист раје, они се лаћају оружја да сами покоре ту рају и тако можда поврате стари ред. — Али је народ већ био спреман на тај учин и Турке пресреће Лукин узвик: „За крст часни и слободу златну.“ — Устанак је савладан; вођа му је прогутало пространо море руско, а Серафим, један од јуначких бораца у тој војни вида своје ране,

распитује стоти пут за погинуле, и цвили за изгубљеним љубимцем својим.

Калуђерову душу обрвали су тешки јади; изгледа да су ране у срцу му љуће од оних што му их зададе душманска пушка. А како и да нису, кад гледа у наокруг толика згаришта, а око себе своју разређену дружину, — кад се сети толике залуд проливене крви свога народа! Околина шапуће, да се подетињио од старости, јер не схвата дубину његова бола; не види ране, што му разгризају живо срце. Он, који се надао васкрсу народном и посветио му сву своју снагу, сву своју крв, — он се, ево, примиче гробу а оставља за собом јад, који му је целога живота парао срце. Лишен своје снаге и својих снажних другова, у души се његовој тули и последњи зрачак наде́жде, и мрак се спушта на њу.

Али света жишка родољубља, што му тиња у прсима, не трне лако; довољан је најслабији дечији дах да је изнова разбукти. Слабијега створа не беше у свој Херцеговини, но што је мали Тадија, коме је отац погинуо у устанку, а престрављена га мати

у збегу недонешена истурила у свет. Цело се племе руга томе ситнежу, што се „одвоји од кршне Херцеговине,“ и на силу живи, и сваки му даје по који нов презиран надимак. Кад би се Тадија, гладан, докотрљао до намастира, братство му се склања с пута да га не престрави, а он правце у — кухињу да мало насмеје кувара Кркачу, и да се нахрани као гладно тиче. Овај патуљац међу дивовима, овај „живи рабош наших јада“ како га прозваше људи из околине; ово шкембе, како га зваше Кркача; овај „гадни Таде,“ како га зваху његови већ узрасли вршњаци, — кадро је било, да распири у прсима клонулога хероја ону божанску искрицу, која беше већ почела да се гаси. Први састанак старога духовника с Тадијом, учини те овај смело и поносно диже своју малу главу у вис, и казује све што је научио од ђака у кухињи. То није много, али је доста да разгони давнашњи облак са чела Серафимова, па чак и да га приволе шали.

Од сад ко те позове „Шкембе“ немој му се одазвати, твоје је име *Страхињ-Бан* и

само се онима одазивај који те тако зову. Јеси ли разумео? — И сва околина прште у смех, који се давно већ није чуо око огорелих зидина намастирских. Од сада је Страхиња друг и пратилац Серафимов. Он га облачи у мушко рухо, учи га песми, и гуслама, учи га књизи и молитви, соколи га у трци и хрвању, приволева га из даљине да гони Турке древним ножем у руци. — Околина гледа калуђера и вели подетињио се, место да гледа малишу, и да рече, очовио се! И кад се глас малога гуслара с крај вратница манастирских разлегао по целој Херцеговини, кад се народ из далека поче скупљати око Дужи, да гледа и слуша ту негдању „мрвицу“ кршне Херцеговине, — Страхињ-бана нестаје из манастира, и ми га видимо тек након више година одрасла али ситна младића, изучена књизи у Дубровнику, како се враћа у своју постојбину; видимо га, како граби ономе колу свечано одевених људи код намастира, како итлено скаче с коња, како се диже на прсте да се целива са старим Атлетом, што га зове својим поочимом; како пада својој мајци о-

врат, и како се грли са својом дружином. — Хоће ли се сад, овако изучен закалуђерити? Не, други му је рад наменио поочим његов. Он треба да буде учитељ своме народу. Стари борац види да је дошло време да се мора на *други начин* борити за опстанак; види да „већ нема начина,“ да се старим оружјем, које је сам тако светло понео, доскочи народној невољи, па се побринуо да одгаји народу своме борца, који ће умети часно да понесе то „*Ново оружје*,“ — оружје духа, и тиме да крчи пут народу своме ка бољој срећи. Млади учитељ, одушевљен за своју мисију душеви лепом беседом свој народ, да се лаћа тога новог оружја што му га шаље материнска земља Србија, — а тада се лице старога борца за српску слободу, облива блаженим осмехом, и тај се исти осмех појављује након више година на самртнику Серафиму, кад за часак отвори очи, и угледа венац ђачића око своје постеље а у средини њиховој уцвељена посичка свога.

Ето шта слушамо из приче Матављеве „Ново Оружје.“ Тенденција је њена, како

видимо, здрава и чиста, а рекао бих, да је мало прича у нас, где избија у обради језгровитије но што то бива у овоме делу. Што је главно у тенденцији, не казује се на глас, па ипак ће пажљиви читалац наћи да из текста речито излази на видело; а главно је моралан патриотски живот, што трепери кроза дело, онај исти, што га је искао умрли дародавац у залогу за своју награду.

И ако у делу нигде нема нагласка, да је писано за овај свечани тренутак, рекао бих ипак, да је писца, кад је сновао ову своју причу, облетала млађана слика родољубног покојника, чију успомену данас славимо, и кад би се он сад налазио међу нама, а у самртноме часу своме, чини ми се, да бих на његовом лицу видео исти блажени осмејак, што је и Серафима испратио до гроба.

Пошто сам рекао, шта се казује у овој причи, да се позабавим мало на томе, шта се у њојзи гледа. Јес гледа, јер она прави утисак једног големог таблоа с дубоком историјском позадидом. Групе су у њојзи

поређане, према раду у више планова, а поједина лица су у групама вешто нацртана и правилно сенчена. Најјаче се истиче у тим групама Серафим и Тадија, две физичке супротности, које је писац ставио једну уз другу, да их што јасније осенчи. Дивска прилика старог калуђера клонула је у дугој напорној борби за народну слободу, па тражи и налази наслона у нејаком, физички неразвијеном детету. Одиста оригинална замисао! На први поглед налазимо да је парадокса, јер физички снажна створења обично прелазе равнодушно преко нејачи, јер као што је међу њима искључена борба, искључена је и заједница. То је закон у анималној природи! Не тако у човечанској. Њега је издвојила још Давидова борба с Голијатом, и предањем је већ сазрела вера у човеку, да се људи не мере пећу но памећу. Кад писац пушта једнога атлета који је оседио у борби, да тражи савезника за даљу борбу у нејаком детету, он корача стазом психолога, који *душевној моћи* уступа царство у организму људскоме и који у њојзи тражи подстак и директиву

за физичке покрете човечије. Серафим је у дугој борби осетио, да способност ваљати кладе не инволвира „царовање," него да се за то хоће друга снага, снага духа, која је, он то сад јасно види, осујетила циновске напоре његове у последњем устанку, па сад је прегао да створи ту снагу у једном слабачком, по појмовима његове околине наказном и за њезине циљеве неспособном детету, знајући да за ту снагу не постоји физичко мерило, већ невидљиво душевно, апсрактно, које се зове успех. Тесан контакт титана Серафима са пигмејем Тадијом, претежан је психолошки моменат у делу, и он даје читавој композицији уметничко обележје.

У избору лица и места за делање, писац је, како видим, ишао по особеном плану и с големом пажњом. Он у својој причи усредсређује све народне врлине у једном духовном лицу. Серафим је по облику само духовник у суштини својој он је идеалисани тип борца за слободу народну, што их историја нашег ослобођења од Страхиње па до Сиђелића гомилама износи пред

нас. Ако га је писац оденуо у духовну ризу, то је учинио вероватно с тога, што се под отом ризом очувало свето знамење ове силовите борбе, што ју је спас људски водио за слободу духа човечија, сачувао часни крст а с њиме и народна индивидуалност наша на бурноме мору вековног робовања. Из тога знамења црпала су сва покољења наша веру у победу свете ствари своје, а из те вере потицала је свугде снага његова. Намастирска стафажа ове приче посве је саобразна садржини њезиној. Намастир је скровиште крста, а „крст часни" знамење је „златне слободе." Није ли зар из намастира почела народу утеха, кад је тонуо у мраку ропства, није ли из њих потицала вера у непобедимост крста, и у васкрс сахрањене слободе, љубав према роду и ближњему, и нада у помоћ онога за чију се славу бори и мре? Није ли тајна жеља, као и молитви најпре одјекнула испод сводова намастирских, и подхрањивала свето кандило, да се у њему очува пламичак, који ће једном да се разбукти у страхотан смртоносан пламен душманину народном;

и кад би планула борба за слободу, није
прва пушка одјекнула около зидина свет
храмова наших. И није ли у тим зидина
као што нам рушевине њихове гласно пр
чају, сваки борац за слободу у беди и
вољи налазио склоништа?

Један од отих светлих бораца је и С
рафим Сточанин, јер је живот његов ком
историје те вековне борбе и ја ево из
жих за што и њега видимо међу зидов
намастира Дужи, и показах колико је опр
дана ова стафажа у причи, где се препл
конци делања, из којих ће да се испр
Вукаловићев устанак. Намастир је позад
сабора у српском народу, а за време во
главни стан народних бораца. У згод
према потреби, духовници његови замењ
крст с голим ножем, и верни божанс
учитељу своме, „лију своју крв за ст
своје."

Отуд је оданост народа нашег пр
светим храмовима својим и поштовање
гово према настојницима њиховим, и
писац у овој причи ради на томе, да утв
ту оданост и поштовање, он утврђујеује

и спону, што везује делове нашег народа у једну органску целину, а такав ће рад наћи одобрења код свакога зналца и родољуба, а дело његово места у срцу свакога Србина.

Има још нешто у овој причи, што уздиже вредност делу, а то је што су делајућа лица, и ако у Херцеговини, изведена тако, да се појављују у чистом српском типу, без израженог локалног обележја. И ако та лица говоре јужним наречијем, њихове реченице нису специфично херцеговачке, већ чисто српске, те тиме постају разумљиве свима деловима и слојевима народа нашег. У личноме додиру са свима племенима народа нашег, писац је уме, да нађе ону складну средину, резултанту свију идиома, која чини наш језик тако пријатним. С језиком се дакле у тој причи збива што и с лицима; све скупа преври у идеализму песниковом, и излази пред читаоца пречишћено и улепшано. Као што је Серафим скроз идеалисана појава, у којој се стиче све што је лепо и узвишено у монашком сталежу

нашем, тако му је и говор да речем, идеално упрошћен.

Тим процесом идеалисана најбоље се може оценити творачка моћ уметникова. Лица у њему примају нешто од индивидуалности творчеве, и добијају у делима пишчевим свој особени тип. Карактери листом у овој причи задахнути су збиљом свога рада, одмерени су према њему и доследни. У цртежу су правилни, а задахнути пишчевим уметничким духом, постају пипљиви, пластични. Мушка одлучност и пластична присебност одликује их у великој мери, и мучно би било критичару одредити, које је делајуће лице пријатније, лепше. И она лица, што су у позадини, складно допуњују групе у првоме плану и сливају се с њима у једну пријатну хармоничну целину.

Две сличице из приче мислим да ће овде згодно допунити и потврдити ово што рекох.

(Овде извештач чита два места из рукописа).

По спољном облику прича је ова пријатна с тога, што нам писац просто ређа догађаје, дајући местимице дијалогом својим

драматски покрет делајућим лицима, али се доследно уздржава сваке субјективне рефлексије. Он је у тој причи просто посматрач и приповедач, али у посматрању своме стоји на узвишеној тачци и гледа с ње на целину збића. С тога су му делови приче у хармонији; у њојзи један складно допуњује други, те читалац иза свакога види тоталну слику у јаснијој светлости.

Ако је писац у избору говора, као што рекох, био опрезан, чувајући га од обласних идиома, у стилу се ничим није уздигао изнад равна обична приповедача; њему, познаваоцу углађена стила талијанског, не би мучно било, искитити свој стил онде, где сам говори, што то чини, што се у приповедању служи простим, чисто народним реченицама то вероватно бива у намери, да својом причом што дубље продре у народ, рачунајући на корист, што она неоспорно пружа свакоме читаоцу. Рекао бих, да он за љубав те опште користи, местимице иде до абнегације самога себе, и пушта једнога из оне околине, коју је тако верно нацртао, да нам прича догађај у намастиру

Дужи пре и после Вукаловићева устанка. Тај *начин* писања налазим, да уздиже корист ове приче и уверен сам, да ће зарад њега она допрети донде, докле књига у нас може да достигне. Колико год ова прича привлачи зналца уметничком садржином својом, толико ће масу народа да привуче скромним, чисто народним обликом својим.

С тога мислим, да ми ваља препоручити Срп. Краљ. Академији ово вредно дело Матавуљево, уверен, да заслужује да буде својина свега народа српског, коме је, по свему се види, и посвећено. —

Према овоме што смо сад чули, рече г. М. Ђ. Милићевић даље, Академија је донела ову пресуду:

„Мариновићеву награду, за ову годину добијају ова два списа: „*Он зна све,*“ и „*Ново оружје,*“ тако да писац првога списа прими триста, а писац другог списа — триста динара.

Академија је, даље, вољна, ако писци пристану, оба та састава штампати као своја издања, а њима уступити известан број примерака.

Господо Академици!

Овим је свршено све што је за данас било на дневном реду.

Затварајући данашњи свечани скуп Академије, мислим да ћу погодити осећања свих вас, ако узвикнемо:

Хвала просвећеном оцу!

Слава срећном сину!

Радост Лепој Књизи српској!

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
М. Валтровић

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

V

1891.

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

[illegible]

Цена 0·50 дин.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

V

1891.

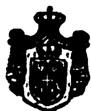

БЕОГРАД

'АЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1892

ЗАШТИТНИК
СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ
ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО
КРАЉ СРБИЈЕ
АЛЕКСАНДАР I.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

V

1891.

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1892

Цена 0·50 дин.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

V

1891.

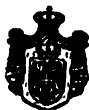

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1892

ЗАШТИТНИК

СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО

КРАЉ СРБИЈЕ

АЛЕКСАНДАР I.

I. СКУПОВИ ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

18. ФЕБРУАРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Бан, П. Срећковић, Дим. Нешић, Љуб. Клерић, Свет. Вуловић, Љуб. Стојановић, Мих. Валтровић и Љуб. Ковачевић.

1.

Пошто је место Председника Академије празно, а секретар, Академик М. Ђ. Милићевић није овде, него ван Србије, по службеном послу, то би одлучено да на свечаном скупу Српске Краљевске Академије 22 фебруара председава Академик Матија Бан.

2.

Даље је одлучено да скуп буде у 4 часа по подне 22 фебруара у дворани Велике Школе.

3.

Овом приликом одређено би да продајна цена Гласу XXVII, у ком је расправа г. Симе Лозанића, читана на свечаном скупу Академије 4 нов. 1890, буде по (1/2) динара.

Председавао,
М. Бан

Записао,
М. Валтровић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ
11. марта 1891 год.
у београду.

Били су: Д. Нешић, Јов. Жујовић, М. Бан, Љуб. Ковачевић, П. Срећковић, Мих. Валтровић, Сима Лозанић, Св. Вуловић, Љ. Стојановић и М. Ђ. Милићевић.

1.

Прочитано би писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 9 ов. месеца ПБр. 3706, које гласи:

„Краљевска Влада намерна је поднети Народној Скупштини, сазваној у први сазив прве периоде, законски предлог о изменама и допунама у закону о Српској Краљевској Академији од 1 нов. 1886 г.

Овим законским предлогом иде на то, да се у интересу бољега обрађивања наука и уметности удруже Српско-Учено Друштво и Српска Краљевска Академија у једно научно друштво под именом: „Српска Краљевска Академија."

То се има извршити на овај начин:

1. Српско Учено Друштво бира између својих чланова осам за редовне чланове Српске Краљевске Академије;

2. Сви други чланови Српскога Ученог Друштва — редовни, дописни и почасни — постају почасни чланови Српске Краљев. Академије;

3. Број сталних чланова Српске Краљев. Академије може бити највише 34;

4. Законом ће се одредити само то, да Српско Учено Друштво бира осам чланова за редовне Академике, а начин избора оставља се самом Српском Ученом Друштву;

5. Овај се закон има извршиви у току ове 1891 године, али до Српскога Ученога Друштва стоји да утврди нарочито време, кад ће извршити поменути избор;

6. Пошто се, овако, Српско Учено Друштво и Српска Краљ. Академија спајају, то ће се и њихове сада посебне имаовине спојити, а легати Српском Ученом Друштву прећи ће као легати Српској Краљевској Академији;

7. Лични додатак Академицима укида се.

Изложивши вам, господине, главне мисли законскога предлога који ћу с одобрењем господе Краљевских Намесника имати част да поднесем Народној Скупштини, ја вас молим, да имате доброту јавити ми, да ли Српска Краљев. Академија налази да може дати свој драговољни пристанак на овакву измену, која се сад уноси у Српску Краљевску Академију с јединим намером да се што више користи за српску науку и умет-

ност прикупе све српске научне снаге на сложан рад у славу Отаџбине.

Изволте примити, господине, уверење о моме одличном поштовању.

Министар
Просвете и Црк. Послова,
Анд. Николић

По дужем и озбиљном претресању измена које ово писмо садржи, Академија, у жељи да се олакша пут к напретку науке и уметности у нас, драговољно прими поменуте измене у свом основном закону с тим да број Академика изабраних Ученим Друштвом никако не буде већи од осам (8), а целокупни број Академика да не пређе цифру тридесет и четири (34).

2.

Академик Ст. Новаковић шаље препис досад неиздане Хрисовуље Цара Душана, дане гробу мајке му Краљице Теодоре.

Одлучено би да се штампа у *Споменику* заједно с два пређашња чланка од истог Академика, само да овај дође на прво место.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
М. Валтровић

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ
Љуб. Ковачевића.

Пошто г. Министар Просвете има право да путем законодавним, мимо члан 30 закона о уређењу Академије, а на своју моралну одговорност — чини измене у овом закону, мишљења сам да се Академија не упушта у оцену измена о којима је реч у писму господина Министра, не у толико пре, што више Академика нису на данашњој седници, а у тако важном питању ваљало би чути мишљење свију редовних чланова Академије.

Ну, да се не би пребацило Академицима да се не упуштају у оцену речених измена за то, што им се одузима, у ствари већ

одузета новчана помоћ, мишљења сам, даље, да Академија овом приликом изјави: да према садашњим финансијским приликама наше земље, радо пристаје, да се *помоћ Академицима са свим укине,* као главни повод, да се горње измене предлажу.

11. марта 1891 г.

Београд.

Љуб. Ковачевић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

22. јуна 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Д. Нешић, Панта Срећковић, Св. Николајевић, М. Валтровић, Љ. Ковачевић.

1.

Господа Светомир Николајевић и Св. Вуловић, који су били умољени да прочитају шест списа, који су дошли Академији за Мариновићеву награду, прочитаће, сваки свој реферат.

Академик Св. Николајевић предлаже за награду спис „*Спахиница,*“ роман од Ст. J. Јевтића, а Академик Св. Вуловић приповетку из XVII века „*Иконија везирова мајка,*“ од незнана писца.

Академија у сваком случају, с пристанком г. г. реферсната, повери оба списа г. М. Ђ. Милићевићу да их прочита и, за који се изјасни он, онај да однесе овогодишњу Мариновићеву награду.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Свет. Вуловић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

25. ЈУНА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Св. Вуловић, Св. Николајевић, Љуб. Ковачевић, Љуб. Јовановић и М. Ђ. Милићевић.

Академик М. Ђ. Милићевић јавља да је, по ономадашњој одлуци Академије, прочи-

тао „Спахиницу," роман од г. Ст. Ј. Јевтића, и „Иконију Везирову Мајку," приповетку из XVII века, од незнанога писца, и проценио добре и слабе стране и једнога и другога списа, па се је одлучио дати свој глас последњему спису, поред осталога и за то, што сам завешталац у свом дародавном писму тражи, да се спис, који награду добије, има, уз друго, одликовати и тенденцијом моралном и патриотском.

Према томе Академија одлучи:

1. Мариновићеву награду у 600 динара у злату за 1891 годину, добија писац приповетке „Иконија везирова мајка," приповетка из XVII века под девизом „Љубав је снага, вера је моћ," од незнана писца;

2. Новац ће се избројати кад писац поднесе примерак штампане приповетке; и

3. Сви други списи да се на захтев писаца врате сваки своjему аукотору.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Свет. Вуловић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

30. децембра 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Панта Срећковић, Сима Лозанић, Мих. Валтровић, Љуб. Ковачевић, Љуб. Стојановић и Љуб. Јовановић.

Како је по члану 26 закона, сада време да се на годину изаберу секретари за посебне Академије то и бише изабрани ови:

1. за секретара Академије Природних Наука, Љ. Клерић;

2. за секретара Академије Философских Наука, Ст. Новаковић;

3. за секретара Академије Друштвених Наука, Љ. Ковачевић; и

4. за секретара Академије Уметности, М. Валтровић.

Овај избор, по пословнику, обзнаниће се на свечаном годишњем скупу и изабранициће по том своја места заузети.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

17. ФЕБРУАРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Панта Срећковић, Сима Лозанић, Даворин Јенко, Љуб. Ковачевић и Јован М. Жујовић.

1.

Прочитано би писмо г. Министра Просв. и Црквених Послова од 12 фебруара 1892 ПБр. 1507, којим се спроводи Академији закон о изменама и допунама у основном закону Академије, потврђен 10 ов. месеца, позивајући Академију да, у споразуму с Председништвом Ученог Друштва, даље поступи, и њега извести о учињеном.

Одлучено би: да се са захвалношћу прими на знање, остављајући да се доцније уради што даље треба споразумно с Председништвом Ученог Друштва.

2.

Привремени секретар Академик М. Ђ. Милићевић предлаже да се умоли који од

Академика да председава на годишњем Свечаном Скупу, како би њему, који би ту морао вршити и дужност председника и секретара било лакше све послове обавити.

На то умољен би да се за тај случај председавања прими најстарији по проглашењу Академик Стојан Новаковић, и он се прими.

3.

Изабрани Академик г. Глиша Гершић писмом од данашњег дана, моли Председништво Академије да му одреди дан када ће по члану 14 основног академиског закона прочитати своју приступну расправу.

Академија, узимајући у обзир да предстоји Годишњи Свечани Скуп, на ком ће већ један Академик читати своју расправу, одлучи да Председништво Академије одреди који дан доцније за проглашење Академика Гершића.

4.

Утврђен је овај дневни ред за годишњи Свечани Скуп 22 фебруара 1892 год.:

1. Извештај о раду Академије за 1891 г.;

2. Објава промена у Председништву Академије; и

3. Приступна беседа и проглашење изабраног Академика г. Јована Ристића.

5.

Уговорено би, да Академици на Свечани Скуп дођу у фраковима; а од декорација који има Св. Саву, да га метне, а који нема тога, да метне који други српски орден који има.

6.

Изасланици који су по ранијем договору ишли и позвали на Свечани Скуп Његово Величанство Краља Александра Заштитника Академије, и Краљеве Намеснике, јављају да је Његово Величанство Краљ Заштитник благоволео изјавити да жели доћи, и да ће доћи само ако не би било каквих важних сметња — и господа Намесници обрекли су доћи.

Најпосле, позват је и господин Министар Просвете, — обрекао је и он доћи.

Прима се на повољно знање.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

П. Срећковић

II. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

16. септембра 1891 год.

у Београду.

Били су: Сима Лозанић, Љуб. Клерић, Јован Жујовић, М. Ђ. Милићевић, М. Бан, Љуб. Јовановић и М. Валтровић.

Г. Ђорђе И. Ничић, професор и директор у Пироту, поднео је Академији „Грађу за Флору околине врањске.

Саслушавши усмени реферат Академика Ј. М. Жујовића, који нека места из самога рукописа прочита, Академија одлучи: да се састав „Грађа за флору околине врањске,“ овакав како је написан, не може примити у *Глас Српске Краљ. Академије.*

Председавао,
Сима Лозанић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

13. ЈАНУАРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Сима Лозанић, Дим. Нешић, Ј. Жујовић, М. Ђ. Милићевић, и Академици Ст. Новаковић, М. Валтровић, Панта Срећковић, Љ. Стојановић и Љуб. Јовановић.

1.

Г. Ђ. И. Ничић директор пиротске гимназије шаље прерађен свој састав „Грађа за флору околине врањске“.

Пошто овај састав ни сада, по други пут није написан како треба за академиска издања, то би одлучено да се врати писцу рукопис.

2.

Г. Академик Д. Нешић чита свој реферат о спису Г. П. Живковића „*Прилог алгебарским влацима вишег степена.*“

Саслушавши г. референта, одлучено би да се врати писцу те да га, ако хоће, преради како треба.

3.

Академик г. Д. Нешић приказује чланак „*О максималним и минималним дијаметрима.*“

Примљено је, да се штампа у *Гласу* који је на реду.

Председавао,
Сима М. Лозанић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

27. ЈАНУАРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Д. Нешић, Јован Жујовић, Љ. Клерић, С. М. Лозанић, и Академици: Ст. Новаковић, П. Срећковић, Мих. Валтровић, М. Бан, Љуб. Стојановић, Љ. Јовановић и секретар, Академик М. Ђ. Милићевић.

Пошто се прочита писмо Академика г. Јована М. Жујовића, који је спремио за штампу „Геологију Србије,“ и пошто се

саслуша усмено разлагање целог плана по
ком мисли тај спис уредити и издати, Ака-
демија Природних Наука одлучи:

1. да се ово дело штампа о трошку Ака-
демије као њезино издање на основу тач. 5
члана 56 пословника, и то на српском језику
а и на француском, у целости или у изводу
како писац нађе да је удесније;

2. да се ово дело хонорише са сто (100
динара од табака за српски текст;

3. да се за израду атласа уз ово дело
који се не би могли израдити у државно
штампарији може из касе академиске по
трошити до три хиљаде (3000) динара;

4. да се писцу за превод и коректуру
овога списа на француски језик, помогне
новцем у колико то све не би могао он
сам извршити.

Председавао,

Дим. Нешић

Записао,

М. Ђ. Милићевић

III. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

27. маја 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Св. Вуловић, Св. Николајевић, Панта Срећковић, Мих. Валтровић.

Привремени секретар, Академик М. Ђ. Милићевић, приказује састав „*Захарија Орфелин, животописна-књижевна црта.* Написао Димитрије Руварац.“

Академија, по реферату свога члана Свет. Вуловића, одлучује да се састав Димитрија Руварца прими и штампа у Споменику Срп. Краљ. Академије који је на реду.

Председавао

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Св. Вуловић

IV. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

8. JАНУАРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љуб. Ковачевић, Љуб. Јовановић, Матија Бан и Љуб Стојановић.

Како до сада Академија није добила ни једне расправе на тему: „Битка Косовска 1838, њени узроци и њене последице,“ а међутим је иначе српска књижевност стекла неколике саставе о том догађају, те ће се тешко ко и наканити да о тој теми изнова пише, то Академија мисли да је боље скинути ту тему с дневнога реда, а иставити другу.

По дужем договарању сагласише се чланови да се за награду постави ова тема:

„Дубровник и његови послови с осталим српским земљама до смрти цара Душана, а на име:

1. Посрбљавање романског дубровачког становништва; и

2. Дубровник и послови политички, културни, верски, трговачки и индустријски.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Љ. Ковачевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

2. СЕПТЕМБРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Љуба Ковачевић, Љ. Јовановић, и као гост, руски научник г. Михаило Н. Сперански.

1.

Академик П. Срећковић приказује *„Зборник Митрополита Михаила“* који је спремио за штампу.

Одлучено би, да се штампа у Споменику Српске Краљ. Академије, који буде на реду.

2.

Академик Мил. Ђ. Милићевић, подноси *„Причање Петра Јокића о догађајима и људима из првог српског устанка, од 1804 до 1813 године.“*

Одлучено би, да се штампа у Споменику Академије, који буде на реду.

3.

Академик Љуб. Ковачевић, приказује 4 Сињђелије од Митрополита Рашких и Дабро-босанских (од 1792—1832).

Одлучено би, да се штампају у Споменику X где су и оне које је приказао Академик М. Ђ. Милићевић и Академик Љуб. Ковачевић.

4.

Академик Глиша Гершић, јавља да је састав „*Општи Имовински законик за кнежевину Црну Гору,*“ од Д-ра М. Веснића, сам писац узео натраг те је престала потреба да га прегледа.

Узима се на знање.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

14. ОКТОМБРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, П. Срећковић, Љ. Јовановић, и Академик М. Валтровић.

Од гостију: г. Михаило Несторовић Сперански, из Москве.

1.

Академик Љ. Ковачевић, јавља да је прегледао препис из Поменика Бигорског и Шишевског од г. М. Веселиновића, и налази да их ваља штампати.

Одлучено би, да се штампају у Споменику, који буде на реду.

2.

Исти Академик приказује *Синаксар Св Саве*, бугарске редакције из XIII века.

Усвојено би, да се штампа у Споменику X

3.

Речени Академик приказује разне записе с цркава, манастира и из књига.

За све би одлучено, да се штампају у Споменику, који буде на реду.

4.

Г. Михаило Несторовић Сперански магистранд, откомандовани за границу по послу научном, приказује Академији *Српску редакцију тако зване историске Палеје*.

Академија, саслушавши овај приказ, одлучи да се штампа у Споменику, који буде на реду.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Јовановић

ОКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

4. НОВЕМБРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Љуб. Ковачевић, Љ. Јовановић, и од других Академика, г. Ст. Новаковић, Михаило Валтровић, и Љ. Стојановић, и од гостију г. Мих. Несторовић Сперански.

Привремени секретар, Академик М. Ђ. Милићевић прочита прилог за Споменик Академије који је послао из Лондона Академик Ч. Мијатовић и који огласи „Један конзулски извештај о Србији 1837 године.“

Састав је сав с пажњом саслушан и примљен је да се штампа у Споменику, који буде на реду.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

18. новембра 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Љ. Ковачевић, и Академици: Ст. Новаковић и Љ. Стојановић.

Привремени секретар М. Ђ. Милићевић, по писму Академика Ст. Новаковића, износи пред Академију питање о хонорарима оних списа, који се штампају у Гласу Академије, а прећу 6 штампаних табака. Такав је случај у овај мах са *Селом* г. Новаковића. Тај је састав био сав пред Академијом, и

она је, а не писац, наредила, да се штампа у *Гласу*, па сад треба и о хонорару да се донесе одлука у стручној Академији, те да после коначно може Председништво ту ствар пресудити по члану 66. Пословника.

По довољном обавештавању о овој ствари, Академија Друштвених Наука имајући на уму да је цео спис био пред њом и да је она одлучила да се штампа у *Гласу* а не у ком другом облику, о хонорару пак ништа не казала, одлучи да се цео састав „*Село*“ награди оном мером, којом се награђују састави у *Гласу* до 6 табака.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

10. ФЕБРУАРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Панта Срећковић и Љуб. Ковачевић, и Академици: Ст Новаковић, Св. Вуловић, Мих. Валтровић Љуб. Стојановић.

1.

Академик Ст. Новаковић приказује ова састав „*Манастир Бањска, задужбина краља Милутина у Српској историји.*"

Академија саслушавши важније делове које писац прочита, одлучи да се штампа као *Глас Академије*, који буде на реду.

2.

Исти Академик приказује „*Шест службених писама првог устанка од 1809 до 1812 из некадашње Архиве војводе Антонија Пљакића.*

Примљено је да се штампа у Споменику, који буде на реду.

3.

Академик Мил. Ђ. Милићевић приказује збирку „*Прилога за српску историју од 1810 до 1827, свега 18 разних писама* од Кара-Ђорђа, кнеза Милоша, кнеза Александра и других важних људи онога доба.

Одлучено би, да се све штампа у Споменику Академије, који буде на реду.

Председавао,
П. Срећковић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

V. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ
23. ДЕКЕМБРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Д-р М. Јо
вановић, Даворин Јенко, и Академици: Ст
Новаковић, Д. Нешић и Љ. Јовановић.

Даворин Јенко доноси своју композицију
„*Увертира Милан*“, за гласовир сложио Да
ворин Јенко, и желећи штампати је, жел
да се одлука донесе, да се може штампат

Одлучено би, да се сам г. Јенко извест
шта ће стати штампање па онда да се до
несе коначна одлука.

Председавао

Мих. Валтровић

Заиисао,

М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

3. ФЕБРУАРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Мих. Валтровић, Даворин Јенко и М. Ђ. Милићевић, и Академици: Ст. Новаковић, Јован Жујовић и Љуб. Јовановић.

1.

Академик г. Михаило Валтровић, као чувар Народног Музеја, који по закону потпада под надзор Српске Краљевске Академије, пространим писменим извештајем јавља Академији да су, у току године 1891 ова господа даривала наш Народни Музеј красним и богатим дарима, и то:

1. г. професор Бертолдо Литај, сликар у Млецима, поклонио је нашем Народном Музеју 70 слика од старих млетачких уметника из XVI, XVII и XVIII века. Слике те, с једне на другу, вреде до 70 хиљада дин.

Саслушавши с великом пажњом извештај у ком се ближе описују све поклоњене слике, и истављa вредност сваке између њих, по оцени вештака, Академија је узвикнула слава дародавцу!

2. Бивши немачки посланик овде, гроф Бреј поклонио је Музеју слику „Утопљеницу“ од г Ђорђа Крстића, нашег сликара, коју је сам био добио на дар од Њ. В. Краља Милана, и

3. г. Р. Отенфелд, сликар у Минхену, поклонио је Музеју повећег формата слику која представља један крај у кршној Црној Гори где се смрћу кажњигује издајник отаџбине.

Нека је слава и хвала племенитим дародавцима не само од Академије, него и од свих пријатеља Уметности и срп. народа.

2

Академик Даворин Јенко, према ранијој одлуци јавља да ће израда у Бечу „*Увертире Милан*,“ коју је он компоновао, стати на 220—230 динара.

Академија усвајајући овај трошак, одлучи да ствар поднесе Председништву на коначну одлуку.

Председавао,

Мих. Валтровић

Записао,

М. Ђ. Милићевић

VI. СКУПОВИ ПРЕДСЕДНИШТВА

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

28. марта 1891 год.

у београду.

Били су: М. Бан, Д. Нешић, П. Срећковић, Св. Вуловић и М. Ђ. Милићевић, и Академици: М. Валтровић и Сима Лозанић.

1.

Привремени секретар, Академик М. Ђ. Милићевић, прочита писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 26 марта 1891 ПБр. 4118, којим јавља да је Академији, за ову годину, одредио 15.000 динара на њезине задатке, по закону о Академији.

Примљено на знање, и да се по потреби диже та сума из министарства финансије.

2.

Исти јавља, даље, да је Академик г. Брусина из Загреба послао своје дело: „Птице Српске и Хрватске,“ молећи да се састав препише ћирилицом, и да се језик у нечем исправи, па онда да се штампа.

За тај посао треба ће до 300 динара да Академија да̂; зато г. М. Ђ. Милићевић износи и тај предлог на решење.

Председништво, на основу члана 57 свога Пословника, одлучи да се на поменуту цељ може потрошити до 300 динара из касе Српске Краљевске Академије.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Свет. **Вуловић**

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
1. АПРИЛА 1891 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Матија Бан, П. Срећковић, М. Ђ. Милићевић и Св. Вуловић.

Секретар приказује рад правога Академика В. Јагића: „Разум и философија. Зборник Менандрових изрека и других гномологија из српско-словенских рукописа.“

Одлучено би, да се штампа у Споменику, који буде на реду.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Св. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

8. АПРИЛА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Св. Вуловић, Д. Нешић, М. Бан, и Академик М. Валтровић.

1.

Г. Министар Просвете и Црквених Послова писмом под 5 ов. мес. ПБр. 5150 а 5204 пита Академију за мишљење о слици Св. Саве, коју је насликао г. Ђорђе Кротић.

Одлучено је да Академија Уметности да Председништву своје мишљење о поменутој слици.

2.

Чувар Народног Музеја, Академик Валтровић, моли да се може потрошити 5—6 стотина динара за усавршавање распореда музејских предмета колико ради удобнијега прегледања истих толико ради потпуњавања дотичних збирака.

Примљено и одобрено.

3.

Чувар Музеја подноси извештај о стању Музеја за годину 1889—1890.

Примљено на повољно знање.

4.

Г. Ст. Ј. Јевтић подноси приповетку „Спахиницу" за Мариновићеву награду.

Да сачека до 30 априла 1891 па онда да се да на реферисање.

Председавао,

Мил. Kујунџић

Записао,

Свет. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

29. АПРИЛА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Д. Нешић, Св. Вуловић, Панта Срећковић и М. Ђ. Милићевић, и Академици: Љ. Клерић, Св. Николајевић, Љ. Ковачевић, М. Валтровић и Даворин Јенко.

1.

Чита се извештај Уметничке Академије о *Св. Сави*, од академиског живописца г. Ђорђа Крстића, који гласи: да је г. Крстић уложио у ту слику сав свој уметнички труд и извео ју је тако да потпунце одговара захтевима сликарске уметности како по замисли тако и по изради, по склопу и колориту, по живости боја и по складу њихову. Те зато се може препоручити г. Министру.

Одлучено би, да се на основу овакога мишљења стручне Академије, слика *Св. Сава* од г. Ђ. Крстића препоручи г. Министру у одговору на писмо његово од 5 априла ов. год. ПБр. 5150 и 5204.

2.

Привремени секретар јавља, да се за Мариновићеву награду јавило 6 списа, и то:

1. Спахиница од г. Ст. Ј. Јевтића;

2. Победа, драма под знаком „Храм, љубави и чистоте високо се небу диже“;

3. Приповетка незнанога писца „Отето, проклето“;

4. Шћепан Мали, драма од Борка Брђанина; и

5. Иконија Везирова Мајка, приповетка од * *.

За референте одређени бише: Св. Вуловић и Св. Николајевић, с тим да те списе прегледају и најбољи препоруче за награду. Хонорар да им се да из новца од продаје књига добивених.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Св. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

20. МАЈА 1891 ГОД,

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, М. Бан и Св. Вуловић.

1.

Прочитано би писмо правога Академика г. Милана Кујунџића од 29 априла 1891, којим изјављује своје мишљења о изменама и допунама које Министарство Просвете мисли учинити законодавним путем, у Основном Закону Академиском. То писмо гласи:

„ПРЕДСЕДНИШТВУ СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ.

„Чим сам ја, још у болести својој, угле-„дао позив којим се Председништво зове „на састанак Академије, у обичан дан, а „за неку необичну измену Основнога За-„кона свога, чим сам ја видео, да је тако „живо питање поменуто овде на дневноме „реду, замолио сам лепо, и забележио при

„своме потпису, да ми се још пре икаквога „одлучивања о тако деликатном и потеш„ком питању, о једној српској ћам заштит„ници самосталне науке, о нашој Академији, „да ми се пре свега бар саопшти онај пред„лог, о ком ће се, тако сам мислио, тек „почети озбиљно размишљати на овоме са„станку.

„Но Председништво, не само да није од„говорило другарској дужности према своме „једнакога права члану, но сам ја остао у „уверењу, да ово питање није јамачно ни „узимано у озбиљно размишљање. Ни лично „ни званично мени се ништа не саопшти, „своме члану који је, не својом вољом спре„чен да свој законити глас подигне куда „ваља. И тек на моју поновну молбу, а тек „после десет дана, један друг, Академик „дошао је лично да и мене о извршеном „делу извести.

„Надао сам се, да ћу лично у скоро моћи „и ја да подигнем и свој глас скромни. Но „време протиче, и ја све више осећам дуж„ности и према установи којој сам и ја „члан, и према светињи српске науке и

„према својој савести, ма и овако писмом,
„да уложим свој глас онде, и о ономе делу,
„за које не могу да не верујем, да не од-
„говара потпунце ни духу, ни напретку
„српске самосталне науке.

„Не могу пропустити, да прво не одам
„част члану Владе, који управља просветом,
„за један достојан научника начин рада.
„Тек пошто сам извештен о тако важном
„нашем делу, ја сам се одмах обрнуо Пред-
„седништву, надзорној власти Просвете, и
„мени је одмах одговорено. И лично сам
„извештен о стању тога важнога питања.
„И послан ми је већ наштампани предлог
„о изменама, које је, вели ми, и седница
„Академије сасвим одобрила. Ја сам, дакле
„видећи сам овај чин, мирном савешћу оче-
„кивати могао, да се ово дело изврши, јер
„сам уверен, да би оно само, и без ичије
„помоћи, подигло пред научним светом свој
„јасни протест противу самога себе. Но као
„Србин, желео сам и да оштрину расцепа
„ублажим. И као стари друг у Просвети,
„а и стари лични друг, ја сам, имав пред-
„лог у рукама, одмах, у формалној страни

„узео слободу поменути једну стилизаци
„која би и сама од основнога закона
„мицала, али бар ишла уз општи дух њег
„и измирила можда у неколико и наше
„учне пријатеље, које Председништво, ис
„као и мене нији пронашло за достојне,
„се упитају за мишљење у питањима о
„станку основа академиског.

„Сад сам тек разумео поуздано, да је
„Српска Влада одбацила тужбу у тако
„танком питању по српску науку. И ја м
„слим, да и пред српском мајушном наук
„то заслужује сваку хвалу.

„И сама невоља што се морају расчи
„тити извесна питања, иште од свакога на
„ченог, да се добро промисли, и брижљи
„све оцени.

„Слободан сам, да пред Српском Кра
„Академијом, као члан Председништва, по
„сетим овде бар на неколика таква невољн
„питања.

„Пре свега ја бих запитао људе од за
„конске науке, да ли могу признати ка
„закониту ону већину, која од осамнаес
„домаћих чланова, који сви имају прав

„гласа и у својим посебним и у целокупној „Академији, која, дакле од ове осамнаесто„рице у скуп Целокупне Академије покупи „једну најпростију половину, покупи девет „чланова, и прогласи се за већину сама? И „према овоме броју створи и нову већину „од пет чланова! И тако пет сложних гла„сова може потпунце да одлучи о опстанку „и о будућности, и основима и такве ус„танове која је под заштитом самога Вла„даоца.

„Свет, рекао бих ја, ако ми је дозвољено „сад ево први пут чује: да је у науци на„шој у осамнаест чинилаца девет већина.

„Но и да оставимо у страну овако тео„ријско питање, хајде, Председништво Срп„ске Краљевске Академије да прелистамо „Основни Закон свој на коме се и наша „сила станови. Шта вели члан двадесет „пети? Он јасно вели, да са пуне две тре„ћине бирају се Академици и Дописници! „Да ли можда за прости лични избор и са„мих Дописника закон тражи озбиљнију „вољу две трећине, — а за измену и оба-

„рање тога тако законом скученога
«довољно је и једна половина.

„Или је можда само неке споредне
„другове Председништво оставило неса
„шане? може бити. У овако важном пи
„остављен је несаслушан Новаковић,
„товић, Ненадовић, па и Николајевић,
„нека нова члана, који су у Београд

„Или је, можда, само неко незнатно п
„о коме је овом половином одлучи
„Доиста. У питање је уведено сићушн
„борно право Краљевске Академије.
„у Азији слабо има људи који не би
„вали, да је изборно право. право божа
„А у нашем свету право изборно се
„основно автономно право свакога, и
„се, ко то право погази да је тај сру
„највећи основ самосталности.

„И у Српској Краљевској Академи
„то право законом освештано само у
„сокоме Заштитнику Академије. И он
„право своје пренео изреком на изаб
„собом Академике.

„Да је доиста дошло до извршивањ
„усвојене измене, Председништво би

„ударило у један бедем који оно није пред-
„видело. Тај бедем је члан тринаести Ос-
„новнога Закона, који вели, да избор бива
„само за извесни и одређени ред Академије.
„Овај закон нити је виђен, нити је изме-
„њен. И све би се насмејало забуни, кад
„би посебне Академије дочекале своје дош-
„љаке са овим законом у руци.

„Ни друга ситна питања нису за научни
„свет без приговора.

„Запитајмо се само, да ли се законски
„може Српско Учено Друштво законом ме-
„њати и мешати? Ми који смо били уред-
„ници његова садањег уређења знамо да је
„то наше уређење од Власти тек одобрено.
„Сви смо ми отуда прнули овамо. Па јесмо
„ли помишљали, какво смо прокљували ново
законодавно чудо, да се законом неким
новим мења оно што није ни било у ста-
роме закону.

„И запитајмо филологе да нам бар об-
јасне научно. и ово ново чудо, да се у
српскоме говору почаст одаје и признаје
само онакима који морају да чепају по
улици пред вратима и које у кућу своју
не пуштамо.

„По самом одобрењу избацања ово
„чланка одајем и ја признање каваљерст
„оним друговима који одрицањем припом
„гоше осталим друговима да могу има
„погодније услове да остваре ово своје
„коном освештано право које је освешта
„и у образованоме свету и које је изазва
„у нас смрћу књижевника наших на ули
„Ја молим, дакле, да се и ово моје п
„мено по скромнасти звано немеродав
„мишљење о питању опстанка и духа С
„ске Краљевске Академије у акта Предс
„ништва уврсти.

„29 априла 1891 год.

Мил. Кујунџић
Академик."

Председништво саслушавши садржи
горњега акта, одлучи да га стави у Архи
Академије.

2.

Гимнастичко Друштво „Соко," које др
своје гимнастичке справе на академиск
плацу, писмом својим од 18 маја Бр.

моли да се и даље користи тим плацем без плаћања.

Одлучено би, да се може до краја окторба 1891 користити, али за то, у име кирије, да узме на себе старост о чишћењу улица пред плацом.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Св. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
27. маја 1891 год.
у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Св. Вуловић, и Академици: М. Валтровић и Св. Николајевић.

1.

Привремени секретар, М. Ђ. Милићевић износи пред Председништво састав „Чича Милош“ који је написао „Велибор“ за Мариновићеву награду.

Одлучено би, да се и овај састав преда на оцену референтима, којима су предати и остали састави поднесени за награду из Мариновићеве задужбине.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Св. Вуловић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
3. ЈУНА 1891 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Бан, М. Ђ. Милићевић, Д. Нешић, П. Срећковић и Академик Михаило Валтровић.

1.

Чешка Академија Цара Фрање Јосифа, примивши честитку Српске Краљевске Академије од 17 маја ов. г., одговара овако:

„*Славна Академијо!*

„Високоштованим телеграмом од 17 маја „изволели сте изјавити чешкој Академији „Цесара Фрање Јосифа своје честитање при„ликом њенога свечаног установљења.

„Сматрамо ову одличну изјаву пријатељ„ске наклоности као част нама учињену, као „установи млађој; ми смо њу дочекали са „благодарном радошћу у нади да ћемо бити „у стању ову вашу тако драгу наклоност „у будуће сачувати.

„Изражавамо вама у име наше Академије „најтоплију благодарност и најучтивије ос„тајемо Славне Академије

одани,

Јосиф Хлавка
президент чешке Академ.
Д-р Ф. Студничка
генерални секр. чешке Академ.“

Председништво, саслушавши са задовољством садржину овог писма, одлучи да се унесе у записник Академије.

2.

Привремени секретар М. Ђ. Милићевић, јавља да је довршено штампање:

Гласа XXIV. „Село“ у старој српск
држави од Ст. Новаковића;

Гласа XXV. Драмски Назори, од Акад
мика М. Бана. Тај Глас има $5^3/_4$ табака;

Гласа XXVI. „Артески бунари у Сомбор
од проф. Мите Петровића, $3^3/_4$ табака.

Сад ваља да се свим тим књигама одре
продајна цена.

Председништво одлучи, да продајна це
буде оном првом Гласу 2 динара, друг
1 динар, а трећем 0·50 дин.

3.

Исти Академик јавља, да је давно гото
и само чека да се у штампарији узме
посао још ово:

1. Хрисовуља Цара Стефана Душа
гробу мајке му Теодоре, од Ст. Нов
ковића;

2. Српске старине по Македонији, од ис

3. Белешке Д-ра Брауна из Српских З
маља, од истог;

4. Опис српских земаља, од И. Рувар

5. Сведочанство учитеља Никодима ђа
Тодору, од Акад. Љ. Стојановића;

6. Једанаест Синђелија Рашких Митрополита од 1740—1833, од М. Ђ. Милићевића и Љ. Ковачевића;

7. Ферман Султана Махмуда Митрополиту београдском Дионисију 1813;

8, Разум и философија, од Акад. J. Јагића;

9. Преписи старих српских писама из дубровачке Архиве, од Д-ра К. Јиречка;

10. Бој на Косову по критици калуђера Сендевиског, од Ч. Мијатовића;

11. Годишњак за 1889 год;

12. „ „ 1890 „

13. Захарије Орфелин. Живописно књижевна црта, од Д. Руварца.

Све је то сасвим готово, само Државна Штампарија, због државних послова, не може да доспе да узме у рад.

Председништво одлучи, да се поради код управе Државне Штампарије, да се толики радови Академиски што се може пре узму у посао.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао.

П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

17. јуна 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећков
Св. Николајевић, Иларијон Руварац, Св
Вуловић, Д. Нешић, Љуб. Ковачевић и
Стојановић.

Од гостију: свештеник Димитрије Ру
рац и Живан Живановић.

1.

Чувар Народног Музеја, Академик г
Валтровић, на основу члана 7. закона
урећењу Академије, моли Академију да о
бри, да може ове године отпочети за Му
истраживања *ископавањем*.

Одобрено је да изврши, с тим да п
несе Академији извештај о оном што на

2.

Српско Учено Друштво пише Академ
да се ове године, 7. новембра, навршује
година од постанка „Друштва Српске с

весности," па позива Академију да заједнички прославе ту педесетогодишњицу научнога рада у нас.

Мисао се ова прими, и Академија одреди своје чланове, М. Ђ. Милићевића и Свет. Вуловића да се с члановима Ученог Друштва договори о извршењу те намере.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
2. септембра 1891 г.
у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Св. Вуловић, и Академици: Даворин Јенко, Љ. Јовановић, Љ. Стојановић и г. Н. Спермански.

Привремени секретар, Академик М. Ђ. Милићевић, јавља Председништву да су већ штампани ови списи као издања Академије, и то:

1. Глас XXIV. *Село*, од Академика Ст. Новаковића;

2. Глас XXV. *Драмски Назори*, од Акад. М. Бана;

3. Глас XXVI. *Артески бунари*, од Акад. Мите Петровића;

4. Глас XXVII. *О ароматичним дити[j] карбонатима*, од Академика С. Лозанића;

5. Глас XXVIII. *Стјепан Вукчић Косач[а]* од Академика Љ. Јовановића;

6. Глас XXIX. *О терцијеру тимочке Кра[]јине*, од Д-ра Св. Радовановића;

7. Споменик IX. у ком су радови Академика Ст. Новаковића;

8. Споменик X. *Птице Српско-Хрватск[е]* од Академика С. Брусине;

9. Споменик XI. Збирка Д-ра Јиречка

10. Споменик XIV. Разна истор. грађ[а] од Ч. Мијатовића, Љуб. Ковачевића. М. [] Милићевића и др.

11. Споменик XIII. *Збирка* Академика [] Јагића.

Сви списи од 1—7 већ су готови, а он[и] под 8, 9, 10 и 11, раде се.

Још је готов и Годишњак за две године, али се не може да стигне да се сложи у Државној Штампарији.

Председништво узима овај извештај на знање.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

4. новембра 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Ст. Новаковић, Мил. Валтровић, Љуб. Ковачевић, Љ. Стојановић, Љ. Јовановић.

1.

Споменику Х. одреди се продајна цена 2 динара.

2.

Гласу XXX. продајна цена 0·50 дин.

3.

Од Споменика X. оних 50 примерака ш
би се дали једном, да је један писац то
зборника, да се сразмерно поделе свима п
сцима чији су чланци у Споменику десето

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

25. новембра 1891 г.

у Београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећко
вић, М. Бан, и Академици: Мих. Валтрович
Ст. Новаковић, Љуб. Стојановић.

Привремени секретар, Академик М. Ђ
Милићевић, износи пред Председништво од
луку Академије Друштвених Наука од 1
новембра ове године о хонорару, који при
пада Академику Ст. Новаковићу за саста
„Село.“

Председ., уважавајући предлог стручне Академије, на основу члана 66 Пословника, одлучи да се цео састав *Село*, награди оном мером која се даје за штампан табак *Гласа* до шест табака.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

16. децембра 1891 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Светислав Вуловић, и Академици: Ст. Новаковић, Мих. Валтровић, Љ. Ковачевић и Љуб. Стојановић.

Привремени секретар, Академик Мил. Ђ. Милићевић износи пред Председништво молбеницу ђачкога друштва „Зора“ у Бечу, које моли да му се шаљу Академиска издања.

Пошто друштво „Зору“ чине младиħи Словени, а понајвише Срби, који се уче на бечком Университету, Председништво одлучи да се учини по молби, да им се дакле даду сва досадања издања а одсадашња да се шаљу редовно.

Председавао,
М. Ђ. Милиħевиħ

Записао,
П. Среħковиħ

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

13. ЈАНУАРА 1892 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милиħевиħ, П. Среħковиħ, Д. Нешиħ, и Академици: Мих. Валтровиħ, С. Лозаниħ, Љ. Ковачевиħ, Љ. Стојанови и Љ. Јовановиħ.

1.

Привремени секретар, Академик М. Ђ. Милиħевиħ приказује табак старог рукописа

из 13 века, бугарске редакције, који је Академији послао на дар г. Тихомир Р. Ђорђевић, предавач у Алексинцу.

Примљено с хвалом и да се остави у Библиотеку.

2.

Г. Ашил Милијен из Француске шаље Академији на дар збирку превода народних песама грчких, српских и црногорских (Chants populaires de la Grèce, de la Serbie et du Monténégro).

Примљено с великом хвалом.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

27. ЈАНУАРА 1892 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, М. Бан, и Академици: Ст. Новаковић,

Мих. Валтровић, С. Лозанић, Јован М. Жу-
јовић, Љ. Клерић, Љ. Стојановић и Љуб
Јовановић.

1.

Привремени секретар, М. Ђ. Милићевић
приказује Председништву одлуку Академиј
Природних Наука о штампању *Геологиј
Србије* од Академика Жујовића.

Та одлука гласи:

1., да се то штампа о трошку Академиј
као њезино издање на основу тачке 5 *в*
члана 56 Пословника, и то на српском је-
зику, а и на француском у целости или у
изводу, како писац нађе да је удесније;

2., да се то дело хонорише са сто (100
динара од табака (за српски текст);

3., да се на израду атласа уз ово дело
који се не би могли извршити у Државно
Штампарији, може из касе Академиске по-
трошити до три хиљаде (3000) динара;

4., да се писцу за превод и коректуру
овога списа на француски језик помогне
новцем, у колико то све не би могао он
сам извршити.

Председништво, уверено да ће овај спис, овако израђен и штампан, бити на корист науци, и на добар глас Србији, потпуно усваја горњу одлуку Академије Природних Наука.

2.

Председништво овлашћује секретара Академије да може давати добрим слагачима штампарије, пошто који Академиски посао марљиво сврше, новчани дарак, колико кад нађе да треба, из касе Академиске,

Председавао
М. Ђ. Милићевић

Записао,
П. Срећковић

СВЕЧАНИ СКУПОВИ

СВЕЧАНИ ГОДИШЊИ СКУП *

22. ФЕБРУАРА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Матија Бан, П. Срећковић, Л
Ковачевић, Ђ. Клерић, Сима Лозанић, Ми
Валтровић, Гл. Гершић, Д-р Влад. Ђорђ
вић и Љуб. Јовановић.

Даље је био г. Андра Николић, Министа
Просвете и Црквених Послова; гостију
било око 120—140 оуша, међу којима 1
госпођа, а друго су чиновници и школск
омладина.

Извештај за годину 1890.

1.

Заступник председника, Академик Матија Бан, отвара свечани скуп лепом беседом која би саслушана живим одобравањем и пљескањем.

2.

Иза тога, Академик Мих. Валтровић прочита за годину 1890, овај извештај секретара Академије:

Господо Академици!

Навршила се је равна година од нашега последњега свечанога скупа, и ми смо се данас састали да укратко разгледамо оно што је наша Академија радила за ову годину, да видимо шта је она могла привредити српској књизи, српској науци.

За извештиоца је увек дика, а за слушаоца свакад радост, кад извештај може да ређе тековине боље за бољима, кад може да казује напретке веће за већима; али су таки случајеви ретки. Мало који известилац има срећу да извештава о том што жели, него већина њих прича онако како се је

што могло и колико се могло да уради
Свуд се ради онолико колико допушта
прилике у којима се раденици крећу.

И ми се, дакле, морамо задовољити они
што је наша Академија могла урадити
приликама својим и средствима својим.

Српска Краљевска Академија установа ј
врло скорашња, она још није стекла ника
квих новчаних прихода за своје сврхе з
своје послове; она се служи једино оно
помоћу коју јој државна власт ставља н
расположење, а за годину 1890, државн
власт је ставила Академији помоћ у 15.00
динара, одакле је ваљало одвојити 6.00
шесторици правих чланова Академије на стра
ни, којима се, по закону, даје годишњ
1200 динара „на научна средства;" одатл
је морала платити стан, канцелариски пер
сонал и све друге послове.

И при свем том Академија је радила ко
лико је више могла тако да година 189
има шта у њеним издањима приказати ср
ској књижевности и науци.

Кад већ и нехотице поменух скученос
Академиских средстава, право је нека с

зна и то да је ове године Народна Скупштина једном буџетском примедбом обуставила домаћим Академицима право на годишњу помоћ коју им је на научна средства дао Основни Закон и гарантовао земаљски Устав. Академија, обавештена о тој мери, најпре је једном депутацијом упитала господина Министра Просвете и Црквених Послова, како он мисли о том поступку, и, нашавши да он права Академика гледа исто као и Академија, она га је нарочитим писмом умолила да потражи начина како да се уравне несугласице међу одредбама закона и наређењима буџета.

Та је ствар још у току и скоро ће се знати како ће бити расправљена.

I.

Старање Академије за напредак науке и уметности.

Лане на данашњи дан, с овога је места свечано објављено да је г. Јован Мариновић, бивши српски посланик у Паризу, дао

Академији 12.000 динара као *Задужбі*
покојнога свога сина Николе J. Маринові
за награде списима из српске лепе кі
жевности.

Академија примивши тај аманет и жел
и вољи завештачевој угодити, и лепу кі
жевност потпомоћи, позвала је јавно пи
да своје саставе означене врсте до ост
љена рока пошаљу њојзи.

На тај позив одазвали су се Лаза Ла
ревић и Сима Матавуљ — двоје од нај
љих наших приповедача.

Први је написао из паланачког живот
Србији причу која се зове: „*Он све зн*
а други, приповетку из херцеговачког п
морског краја под именом: „*Ново оружј*

Двојица између првих литерарних суд
прочитали су и оценили ове две приче
Академија је, по њиховој оцени награду
600 динара разделила на два дела, па
динара дала једном и 300 другом писцу

Даље је Академија те две приче изд
намеравајући тим отпочети низ тако наг
ђених списа, колико за одликовање писа

толико и за помоћ српској лепој књижевности.

Обе награђене приче већ су у рукама српских читалаца. После повољне Академиске оцене, о њима се не чује ништа, а и продаја не иде брзо. Може бити да је бујност других производа за неко време заслонила мили мирисак ове две смерне љубичице; али ће извеџбано за лепоте чуло њих ипак и доцније осетити и набавити их за насладу своју.

Академија је за годину 18›1. још 10 септембра, позвала књижевнике да се надмећу за Мариновићеву награду.

Тај позив прочитаће вам се мало доцније.

Професор у Прагу г. Д-р Константин Јиречек, познати историк, скупио је 87 досад непознатих повеља и других писама српских из године 1300—1470. од краља Милутина, Краљице Јелене, Цара Стефана, Вука, и Ђурђа Бранксвића, Мркше Жарковића господара Авлонског, Деспота Стефана и мајке му Милице — Јевђеније, разних Балшића. Краљева, војвода и жупана босанских, па

и трговаца дубровачких, у Брскову, Ново
Брду, Руднику, Сребрници, Неретви и д

Међу најзнаменитије документе ове збир
ке иду пресуде судаца српских, „Мирен
о вражди," и други правнички списи. А
ових не могу да не поменем пресуду ко
су војвода, кнез и властела сребрничка к
суд српскога Деспота, 10 новембра 145
изрекли о крађи 180 дуката, учињеној
Сребрници, у стану дубровачког властели
Ђурђа Драгојевића.

Документ је овај необично важан и з
нимљив.

Г. Јиречек се бринуо како би ту збир
штампао, и тога ради обратио се је једн
члану Академије, која сазнавши за то,
мах се је ставила у преговоре с њим,
је он ту збирку послао на штампање.

С нестрпљењем се чека да та збирка изи
штампана те да обасја многа тамна мес
лица и догађаје из старе српске истори

Најпосле желећи потпомоћи драмску ум
ност, Академија је дала помоћ г. М. Ба
за штампање VI, VII и VIII свеске његов
одабраних списа.

II.

Академиска издања

Година 1890 може се подичити лепим бројем Академиских издања која својом садржином чине част оному ко их пружа српским читаоцима. Нека од тих издања помињана су пре, па су тек ове године довршена, а нека су почета и дочета ове год.

У току ове године штампани су *Гласови* XIV, XVIII, XXI и XXIII, а још су у штампи као засебни гласови, састави:

од М. Петровића, од Ст. Новаковића, па од Љ. Ковачевића и од Симе Лозанића.

Другу врсту Академиских издања чине *Споменици Академије.*

У течају ове године довршен је *Споменик* II. у коме су исписи из француских Архива који се тичу наше нове историје (1804—1813).

Ови исписи долазећи од људи који нису Срби, могу нам донети многу драгоцену светлост у догађаје и бити потврда многим историским фактима који су досад били слабо знана у нас.

Споменик III. у коме су разни истор
ски документи из прошлога времена, богат
је ризница светлости и обавештења о мн
гим и личностима и догађајима из стар
српске историје.

О Споменику IV. говорено је довољн
лане. За то га сад прелазим с муком.

Споменик V. доноси један од најстариј
српских списа. Он је вредан колико за ј
зик толико и за познавање културног
религиозног стања српског народа у стар
доба.

Споменик VI. је напоузданији прилог
осветљење постања нашег Устава од го
1835. и онога од 1838. као и за многе дру
догађаје од 1835—1839. год

Споменик VII. доноси стогодишњицу Ву
Стефановића-Караџића. Он је огледало
ком се види докле се је раширила Буков
реформа и у коликој је мери она Србе ба
у књижевности уједини́ла.

Споменик VIII. доноси везове с остр
Корчуле. То је драгоцена збирка и за оби
ље народних етнографских мотива, и з
вештину ока и прста у народних везиља

На ту збирку обраћамо пажњу и вештака и научника.

Готова је, и само чека да јој дође ред, *Орнитологија*, II део, од Академика Брусине, професора у Загребу.

III.

Академиске теме.

Наша је Академија као што знате још 2. априла 1889 објавила четири теме за награду, и то:

1. из природних наука:

„*Стратиграфска и палеонтолошка студија „терцијерног земљишта у тимочкој крајини.*

2. из философских наука:

„*Прикупљања и објашњавања речи у на„родном језику за апстрактне појмове.*“

3. из друштвених наука:

„*Битка Косовска (15. јуна 1389), њени „узроци и њене последице.*“

4. из уметности:

„*Студија о карактерним особинама срп„ске народне музике, о њеном постању и*

„развијању под разним државним и дру
„твеним приликама као и о уплиму ко
„су на српску народну музику могли има
„народи с којима су Срби долазили у д
дир.“

Година 1889 је прошла а Академија ни
добила расправе ни на једну од те четир
теме.

Тек ове године, 31. децембра дошао ј
Академији један састав као одговор на пр
тему. Писац се није казао, него је свој с
став обележио изреком: „*Facta loquuntur.*

Састав тај прегледала је Академија При
родних Наука и нашла да су га писали дв
писца и то: један је писао „о Терцијер
Тимочке Крајине,“ а други: „Терцијер сре
њега и горњега Тимочког басена.“

Ни један од та два списа није обухвати
целину постављенога задатка, те за то и
се није могла ни досудити обећана наград

Али како су оба ова списа рађена с ве
ликом ревношћу и како садрже велики бро
нових прилога за расправу постављенога
питања, одлучено је да се оба на овом
свечаном скупу хвалом помену, и да се

ако писци пристану, оба могу штампати као Глас Академије.

А како је овим радовима оно питање већ јако потресено, и ако све није исцрпљено, тб је одлучено да се за награду истави друго питање.

И Академија Друштвених Наука, имајући на уму да су се за ово последње време јавили неколико списа о боју на Косову 1389 те се сада слабо може очекивати да се који озбиљни научник ода на тај посао; по дужем договарању, одабрала је и предложила, место досадање, ову нову тему:

1. *Посрбљавање старог романског становништва у Дубровнику,* и

2. *Дубровачке везе политичке, културне, верске, трговачке и индустријске с другим српским земљама.*"

За старе теме рок је 31. децембар 1891 год. а за ове две нове последњи је рок 30. новембар 1892. год.

IV.

Растење Академије.

Лани, на данашњи дан, прочитано је д
је Академија, по члану 13. Основнога сво
јега закона, изабрала за *праве чланове*:

г. Јована Ристића,
г. Глишу Гершића,
г. Симу Лозанића,

а за *чланове дописнике*:

г. А. Вамберију,
г. Вилимоша Фракнојија,
г. Перу Ђорђевића,
г. Љубу Стојановића,
г. Јовановића,
г. Д-ра М. Јовановића.

Од ових изабраника седморица су изв
шили све што прописује члан 14 Основн
Закона, и заузели своја места међу Акад
мицима, двојица пак још имају то да учин

V.

Губитци Академије.

И ове године имамо жалост забележити у Летопис Академије један големи губитак.

Д-р Лаза К. Лазаревић, санитетски потпуковник, лични лекар Његовог Величанства Краља, члан главног санитетског савета, редовни члан Српског Ученог Друштва, дописни члан Српске Краљевске Академије, рођени у Шапцу 1. маја 1851 год. преминуо је у Београду 29. децембра 1890 год. после дуге и тешке болести.

Постао је резервни мајор 14. септембра 1885. године; потпуковник 10. фебруара 1889. и, тог истог дана, лични лекар Њ. В. Краља.

Имао је декорације:

Таковски крст III. степена,

Бела орла V. степена,

Св. Саву V. степена,

Меџидију IV. степена и сребрну медаљу за ревносну службу у рату за 1876—1877 и 1878, и споменицу за рат турски и за рат бугарски.

Угледао свет у месту где чистота српс
беседе трепери као суво злато, од приро
примио необичне душевне даре, школовао
редовно, марљиво и довољно, лекарску слу
бу вршио и у селу и у граду, те тако
нагледао и зла и добра у животу народн
— Лазаревић је у једној кити својих прип
ведака показао и своју дубоку студију ч
вечије душе, и своје правилно познава
народних обичаја, и снагу вештачког пе
и чистоту и миље српске беседе.

За то ће се наша лепа књижевност ду
дичити припoветкама Лазаревића међу к
јима „Први пут с оцем на јутрење," би
довека најмириснији цветак.

Осем рада, на српској лепој књизи, Ла
ревић је учествовао у сва три рата која
Србија водила, и ту се увек показивао
као темељит зналац лекарске науке и к
болећи усталац око рањеника и болесни
и као жарки родољуб у кога бије срце
свако добро браће и отаџбине. Али су н
гов лекарски рад у мирно доба, њего
свагдашња болећивост око болесника, н
гова ревност у борби против патничк

мука све надмашиле. Д-р Лаза је у сваком свом болеснику гледао не само пацијента, него тако да речемо, свога брата, свога рођака, ком је тежио помоћи свим знањем својим, свом снагом својом, свом душом својом.

Зато и јесте смрт овога младога Академика тако осетан губитак не само за Академију, него и за много шире кругове нашега друштва.

Саставши се у овако свечан скуп, први пут после Лазаревићеве смрти, мислим да ћу изразити оно што сви осећате, ако вас замолим да, уставши на ноге узвикнемо: милу приповедачу, болећиву лекару, честиту другу, просвећену родољубу, поуздану пријатељу, Лази Лазаревићу вечна слава!...

VI.

Скупови Академије.

У течају године 1890 Српска Краљевска Академија имала је два свечана скупа, 12 скупова Председништва, 7 скупова Цело-

купне Академије, и све Стручне Академиј
имале су укупно 16 скупова на којима с
обављани послови који су кад пред кој
Академију долазили.

Свечани је један скуп држан 26. јуна
када је, као што је на другом месту ка
зано, досуђена Мариновићева награда дво
јици наших књижевника за похвалне списе

Други је свечани скуп био 4. новембр
када је изабрани Академик г. Сима Лоза
нић прочитао своју приступну расправу
проглашен по закону за правога Академик

Остали скупови држани су редовно по
недељником, а по потреби и у друге дане

Записници о њима обично се штампају
Срп. Новинама.

VII.

Академиске везе.

Лане је било двадесет и девет Академија
Учених Друштава и других научних ску-
пова који су нашој Академији слали своје
списе у замену за наше.

Ове године тај се је број увећао тако да наша Академија мења своје списе са списима четрдесет и једне научне дружине у Јевропи.

Од свих тих научних средина вредно је напоменути побуде које университет у Упсали, у Шведској наводи у свом писму као узрок жељи за размену списа с нашом Академијом. На име, он вели, да су се од неког доба, у њих у велико почели учити словенски језици и словенске књижевности, да је тога ради нарочити професор послан у Београд, и за то се жели да се уреди размена производа њихових с нашима!

Осем научних друштава, Академија наша шаље 20 примерака својих списа Академицима и другим чувеним научницима у Јевропи.

У Србији пак разним просветним заводима, Академија шаље, нешто преко Министарства Просвете, а нешто непосредно, 34 егземплара.

Као што се и овде види, Срп. Академија на све стране осветљава путове онима који траже да познаду српски народ и његове земље.

Господо Академици!

Као што се из овога летимичног извеш
таја да оценити, рад наше Академије у ми
нулој години, и ако није колики би см
желили ми, бар је онолики колики се пра
вично могао очекивати у приликама наши

Мало по мало мрачне манастирске потј
нице и старе неприступне архиве откључа
вају своја врата пред вредним трудбени
цима који, прибрану на тај начин историск
грађу упућују Српској Академији, те је он
обелодањује и нуди српском свету на кре
пост.

Већ само знање да је Академија ту,
да је њезино обрађивати науку и потпома
гати јој, за многе је раднике покретач,
за науку могућност, да се обогати, да с
унапреди. Колико би цароставних књига
колико ли других драгоцених споменика јо
дуго и дуго лежало у тами, да нема ов
овако умесне установе, да нема оних олак
шица које је закон њојзи на расположењ
ставио. А овако се све то мало по мал
јавља на свет, те снажи свест о прошло

сди и крепи наду на будућност у савременика и потомака наших.

Тек пошто мину неколике десетине година, марљиви ће се читаоци пријатно зачудити кад виде колико је незнанога постало знано, колико ли тамнога обасјано. И то све или је Академија урадила или је она помогла да се уради.

У тој нади продужујемо радити докле се може и колико год се више може.

Бише обзнањена имена Академика изабраних за секретаре посебних Академија за годину која од 22 фебр. настаје, и то:

за Академију Природ. Наука, Д. Нешић,

за Академију Философских Наука, Свет. Вуловић,

за Академију Друштвених Наука, Панта Срећковић,

за Академију Уметности, М. Бан.

После би прочитан извештај о стању благајнице Српске Краљевске Академије за време од 22 фебруара прошле до 22 фебруара ове године.

На крају Академске године, која се завршила 21. фебруара 1890 године претекло је каси, и то 4086·41 динара у готовом новцу, од државне помоћи и прихода Академије, 10.000 динара што је Академија од Њ. Велич. Краља Милана као помоћ на вршење Академиских задатака добила, и 12.000 динара у српским обвезницама 5% ренте, које су Академији као задужбина пок. Николе Мариновића предате, свега 26.086·4

У току ове рачунске године т. ј. од 22. фебруара прошле године па до данас, Српска Краљ. Академија примила је, и то:

1. из државне благајнице на име помоћи која јој је на основу члана 32. њеног основног закона одређена претписом г. Министра Просвете и Црквених Послова од 7. феб. 1890 год. Пбр. 1507 по гласу дневника касе под бројевима 14, 56 и 64 свега . . . 15.000·

2. на име свог прихода и то за леденицу кирије 50 и за продате књиге Академиске 1030·51, по гласу дневника касе под бројевима 2. 35 и 78 свега . . .	1083·51
3. од Управе Народног Зајма интерес на оне српске обвезнице 5% ренте које се у каси налазе као Задужбина пок. Николе Мариновића, по гласу дневника касе под бројем 39	600·—
Свега	42.769·92

Од ове суме издато је за горе-речено време, и то:

1. на плату секретара, благајника и писара Академије, по гласу 35 докумената	2940·—
2. на плату служитеља, по гласу два документа	300·—
3. на име хонорара писцима, по гласу шест докумената . .	3556·—
4. на огрев и остале трошкове канцелариске, по гласу 26 докумената	2193·15

5. на име кирије за кућу у којој је Академија смештена, по гласу два документа	2304·–
6. на име награде писцима а из Задужбине Николе Мариновића, према његовом завештању по гласу два документа . .	600·–
Свега	11890·4
Кад се ова сума одбије од горе означене примљене суме онда остаје у каси	30.876·5
Ну пошто је Српска Краљев. Академија за оних 10.000 динара које је од свог Заштитника Њ. Величанства Краља Милана добила, купила Српске Хипотекарне желез. обвезнице и то 20 ком. од по 500 дин. номиналне вредноста и за исте издала 9741·50 дин. као што гласи рачун Прив. Народне Банке, преко које је ова куповина и извршена, то је онај остатак по одбитку ове суме од горњих 10.000 динара унесен у касу у	258·50–

И тако је на крају ове године остало у каси Академије, и то:

24 ком. српских обвезница 5% ренте по 500	12.000·—
20 ком. српских Хипотекар. железн. обвез. по 500 . . .	10.000·—
у готовом у сребру . . .	9135.02
Свега	31.135·02

Из ове готовине од 9135·02 динара има да се изда за ову прошлу годину помоћ Академицима на страни, која им до сад није издата, и то њима шесторици по 1200 динара, свега 6000 динара, и онда ће прави остатак на крају ове године изнети 3135·02 динара у готовом.

21. фебруара 1891 г.
у Београду.

Контролори,
чланови Академије,

Благајник,
Милан Вељковић

С. Лозанић
Љ. Ковачевић

Најпосле би објављена ова књижевна награда:

„Српска Краљевска Академија Наука
„вара надметање за књижевну награду
„Задужбине покојног Николе Ј. Маринови

„Опис који може однети ову награду тр
„да је оригиналан састав из српске л
„књижевности, да се одликује патриотс
„и моралном тенденцијом, лепим српс
„језиком и одабраним слогом и садржаје

„Награда је 600 динара у злату."

„Рукописи (са потписом или са зна
„пишчевим) шаљу се Српској Краљев
„Академији најдаље до тридесетога апр
„1891 године."

„Пресуда ће се објавити на свеча
„скупу Академије 26. јуна (1891) као
„дан у који се родио покојни Никола
„Мариновић."

„Умољавају се Уредништва српских
„стова да овом огласу даду места у сво
„органима."

Заступник Председн
М. Бан

Заступао Секретара,
Академик,
М. Валтровић

СВЕЧАНИ СКУП

26. ЈУНА 1891 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, М. Бан, Св. Вуловић, Мих. Валтровић, Љуб. Ковачевић, Св. Николајевић, Јован Жујовић Сима Лозанић, Љуб. Јовановић, Д-р М. Јовановић.

Слушалаца је било доста: Председник Народне Скупштине, г. Д. Катић, г. Ђорђе Поповић бивши консул, и други; даље: професора, књижевника, ученика и много млађег женског света.

Заступник председника, М. Ђ. Милићевић, отвори скуп овим речма:

„*Господо Академици!*

„Ми смо се ево састали, као и прошле године, на овај дан, да хвалом поменемо једнога добротвора српске просвете, и да охрабримо оне који о лепој српској књизи раде.

На данашњи дан, као што је већ познато, родио се је незаборављени Никола Ј. Ма-

риновић, добротвор лепе српске књижевности. И

На данашњи дан ми мислимо да досудимо из његове Задужбине награду најбољему спису између оних који су се за ту награду стекли.

На позив Академије, за Мариновићеву награду стекло се је шест списа: две драме, и четири приповетке.

Списи ти по реду стизања ови су:

1. *Отето проклето* или *Робињица Злата*, од незнана писца;

2. *Спахиница*, роман од Стевана Ј. Јевтића;

3. *Иконија везирова мајка.* Приповетка из XVII. века, с девизом: љубав је снага, вера је моћ, — од незнана писца;

4. *Победа*, драма у 5 чинова, с девизом: Храм љубави и чистоте високо се небу диже, од незнана писца;

5. *Шћепан мали*, драма у 5 чинова, од Борка Брђанина; и

6. *Чича Милош*, прича из српско-бугарског рата, од Велибора.

Академија је, примивши ове списе умолила своје праве чланове, г. Светомира Николајевића и г. Светислава Вуловића да их све прочитају и своје реферате даду Академији.

Те реферате будите добри саслушати.

Молим Академика г. Св. Вуловића да изволи прочитати свој реферат!

Г. Академик Вуловић чита:

СРПСКОЈ КРАЉЕВ. АКАДЕМИЈИ НАУКА.

Од шест уметничких списа који су ове године дошли Академији да се боре за награду коју даје Задужбина пок. Николе Ј. Мариновића, четири су приповетке и две драме. Приповетке се зову: *Отето проклето*, *Спахиница*, *Везирова мајка*, *Чича Милош*; а драме су: *Победа*, *Шћепан Мали*.

Ове године дакле, добила је Мариновићева Задужбина три пут више уметничких списа но прошле године, поднесеним списима ове године већином се писци не знају; само се зна да је *Спахиницу* написао Стеван Јевтић и *Шћепана Малог* Борко Брђанин, нама познати псевденим. Прошле године

било је два списа и на оба су се пис
били потписали. Ове године писци су са
нашли за добро да се сакрију, јер Акад
мија у позиву своме није то тражила, ни
се то тражи у правилима задужбинским.
и Академија је ове године донела једно но
правило за рад свој у Задужбини Марин
вићевој, а то је да се награда Маринов
ћева од сада не дели, као што је учиње
лане, већ да се од свију списа који се
награду боре, награђује само један, о
који Академија нађе да је најбољи.

Одликован и ове године да реферујем Ак
демији по овим списима, ја ћу најпре ре
о њима неколико речи у опште.

У свима се овим причама причају дог
ђаји из живота садашњега или прошло
У четири је списа земљиште тих догађа
Србија, у једном Војводина, у једном Цр
Гора. То им је свакојако једна страна, к
јом су нам ближе срцу и којом лакше мо
рачунати на успех, а друга им је та
страна родољубиви дах, који из њих ве
или морална тенденција, која се кроз њ
указује. И језику је скоро у свима списи

поклоњено довољно тежње. У опште може се рећи: да су се писци овогодишњих списа, и ако јамачно нису сви уметници, доста трудили да им посао буде примљен и да однесу награду. Али и ако је све то тако, и ако је ове године поднесено три пут више списа но лане, опет смо, на жалост, ове године у назатку с једне стране и то баш с најглавније. По моме мишљењу ни један се од поднесених ове године списа не може по лепоти мерити ни с једним од оних лане награђених. Ја сам у реферату своме прошле године рекао, да је то добар знак за Задужбину што су јој се одмах прве године њена рада јавила два најбоља жива српска приповедача. На велику жалост српске књиге једнога од тих приповедача, драгога нам Л. К. Лазаревића нема више међу живима. Његову смрт осетила је ето одмах ове године и Задужбина Николе Мариновића.

А сад ћу да појединце и укратко сваки овај спис прикажем и да кажем своје мишљење о њему.

Отето проклето је историска приповетка т. ј. прича догађај који се као догодио у

времену историском (прош. века у Србији) — иначе у њој нема ништа историског. Може бити и да је то кака народна традиција, али су лица историски непозната, а сам догађај није везан за какав историски познат догађај нити има удела у судбини каког познатог места.... Прича се у овој причи како је једну младу и лепу Српкињу из Мозгова, у округу алексиначком, уграбио од оваца млади и богати Турчин Рашидбеговић из Београда и довео у Београд да је потурчи и венча за се. Отац и мати ове Српкиње све што знају и могу да своје дете поврате. Мајка иде врачарама, од којих једна каже јој да ће јој се кћи ослободити турских руку и да се неће потурчити, али као да је отац и мајка неће видети. Отац иде чак у Београд и преко добрих људи разбере о својој кћери и дозна да је она баш оне ноћи, кад је он у Београд дошао утекла из харема Рашидбеговића и да је јамачно кући отишла. Он се врати кући, али кћер не нађе код куће. Она је одиста побегла била из куће Рашидбеговића. У том јој је помогла рођена тетка,

очева сестра, која је у младости била такође заробљена и која је у дому Рашидбеговића и остарела. Тетка јој је дала при поласку и пун ћемер дуката, а и рабаџија Новак који ће је одвести родитељима у Мозгов добио је добру награду. Али лаком Новак осети да девојка има код себе пара и закоље је на путу, чим су од Београда одмакли — негде иза Мокрог Луга. Новак постане богат *отетим* благом али му оно буде *проклето*. Умро је на мукама и од свију остављен и презрен. То је садржина ове приче. Сама пак обрада и техника врло је проста, могло би се готово рећи и празна. Тако се на пример одломци ове приче обично почињу: Да вратимо сад... те да видимо шта је било... и т. д. Писац очевидно није приповедач ни по дару ни по занату. Као приповетка још би могла ући у ред слабијих криминалних приповедака кад би догађај који се у њој прича био истинит и кад би и људска правда била што год у догађај умешана. Ради овога не могу никако препоручити ову причу за награду из Мариновићеве Задужбине. Али не могу а

да не одам хвалу марљивости и труду пиш-
чеву и доброј намери његовој. Још у ово
причи има драгоцених података етногра-
ских које је свакојако вредно било обзна-
нити на другом месту па макар и уз ов
причу.

Спахиница је роман — тако је зове са
писац — који и по градиву и по кроју до
ста наликује на романе Јаше Игњатовић
само што у Спахиници има много мањ
природности и реалности и много мање те
нике и лепоте у обради но у приповеткам
Игњатовићевим. Јунакиња је ове приче ра
мажена маловарошка лепотица. За то шт
се родила лепа, родитељи је, иначе пош
тене и вредне занатлије, од детинства одв
јају од остале деце и оделом и радом
управо уче је нераду — и милоштом, и та
подижу маловарошку кокету. Последице т
ког васпитања јављају се врло рано. О
најпре кокетује с једним момком размаже
ним као и она што је и распуштеним, ко
њу оставља, за тим с другим, добрим
честитим кога она изневерава, те полази
богатога спахију. Ну ако је богат спахи

и племенит и добра срца и дарежљив и необично нежан муж, она изневерава и њега и стане ашиковати с другим, пријатељем свога мужа, суседним спахијом. Кад види да јој је муж за то дознао и да је отишао да подели мегдан са својим супарником, боји се и бежи с првим својим љубазником, који је страћивши све своје имање, стао био најпосле код њенога мужа у службу. Њен муж враћајући са с часнога мегдана дозна, и чувши да је она утекла иде у потеру, стиже неверну жену и невернога слугу и затиче их у положају који ни мало не одговара озбиљности прилика, убија слугу од чије руке и сам гине, а њу тешко рани. Али спахија не умире одмах и тестаментом оставља неверници сјајан ужитак. Тада се тек буди у ње савест. Она се тешко бона врати оцу и матери у Карловце и одатле иде у манастир Крушедол да се исповеди; а судбина је хтела да исповедник буде честит богослов кога је она изневерила кад се за спахију удала, и који је за то у калуђере отишао. Исповедивши се и познавши калуђера она умире. Као што се

види, ма да је узет за цртање савреме
друштвени живот, ипак је прича скроз
скроз романтички исплетена; а грубе сли
нису кадре да ту романтику разблаже
као што је писац можда мислио — него
још отужнијом чине. Ма да писцу недоста
приповедачке вештине и ма да овде-о
засине по која чисто песничка искра,
ипак ова приповетка у главном стоји
висини средњих приповедака каке су
1860—1870 године излазиле у Даници, Ви
Јавору и — да је не могу препоручити
награду из Задужбине Мариновићеве.

Чича Милош је мала приповетка. При
се догађај из српско-бугарског рата. Не
знати писац рекао бих да није без при
ведачка талента а има и приповедачке р
тине; али се чини да је на брзу руку о
свој посао урадио. Та је брзина ваља у
нила те је писац, који ми се чини да
могао бити самосталнији и саму идеју
своју причу од другога позајмио. Мени
бар чини да је ова прича по идеји вр
налик на причу Л. К. Лазаревића *Све ће*
народ позлатити, а баш је то наликова

— случајно или неслучајно — права несрећа за ову причу непознатога писца. За то ни овај спис не могу предложити за награду Мариновићеву.

Победа. То је драма у којој се представља овај догађај. У неком селу у Шумадији завадила се два суседа, два имућна, вредна и у селу призната домаћина. Један од њих има кћер на удају, а други сина за женидбу; и они би се могли и опријатељити, како им се деца радо гледају и како су доскора и сами лепо живовали. Али један од њих (онај што има сина) женио се ту скоро као удовац удовицом која је у првом свом дому имала одрасла али нерадна, али и неваљала сина, кога очух, њен други муж, никако не трпи. Али за то га мајка воли и крадом се с њим састаје и додаје му из нове куће своје јестива и друго што-шта. Мајци се тај нерадни и убоги синак чини још тако дика да мисли да би га могла оженити ћерком свога богатога суседа, само да јој пасторак не смета Ето за то је постала завада између она два суседа. Завадивши очеве она мисли да ће и децу моћи

раздвојити и није се преварила. Муж јо
ожени пасторка преко његове воље другом
девојком из села, лепом и добром; али тиме
не престају интриге маћехине. Она свога
пасторка знајући да он не воли своју младу
наговори да и као ожењен настави љубав
са суседовом ћерком, која је весело и мало
лакоумно чељаде и која сада гледа учитеља
сеоског за кога се после и удаје. Ову нову
интригу маћеха чини опет из љубави према
своме сину, јер би хитала као тиме да од-
бије просиоца учитеља и да богату сусе-
дову кћер сачува за свога сина. Што она
тиме цвеља добру младу свога пасторка и
што је на њену тужбу учи да бежи оцу
од рђавог мужа, то је узгредна кривица,
коју она не чини из зла срца као зла ма-
ћеха, већ је чини што мора да је чини по-
ред своје главне кривице. И одиста, кад се
при крају драме похватају замке и открију
сплетке, на којима се развијала ова драма
још и које међу тим нису ни биле баш
тако фино сплетене (чиме ова драма још
једино и личи на сеоску драму) — кад се
на крају обелодани све, онда Младена, тако

се зове та маћеха, полазећи из куће у којој је сплетке чинила, из које је истерује њен строги муж, и очајно кршећи руке улева нам сажалење у место да осећамо задовољство што је победила правда и истина, а што је и писац тео да постигне. Јер одиста наслов ове драме (Победа) и нема другога каквога смисла, јер се о каквој другој победи ништа и не говори. То је садржина ове драме и мени се чини, да сам, прочитавши је, испричао у исти мах и њене слабе стране, осим тога ова драма као да је залутала у Шумадију, или бар она би се могла са толико исто разлога одиграти у ком селу немачком или енглеском, драмски догађај у њој и страсти људске које га покрећу, и сав склоп драмски тако су опште нарави да није било ни мало потребе драмски догађај локализовати, а кад се са ове драме скине локално руво, кад се са бине уклони сеоски плот, вратнице, вотњак, поток и т. д. — ствари које коме могу бити због чега другог мисле — онда се показује да је сама драма слабе вредности и ако има у њој неколико добрих драмских мо-

мената, и ако се види да писац њен познаје прилично драмску технику и позорницу, за то ни ово дело не могу препоручити за награду.

Шћепан Мали је историска трагедија у којој је грађа узета поглавито из Његушева и Љубишина *Шћепана Малог*. За то су главна драмска лица овде она иста која и у Његуша. Али је писац овог *Шћепана Малог* хтео, како сам вели, да поправи неправду коју су историскоме Шћепану учинили. Па како он то чини. Он гради Шћепана јунаком који у познатим онога времена бојевима црногорским није био само за то што му главари нису дали чувајући га, а друго труди се да га очисти од авантуризма представљајући како је Шћепан силом узео на се име царско на велику молбу главара црногорских и пошто је и сам промислио и нашао да ће то бити добро не само за Црногорце но и за сав народ српски, који се под њиме може ослободити и ујединити. Мени се чини да је историски Шћепан Мали ипак више налик на Његушева Шћепана Малог но на овога

овде. Али дајући поетској слободи овде и више права но што би га могла имати у историској драми и допуштајући да је Шћепан одиста био такав како га писац хоће да представи, ја налазим да га он ипак није представио онако како је хтео. Као да су га непрестано ометали извори којима се служио а у којих је Шћепан друкчије представљен. Ми осећамо, нагађамо, шта је писац хтео да начини од Шћепана; али по ономе што Шћепан у овој драми чини и твори, он је далеко изостао иза онога идеалнога Шћепана пишчева који је сневао да обнови Душаново царство. У првом чину Шћепан нам се приказује као лакоуман млад пустолов, који само о љубави мисли. Ми се упознајемо с њиме гледајући га како преко литица црногорских вија неку незнану лепотицу и како јој сустизавши је, изјављује љубав. Та је лепотица заробљена Туркиња, Селима, коју је заробио, али и од смрти спасао храбри Вукан, Арбанас, који се у Црној Гори настанио, који Селиму силно воли и мисли да се ускоро ожени њоме, Селима позна у Шћепану некадаш-

њега ђаурског пустолова, кога је нека
кроз решетке харемске, у граду свога оца
радо гледала. Она воли њега као и он њ
и само им је Вукан сметња. У то долаз
црногорски главари и граде Шћепана царем
Шћепан неко време у бризи о народни
пословима као да заборавља Селиму: ал
кад љубоморни Вукан морадне бежати и
Црне Горе и кад Селима дође под Шћепа
нову заштиту, Шћепан се наново одаје љу
бави сања о тихој брачној срећи, намерав
да остави владу и бриге главарске; али т
смрт те снове прекиде. Он гине од рук
свог слуге Станка Паликарде, који — как
је писац то удесио, није нико други но са
Вукан. Вукан је, пошто је побегао био и
Црне Горе, одболовао велике красте и то
лико се у лицу променуо, да га нико ниј
могао познати. Окуражен тиме он се врат
у Црну Гору а у служби млетачке владе
стао у службу код Шћепана и дочекао зго
дан час да убије и да се освети. Као шт
се из овог кратког приказа види, писац с
много усиљава да створи новога, друкчи
јега Шћепана Малог, измишљајући и пов

са свим романтичне епизоде, али му то није пошло за руком. Мени се чини да би писац са тим трудом и са својим даром боље прошао да је кога другог јунака изабрао. И кад к овоме додам, да је и дикција у овој драми доста тешка и стих врло храпав а неједнак — онда ћу рећи да ни ово дело не могу препоручити за награду.

Иконија Везирова Мајка, приповетка је као о догађају који се као догодио крајем XVII века. Земљиште радње у овој причи поглавито је у данашњој Србији — у једном селу под Копаоником. Ту је живела хајдукова удовица Иконија, која, пошто јој муж погибе, оста само с јединцем сином од 8 година и са старим болесним свекром. Близу села у планини, беше стари манастир. Ту Иконија даде своје јединче да књигу изучи и кад одрасте да слуга божији буде, јер то беше жеља коју њен муж на самрти изрече. Чекајући да јој син одрасте и да види испуњену жељу свога умрлога војна, и дворећи старога свекра. Иконија се и не мишљаше по други пут удавати, и ако беше и млада и лепа, и ако имаше и

доста просилаца Од тих просилаца најд
саднији јој беше један из њена села, уд
воц без деце, по имену Гавран. Шта ни
чинио он, да је приволи да за њега пођ
На послетку јој запрети да ће јој се стра
но осветити, ако дотле и дотле не рече
ће поћи за њега. Ну и то време прође
њега узалуд Али кад мало после тога беш
сабор код цркве св. Јована, баш оно
дана кад су Иконија и стари јој свек
пуни среће и радости били гледали како
њихово мило ђаче служи и поје у цркв
допаде једна чета Турака и одведе Иконин
наду и утеху цару турском у јаничаре.
Турци не одведоше тада ни једно ви
мајци чедо, осим што запалише манастир
што неколико робињица одведоше; а ни
не би учинили, да се сељаци и Игуман
противљаху дати Иконијина сина, кога Тур
једино и шћаху одвести. Јадна и несрет
Иконија, кад се мало од жалости поврат
сети се претње Гавранове и помисли да ј
је то он учинио. А и сељаци се томе чуд
чуђаху, јер купљењу јаничара још не беш
време. Потраже Гаврана и он пред народ

судом призна своју кривицу, призна да
рцима казао да Иконијино ђаче није
чки син већ стари српски коленовић,
едњи изданак чувеног властеоског рода,
а сељаци крију да га Турци не би до-
и и у јаничаре га одвели. Народни суд
и Гаврана да на мукама умре. Подве-
ју усијане камичке под колена па га
су и баце у једну пећину на крај села
тамо умре од муке и глади. Староме
ру и Иконији не би по вољи тај суд.
ало је оставити грешника да му Господ
, рече он; за онакав грех слаб је суд
ски. Те речи старчеве врзаху се Ико-
по глави и мучаху је, и она не могаше
ети а да не оде и да не види Гаврана
ћини. Да ли што се ражали на његове
или јој унутрашњи глас неки тако
, она напоји Гаврана водом и донесе
лека и хлеба. Тако је после једнако
ла и Гавран оста жив, али јадан бо-
.. можда то беше онај суд Господа
, о ком рече свекар Иконијин. И село
осле опростило Гаврану држећи да је
ожија воља. . . После дваестину година

дође у село један стари ага јаничарск
објави селу да је дошао да води Икон
цару у Стамбол. Све се и зачудило и
плашило од тога, само не Иконија. Она
није више ничега бојала. Остарела је, ж
вот јој није пружио никаквих милина, а
једној мајци може најстрашније бити, т
она била већ преживела. Само је још
мало стрепила да је не зову да види св
сина мртвога, јер јој је мајчино срце го
рило да је он још жив и ако је потур
и слутња јој се у неколико испунила.
дела је сина, али жива и као царева з
и везира; али — у мрској вери. Погостовав
код сина и нагледавши га се, Иконија
опет враћа у своје село. Стара побож
Српкиња није могла остати да умре
сина Турчина. На растанку моли је неж
син да му каже шта би желела да јој уч
кад се већ више неће видети на овом све
Иконија му рече да би желела да поди
цркву у њену селу на оном месту, где
била стара црква св. Јована, коју су Ту
запалили кад су њега у јаничаре одве
И син јој испуни жељу. И кад је црква

опет пропојала, и кад је тога за
ино село и околину знаменитога дана
српски свештеника, великих и малих,
их српских домаћина у порти цркве
ана весело и громовито ускликнуо:
љета живела Иконија ктиторка овог
светога... онда се жива светитељска
Иконијина, убледевши као крпа за-
и срушила на земљу, а паћеничка
њена одлетела је Богу на истину.
оветка ова тече тихо и мирно. Не-
приповедач јамачно није почетник;
о је то, онда одиста није без припо-
ог талента. И најдубље покрете и
срца уме он да опише тихо, без
и декламације. Има у овој причи
необично лепих и нежних, која због
ће времена не могу овде наводити.
а, која описује, приповедач је нај-
ажње поклонио Иконији. Она је на-
а одиста уметнички али према обради
вне слике неке су споредне слике
но занемарене. Ну ја незнам да ли
назвао махном или жанром. Замe-
их могао писцу због две-три порно-

графске слике које нису баш ни потр
толико на месту на коме су, а које н
ликују овакој готово идилској припов
Ну и поред тих мана, као и поред р
ченог причања и описивања, ова је пр
ветка ипак дело уметникове руке, и
јући списе поднете ове године Маринов
вој Задужбини, једино код ове приче
тио сам праву песничку реч. За то сам
и могу препоручити за награду.

Сад молим Академика Св. Николаје
да и он прочита свој реферат.

Г. Академик Св. Николајевић чита:

„Реферат о делима поднесеним Ср
Краљевској Академији Наука за наград
Мариновићеве закладе.“

„*Отето проклето,*“ „*Иконија Вези*
Мајка,“ „*Шћепан Мали,*“ „*Чича Мил*
„*Спахиница.*“

Свако од ових шест дела што су на
чај за награду из Мариновићевог ф
стигла Краљевској Академији Наука
својих извесних лепих литерарних осо

својих махна. Али што је можда ка-
ористично, а што збиља отежава да се
онај који је између тих рукописа
ьи, то је: да су њихови писци по
иком таленту скоро подједнаке јачине
се ни један од њих не издваја каквом
ином способношћу у вештини.
ћу у најкраћим цртама изнети оно
ваки од тих списа препоручује а ка-
оно што ми се чини да је слабо у
па ћемо тако видети ком би се спису
најправедније досудити Мариновићева
да.
поветка „*Отето проклето*,“ да почнем
којим сам их ја читао, има леп је-
у стилу њеном има марљивости каква
ьу даје извесне живости а и не по-
е му природност и смерност. То су
не особине те приповетке. Али у њој
довољно поезије. Писац радо хоће да
е како зна доста необичних српских
и тој његовој скромној а и лепој су-
ико не може замерити; али је желити,
он нема довољно речи да нам слике
роде разговетно и описно снима, или

да ма које људско осећање изцрпно опи
Он је свуда на површини и увек бр
лепо је, као и истина, у дубини и верно
Задатак је ове приповетке као што је
наслов вели да илуструје једну велику
ралну истину, да покаже на једном но
примеру како се грех, злочин свети о
ко га чини. Нема важније ни корисније
уке за човештво него што је та истин
себи носи, али је вазда зависило и у
ће зависити од начина на који се она
јашњава те да се схвати у свој њеној
личини и лепоти. Писац ове приповетк
не улази у како објашњавање те исти
Он верује у њу као у догму и то је за
довољно; а кад је измислио злочин, из
слио је и муке којих је злочинац доп
Рабаџија Новак узео је на заклетву
лепу робињицу Злату која је избегла
харема Рашид-бега у Београду одвез
алексиначки округ њеним родитељима.
пут је спазио да Злата има новаца па
полакомио на злато, завео невину дево
у поток у болечкој шуми, и заклао је.
је постао богат човек, накуповао имањ

ю извесног гласа, али су се различне
еће осуле на њ'. Добра и вредна до-
ца му је умрла убрзо. Умро му је и
і син, вредан и леп младић, а старији
ћерка су га оставили и изашли из
Оставши сам умро је најпосле гроз-
мрћу и грешник. Распао се је у жи-
ранама. Писац је могао слободно из-
ти и каке друкчије муке и каке још
ије невоље за Новака. Између дела и
дице, између греха и казне, нема раз-
е и мотивисане везе, јер писац нема
а завири онамо где се така веза је-
наћи може. Новака је Бог казнио и
дно га је казнио, али се од песника,
анашњег века, очекује да свему што
раде, добро или зло, и свему што
у животу сналази, добром или злом,
і разлога у људима самим, у души њи-
у дубини њихових осећаја, солидно-
или слабости њихове логике, јачине
е савести и т. д. Писац је приповетке
о проклето" побожан човек и то није
екор, али се од песника тражи да је
психолог. То је његова велика оску-

дица која се најјасније показује у том п
све оне невоље што су се навалиле на
вака после учињеног злочина, могу сн
и сваког другог па и врло поштеног и п
ведног човека. Зар мора човек бити гре
па да погуби децу или да тешко умре

Прича *„Иконија везирова мајка"* је
жанру старе наше романтичне школе.
опомиње доста на Медаковића и њег
романе шаренилом прилика, површном
радом карактера и детаљнијим али опет
јасним или довољно неизрађеним слик
из природе и живота људског. У њој
у Видаковићевим романима *случај* или *с
бина* има велику улогу. У судбини и ње
неурачунљивој мистериозности управо и је
највећа занимљивост ове приче. Она је хт
да једно ђаче црквено, једно сироче срп
буде једног дана на сабору цркве св.
вана под Копаоником отргнуто из наруч
своје мајке и одводено од Турака. Она
хтела да се то дете у току двадесет
дина својим даром или јунаштвом или
потом или чим другим подигне до тол
среће да буде везир и зет царев. Она

да млади везир, кад је доспео до вр-
славе и сјаја сазна да му је мати
ива. Она је хтела да скромна старица
а дочека и оно што није, и ако је
сањала, да путује у Цариград да
вога сина и сјај у каком живи, па и
врати опет у свој завичај међу своје
сељане који су је са жалошћу испра-
са радошћу дочекали. Судбина је
етку хтела да Иконија буде ктиторка
св. Јована и да умре баш онда кад
ела да је храм довршен и кад је до-
сјајно освећење његово. *Судбина је
људи су или ништа или мало што
приповетци.* Никаква радња, никаква
дуалисања личности и карактера нема
Писац је види се учен човек. Дуги
мљив опис параде кад Султан иде у
узет је верно из каквог археолош-
ла или из Кантемира, а најлепша пес-
слика, она кад мајка у очајању јури
оцима кад су јој отели дете и повели,
је да писац има нешто али необра-
дара песничког. За лепоту човека или

жене он нема ока, а колико га има, показу
да је поквареног укуса или да је стар.

Писац *Шћепана Малог* има талента к
квим на пољу наше нејаке драмске књиже
ности може заузети лепо место. За то ш
је јунака своје драме, Шћепана малог, иде
лисао, што га је изнео као човека одлич
у сваким врлинама а противно оном ш
се из историје о њему зна, мислим да
се, као песнику, не може с великим разл
гом у зло приписати. Радња је жива и д
вољно мотивисана. Карактери су јако и
дивидуалисани, интересантне и лепе прили
су испреплетане у драми. Са великом ве
тином умео је песник сјединити проти
Шћепана интриге политичне и приватне (љ
бавне) природе и изнети га као доста с
вршен тип трагичког јунака. Али је жали
што није више рачунао на ефекат последн
сцене и што се није побринуо да на кра
радње заузме јаче патетичка осећања сво
публике. Но ако би се та слаба страна ов
драмата могла извинити можда и поправит
има нешто у овом делу Борка Брђани
што се ни извинити а можда ни поправи

може. Г. Брђанин пише у стиховима, а
стиховима је врло несрећан. Они су без
тина, врло често напорно и с муком де-
ни да се и читалац зноји кад их чита, а
лико ли се он знојио кад их је на усти
андирао? Тај му труд није био потребран,
није нужно ни да напомињем да су му
ихови такви порушили ефекат многих сли-
а нарочито слике нежне лепоте. Још
нешто желео, а то је да је писац са
јим знањем природних наука и космо-
фије остао у две три прилике, кад се
гови Црногорци разговарају, мало подаље
њих. Но то није ни велики ни важан
тев.

Писац мале приповетке *Чича Милош* има
ента да описује сељака и његов живот.
је вештак упућен и лепог духа. Али је
ог талента и своје вештине у овој ски-
ци уложио само толико колико да нам
каже да тога има, и још нешто — да
ра нема. Писац драме из сеоског живота
д насловом „*Победа*“ заклео бих се, а нек
грех на његову душу ако би се криво
клео, да није сељак, да није бар из ког

од ових наших села у Шумадији из којих нам приказује један ружан и немио догађај. Свакако, ма одкуд он био, моје је уверење да би он из материјала који нам је у овој драми изнео, умео написати лепше причу или роман него што је драму саставио. Младена је чудовиште од злоковарне и интригашкиње жене, какв‌ој је тешко равне наћи и у библиотекама криминалних прича. Има неваљалих жена и у селима; то се порећи не може али овакав тип као што је Младена налази се само онамо где има више рафинираности и више покварености. Што је чини нарочито те је тако грдна, то је што писац *довољно* не мотивише њену радњу онако каква је. Да сам драматург, ја бих ову драму одбацио просто за то што је главни њен јунак Младена, тако чудовиште ружно и *неприродно*, и што не бих желео да плашим децу и девојке по партеру и галеријама и да им оваким сликама убијам човекољубље и осећање човечијег достојанства. Но она не би имала успеха на бини и зато што је по својој тонденцији та драма без икаквога важног интереса.

Ваљда је песник сам био несрећан да има
какву рђаву маћеху и ми не би имали право
да га коримо што из мржње на своју ма-
ћеху, мрзи сваку маћеху у опште, али ми
је жао што је себи толико труда дао да
и нама и целоме свету докаже да *треба
маћехе мрзети*. Вештинама и поезији увек
најлепше доликује да буде језик *љубави*.
И прави песници, позивам се на све такве
песнике од Адама до данас, никад нису
имали мрзости за слабости људске. Али су
вазда милостиви и готови да опраштају. Ја
бих био неправедан писцу ове драме кад
не бих споменуо да је једну или две идил-
ске прилике доста вешто описао и да је у
изради сва три карактера са села био сре-
ћан (Сава, Јован, Стана). Још ми остаје да
се забавим с романом г. Стевана Јевтића
„*Спахиница*." Роман тај је из живота оног
нашег народа што је најјаче и од најду-
жег времена изложен разривним утицајима
туђих навика и укуса. Кад један народ
почне попуштати и подлегати странačком
утицају, прва зла која се у његовој кући
и друштву му почну показивати јесу рас-

пикућство и лабавост кућних особито брачних врлина, и та су зла тако силна и страшна да ће народ посигурно сасвим упропастити и уништити ако се не буду за времена сузбијала свим чиме се сузбијати могу а нарочито ако не буде устало на њих уређењем добре, јавне наставе и солидним кућним васпитањем. И г. Јевтић је овог убеђења. Његова Тинка, Спахиница, јесте лепали страшан пример како је непотично или лажно васпитање опасно. Рођена да буде срећна, она је у свом кратком животу свуда и свакоме ком се приближила само несрећу доносила. Она је затрла две добре куће у којима је дотле мира и среће било. Она је узрок смрти свога доброг и честитог мужа због ње је погинуо и онај пропалица Ђуро који је њу први, још као девојку пољубио на вратницама родитељске јој куће. Због ње је млади јој пријатељ Орловић изгубио част а у мало што и живот није изгубио Она је отерала доброг Добривоја у калуђере, јер га је изневерила у његову надању да ће за њ' поћи, и најпосле је сама завршила свој бурни а грешни живот у јед-

фрушкогорском манастиру и свршила
ацајући последњи очајни поглед на пус-
какву је починила и остављала за со-
И што је она грешница таква, криво
епотично и лажно васпитање њено. Г.
ић има талента песничког, то му се
ћи не може. Причање је у овом роману
богаству различних прилика и лепоти
ичних слика, врло занимљиво. Радња је
ска жива. Карактери споредни су крат-
али поузданим цртама индивидуалисани,
главном јунаку овог романа на Тинци,
зао је песник великим успехом како по-
пороке рађају, и како се, кад се један
и у питању доста невине природе, скре-
а стазу порока, лако може отоцињати и
еликих греха па и до самих злочина.
мало по мало, корак по корак а у пр-
узбуђеној и очајној савести. Што је
ик имао да каже лепог и научног то
устио да радња његове приче сама со-
каже. Јунаци су његови сувише зањати
огу држати какве предике. И дела праве
тине и треба да на такав начин дају

поуке. У роману Јевтићевом нема никак
театралних досетака нити изненађења
каква се у старим романима много полага
Све је у њему истинито и природно т
од људи онаквих какви су по памети, ср
страстима, васпитању. То су као што
види велике врлине овог романа. Али, и
подвукао бих црвеним плајвазом, мо
јако жалити што г. Јевтић није марљи
био при писању овог његовог дела. У
пада разлика између доиста вештачки см
љеног плана и распореда прилика у о
роману и извесне немарљивости у изр
детаља. Ја немам право да тој нескладно
тражим узрока у чему другом до сам
том да је г. Јевтић дуго и озбиљно см
љао план свог романа, а врло га брзо
рађивао. Ако се у том варам, није м
кривица. Свакако роман ће бити савршен
и читаоци ће бити захвални писцу ако
него што штампа своја дела, метне
једном руку на њ' те по којој слици д
мало више боје, по коју црту неколи
карактерима малко дебље извуче, а из

избаци по коју туђу реч која се срп-
заменити може.

заврших овај реферат. Давно је речено
лакше критиковати него писати, а ја
ој истинитој речи додао још да се у
поезије и дела вештина лако грешити
, јер ту оцена зависи много од укуса
евног и вештачког критичара. Укус је
нешто врло нестално и промењиво.
ависи од много чега на и од година
ијих. С претпоставком да имам нешто
за дела вештине, и да у читању гор-
списа нисам непажљиво прелистао коју
страницу ја сам слободан, предложити
евској Академији Наука и Уметности
о-годишњу награду из Мариновићеве
кбине досуди писцу поднешеног јој
а „Спахиница," — г. Стев. Јевтићу.

што видите, случај је хтео да избор
це Академика не падне на један исти
већ један предлаже један а други
спис за награду.

како је Академија раније одлучила да
ариновићева награда не цепа, то је ова

различност избора постала предмет савето-
вања у Академији, и, најпосле одлучено б
с пристанком обојице референата, да д
списа, која се за награду препоручују, пр
чита Академик М. Ђ. Милићевић, и за ко
он да свој глас, онај да однесе награду.

Пошто је и мишљење Академика М.
Милићевића саслушано, изречена је на скуп
Целокупне Академије ова пресуда:

1. Мариновићеву награду у 600 динар
у злату, за 1891 год., добија писац списа

Иконија Везирова Мајка, приповетка и
XVII века. Са девизом: љубав је снага вер
је моћ.

2. Писцу ће се новци издати чим донес
штампан примерак ове приповетке.

3. Сви други списи, на захтев писа
вратиће се.

После овога г. М. Ђ Милићевић је отво-
рио запечаћени свитак и прочитао ово:

„Ја сам писац приче: *Иконија Везиров
Мајка.*"

На Цвети 1891 год.
у Лондону.

Чед. Мијатовић

Живео одазва се из публике.

је ред исцрпљен.

рајући овај свечани скуп узвикујем:

Николи Мариновићу.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Вуловић

ВЕЧАНИ ГОДИШЊИ СКУП

22. ФЕБРУАРА 1892 г.

У БЕОГРАДУ,

у сали Велике Школе.

су: Стојан Новаковић, М. Ђ. Мили-
ован Ристић, Димитрије Нешић, П.
ић, Св. Вуловић, Матија Бан, Љ.
Сима Лозанић, М. Валтровић, Јован
овић, Даворин Јенко, Пера Ђорђе-
б. Стојановић и Љ. Јовановић.

стију: Његово Величанство Краљ
дар, заштитник Академије, с Намес-
г. г. К. С. Протићем и Ј. Белимар-
; председник министарства г. Никола

Пашић са свим министрима, предс
Државног Савета Д-р Докић и савет
А. Васиљевић, Д-р Н. Крстић, и Вла
вановић; архимандрит Н. Дучић; г. Ал
И. Персијани, Ј. А. Некљудов и Ј. О.
гувернер пуковник Јован Мишковић, п
ник Давидовац, ректор и професор В
Школе, и света пуна пунцата сала. И
ског одабранога света било је доста.

1.

Пошто Његово Величанство Краљ,
штитник Академије, уђе и заузе своје м
Академик Стојан Новаковић, умољен д
дан председава, уста те отвори скуп,
зва привременог секретара Академик
Ђ. Милићевића да прочита извештај о
Академије за год. 1891. Тај извештај гл

ВАШЕ ВЕЛИЧАНСТВО

сјајни заштитниче Академије!

Господо Академици!

Данас, на овом свечаном скупу, ред ј
се осврнемо на годину којој је овај

вечан завршетак, да, бар летимице,
амо како је Српска Краљ. Акаде-
вела и радила и шта је могла ура-
то време.
иам овај преглед и не донесе потпу-
цовољства од онога што је урађено,
ам бити од користи потсећањем на
у онога што остаје да се ради.
вега, право је казати да се је Срп-
љевска Академија, готово целе ове
налазила у некој двоумици, у некој
иости, у неком преображајном оче-

што је познато, још у почетку ове
ске године, Краљева је влада, по
му с Академијом, поднела Народној
ини предлог за извесне измене и до-
основном академиском закону.
ог тај није могао проћи све пропи-
гове лањске скупштинске сесије. А
преуређењу Академије, у извесној
дила је и на расположење Акаде-
на радове Академије; сваком је пак
како раде на посленике и на по-
еизвесност и очекивање.

Међу тим, што је у почетку акаде
године било само предлог, то је 1
месеца добило највише одобрење, и по
закон за Академију.

Главније новине, које тај закон д
могу се свести у ове четири тачке:

1. досадашње Срп. Учено Друштво
се са Српском Академијом тако да о
бере из својих редовних чланова осм
за Академике, а Академија са своје
изабраће четворицу, те тако да досад
ђени број правих чланова Академије
изиђе на 34; сви пак остали чланови
нутог Ученог Друштва да постану по
чланови Академије;

2. Све имање Српског Ученог Др
састав.ља се с имањем Српске Крал
Академије, а тако исто и сви његов
гати и завештања;

3. Српска Краљевска Академија о
ђава се од плаћања поштарине за
коресподенцију и за сва пошиљања;

4. укида се члан 16 старога закон
ком је Академицима давана годишња
чана помоћ на научна средства.

ељни живљег и једријег научног рада
бији, ми прве три новине примамо ра-
м поздравом, а о четвртој и није наше
воримо.

елазећи да разгледамо чим се бавила
ка Академија године 1891, имамо да
немо на првом месту:

I.

тарање Академије за напредак науке и уметности.

лико се Српска Краљевска Академија,
године, старала за напредак науке и
ности и колико је успеха имало то ста-
може се најбоље видети из Академи-
издања (5 *Гласова* и 7 *Споменика*) о
а ће на своjем месту бити помена на
, а поред тих чисто Академиских са-
, објављено је и на оном свечаном
, који је држан 26 јуна 1891 године
досуђења *Мариновићеве награде*, ко-
се је списа на стечај стекло, и на
је пао Академиски избор и добротво-
награда.

Овде се може поменути само толико
је Српска Краљевска Академија и ове г
дине у својим одлукама, кад год јој се
представила потреба, тежила да послу
науци и уметиости колико год је могла.

Тако, продужила је потпомагати Акад
мика г. М. Бана да и даље може штампа
своје прибране и прерађене списе.

Овластила је чувара Народног Музе
према члану 7 својега основнога зако
да може из својих буџетских сума потр
шити 5 до 6 стотина динара *за усаврш
вање музејских аредмета, колико за удо
није арегледање истих, толико и за ioп
њавање дотичних збирака.*

На упућиване јој молбе, одлучила је сла
бесплатно своја издања неколиким српск
дружинама, које се у туђини баве науко
и којима српске књиге тешко могу да д
пру, а потребне су им и за неговање н
родне свести, и ширење науке.

На питање г. Министна Просвете и Цр
вених Послова (од 5 априла 1891 год. ПБ
5150 и 5204) изрекла је Академија свој су

кој слици *Свети Сава*, коју је на-
познати наш уметник госп. Ђорђе
ћ.

осле Академик г. Јован М. Жујовић,
ио је Академији да изда на свет ње-
дело *Геологија Србије*, на ком је радио
од 10 година. И Академија, уверена
спис тај, онако састављен и издан
писац предлаже, бити богат прилог
навање балканских земаља, и красна
нашој отаџбини, одлучила је да *Гео-*
Србије узме међу своја издања, за-
ивши по могућности и друге угодбе
ога писца.

II.

Академиска издања

демиска година 1891 може се, међу
шњима, подичити и бројем и садржи-
воjих издања.

у току те године, Академија је пу-
у свет 5 својих *Гласова* (25, 26, 28,
30) а 2 су већ послана у штампу.
ки од тих *Гласова*, доноси или коју
лучу светлости за какво питање у

науци, или који нов поглед у опсегу у
ности, или које осветљење за понеки
наших земаља, или за коју историску
ност или догађај.

Споменици пак *Академиски* штампа
ове године: 8, 9, 10, 11, 12, 13 и 14,
и 16 дати су у штампу.

Споменик 8, у ком су народни в
из Доњега Лапца (у Горњој Граници),
чет је поодавно. О њем је било пом
у лањском извештају. Он се тако ду
држао за то што су се слике везова
он доноси морале врло споро радити.

Сад је он већ у рукама читалаца а
миских издања; и пријатељи орнаме
у Јужних Словена имају један прилог
за проучавање народних умотворина
врсте.

Споменик 9, донео је *Хрисовуљу*
Стефана Душана гробу мајке му Кр
Кира Теодоре. Драгоцени овај доку
сачувао се је у турским хранион
Отуда је дошао к нама. Из њега пр
дознајемо како је било име Душановој

м докуменат већ је у нашој Народној
блиотеци.

За тим: *српске старине по Маћедонији*,
белешке Д-ра Брауна из српских земаља
године 1669.

Споменик 10, доноси 11 прилога од веће
и мање важности за српску историју, и
географију српских земаља прошлога
а.

Споменик 11, садржи равно сто писме-
х докумената које је Д-р А. Јиречек на-
о у архивама дубровачкој, которској и
дарској, и који се сви тичу нашега на-
да и наших земаља.

Помињано је лане, а сад се понавља, да
ова збирка пролити врло многе светло-
и на стари живот и сваковрсне послове
пскога народа.

Споменик 12, доноси нам описе птица
ватско-српских од Академика г. Спире
усине. Први део овога списа штампан је
Споменик I Српске Краљевске Акаде-
је. Ово је сад део други.

Ова збирка привући ће пажњу и туђих
чника специјалиста на Орнитологију срп-
-хрватских земаља.

науч
нос
нап
нос
ов
и

чају је за већину тема био рок до
кембра 1891, па ево ни до данас нема
дне расправе.

три су теме биле istављене. Прва,
из природних наука, имала је расправ-
који, и ако нису потпунце одговорили
вљеним стечајним угодбама, опет су
учинили толику услугу да им је то
адемија оценила и уважила.

ема из Наука Философских: „*Прикуп-
е и објашњавање речи у народном је-
за апстрактне појмове.*“ до данас није
вала никакву обраду.

ема из Наука Друштвених: „*Посрбља-
е староромансног становништва у Ду-
внику и дубровачке везе политичке,
турне, верске, трговачке и индустриске
угим српским земљама,*“ није до сад
ила никакве расправе макар да толико
е дражити радозналост историка и фи-
офа историје.

ема из Уметности: „*Студија о карак-
ним особинама српске народне музике:
еном постању и развијању под разним
штвеним и државним приликама, као*

и о утицају који су на српску народн музику могли имати народи с којима с Срби долазили у додир," ни до данас ни изазвала никакве расправе.

Академија се, при оваком јаву, још теш надом да надметачи, марљиви за своје р дове и свој глас, нарочито одгађају врем како би расправа сваком изишла што с вршенија и достојнија.

IV.

Лично стање Академије.

Како је било познато да ће се основ закон Академиски променити у извесн тачкама, и да ће те промене донети и не нове одредбе за лични састав Академиј то ове године нису ни предузимани никак кораци за бирање нових чланова Академи него је остао стари број оних који су животу.

А од Академика раније изабраних јед ће данас на овом скупу прочитати сво расправу и бити, по члану 14 основно

а, проглашен за правога члана Академије.

Други пак изабрани Академик јавио се ...оће да му се одреди дан, и сазове ...ни скуп, да учини оно што наређује ...14 закона.

...о тој жељи учиниће се кроз најкраће ...

V.

Скупови Академије.

...пска Краљевска Академија, по 34 чл. ... пословника, врши своје радове на ...вима, а скупови су њени:

...скупови председништва;

... скупови четири стручне Академије, ...се обично држе редом један за другим;

...скупови Академије целокупне; и

...скупови свечани.

...појмана је и оправдана законодавчева ...а: да Академија, као дружина, може ...ивати јединство својих одлука само ... скупове. То је ваља да једини пут

и начин да из Академије излази оно
одиста Академија хоће.

Према таким одредбама свога основн
закона, и свога пословника, Академија
и ове године све своје послове провод
кроз прописане скупове којих је, у т
године 1891 било свечаних 2, Председни
тва 16, Целокупне Академије 5, и Стр
них Академија свега 12.

VI.

Академиске везе.

Лане смо имали 41 научну дружину
Јевропи, које су нашој Академији сл
своје списе у замену за списе наше.

Ове године тај се број попео на 62.

Међу тим научним дружинама јавља
једна нова нама веома драга другарица

У Златном Пагу ове је године отвор
чешка Академија за науке и уметности к
нам је, кад смо јој честитали свечано
тварање (17 маја прошле године), овако
говорила:

„*Славна Академијо!*

Високопоштованим телеграмом од 17.
а изволели сте изјавити Чешкој Акаде-
и ћесара Фрање Јосифа своје честита-
приликом њеног свечаног установљења.
Сматрамо ову одличну изјаву пријатељ-
наклоности за част учињену нама, као
танови млађој. Ми смо њу дочекали с
годарном радошћу у нади да ћемо бити
тању ову вашу тако драгу наклоност
будуће сачувати.

Изражавамо вам у име наше Академије
топлију благодарност и најучтивије ос-
емо Славне Академије одани:

Председник,
Јосиф Хлавка

Главни секретар,
р Ф. Студничка.

Србији пак, које државним просветним
дима, које заслужним за науку радни-
а, наша Академија шаље своје списе у
примерака.

VII.
Губитци Академије.

Сад ми долази да поменем и губитке к
је Српска Академија имала ове године.

Прави члан Српске Краљевске Академи
славни *Фрања Миклошић*, сунце међ св
научницима који се баве славистиком,
ђени у Радомершчаку, у Штајерској, 8
новембра 1813, преминуо је, у Бечу,
фебруара 1891 године!

Миклошић се је учио у Грацу и у Беч
Најпре је мислио одати се на права; за
је и свршио науке правне. Доцније, позн
вши се са знаменитим Копитаром, оста
права, и оде за студијама лингвистичк

На том пољу, крупним радовима које
својега века извршио, Миклошић је изиш
на славан глас у свем научном свету. Спи
његови и многобројни су и разноврсни
сви се тичу језика, и, у неколико, истор
словенских народа. Сви су они изврше
руком мајсторовом, онаком каква тек
јаше на послу рука Фрање Миклошића.

то је, на глас о смрти Миклошићевој, о с нама, праведно уздахнуо сав насвет.

лошић је био научник веома редак о по богаству своје учености, по дусвојих произвођења, и по ширини своамишљаја: толико и по темељитости есности извршених својих радова!

је био прави апостол науке, разго- проповедник истине, безмитни судија ницама научним.

венски народи сви из реда, који више и мање, дугују му захвалност за многа ога осветљења. Јер, докле је једнима авао тамне историске епохе, износећи дело старе им споменике књижевно- науке; дотле је свима обелодањивао е језика, показујући обиље, гипкост, ршеност посебице сваког између њих.

иклошић припада оној срећној врсти твених радника, којима радови не пре- са њиховом смрћу, него, напротив, вајући и образујући раднике нове, проју светлити и бивати усавршавани.

На тај срећни начин, Миклошић —
учник живи и после смрти Миклошић
човека!

Други, млађи научник, кога ове го
изгубисмо, јесте *Мита Петровић*, про
учитељске школе у Сомбору, дописни
Српске Краљевске Академије, рођени у
чеву 14 октобра 1848, а преминули у
диму 17 децембра 1891 год.

Петровић је учио гимназију у месту
рођења, у Карловцима, и у Винковци
природне науке с математиком слуш
у Хали, у Тибингену, и у Златном П

Године 1871 постао је професор пр
них наука у српској учитељској шко
Сомбору, и ту је служио до смрти.

Прве своје књижевне огледе Петров
учинио на пољу лепе књижевности.
тога долазе његови радови с обеле
педагошких списа, докле се, најпосле,
сав одао самосталним студијама на
природних наука.

то Петровић је писао многобројне
евне критике, оцене, и приказе готово
м нашим повременим листовима.
списе пок. Мите Петровића, ма да се
ичу српскога народа и српских зе-
знало се је и у туђини. Неки његови
ви штампани су и на немачком језику,
су писцу донели признања и хвале
стручних појединаца, и од целих дру-

ако се машао за предмете многе и
ите, опет му је сваки рад излазио из
како треба и по садржини и по књи-
обради.
ога ће ову празнину, коју нам смрт,
вши Петровића, оставља, дубоко осе-
школа у којој је настављао, и нау-
којој је светлио, и књижевност коју
сио.
обиљу онога што је до сад свршио,
имали радосне наде очекивати од
вића још много у будућности.
т нам све те наде на један мах
е.

Мислим да говорим у име ваших ср
господо Академици, кад вас молим да
тавши на ноге, викнемо:

Несамртному словенскому научник
ликану међу великима, славному на
другу, **Фрањи Миклошићу,** *вечна с*

Младом, вредном наставнику, илс
књижевнику и научнику, **Мити П**
вићу, *вечна слава!*

Бог да им душу прости!

На последње речи секретарове ода
сав збор бурним: Слава! Слава! Сла

2.

Председавалац Ст. Новаковић уста
знани у Председништву за годину
ове промене:

По чл. 26 закона, изабрани су на
Целокупне Академије, 30 децембра
за годину 1892, за секретаре посебних
демија ови Академици:

1. за секретара Академије Прир
Наука, Љ. Клерића;

2. за секретара Академије Филосо
Наука, Ст. Новаковића;

за секретара Академије Друштвених
ка, Љ. Ковачевића; и

за секретара Академије Уметности, М.
тровића.

ошто се ово данас обзнани, изабраници
заузети своја места у првим скуповима
чних Академија.

3.

за тога даде он реч изабраном Акаде-
Д-ру Јов. Ристићу, који прочита своју
тупну расправу: „*Леопол Ранке и о-
ођење Србије*" (која ће, по утврђеном
реду, бити штампана као *Глас Акаде-*
који буде на реду).

ад се читање расправе сврши, председа-
ц Ст. Новаковић уста и огласи: да је
рани Академик г. Д-р Јов. Ристић свим
нио оно што прописује члан 14 основ-
Академиског закона, и да сад ступа у
права која закон даје Академицима.
овим затвори скуп.

Председавао,

Ст. Новаковић

Записао,

Ђ. Милићевић

ПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

VI

1892.

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1893

Цена 0·50 дин.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

VI

1892.

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1893

ЗАШТИТНИК

СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО

КРАЉ СРБИЈЕ

АЛЕКСАНДАР I.

I. СКУПОВИ ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

22. ЈУНА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Светомир Николајевић, Св. Вуловић, Љуб. Клерић, Матија Бан, Михаило Валтровић, Д-р Милан Јовановић, Пера Ђорђевић и Љуб. Јовановић.

1.

Прочитани бише реферати Академика г. М. Бана и Д-ра М. Јовановића о списима који су поднесени за *Мариновићеву награду*.

Реферати г. М. Бана гласе овако:

СРПСКОЈ КРАЉЕВ. АКАДЕМИЈИ.

Одређен Српском Краљевском Акаде
јом да проучим и оценим списе, који с
стекли за Мариновићеву награду, ја
томе послу пристпио са оним обзирима
ми сви морамо имати на задатак Акаде
и на правичност према писцима.

Достављено ми је пет списа: три у пр
с насловом: „Први и пошљедњи пут,"
вела са прологом и епилогом; један са
стиховима „Погибија Одо-бегова" а је
и у прози и у стиховима, с насловом: „Б
Цара Радована" весела романтична игр
четири чина с певањем; и драма у пр
од пет чинова: „Јасмина и Ирена."

Прочитао сам сваки спис три пута
добро проникнем у заплет и расплет, у
рактере, у тежњу пишчеву, и т. д., па
о свакоме мога мишљења:

I. „*Први и пошљедњи пут.*" — Ова к
ка приповетка има десет малих одељ
и писана је, са неким одступима, нашим-
ним наречјем, каквим се говори у Сара
и источним босанским странама. Писа

узео сва лица из реда трговачког, и највише је истакнуо два брата, две девојке и једног трговца. Старијему брату, који је на челу једне радње, нема у свој приповетци имена, а млађи се зове Јова. Девојкама и једној и другој, име је Криста. Једна је кћи Дукићева, а друга је далека својта Јове Памучине, њим усвојена кад је остала сиротица. Лепе су и једна и друга, али Дукићева чистијег срца од Бесарине. С овом је млади и лепи Јово ашиковао док није познао Дукићеву, у коју се истински заљуби, као и она у њега. Али и старији му брат у Дукићеву се заљуби, те браћа посташе супарници, не знајући у први мах да су то. Јово, отворене нарави, открије брату као старијему, кому се у свему покоравао, своју љубав. Старији, који је био разрок, а по нарави затворен и лукав, да би га претекао, похита Дукићевој с намером, да је проси за себе, не рекавши млађему брату ништа. А кад тамо, нема одважности да се изјасни, него шеврда док му најпосле сама Дукићева не каза да је дошао да њу проси за његова Јова. Он не

зна куд ће, него јој то потврди.
управо комично. Разнесе се глас о пр
по Сарајеву, и свакога изненади,
знало да Јово ашикује са Бесарином
у Јова заљубљена, чисто да побес
ђоше се две супарнице на једној
те Бесарина слаже Дукићеву да је J
обешчастио, то и Памучина потврд
ном брату. Дукићева љута с тога из
Јова, и не хтеде више да зна за њег
опасно оболи и дође до смрти.
брат, који га је ипак волео, све уч
га спасе, и успе. Али му још остаје
мири веренике. Писац нађе једно с
и за то. Стари Памучина дуговао ј
ному оцу 500 ‡‡, али се облигациј
загубила, и Памучина не плати. Јов
нађе је случајно у једном еванђели
се од онда са интересом био умно
3000 ‡‡, што би, окром срамоте, пр
све Памучино имање. С том обли
Јовин брат оде Памучини, примор
са својом поћерком, коју он беше н
онако о себи слаже, призна пред
вом лаж, и тим уклони све неприли

реници венчаше се; Бесарина поћерка отиде од њега у Бањалуку, и тамо се уда, а Памучина умре, оставивши све имање школи.

То је садржина ове приповетке. Предмет није нов, али је локална боја верно изведена. Има дирљивих момената. Противуставити два брата супарника двема девојкама супарницама, вештачка је мисао; карактери су неки јасни, неки мутни, неки тек у нацрту, не у свима моментима природни.

Лакому разумевању приповетке шкоди много чудна форма писцем усвојена: то је дугачак монолог од почетка до краја, без прекида, изостанак имена монологиста а истоветност других имена, све Јове и Кристе, заустављају често читаоца да разбере о коме је реч; а ту пометњу умножава претерано подржавање народног говора, јер писац у глаголима никад не употребљава садашње време, него место њега увек будуће или прошло, што не видимо у народним песмама да увек бива. Има тамо амо и граматичких погрешака.

Ја мислим да књижевници, држећи се народног духа, немају у свему ропски народу

подржавати, него су позвани да својим
теријумом исправљају где што треба.

Ово је моје мишљење о спису у
Кад би га писац ваљано поправио, м
бих га с пуном савешћу пажњи наше
демије препоручити.

II. „*Пут.*" — О овоме спису немам м
да кажем. Заплета нема: карактери с
вешто изведени; великошколска омла
поред свега свога идеала о избавље
уједињењу Српства, представљена је
да се од ње не може ништа озбиљно о
вати. Миланова љубав нешто је фансаст
неодређено. Он се добро учи; али г
шији другови заводе куд они хоће;
права слаботиња; љути се на сваког
све па и на себе самога. Ипак се он
нио па од слаботиње поставши јунак
са женом у Македонију да сузбија б
штину, ма и погинуо.

Језик је правилан и чист.

Цела ова слика великошколске омл
мени се не свиди у многом којечем;
могу друкче сматрати приповетку не
покушај једног дилетанта, који ипак

без дара. Нек се вежба, али нек не хита да подноси Академији на оцену своја вежбања.

III. „*Одо-бегова погибија.*“ — Ова епска приповетка, доста дугачка, има седам одељења, и писана је сва у стиховима мешовитим наречјем, источним и јужним, где се почешће наилази на граматичке погрешке, као на пример одмах у почетку: диго чету у Азију, меште у Азији, пострадаше у окове, меште у оковима; има под своју руку, меште под својом руком, срце за осветом заиграло, и т. д.

Садржина је ово: Одо-бег одважан јунак, страшан човек за рају, али не и за рајине лепе девојке, добио је од султана много војске с налогом да покори Карадаг, Црну Гору. Он удари преко Скендерије, сверобећи и секући, и ту оте младу Ноцу, покрштену латинку, венчану с младим попом али још не одведену, у коју се бесно залуби. Кад му се она не хте драговољно покорити,

Срдит бего момке зовну,
Свезаше јој б'јеле руке.

Погази јој част невину
Мећући је на све муке.

Па кад је ову бруталност тако свере
учинио, уверава је о својој љубави, и вел

Твојој срећи завидиће
Цијелога царства жене.

Све се ово могло природније изложи
а лепше казати.

У то Марко Миљановић из Дољана ди
малу али храбру чету Зеђана да Но
освети. Све до његова сукоба са О
бегом спев је до зла Бога отегнут гов
рима и подробностима, које или имају ма
или никакве свезе немају с предметом. О
су поглавара пуна поузданости у себе,
бег највише. Чује да чета на њ' иде,
једног Турчина који је уходио. Ухода
ухваћен од Марка, који му веледушно пра
та и шиље га натраг; а Одо-бег убија
јер је његову поноситост повредио велич
њем Марковог јунаштва и веледушја!

Заметну се бој; Одо пре него ће изи
Марку на двобој убије своју каду, толи
љубљену Ноцу, па бијући се с Марком

сам погине. Војска му се тако расу да се и саме птице чуде како гину мусломани те ћуте! Само славуј најпосле једва се сети да пропева и песмом Марка испрати.

Према Мажуранићевом Ченгић-аги, Одобег, који му је сличан, права је сиротиња. Штета за пишчев труд, који није за препоруку код Академије.

IV. *„Благо цара Радована.“* Весела, романтична игра у четири чина с певањем. — Поред чудна карактерисања ове игре налазим и то, да је она више жалосна него весела. Цар Радован спада у исту категорију позоришних игара у коју и Алпијски цар, а то се већ преживело. Све сама чудеса, чаролије, благо које се може ископати и однети силом једне траве. Ту чудотворну траву (расковник) има један старац, чича Тривун, али је он не употребљава, него је даје младому Мирку, који има нешто мало земљице, с којом не може да добије руку сељанке Јеле од богатог јој оца Стојана. Али Мирко није све онако поступио како му је казао чича Тривун, па му је арамбаша Страшимир украо ону траву док

је спавао, да сам ископа благо. Ну шт
најпосле са овим лудоријама, то се не
Еле о благу цара Радована није већ гов
Игра ступа на позитивније земљиште.

Богат Енглез, тражећи руде по Ср
набаса на Миркову кућу, и видећи на
ној гомили ископане земље да у њој
каменога угља и других минерала, по
Мирку 10, па 20 тисућа дуката зање
имање. Закључи се уговор; Мирко је б
и добије од Стојана Јелину руку.

Ја не могу све подробности навести,
би ме то далеко одвело; приметићу с
да писац удешава сваки карактер према
том моменту, а не осврће се на психи
истину. Отуд му многи карактери не
родни. Трпа свуд песме, у којима је
мајстор.

И за ову лудорију употребио је огр
особље, за које треба превелика гардер

Писац је очевидно ишао на сјајан е
у свачему, али с тим ефектом не би по
гао ништа код људи који знају што
драма. Заблештио би очи само простој
блици, али јој оставио празно срце, а

је још горе утврдио би празноверице у место да их искорењава.

Није задатак ни народног позоришта, ни Академије да храбре писце у таком правцу.

V. *„Јасмина и Ирена.“* Драма у пет чинова. — Овом драмом писац је хтео извести слику нашег варошког живота. Слика је така да, кад би истинита била, ми бисмо сви морали црвенити пред светом иностраним, који би о нама зачео најгори појам. Био сам на првој представи, и међу четири ока казао сам писцу, с којим сам пријатељ, своје мишљење; па ми није пријатно што сад, као референт Академијом одређени, оно морам предати јавности. Али дужност пре свега.

Ирена има у драми највећу улогу. Она је од почетка до краја тако пакосна, свирепа и гнусна да непрестано побуђује несавладну одвратност. Већ то са уметничког гледишта мана је неопростива.

Где је писац нашао таки тип? Јамачно није у нашем народу, или га је превидио; јер ма да се и у нас може наћи кокетних девојака, заљубљених у своју лепоту, које

се лакомислено играју с мушким срцим
воле сјај и богаство, па се удају за он
који им то доносе, таки у нас тип спад
у изутетке, а не у општу физиономију на
шег девојачког круга. Ту осећаји срца над
влађују. Тип као Иренин често се виђа сам
у поквареним слојевима иностраног свет
Тамо се женске главе прељубом свете,
наслађују, као она, срамотом својом и сво
јих. За то је на српској земљи бесмислен
туђа биљка ова пишчева јунакиња.

Друга, Јасмина, није тако опака, и нешт
ми на Српкињу мирише, али лошију Срп
кињу, те је слаб контраст Ирени, а бил
је желити да буде у драмском интерес
што јачи. Она је сестра песнику Миленку
који је смртно заљубљен у Ирену; ово
изигран, од очајања умре. Јасмина хоће д
освети тога свог јединог и веома љубљено
брата. Онако сестринско чуство доиста ј
српско, и ту је освета природна; тим при-
роднија, што јој је Ирена отела још и љу
бавника, доктора Милана. Али Јасминин
осветна средства нису честита. Она отуђ
од Ирене мужа јој Марка, кога је за нос

вукла само да би се осветила; она га опет, чудном недследношћу, пошто га је стегла у своје вигове, упућује да се врати Ирени, а одбија свога љубљеног доктора, који сит Ирене к њој се враћа, да га венча његовом пупилом Синђом. И тако in fine finarum излази то, да се светила а не осветила, само што је унесрећила без потребе себе и толике друге. У драмском погледу, Ирена од протогонисте постаје на крају драме споредно лице, а Јасмина, решавајући судбину своју, пење се на висину протогонисте, што руши уметничко јединство ове драме.

Девојка Цаја јако је заљубљена у песника, и тако је неутешна да се после годину дана његове смрти свечано заклиње његовој сестри Јасмини, да ће га у памети вечно чувати. Али је срце већ дала Миленковом побратиму, за њ' се удаје, и вели Јасмини, да не може да искаже колико овога љуби. И то све бива у истој појави! Једновремено две љубави у једној особи као и две протогонисткиње у једној драми. Така недоследност није ли одвећ замашна бесми-

слица? Да је та Цаја љубила једног, па п
што га је прежалила, заљубила се у дру
гог и за њ' пошла; то још може се узет
као природан процес психијски; али ја н
знам да има у природи женског срца, кој
у *исто време* двојицу љуби са онаким *и*
креним усхитом као што је Цаја.

На Васиљку, Иренину матер, немам мног
шта да приметим. Да је бар она непрекор
на, те да овај tableau засија једном посв
честитом сликом! Али ни то. Васиљка ј
од оних слабих матера које рђаво васпи
тавају своје кћери, па су криве за све њин
странпутице. Она је у толико чиста шт
мрзи на Иренине срамоте, и прети јој д
ће је својим рукама угушити. Међу ти
она се свагда уклања из куће кад ће се т
срамота догодити, па зар није саучесница
Па поред таке слабости откуд јој на један
пут онолика енергија? Све ствари мени не
појмљиве! И она једина у драми умире
На њу је, поред свега најневинију, писа
излио казну; а Ирена, којој казна највиш
иде, триунфира! Она се осветила, она остај
законита жена богатог мужа.

Мушко особље није боље описано. Сви су до једнога, мање више, прави мамлази. Ништа у њима сталног, ништа мушког. Жене их, што-но реч, превијају преко малог прста, па изигравају. Оне им краду или отимљу силом писма која сведоче против њих, те тако људи никад не долазе до очевидне истине.

Цело особље састојаће се најмање из 50 лица, што је за једну овакву слику претерано. Из драме ваљало би избацити ваљда две трећине излишних појава, па да иста добије неку интенсивност; ваљало би те појаве довести у ону везу коју захтева драмска уметност, а не намештати их онако како је писцу згодно за његове смерове на ефекат. Овај не ваља кад природно не долази.

Ни ову драму не могу препоручити Академији за Мариновићеву награду, што је могу добити само они који пишу књиге са *моралном и патриотском тежњом, одабраном садржином, чистим језиком и лепим слогом.* Тако је одредио оснивач закладе, и паметно је одредио.

Ове године ни једно дело које сам пр
учио нема свих тих врлина, и по њима
дећи са жалошћу видим да у нас лепа кн
жевност у опште опада.

Не знам какав је суд другога референт
мој је строг, а за то што мислим, да са
са строгошћу Академија може успешно
шити свој задатак, и убедити писце да н
лак посао написати ваљану новелу и драм

Завршићу предлажући Академији да
од сад не примају новеле већ одштампа
у каквом летопису, ни драме на каквој п
зорници одигране, ни ма какво дело писц
подписано. Тим ће се добивати од рефер
ната што самосталнији суд, а штедиће
осетљивост писаца чија дела нису награђен

Новела „*Два Аманета,*“ која ми је пос
свију достављена, нечитко је писана, ш
причињава референтима само више пос
и дангубе; јер на многим местима мора
застајати, и нагађати пишчеву мисао.
нам бар у томе писци олакшају!

Сама по себи новела се не препоручу
ни садржином, ни склопом, па ни приро
ношћу карактера, ни моралном поуком.

Од свега тога ево ћу понешто навести. Стојиљко, богат грађанин, има јединицу ћерку, Паву, коју преко мере љуби; па је ипак приморава да пође за Кузмана, за кога види да она нема никакве наклоности, а нема је за то што је смртно заљубљена у Љубишу, једног од Кузманових другара на великој школи! Она пође за Кузмана, и сама уступи Љубишу својој посестрими Славки! Ја налазим да није у природи да се девојка у тој ствари повинује оцу, *који је добар и слаб према њој*; није такође у природи да таки отац приморава кћер, а ни да ова уступи љубљена момка, ма то било и посестрими. Девојку може на то натерати само страх од насилна и грозна оца.

Љубиша је добра срца, подашан ма да мало има, и ванредно занесен за астрономијом.. Догађа му се што и сваком занесењаку, који је без трунка разборитости. Пада сваки час у клопку својих лукавих другара, велико-школаца, а над-а-све Кузмана, за кога се заузима против њих. Напокон увиђа све; те умире од сухе болести.

Не зна човек да ли да га жали, или да
љути на његову крајњу неувиђавност.

Кузман је оличени демон, худ као
али не као он и паметан. Која му је
треба била да пише своје демонске *пр*
ципе, па да бенасто изгуби књижицу
којој их је исписао, и кроз то страда. Он
препредени човек, који је крио своје т
гове као змија ноге, био би предвидио
случајности, и избегао их. Али писцу т
требало да изведе свој склоп; друкче
није знао помоћи. Еле шта му драго
налазим да он и нехотице упућује на
јер они су *принципи* прилепчиви као к
за младеж, особито у наше доба, када
зле страсти отимају мах. Младеж вид
да се Кузман по овим принципима об
тио, да је стекао уважења, и постигао
што је желио. Куд ћеш срећнијег живо
Ето како ће младеж умовати. Могло би
рећи у обрану писца новеле да се тога
бојати, јер Кузман је напокон страдао.
како? Провалио је тамницу и побега
Мађарску, док је Љубиша, анђео пр
њему, умро очајан од сухе болести!

нису опасни ти примери? Њихове би се прилепчивости било мање бојати, да је Кузман срамно испустио погану душу на вешалима То би свакому дало мислити; али опет не би прилепчивост утаманило Сваки неваљали или заслепљени младић рекао би: ја ћу се знати и ту наћи, као што би био и Кузман то казао, да му је ко пророковао зао свршетак. Писци не треба да се играју оваком ватром. Има других начина, којим се новеле могу заплетати и склапати без опасности за читаоце.

У свој овој новели, која је слика наших великошколаца, ови нам тамно изгледају. Завидљиви су један на другога, а друже се, воле лумповање и све што је рђаво, а говоре у *отегнутим здравицама* о Великој Србији: Осећаш да таки нараштај није ни за што.

Ваља изузети само поштеног Мишу. То је једини карактер светао, природно и доследно изведен у овој новели. Из ње би се могла избацити најмање једна трећина садржине, па да бар у уметничком погледу нешто добије, кад је омашила све друго.

Ја не могу препоручити Академији
награду ни овај спис.

10 јуна 1892 год.

Матија Ба

А реферати г. Д-ра М. Јовановића г.
овако:

СРПСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ АКАДЕМИЈ

Част ми је у прилогу поднети Срп
Краљевској Академији своје реферате о
лима што их је изволела послати м
преглед и оцену зарад награде из ф
Мариновићева. Међу овим делима има
приповетке: „Пут“ и „Први и пошље
пут;“ један повећи роман: „Два аман
два позоришна дела: „Јасмина и Ирен
„Благо цара Радована,“ и један епски
„Погибија Одо-Бегова.“

Као што се види из појединих рефер
нисам могао ни једно од ових дела пр
ручити за награду, а то првенствено с
што ни једно осим „Пута“ није напи
у духу Мариновићеве опоруке, по

дело пре свега треба да буде патриотске тенденције. Одсуство такве тенденције показује, да дела нису приређена за ову утакмицу, а оно једно што је написано таквом тенденцијом, није обрађено, да би се могло препоручити за награду.

Жалим што је резултат мога рада негативан, али се тешим надом, да ће то допринети, да се у будуће обраћа већа пажња радовима, који се подносе овом фонду за награду.

„*Пут.*“ Приповетка од Велибора. — У овој малој причи писац пропраћа последњи покрет наше омладине у корист потлачене маћедонске браће наше, па мисли с разлогом, да се тамошњем несрећном одроћивању Српства не може доскочити скуповима и патриотским манифестацијама, него да ваља сваки члан омладине да прегне и да се науком спреми као што ваља за борбу. Милан, јунак те причице, придружује се против своје воље тим скуповима и њиховим резолуцијама, али у толико се више упиње да доврши своје науке да би за тим

могао посветити своје силе обучавању
рода у Маћедонији.

У причи је један пролог, где га от
свештеник, први пут уводи у школу а у
тељ га прима усрдно, наговештавајући
потоњу задаћу наставе: да ради наује
њењу Српства, — и један епилог, у к
се одрасли и изучени па већ и ожен
Милан прашта са својим родитељима и
лази на своје место у Маћедонију. С
прича догађа се у Београду међу школс
омладином.

Оваквој замисли не би се могло ни
приговорити да је писац само умео да
изведе како ваља. Али на први поглед
пада нам у очи његова недовољна спр
за такав рад. Ни у једној причи, мож
није јасније илустровано одсуство конв
зационог тона, што се опажа на на
омладини, као у овој, и то је посве нара
последица њихова изоловања и једностр
образовања њихова. Колевка доброга пи
је образовано друштво обојега пола, и
кад се млад човек у њему научи крет
слободно, постаје способан да заодева св

мисли у леп облик У самоћи може се, истина, то друштво заменити добрим књигама, али — како се види — писцу „Пута“ не достајало је тога обадвога. Не може се у причи говорити, као што се на улици ћерета: „Шта радиш?“ — „Ништа“ — „Где си био?“ — „Па готово нигде,“ и томе подобно. Цео тип Миланов прави на читаоца утисак недозрела човека, који се буни на сваком кораку, не зна куда ће, шта ће и како ће; а из таквих типова нико се неће чему научити.

Мени се чини да ћу најбоље окарактерисати писца „Пута“ његовим рођеним речма: „Ах, заман жеља, ах, заман воља, — заман све, кад се снаге нема, кад се пута не зна.“ Али што се нема, може се радом задобити, а што се не зна, прегнућем сазнати.

Свакако се ова прича не може препоручити за награду.

„*Први и пошљедњи пут.*“ Приповетка из Сарајева од Живковића. — Два брата Саралије, и ако живе као браћа, умал' да се заваде, кад старији брат (имена му нема)

чује од млађега, да се загледао у Кристу Бесарину, девојку коју он сâм бегенише. На срећу се старији уздржи, па да би претекао брата, оде сутра девојци с намером да је проси. Он се упрепасти, кад се девојка, мислећи да је дошао да је проси за свога брата, издаде да љуби брата му Јова, па да не би „пукла брука“ по Сарајеву, љубавник прима улогу просиоца, стеже срце и проси је доиста од њезина брата Јова. Кристин брат дао би с драге воље сестру за њега, али се у Сарајеву проноси глас, да Јово ашикује с другом Кристом — Дукићевом, али како га брат (коме је Јово разбио сваку сумњу) уверава да је то било ашиковање и ништа више. Риста даје своју сестру за брата му Јова. Кад се ускора славио Св. Сава, цело је Сарајево било прикупљено на беседи, и сваки је ту већ знао, да је Криста испрошена за Јова. Али сад се догоди нешто, што је посве ново у овој причи: на игранци Криста Дукићева искаже заручници на сва уста, да је Јово у ашиковању своме пошао даље но што то обично бива, па и ако не вели докле,

каже ипак доста, да читалац мора помислити најгоре. То је помислила и заручена Криста, јер одбија хладно, на очиглед свету, свога заручника речма: „Срам те било!“ и одлази с братом.

Јово је овим догађајем пренеражен, па које с тога, које са назеба падне боловати и сад га старији брат негује материнском љубављу.

Чудноват атентат Кристе Дукићеве на Јова, који није мањи ни по њену девојачку част, нама је непојмљив, док нам писац не разјасни прави мотив тога поступка. Криста Дукићева је сирота храњеница трговца Јова Памучине. Овај је негда дуговао оцу ове браће повећу суму новаца, па како је онај загубио обвезницу, кад му хтеде да плати, то је Памучина по смрти његовој порекао удовици дуг и заклео се пред судом да му је платио. У страху за оболелим братом, наш безимени јунак, лаћа се некога старог Јеванђеља за иконом и наиђе у њему на забачену обвезницу. Сад му је било јасно да је Памучина прави виновник целога догађаја. Он је желео да се сроди с браћом,

да би, ако ови како-год нађу обвезни
био обезбеђен од њихове кривичне туж
Јовов брат оде Памучини, покаже му
везницу и пропрети му да ће дуг утер
а њега тужити као кривоклетника ако п
својче му не опорече пред Кристом Бе
рином, што је говорила на беседи. Ду
ћевој то и не беше неправо, јер је сав
почела гристи, али она правда своју кле
тиме, што је љубила Јова и хтела да
завади с Кристом. Тако се ствар сврши
задовољство свију. Јово оздрави, Кри
Бесарина пође за њега, а Криста Дукић
оде из Сарајева негде у службу. И т
се завршила „прва и последња љубав"
вова брата.

Мени је жао што овоме брату не мо
дати имена, јер му га ни писац није д
те тако у овој приповетци имамо безим
јунака — одиста јединствена појава. А с
рији брат Јовов у ствари је главно лиц
делу; не само што се цела прича об
око њега, који љуби и своју љубав ж
вује брату, него што он у истини покр
читав рад у њојзи и најзад сам и пр

Да речем право, ја не мислим да прича може бити лепа, кад је ниже човек тако званог средњег сталежа, па све да је човек здрава срца и бистра ума. Такве приче су карактеристичне и могу се читати с усладом само кад је између читаоца и приповедача повећи размак у начину изражавања мисли и осећаја, као што је то н. пример случај у неким добрим сељачким причама нашим. Овде где говори човек „чаршилија“ који стоји између сељака и читаоца, не може говор имати оне карактеристике што их виђамо у добрим причама са села. Ту говори у пола недоук човек, а у пола писац, те се у говору јасно опажају скокови. Како овај начин излагања не допушта никакве рефлексије од стране пишчеве, то се радња мотивује кратким монологом, а цела прича одвија из дијалога. Овај начин је додуше лак и удобан за читање, али није леп нити је од особита ефекта. У ствари га и не може бити, јер ефект у нама провире из ефекта у ономе који дела, а тога не може бити у недоуком лицу, где осећаји, ма како били јаки, не налазе, не могу да

нађу снажна израза, па и не смеју да
нађу ако неће то лице да падне из с
улоге. Да је писац узео на се да испр
овакав догађај из Сарајева (можда би б
боље из сарајевског живота) и да уз
помоћ карактеристичног дијалога ове кл
људи сам распреде психички покрет
њима, место што је то учинио моноло
свога јунака, дело би добило са свим др
чији вид. Карактер јунака (Јовова бра
који је веома леп и доследан, истакао
се много јаче, јер би вештачки коло
пишчев допунио што му не достаје, а ме
тога отпало би доста из његова гов
што је за његову карактеристику од
редне вредности.

Оваква каква је, њојзи не достају ат
бути уметничке приче да бих је могао
поручити за награду, и ако морам рећи
се она цртежом карактера и природно
својом истиче над осталима мени на
глед послатим делима.

«Два аманета.» Роман од непознатог
ца. — Пред нама је сад један рад ве
обима који спада у ред друштвених рома

Пре но што се пустим у оцену овога дела, ваља да речем коју о романима ове врсте, који данас сачињавају велику већину белетристичке продукције у свију народа.

Цивилизација је светлост која свакога часа обасјава све већи круг друштва људскога, али она као и свака светлост има своје сенке. По физичким законима сенка је све то мрача што је јаснија светлост, па како се тај закон може применити и на живот људски, то наравно и порок бива све то црњи што је врлина постала јаснија.

Даље, цивилизација људска је органско развиће; она напредује без престанка са развићем умних моћи у друштву. Оно што је у њојзи светло, људи признају и награђују, оно што је тамно, они осуђују и казне. Али као што у друштву нема мерила за награду свега што је светло, тако га нема ни за казну свега што је тамно, јер се закони друштвени у датом времену не мењају, а међу тим напредује без застоја развиће ума и срца човечија. Отуд долази да је свагда било и да ће свакад бити у друштву порока, који су ван дома-

шаја положених закона те с тога и да
као у свако доба, неки људи остају н
казани за своја недела и ако су они
чима образована човека преступници, а
тају ненаказани за то, што се њихова т
дела не могу да подведу ни под који
раграф казненог законика.

За такве људе створио је модерни
своје друштвене романе. Они имају
струки циљ: први је да упозна свет с
роцима што се крију у густој сенци
светне буктиње; да расветли мало мр
кутове њихове, да би нас опоменуо д
се чувамо; други је да прокрчи пра
путове, да би доспела до њих, и ство
за њих, као и за друге преступе и зло
правила што им налажу сразмерно кај

Тако се мислим може разјаснити по
нак друштвеног романа и његов циљ.
је без сумње савремена потреба друшт
и с тога видимо да је у модерном др
тву јако пабујао.

Кад се писац лаћа таквог дела, о
дакле начисто или ваља да буде начи

какво ће зло да изабере и да изнесе пред форум јавнога мњења да би га ово могло оценити, осудити и колико је можно, репресивном мером искоренити. Он бира за такав рад лица која заступају његова (пишчева) начела, а то су светла, чедна, једном речи, врла лица, којима се развратна, порочна и злочина све то боље сенче. Писац се тако удружује с неколицином да обори какво зло, па ради на томе да својим суделовањем појача ту дружину све то више, док не постане у друштву већина. Тада ће се догодити, што мора да буде, и што је свакад бивало: та већина уноси у законик једно правило више, којим се то зло казни. Тиме је писац постигао свој крајњи циљ.

Није овде место упуштати се у критерију данашњег друштвеног романа и у оцену, колико је у њему заступљена ова друштвена потреба. Поменућу само, да се такав роман може поделити у две врсте: једна иде својим правилним, мало пре обележеним правцем, прикупља скривене друштвене пороке и слабости и износи их на видело у намери да се јавно мњење напери против

њих; друга залази у ону област пор
која је нашла већ своју позитивну о
у законском правилу, и набраја просто
је и како је ко што скривио и како ј
то био кажњен.

Колико су друштвени романи од
врсте потребни и корисни, толико су
други излишни и штетни. Излишни с
то, што немају другог циља до заба
тај не треба да буде једини у белет
тици; а штетни су што честим изнаша
порока с којима је већ пречистио др
вени ред, наводе читаоце да им с вре
ти пороци постану обични, да се, тако
фамилијаришу с њима. Не знам да л
такав порок, који је у свима друштв
законицима нашао свога параграфа, а
браколомство, и који је с тога треба
отпадне из друштвеног романа, — није
тим изнашањем у њему сам собом ств
у француском друштву онај по живот н
тако штетни поглед на брак, али је сва
дозвољено извести, да је међу осталим
торима, који су лабавили брачне ве
ономе народу и он био један.

О роману „Два аманета“ не може се рећи да иде искључиво у једну или другу врсту ових друштвених романа. Адвокат Кузман није злочинац; то искључује и његово познавање закона с којим наравно он не може хтети да дође у сукоб. Он је једна деморалисана људска природа, коме је закон средство, не за обрану оних, који су неправично нападнути, негò за насртај за оне, који га не познају, јер немају потребе за то. Тај се адвокат користи противником Стојиљковим, да нападне на овога иза бусије или, да се послужим познатом фразом да му „створи кривицу,“ да га баци у затвор и тако обешчасти па за тим да му се, у изгледу на добру награду, наметне за протектора, да га оправда и избави и обвеже толико, да му дâ своју богату јединицу и ако ова љуби другога човека. Нигде у положеном законику није ово забрањено чинити, не може дакле бити ни казнимо, ако се томе не стеку друге околности на које се може применити позитивно законско правило. Те се околности стичу у овоме роману и Кузман на крају постаје

злочинац и пада правди у руке. С сто
рекох, да роман овај не иде ни у ј
врсту поменутих, или даречем прециз
он обухвата оба правца. То опет знач
обзиром на оно што сам поменуо о кор
обе врсте романа, да је он и корис
штетан у исти мах. Корисан је с тога
износи пороке, који се крију у оним
вима друштва, где оно себи предст
само врлине, те га учи да се не пове
слепо никоме — а штетан је што пр
људима слаба морала удобан напутак,
се са мало „шеретлука“ са којим „кајин
долази до иметка и до угледог друштв
положаја. Зар се не може замислити
такви људи у невољи могу употребити ј
део тога иметка да се измакну испод у
законскога, што би се и у овоме ро
десило, да писац није истакао чорека
тонске природе за министра правде,
неумитном строгошћу демаскира у Куз
фалсификатора и баца га у затвор.

Склоњен сам да речем, како је ипак
дело корисно, али то с обзиром на
прилике, које су га вероватно и ство

Адвоката Кузмана има безброј у Србији, а то ће рећи људи, у чијој руци закон није мач за одбрану правице, него лопата, да на њезин рачун згрну себи што више добити. Није овде место пуштати се у карактеристику ових људи: само толико мислим да смем изрећи, да од њих местимице поболева наше друштво, па ако је писац романа „Два аманета“ хтео да скрене пажњу своје публике, дакле и меродавни фактора у њојзи, те да у грађана пробуди подозрење према њима, а законодавца да напери против њих, онда мислим, да је својим делом постигао циљ, што га је себи исказао.

Толико што се тиче замисли овога дела. Прелазећи на његову форму било би чега и да се приговори. Овде ми ваља поменути шта су то „Два аманета,“ ко их даје и ко их прима.

Кћи поштенога и имућног Стојиљка Тетовалије, Павла, јунакиња је ове приче. Она љуби идеалисту Љубишу, који би сав свет да обгрли, а полази да би испунила очеву жељу за окорелог материјалисту, — адвоката Кузмана. Рекао сам већ какав је човек

био Кизман, па кад додам још да је
женска чисте душе, онда је нарaвно
брак био несрећан. Једина утеха бех
деца Љубишина, коју је изродио са
ком њезином другом из младости. Љу
умире млад и моли на самрти свога д
Мишу Јовића, чиновника, да буде т
његовој деци. То је први аманет. Па
за мало подлегла своме несрећном жив
она на смрти шаље по Славци истоме
вићу један свежањ, који осим големе
новаца садржи још и њезин тестамен
уз то још и једно писмо с документ
којима се јасно открива порочан и зл
начки живот Кузманов. За потврду
приложен је и бележник његов (што
случајно изгубио) у коме су исписана
гова животна правила и начела, које
једно циничко чудовиште може да изм
Међу осталим налази се ту и једно пи
које сведочи како је упропастио једног
теног свога потчињеног, давши му с
наложницу за жану, и како га је на
кад се овај освестио и насрнуо на н
послао у лудницу. То је други аманет.

други аманет умало што није постао кобан за Славку и за Јовића, јер је Кузман опазио да нема тестамента и новаца, па је најпре посумњао на Славку а за тим на Јовића, и дао им претрести куће „за покрадене ствари.“ На срећу је Славка исте ноћи предала аманет Јовићу, а кад је овај видео да премећу њен стан, не беше му мучно досетити се да ће и на њега доћи ред, те за времена прикрије аманет. Пошто је Кузман сахранио своју жену, он изнесе тестаменат, по коме је он био наследник целог имања Павина. Али је у Јовићерим рукама био пуноправни тестаменат, да су наследници њезини Љубишина деца а уз њих и сви они које је Кузман упропастио, па како је у овоме тестаменту било наглашено, да Пава није написала никакве друге опоруке нити ће их написати, било је Јовићу јасно, да је тестаменат у рукама Кузмановим лажан. То је за њега било јасно, али не беше то лако доказати човеку као што је Кузман. Јовић успе најзад да заинтересује за ту превару министра правде, који пошто је уклонио сва Кузману накло-

њена лица у овој истрази, нареди
ствар преда суду. Ето то су два ама

Као што видимо дело је по облику
вилно. У Пави су оличене врлине чов
те она у нама побуђује интерес и сауч
у Кузману су оличени сви пороци љ
и у борби ових двају супротних елем
триумфира најзад врлина над пороком
тавља у читаоцу осећање задовољст
тога је задовољена правда. У кара
Павином има драмског елемента; она в
угушује своју љубав према Љубиши
те кривице своје умире. Остале су л
сти епизодне, а међу овима налазе
делу многи вешто нацртани, варошк
пови, па и један сељачки, коме управо
било места у овоме роману.

Много смета лепоме облику овоме
десан распоред градива. Дело отпочи
прологом, где се износи ђаковање Љ
шино, Мишино и Кузманово. За тим с
десетак година доводи Миша с Љуб
у свезу. Овај последњи је пропљувао
те скоро за тим и умре. На смрти се
свога друга и моли га да прими ње

породицу под закриље. Све је то израђено у четири главе. Од 5-е па до 17-е прича Славка иза смрти Павине све шта се догодило од њихова ђаковања до састанка Мишина с Љубишом, а то све прича ове вечери, кад му предаје Павин аманет. Та прича заузима, као што видимо, највећи део дела, и тако је детаљисана, да се у њојзи рецитира дословно читава песма, коју је негда отпевао стари Стојиљко. С тога ће овај део да замори читаоца, и могао би се већим делом скратити а да се дело тиме ни мало не окрњи. Исто тако развучено је и Љубишино писмо, што га на самрти пише своме другу Миши. Кад узмемо у обзир да се болест, од које он умире, карактерише у последњем стадију своме крајном немоћи, тада је ова дужина писма немогућа; дакле неприродна. Архиварово писмо је по себи већ једна читава прича. Још ми ваља приметити о тим причама, да Славка и актуар причају истим језиком којим се служи и писац.

Чим се ово дело особито препоручује, то је што у њему има особито лепих епи-

зодних група из варошког друштва на
па и ако те групе нису свакад у орган
вези с главним догађајем, оне ипак сл
као украс делу а за читаоца су приј
почивке.

С друге стране налазим да у делу о
дева радња. Ова истина у роману и
есенцијална, али је ипак мора бити у
весним ситуацијама. Тако н. пр. кад П
да би угодила оцу, кога љуби детињ
љубављу, прегорева свога љубавника
бишу, мора се у њезиној души залећи бо
све док се из ње не скристалише њез
прегорење, — а те борбе, која је у жи
неминовна, нема у делу, јер првашње
рање Павино према оцу не може се
трати као унутарња борба у њојзи —
је само резултат те борбе. али ова
не истиче се у делу. У томе чини м
лежи највећа махна овога дела, али б
можда могла згодно попунити. Исто
и код Кузманова архивара не видимо
лом, којим ће да дође до тога, да се о
против јачега Кузмана.

Још имам да приметим као махну дела то, што писац одмах испрва наперава свога читаоца против Кузмана, и ако томе, за његова ђаковања, нема доста побуде. Тиме он прејудицира читаоцу, што је погрешно; од писца се иште да он црта верно а читаоцу је, само њему, остављено да изриче свој суд о делајућим лицима.

Најзад да поменем, како ми се чини, да је писац разним излишним уметцима оштетио општи интерес свога дела и спустио га је њима до локална интереса. Осим Београђана слабо ко распитује за „Зелени Венац“ а још мање за „Самуила де Маја“ а мало ће их бити у Српству, који ће разумети шта то значи кад писац вели: „не бих марио да ме одведу на Кајабурму (биће „бурну“).

Савремена критика с разлогом захтева, да у лепој књижевности буде не само лепих мисли, него да се оне заодевају и у лепо рухо, хоћу рећи у леп стил. Из говора што га налазимо у белетристици учимо се и сами говорити, те писац с тога мора бити на опрезу да му се не поткраду три-

вијалне реченице које ваља избегав
онда, када су карактеристичне за лица
их црта, а да их ублажава ако су он
раз самих тих лица. Књига има свој г
а тај се не може, не сме спустити до
вијалности. Изрази као што су: „Сана-ц
— „Тај ће скоро да скикни," — „н
као дете што мајку још није за сису у
(стр. 175) и њима подобни не читај
лепо, а ружни су изрази н. пр.: „баш
био божи вочић" — „ја сам већ би
свим мортус" — „оваквог ћурана као ј
— „право говече" и др. Где карактерис
то не захтева не би требали у ова
делу да се чују ни провинцијализми
„бити не може" место: мора бити, или
том они те пред нас." Још мање тре
таквом делу да нађе места цела једна
вијална слика као што је поређење
Стојиљкове парнице са риболовом.

Саберимо скупа што сам рекао, то
лази да је дело „Два аманета" у ос
добро, али да се овакво какво је не м
препоручити за награду, него да би с
то морало прерадити. То у толико в

што цео рад јасно показује, да га је писац пустио из руке пре но што га је сâм прегледао како ваља.

„*Јасмина и Ирена.*“ Драма у пет чинова од Манојла Ђорђевића — Призренца.

Има доста драма на челу којих су истакнута два лица што се такмаче у јунаштву једно с другим, али су то махом разнородна лица; два лица истога рода на челу драме или романа спада у раритете, а такав имамо овде пред собом.

Два лица на челу драме пренесена су из романа и то с неким разлогом, јер и ако се обично у обема истиче један јунак био он ма којега рода, једно лице да речем, које тежи једном циљу, жртвује се, страда па и гине за њ', ипак се може замислити, да се једноме истоме циљу могу посветити и два лица а тада су лица наравно разнородна. Тако знамо у страним драмама Шекспирова Антонија и Клеопатру, а међу нашим Добрилу и Миленка. Истаћи два једнородна лица у драми не налази довољно природне основе ни кад су та лица мушка, ер радња на позорници, као и у животу,

потиче обично из једног лица и само њ
добија своју директиву; а ако су то л
женска, онда — нека ми опросте жинск
— та лица не могу заступати један и
циљ, кад је рецимо тај циљ једна му
глава. Таква су лица по природи ств
антагонисте, а ови се не могу делити
јунаштву драме.

Да је тако сведочи и ово дело, о к
сам позват да дам своје мњење. У н
Ирена утиче активно на радњу; она р
кида својевољно са својим љубавником
ленком, и бира себи — Мирка за мужа
то што је овај богат. Јасмина је Мил
кова сестра, која у том поступку Ирени
види опасност за потоњи живот свога бр
те осећајући да је тиме и сама нападн
мора да се брани. Њена је улога дакл
делу пасивна у толико што је зависна
Иренине. Кад би ова скренула са св
другог избора опет на први, наравно
престао и Јасминин рад, али и у томе с
чају Иренино дело било би само опредеља
а Јасминино зависно. Јасмина је према т

споредна (епизодна) личност у драми и као таквој њојзи није место на челу драме уза Ирену.

Али она у делу, о коме је реч, стоји још на првом месту; хоће рећи да је њезин утицај у развоју делања претежнији од Иренина. Ко год прсчита ово дело видеће да то не стоји. Јасминин рад отпочиње тек онда кад Ирена отпусти њезина брата, дакле услед делања Иренина и сад се тај рад продужава кроза цео комад у виду антагонизма с тога, што тај брат угине од туге за својом неверном љубавницом. Где је ту мотив да се ова два женска лица сложе на челу једне драме ка једноме циљу? И није ли крупна погрешка ставити још у делу епизодно лице испред драмског јунака?

Кад у овој драми неби било никаквих других слабих страна, довољно би било и ово што рекох, па да јој се порече вредност у оној мери, колико се то захтева од дела поднета за награду, али ту има још две друге ствари на које ваља да обратим пажњу Српске Краљевске Академије, да би могла изрећи правично своју пресудну реч.

Прва се тиче дела које се овде оцењуј
друга нас, који имамо да га оценимо.

Дело се ово назиље драмом а по са
жини својој иде у ред друштвених по
ришних комада. Карактеристика добре др
међу осталим је и то, да се у њојзи ра
ваља да групира око кривице и да се
краћим епизодама веже у једну орган
целину. Свака кривица каје се у жив
па ваља да се покаје и у драми. Да
свака кривица има и своју меру кајањ
разуме се да једна мора бити сразме
другој. Кривица је Иренина, што је одб
од себе човека који је љуби, а узела
мужа другога, кога не љуби, с тога ш
јој тај други пружа удобан па можд
раскошан живот. Она је овим својим учин
преварила два човека, а жена која прева
оба љубавника по све наравно каје св
кривицу тиме што не добија ни једно
Једнога је одбила, другога је отуђила
наравно остаје сама. Њу одиста и напу
њен муж, али не с тога што је љуб
другога (а тада се разуме да није ње
јер се не могу љубити двојица) него за

тога што је, у повратак с венчања, провела сватове заходним путем поред Миленкове куће, што је учинило те је овоме препукло срце. Она прва је била кривица женскиња, ова друга је кривица човешка; онде се Ирена огрешила о природу женску која се не сме титрати с осећајима баш за то, што је женска природа врло тиха осећаја; овде се огрешила о природу људску, која не допушта да се узносимо и светимо над побеђенима. Оно прво је кривица која се каје равнодушјем оманута мужа; ово друго је злочин који ваља да се покаје губитком живота. У основи је дакле ово дело, као што видимо, трагично. Па шта бива на крају? Јасмина, која свему томе није крива, искуси казну одричући се свога љубавника (Шевића), а Ирена после свега што се догодило, остаје жива и неказана или боље рећи мало кажњена одсуством њезина мужа (за што се она по могућству тешила опет туђим љубавником Шевићем) и на крају дела видимо тога мужа, који јој претио вечним растанком и називао је „гнусном женом,“ видимо га, како

је узима под и руку води својој кући
Тако се завршује драма у којој је кри
јунакова стала један људски живот и ј
женску срећу, а тада се не може рећи
је писац према захтевима драмске уме
сти групирао како ваља делање око
вице ни да је заступао природност, кој
право и последње слово сваке гране у
ности.

Овим недостатцима ваља додати још
па да нам читава слика драме „Јасми
Ирена“ буде потпуна. Пре свега драм
карактерише покретом што га изазивљ
гледаоцу. Тај покрет провире у доб
драмама из супротности што се став
јунаку на пут, те чине да морамо стр
вати за њ', а допуњује се подесним за
том и рефлексијом која у говору до
свој израз. Како је ово двоје последњ
драми, што је у живопису цртеж и к
рит, то се у слабијим драмама опажа
жиште покрета у њима. Такве драме
сличне живописима где је композиција
грешна, неприродна, а слике су и коло
правилне. Одмах у првом чину Ирена од

Миленка и гледалац сазна да ће да се уда за другога; за тим следује сукоб са сестром одбијенога, а у другом чину је већ катастрофа у Миленковој кући (смрт), а у трећем већ напушта Мирко своју жену. Кад узмемо да је смрћу Миленковом обележен прелом у делу, тада је трећи чин природни завршетак драме. Али се она још повлачи кроза два чина у којима јунакиња долази у присенак а истичу се друга епизодна лица, која су од споредне вредности за драмску радњу. То све чини да у самоме склопу дела и нема особита драмска покрета за нас, нити га тако може бити. Наравно је дакле писац тражио да га попуни крепком дикцијом. Пада у очи да се лица у овоме делу махом љуте. У првом чину одмах љути се Ирена на своју собарицу, па на своју мајку, па на Маринка и најзад на Јасмину — и тако то иде кроза остале чинове до краја. Али љутња је само једна врста афекта, која, као свака друга, ако дуго траје, замори слушаоца; друге врсте афеката, а поглавито љубавна, веома су слабо изведене у томе делу. Најзад срџба и пре-

пирка не чине драматску радњу, а су
кад у њима избија реализам на површ

И тако видимо да се ова драма
своје органске махне не истиче одве
својом радњом, а осим тога слабо одго
и естетичким захтевима ове врсте. О
љивост Јасминина, колико и била оправ
није смела у драми поћи тако далек
нас наводи на сумњу, да хоће да се о
против светиње брака. Исто тако је у
тетичком погледу неоправдан поступак
нин према својој мајци и Синђин п
своме тутору. Ова последња има ни
ганског удела у драми и ако се такав
не слаже с њеним годинама.

Да поменем најзад ону другу ств
којој рекох да се тиче нас, који смо
звани да оценимо ово дело — то м
рећи, да не бих могао препоручити „
мину и Ирену“ за награду из фонда М
новићева ни онда, кад би она била ч
од свију ових наведених недостатака,
бих је могао препоручити, што мисли
бих се огрешио о опоруку умрлога патр
по којој се награде имају досудити де

која се одликују патриотском тенденцијом, моралном садржином и лепим језиком.

Писац је црпео своју драму из друштвеног живота нашег. Јест Ирена Српкиња и ако носи грчко име, али је то Српкиња особена типа. Она је један од оних несрећних типова наших, што се неопростивом попустљивошћу својих матера отуђе од свега што им је рођено, а пометеним васпитањем својим безочно се лепе за све што је туђе. Ирена није само по тоалети туђинка него и по духу; она је већ усисала оно начело, што се и на западу осуђује у јавним списима, дакле и у драмама. То је начело: удобан па и раскошан живот за сваку цену. Такви су типови негда нагнали Монтепена да напише ове знамените речи: „Ми не клеветамо никога, ми гледамо око нас па пишемо. Није то наша кривица, што је модерно друштво окаљано до сржи од костију. Није наша кривица, ако се новцем купује све, савест, поштење па и љубав.“ Кад превлада какво зло у друштву ваља га сузбијати, било то с амвона, с катедре или са позорнице. Али је овде питање, је

ли то зло у нас преовладало у таквој
да од њега начинимо друштвено пит
Ја мислим пре свега да је врло мало И
у нашем друштву, а и то мало је по в
варошима. Износити такве наказне ти
што балансују на самој ивици морал
београдску позорницу има можда и сми
нека се у њима огледају оне које су т
или склоне да буду такве. Али је Бео
шака људи према Србији и Српству, а
је Мариновићева била да се његовом
кладом пружа читавом народу српском
шевна храна делима. која су патриот
корисна и лепа.

Да писац „Јасмине и Ирене“ није то
у виду, јасно је већ из овога што сам
као о његовом делу, а томе ваља до
да му и језик на многим местима п
страно звучи српском духу. У стилу
чевом јако избија старији језик наш и
шан германизмима, а осим тога налаз
у њему многе стране речи, као: рен
преша и др. које су и варошком дру
нашем слабо познате.

„*Благо цара Радована.*“ Весела романтична игра у четири чина с певањем. Написао Стев. Ј. Јевтић.

Наслов је овој позоришној игри, као што видимо, узет из народа, али је он цигло једно народно обележје у њојзи: све остало, замисао, заплет, карактери и ситуације туђински су, па и сам језик у њојзи није народан.

Писац називље своје дело „весела романтична игра.“ Знамо шта је весела игра, али не знамо шта је весело-романтична, све и да би и уступио, да је реч романтична, оправдана на челу драме у опште, а особено на овој драми. Ако се тим именом хоће да обележи правац средовечног песништва: у њојзи не налазимо трага о томе, али на сваки начин има у њојзи аналогије с правцем данашње романтике на западу, а то је борба за големим иметком, проткана са мало љубави а са много тежње за удобним животом. Око блага се врзе, а оно друго долази већ само собом.

Али ни са називом веселе игре мени се не чини да је писац добро обележио своје

дело. Весела игра (Lustspiel) мора имати свој истакнути озбиљан циљ и треба тиме да буди интерес у слушаоцу, каo и свака друга драма. Веселост њезина потиче не толико из дијалога, колико из ситуације. Па и шаљива игра (Posse) не сме га свим пустити из вида: само је лакрдији (Schwank) дозвољено, да весели публику доскочицама без икаква одређена циља; сама шала њојзи је циљ. Она хоће да забави и да насмеје — то је њезина задаћа и ништа више.

Има ли у овоме делу истакнута циља? Ми ћемо га узалуд тражити ако узмемо да писац није хтео тиме казати, да нам ваља, као Мирку, продавати земљу, да туђинци ваде злато из ње. Писац нам, истина, казује на уста учитеља Стеве, да је прича о благу цара Радована алегорична; да нам ваља засукати рукаве па копати, хоће рећи *радити*, да дођемо до њега, — али у делу он сам побија што је рекао, пуштајући Мирка да прода своју рудом богату земљу Енглезу, те да он место њега копа „благо цара Радована.“

Тај Мирко, „први момак у селу," као што га назива писац, не може да добије од богатог Стојана кћер му Јелу за жену за то што је сиромах. Њему хоће у невољи да помогне чича тривун дајући му чудотворну биљку расковник што у гори отвара врата од пећине, где је скривено благо цара Радована. Он га је, вели, добио у наслеђе од оца, који га је опет покупио негде, кад је испао из косе вили Равијојли, — али како њему староме, није више од потребе благо, он га дарива заљубљеном Мирку. Овај пође, по упутству Тривуновом, да га нађе, али у гори заспи, те му разбојник Страшимир, који је код цркве прислушкивао његов говор с Тривуном, украде расковник. Тај Страшимир беше се истога дана поткрао до села, у намери да убије и опљачка Стојана, па видећи да овако може више да ућари, он је смислио да убије Мирка и да му узме расковник. Мирко је неутешан кад се пробуди и види да му нема расковника, па да би га утешила, вила Равијојла долази му у походе баш кад и цар Радован иде главом њојзи, да јој да-

рива — сина. Мирко гледа ово чудо од
и богаства, а Равијојла се заузимљ
цара да и њему отпадне што од ото
може добити своју Јелу. Из дела се н
да му је што отпало од толиког бла
нећемо даљи заплет у њему да прип
надземној сили виле Равијојле. По н
Стојан дознао од пастира, како је
шимир долазио онога вечера, кад је
добио расковник, да га убије, како
слушкивао Тривуна а за тим смис
место њега бије Мирка. Тиме је уви
има Мирку да захвали што није
оне ноћи, те се с тога умилостиви
и склони се, — наравно наваљива
војке и осталих око њега — да му
кћер за жену. Али је Мирка иза о
нестало и цела се дружина креће д
тражи. Међу тим је овај на свом
копао „рупу за кречану“ и избац
ње богату руду. Случај намери т
нога Енглеза, који, видећи шта
земљи, купи је од Мирка за 20.00
Ова фабулозна цена за парче зе
нога сиромашног сељака наведе

пре, да помислим на надземну силу вилину у овој погодби, јер се реалним погледом на ствар не може разјаснити. — Док се овај пазар свршавао, дође читаво друштво вођено Тривуном и како је сад Мирко богат човек, „шаљиво-романтична игра" завршује се свадбом на којој учитељ Стева душевитом беседом наздравља лорду „који је прегао да богатство Србије целоме свету открије."

Да није овога српског учитеља, ми не би знали шта је писац управо хтео с тим делом, али нам овај на крају изјављује: да су богате руде наше оно благо цара Радована што га народ наш онако лепо црта у својим бајкама. Па и ако је у говору тога учитеља нешто германскога задаха, ми бар из њега сазнајемо да је тенденција дела добра; да хоће у њему, да се рече народу: ради па ћеш имати! — али кад се то хтело да каже, онда се не може хтети да тај исти народ продаје своју земљу туђинцу, да је копа место њега и да се богати. Али је Мирку требало новаца да дође до жене, па није могло друкчије да буде.

Ваља ми приметити, да је овај бо
Енглез у делу карикиран, онако као
га виђамо у немачким лакрдијама. П
је њиме хтео да развесели публику не
тражујући даље, иде ли такав тип у с
читава дела, које је у основи озбиљн
и тужно. По моме мњењу дело је тим
пом изгубило у многом погледу, и сачу
би се тога, да је он отпао са свим
кад је већ требало много новаца (а
као што видимо на крају није требало
је замењен каквим мање богатим Срби

Па мимо све то што је ова позори
игра, као што рекох, неодређена карак
и што се не одликује особитом рад
ипак би могла по замислу и заплету с
заинтересовати позоришну публику ка
мад за гледање (Schaustück) да се је п
трудио да у њојзи прилагоди говор ли
што делају, али то на жалост у овоме
није постигнуто ни у песми ни у пр
Кад нам Јела пева:

По радости броди
Срца мога над;

Мило души годи,
Та љубавна слад!

То ову песму неће разумети не само ни једна Јела у селу, него ни један филолошки бор у вароши. Само би је можда разумео њезин Мирко, јер јој пева овако:

Збогом, моја срећице,
Снови малотрајни;
Заваран сам вама био
Ташти сте и вајни?...

Ово би се можда још могло оправдати везаним слогом који не иде свакоме од руке и допушта покрупне лиценције; али тако ћемо исто наћи у дијалогу речи, којих нема у народном говору, те нам се онај што говори доводи у сумњу да је какав „чаршилија“ што „изиграва“ сељака. У сељака наших нема узвика „Свемогући Боже!“ ни „небеских створова,“ ни „дивна сна,“ и многих овима подобних израза. У попа и учитеља могла би се још таква мешавина чути, они су донели из вароши где су се учили, реченице као што је н. пр. „Као што вам каза“ и др. Говор је главни атри-

бут карактера и читалац као и слуша
буниће се, кад чују сељака у Шума,
говорити овако:

„Хајдмоте сада сви мојој кући, па
свршимо што још треба. Наш госпо
попа једва чека да децу испита и бла
слови. Пођимо дакле! Вина има, хвала Бо
доста, а зваћемо и гајдаша. До куће м
нам и Периша мало у флуру да посви
(Према Периши). Дед, момче, почни од
штогод, онако, знаш по твојски па да час
попевамо и поиграмо.“

Разуме се да је овакав говор у цел
делу, а он је сâм собом довољна моти
ција да ово дело не буде награђено
фонда чији је оснивач условио, да се
грађена дела међу осталим одликују и
пим језиком.

„*Погибија Одо-Бегова.*“ Од непознат
писца. — Коме јо позната племенска
ревњивост у пограничких брђана Црне Го
тај ће разумети песника овог спева; он
хтео да спева панегирик вероватно сво
братственику Марку Миљанову а своје Ку
у јунаштву да издигне над другим плем

нима. Отуда је вероватно поникао овај спев, о коме се може рећи да је по садржини романтичан а по облику лоша имитација Мажуранићева „Ченгић-Аге."

И ако се у спеву изводи једна храбра чета, која је пошла да на Одо-Бегу освети — не зна се чисто из спева, или једну отету девојку или погинулог братственика Јошу — ипак је писац, занет поменутом саревњивошћу, пошао до алузије, да је та чета ослободила целу Црну Гору од турске „војске" под Одо-Бегом. Биће да је то мало покрупна песничка лиценција, јер о томе покољу Куча са Стамболом слабо је коме што познато. Цео догађај спеван у „Одо-Бегу" вероватно се може свести на локалну борбу Куча са заграничним арбанашким племенима, каквих је свагда бивало па и сад бива.

Са овога преуздизања, што потиче из племенског поноса, не би делу могло бити замерке, да је писац само успео да напише добар спев; али њему, као што се види, не достају све погодбе за такав рад, па и она првенствена за свакога писца, а то

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈ

23. новембра 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Но
вић, П. Срећковић, Љ. Ковачевић, М.
тровић, Љ. Стојановић, П. Ђорђевић,
Нешић, Љуб. Клерић, С. Лозанић, Д
Јовановић, Љ. Јовановић.

1.

Прочитано би писмо благајника А
мије, г. М. Вељковића, којим пита А
мију: хоће ли се њезини годишњи ра
подносити Главној Контроли према ч
и 17 закона о контроли од 1 јула ов
дине, или неће, као што се до сад
подносили?

Академија улазећи у овај предмет,
тила је неку несагласност између
што говори њен Основни Закон и на ос
истога (чл. 30) издани Пословник, и
што закон о контроли чл. 15 и 17 п
сује, па је одлучила ствар представити
нистарству Просвете и Црквених По
на објашњење.

2.

Затим је одлучено, да се у течају ове 1892 године бирају нова четири Академика као што закон прописује, и за то да се у течају децембра сазове нарочити скуп свих правих Академика.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Ковачевић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

28. ДЕЦЕМБРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љ. Клерић, Даворин Јенко, Св Николајевић, М. Валтровић, Љ. Ковачевић, П. Срећковић, М. Бан, Св. Вуловић, Сима Лозанић Јован Жујовић, (Академик Ч. Мијатовић, по чл. 17 Пословника, писмено је послао свој глас).

1.

Секретар М. Ђ. Милићевић прочита
г. Министра Просвете и Црквених П
од 22 децембра ове године ПБр.
које овако гласи:

„Г. Председнику Срп. Краљевске Ака

„Господине!

„Српско Учено Друштво, актом
од 18 новембра ове године СБр, 5
стило ме је, да је, према акту Ми
Просвете од 12. фебруара ове годи
1507, на скупу држаном 15. новем
године а по чл. VII. тач. 1. закона
фебруара ов. год. изабрало ове сво
нове за редовне чланове Српске Кра
Академије:

1. г. Јована Бошковића са 30 г
2. „ Стојана Бошковића са 24
3. „ Архимандрита Н. Дучића са
4. „ Пуковника Јована Мишкови
17 гласова;
5. г. Д-ра Владана Ђорђевића, са

6. г. Д-ра Милана Јовановића, са 15 гл.;
7. „ Јована Авакумовића, с 13 гласова;
8. „ Јована Туромана, са 11 гласова.

„На истом скупу Српско Учено Друш-„тво одлучило је да се према тачки 4 чл. „VII. закона од 10. фебр. ове године све „његово имање, сви легати и сва завештања „пренесу у својину Српске Краљевске Ака-„демије. За предају свега овога Академији, „Српско Учено Друштво одредило је, као „своје поверенике, ове своје редовне чла-„нове: г. г. Јована Ђорђевића, Јосифа Пе-„цића, Михаила Валтровића и Светозара „Ивачковића.

„Извештавајући вас о томе, част ми је „молити вас господине председниче да из-„волите примити уверење мога одличнога „поштовања.

„Министар
„Просвете и Црквених Послова,
„Јов. Бошковић.“

По саслушању овога писма, поведе се реч о том у коју ће Академију ући који од ових изабраних чланова, кад бив. Учено

Друштво, бирајући их, није поступил
алинеји 3. члана 13 Основнога Закона
довољном објашњавању, одлучено би
сад Академија учини ово што је имало
нити бивше Учено Друштво. И тако
разређени:

у Академију Философских Наука:

1. Д-р Владан Ђорђевић;
2. Јован Туроман.

у Академију Друштвених Наука:

1. Стојан Бошковић;
2. Архимандрит Нићифор Дучић;
3. Пуковник Јован Мишковић;
4. Јован Авакумовић.

у Академију Уметности:

1. Д-р Милан Јовановић.

Даље одлучено би, да се ова госпо
овом известе писмено, и да им се по
Закон и Пословник Академије.

Најпосле, за примање друштвенога и
и легата овлашћено би Председништв
у договору с одређеним повереницима
ског Ученог Друштва, тај посао св

2.

Како по члану 25 Основнога Закона треба изабрати за сваку посебну Академију секретаре за годину 1893, то бише изабрани: Љ. Ковачевић, Љ. Клерић, Ст. Новаковић и М. Валтровић, који су и ове год. били.

3.

Према члану 24. Основ. Закона, и према 52. Пословника, бише изабрана три контролора за преглед и разрешење Академиских рачуна, кроз три године, а на име: г. г. Михаило Валтровић, Јован Жујовић, Сима Лозанић.

4.

Напослетку према тачки 2-ој члана 29. Закона о Академији који Академији даје право, да у течају године 1892 може изабрати четири нова члана, приступљено би бирању та четири члана.

Најпре бише прочитане дотичне законске одредбе (чл. 29. тачка 2. и чланови 13. 14. и тачка 3. члана 25).

За тим бише прочитани писмени пре
кандидата по реду како су долазили
седништву. Сви предлози удешени су
како наређује Закон и Пословник, а с
десет кандидата.

После довољнога објашњавања међ
новима, и после свестранога претреса
ступило се, према члану 18. Посло
тајном гласању и, од четрнаест глас
Милутин Гарашанин добио је десет гл
и он би проглашен за изабранога А
мика. Од осталих кандидата није ни
добио потребну већину.

Председник Акаде
Дим. Неши

Секретар Академије,
М. Ђ. Милићевић

СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

УП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

2. марта 1892 год.

у београду.

Били су: Д. Нешић, Јов. Жујовић, Љуб.
ерић и секретар М. Ђ. Милићевић, и Ака-
мици: М. Бан, Ст. Новаковић. П. Срећ-
вић, М. Валтровић и Љ. Јовановић.

1.

Академик Д. Нешић јавља да је прочитао
став, г. П. Живковића директора реалке
Ужицу: „Прилог Алгебарским влацима
шег степена," који је писац, по ранијим
имедбама, које су му учињене од стране
Нешића, прерадио, и да налази да га
еба примити.

Академија, усвојивши ово мишље
Академика, одлучи да се горњи
штампа као „Глас" који буде на ред

2.

Академик Јован М. Жујовић, приказ
своју нову скицу геолошке карте од
љевине Србије, и упоређујући је са с
старом, показа: да је скелет терена
бији новом картом потврђен онако к
је први пут представио, да су се у
лико измениле само географске конту
неких терена, и да су обележени п
нови изданци еруптивних и одломци
ментарних терена. За тим указа на
гласице које се виде између његове
и геолошких карата суседних зем
доказа:

1. да се несугласице на Дрини и
навској Клисури заиста на самом
налазе, и разним се тектонским и
геолошким приликама тумаче; и

2. да се несугласице на српско-буг
граници дошле од недовољних прома

нога који је израдио најновију геолошку арту западнога Балкана.

Академија, саслушавши овај приказ и виећи у њему сведочанство праве службе ауци, узела га је на повољно знање, соолећи Академика да тако марљиво продуава своја проучавања.

Председавао,
Љуб. Клерић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

III. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУ

9. марта 1892 год.

у београду.

Били су: Ст. Новаковић, Љ. Стојано
М. Ђ. Милићевић, и Академици: П. С
ковић, Мих. Валтровић, Љ. Ковачевић
Јовановић.

Академик Ст. Новаковић прочита пре
Академији философских наука, који гл

„АКАДЕМИЈИ ФИЛОСОФСКИХ НАУКА

„Наше племе је још у почетку о
века изашло на светски глас својим у
ком погледу ненадмашним народним
творинама. Према народу који је уме
у своје народне умотворине унесе оно.

ього историјске свести, лепоте стила и
ционалног осећања, нашао се и скупљач
к Ст. Караџић, који је те усмене тради-
оналне, а у исти мах живе споменике
кадашњега народнога живота знао поку-
ти и издати онако како треба.

После тога и народне су умотворине,
ком велике промене идеја и развитка књи-
вности ударилe назад. После првих ве-
ких зборника Вукових ни посао око њих
је могао бити ни бољи ни онолико изда-
ан ни онолико знаменит. Уз то пак ни
упљача се није више нашло онакога ка-
в је био Вук.

А с временом све је теже постајало са-
ати целу књигу тих ствари, још теже је
стало уредити је како ваља, а није лако
издати је, особито од кад се зна да се
ше не налази оно што је нашао Вук.

С тога је у последње време та врста
ађе почела готово потуцати се од не-
ла до недрага — по календарима, по
тним листовима, по свакојаким угловима,
о свака нижа врста књижевности.

Па ипак тешко би било рећи да је
покупљено све што треба купити из на
да се више нема шта на том пољу ра

Вештина у скупљању, упућивање
који би имали добре воље да скупља
слабо знају како то треба радити; в
одбирање при штампању које би сам
себи упућивало скупљача; средиште
које би к себи привлачило ову грађу
гло би још доста услуга учинити да
краја исцрпе и позна ова грана наро
умственог живота.

Уз ово има других сувремених пот
који би, према погледима нашега вре
овај посао попуниле и које би овде
згоднијег места нашле. Данас већ
погледати на дијалекте. Наш се књиж
језик толико отео и развио, и књиж
се просвета толико већ раширила,
време мислити и на дијалекте. Најн
историјска истраживања изазивљу в
потребу ширега купљења грађе из н
за историјска локална причања и разн
торијске традиције.

Тога ради мислим да би била ду
Српске Краљ. Академије да оснује *Збо*

или *Архив* за скуплање или одбирање ова-
ких ствари у најширем правцу што се тиче
опсега а што већом критиком што се тиче
садржаја.

Прави програм не би се дао израдити
друкчије него временом и пажњом у послу
самом. За упутство како да се посао от-
почне, могло би послужити ово неколико
мисли.

С језиком и животом самим у народу се
образовала усмена књижевност, претходница
садашње писане, која се цепа и грана исто
онако као и писана. И песма и прича, и
басна и пословица, и загонетка и локална
историјска традиција предмет су ове ус-
мене књижевности као год што су поезија
у причи и у стиховима, приповетка, исто-
рија, философија гране и предмет писане
књижевности. У тим гранама свима ваљало
би купити даље, тражећи поглавито оно
што још није покупљено.

Предели и племена у којима су до сад
мало радили критични скупљачи само по
себи су најпре препоручени овоме скуп-
љању.

Причања о местима и о историји
историјским старијим личностима так
заслуживала нарочиту пажњу.

Географске границе Зборника им
се обележити линијом докле је познат
народна епопеја, докле и онако трај
дели прелазних говора. Где се већ
ни за косовски бој, ни за Марка,
Немањиће, могли би наши испитива
тавити другоме. Нешто шире гра
овим пословима могу бити само од к

Пошто дијалекти наши нису вимал
чени, ни они не би били искључени из
Зборника. Како поједине белешке
веће и мање студије о дијалектима
би се смештати на своје место у Зб

Према томе би Зборник од прилике
одељак за народне песме; одељак за
одељак за пословице; одељак за заг
одељак за историјске традиције; з
лекте и т. д. У те би се одељке као
преградке метало што из те врсте
послано Академији, а нађе се да вр
се штампа.

Зборник би излазио кад би се при
грађе за једну књигу. За прву књиг

ало би Академији да од својих знанаца
ли људи за које се зна да имају овакве
рсте бележака, сами прикупе грађе, и да
елом покажу једно што се жели овим
борником, друго пак како се за њ' ради.
Io томе би прва књига била најбољи оглас
а у будуће, и по њој би свак најбоље
нао шта се жели за Зборник.

Уредништво би итало да се брине по-
лавито о поузданости и тачности бележака
о томе да се грађа са што већом паж-
ьом бира, а људи да се упућују да боље
зворе траже за где-које слабије комаде.
Колико год буде оштрији избор, цена ће
Зборника бити већа.

Потписани не подноси ове мисли као ка-
ав формалан предлог, него истом као наго-
ештење онога што би требало радити,
иолећи Академију Наука Философских да
овај предлог оцени и да га удостоји своје
одлуке.

9. марта 1892 год.
у Београду.

Стојан Новаковић.“

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НА

16. НОВЕМБРА 1892 г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. ковић, Св. Вуловић, и Академици: Ковачевић, Јов. Жујовић, Љ. Стоја Љ. Јовановић.

Академик М. Ђ. Милићевић, казујућ је од г. Павла Козељца добио пет пок. Вука Ст. Караџића, и једно о Ђ. Даничића, писаних оцу његовом Јовановићу Казељцу, предлаже да се пају у *Споменику Академије.*

Одлучено би да се сва штампају се том приликом замоле сви који би писама имали да их шаљу Академији

Председавао,

Ст. Новакови

Записао,

М. Ђ. Милићевић

КУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

25. ЈАНУАРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Ст. Новаковић, Св. Вуловић; кретар М. Ђ. Милићевић, и Академици: им. Нешић, Сима Лозанић, Љ. Ковачевић, аворин Јенко, Љуб. Стојановић.

Академик Ст. Новаковић подноси рукопис латиницом писан: „*Дубровачке Туинке*," то јест туђе речи у дубровачком вору, од професора Луке Зора, који жели а се ћирилицом штампа.

Одлучено би, да се старањем Академије репише ћирилицом и штампа у Споменику оји буде на реду, а награда да му се дâ 20 динара од табака.

Секретар
Академије философ. наука,
Ст. Новаковић

Секретар, Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУ

9. ФЕБРУАРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Ст. Новаковић, Св. Вул
Љ. Ковачевић, секретар М. Ђ. Милић
и Академици: Дим. Нешић, Архиманд
Дучић, Љуб. Стојановић и Пера Ђорђ

Академик Љуб. Стојановић прика
„Мирослављево Јеванђеље“ у одлом
које је преписао у манастиру Хилен

Академија одлучи да се штампа као
меник који буде на реду.

Председава
Ст. Новако

Записао,
М. Ђ. Милићевић

/. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

20. априла 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љ. Коваче-
ћ, П. Срећковић, и Академици: Ст. Но-
ковић, Мих. Валтровић, Љ. Стојановић и
Јовановић.

1.

Академик Ст. Новаковић прочита свој
илог за Споменик Академије који носи
е: „Хаџи-Калфа или Ћатип-Ефендија,
рски географ XVII. века о Балканском
луострву," које га је текст он објаснио
је год требало.

Академија, саслушавши овај рад, о
да се штампа у Споменику који бу
реду.

2.

Иза тога Академик П. Срећковић, пр
преписе неких докумената, као грађ
историју града Рисна које је посла
Црне Горе г. Марко Драговић.

Одлучено би, да се штампа у Споме
Академије.

3.

Академик Љ. Јовановић прочита неко
листина млетачких за историју Боке
торске.

Одлучено би, да се штампају и ове
и оне напред у Споменику Академије.

Председава
М. Ђ. Мили

Записао,
Љуб. Ковачевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВ. НАУКА

11. маја 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Љуб. Ковачевић, Ст. Новаковић, Дим. Нешић, Мих. Валтровић, Љуб. Јовановић и Љуб. Стојановић.

1.

Прочитана би расправа: „Тољен син кнеза Мирослава Хумског,“ коју је послао Д-р К. Јиречек.

Одлучено је да се штампа као Глас Академије који буде на реду.

2.

Академик Панта Срећковић прочита „Извештај Марашли-Али-Паше Султану“ који му је послао после оних бојева на Јухору и код Дебела Дрвета 1815 год.

Одлучено би да се штампа у *Споменику Српске Краљевске Академије*.

Председавао,
Љ. Ковачевић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВ. НА

15. септембра 1892 год.

у Београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ко
вић, и Академици: Мих. Валтровић,
Жујовић, Пера Ђорђевић и Љ Јова

1.

М. Ђ. Милићевић приказује рукопис
Анте Протића из Смедерева, о догађ
у Србији од 1804—1813 који би тр
да се штампа.

Одлучено би да се штампа *Спом*
који буде на реду.

2.

Академик Љ. Ковачевић приказује
менте о *Шћепану Малом,* које је п
г. Марко Драговић из Црне Горе.

Одлучено би да се штампају у *С*
нику онако како то све приреди г.
Ковачевић.

Председавао,

М. Ђ. Милиће

Записао,

Љ. Ковачевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

23. НОВЕМБРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Љуба Ковачевић, и Академици: Мих. Валтровић, Јован Жујовић, Пера Ђорђевић, Ђ. Јовановић, Д. Нешић, Д-р М. Јовановић, С. Лозанић, Љ. Клерић и Ст. Новаковић.

1.

Академик Ст. Новаковић приказује своје саставе: „*Оснивање словенске књижевности на Балканском Полуострву, Српска легенда о Владимиру и Косари*“ и „*Струмска област у XIV веку и цар Стефан Душан.*“

Академија, саслушавши ове саставе одлучи, да се штампа, први као *Глас Академије* који буде на реду, а други као књига за се, издање Академиско.

2.

Академик П. Срећковић чита своју збирку „Подаци из фрушкогорских манастира.“

Одлучено би да се штампа у *Споме*
Академије.

Председа
Љ. Ковач

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕН НАУКА

25. ЈАНУАРА 1893 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић и Љу
вачевић, и Академици: Сима Лозани
Новаковић, Св. Вуловић, Даворин Ј
Љуб. Стојановић.

1.

Г. Димитрије Чохаџић, аташе при п
ству српском у Цариграду, подноси
превод с турског списа: „Историја
ватих догађаја Београда и Србије,“
је неки Рашид-Бег, Београђанин,

о што се догађало у Србији од дахијске
не до године 1848 од прилике.

Одлучено би да се штампа у *Споменику
адемије.* Предговор ће спремити и корек-
ру држати г. Ст. Новаковић. За превод
се дати деведесет динара хонорара од
бака.

2.

Академик Љуб. Ковачевић прочита нека
ашњења тамних места у српској исто-
и, која је назвао „*Зрнца.*“

Одлучено би да се штампа у *Споменику
адемије.*

За Председника,
Љуб. Ковачевић

Приврем. секретар,
Академик,
. Ђ. Милићевић

V. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ УМЕТНО

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОС

2. НОВЕМБРА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Бан, Даворин Јенко,
Срећковић и М. Ђ. Милићевић.

Академик М. Бан чита свој састав
зори пјеснички" по свима струка
драмске.

Академија саслушавши састав, од
се штампа као „Глас" који буде н

Председ

Даворин J

Записао,

М. Ђ. Милићевић

VI. СКУПОВИ ПРЕДСЕДНИШТВА

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

2. марта 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новако-ћ, Љ. Клерић, М. Валтровић, Љ. Кова-вић, и Академици: М. Бан, Дим. Нешић, Срећковић, Јован М. Жујовић и Љуб. вановић.

1.

Како су већ готови Споменици XI, XII, XIII, потребно је да се тим књигама од-ди продајна цена.

Председништво узимајући опсежност тих дања, одлучи да се *Споменик XI* и *Спо-еник XIII,* продају по 4 динара комад, а оменик XII, по 5 дин. комад.

2.

Према члану 66 Пословника треба
цима тих Споменика одредити хоно
Председништво одлучи: да се писцу
меника XI, Д-р К. Јиречеку одреди
динара хонорара од штампанога таб
писцима *Споменика XII* и *XIII,* г.
Брусини и г. В. Јагићу по 80 дина
штампана табака.

3.

По писму Академика г. Јагића,
Споменик XIII, Председништво, имај
уму да ће он морати од тога Спом
разашиљати по примерак стручњац
свем научном свету, одлучи: да му
ред законом одређених 50, да̑ бес
још 25, а ако би желео узети и преко
тога, да му се сваки примерак уст
половину продајне цене.

4.

Привремени секретар Академик
Милићевић, предлаже да се слагач
Држав. Штампарији који раде Акад

издања, да̂ каква новчана наградица, да би с више воље тај посао радили. Тих је слагача десет на броју, и Председништво одлучи да им се свима да 120 динара, па нека им то Управа штампарије раздели по заслузи свакога између њих.

5.

Председништво одобри трошак који је учињен за спремање и прање сале Велике Школе за Годишњи Скуп Академије, 22. фебруара, и на послужитеље у суми од 92 динара.

6.

Чувар Музеја, Академик М. Валтровић, по члану 7 Основнога Академиског Закона јавља да ће морати за новце у Музеју набавити неке кесице, за тим неке ормане и оквире и то све из својих буџетских сума.

Председништво ове набавке, као корисне за Музеј, одобри.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

М. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

16. марта 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Но
вић, Љуб. Ковачевић, и Академици: І
Срећковић и Љуб. Стојановић.

Како Српска Краљевска Академиј
имајући своје куће, мора да се поту
засебним становима, за које плаћа в
кирију, а нигде не налази довољно
ности за своје потребе, њен пак пл
најлепшем месту у Београду, стоји п
не доносећи јој никакве користи:
данас, по други пут, поведе роч о зи
куће на плацу Академиском, и умољени
Академици: Ст. Новаковић, М. Валт
и Љ. Ковачевић да саставе прорачун
дизање куће, и да предложе начин ка
се добије новаца за зидања, па то да
несу Председништву.

Речена господа драговољно се при
тога посла.

Записао, *Председавао,*

Ст. Новаковић **М. Ђ. Милићев**

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
13. АПРИЛА 1892 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љуб. Ковачевић, и Мих. Валтровић, и Академици: П. Срећковић, Ђ. Стојановић и Љ. Јовановић.

1

Г. Министар Народне Привреде писмом својим од 31 марта СБр. 1222 шаље Академији другу и трећу свеску: „Статистика Краљевине Србије," молећи да се извести о пријему.

Примити са захвалношћу и известити о пријему.

2.

Краљевска Академија у Лисабону јавља да је примила од наше Академије послане јој књиге.

Узима се на знање.

3.

Велика Гимназија у Сарајеву, јавл
је с благодарношћу примила од наше
демије послане јој књиге.

Узима се на знање.

4.

Чешко Краљевско Учено Друштво
нашој Академији своја издања.

Прима се са захвалношћу.

5.

Академик Чед. Мијатовић шаље
књигу „Constantine the last Emperor
Greeks.“

Примљено с хвалом.

Председавао,
М. Ђ. Милићев

Записао,
Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

27. АПРИЛА 1892 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љуб. Ковачевић, Мих. Валтровић, а од Академика: Панта Срећковић, Љ. Стојановић и Љуб. Јовановић.

1.

Привремени секретар, Академик М. Ђ. Милићевић, јавља да је Његово Величанство Краљ Александар Заштитник Српске Краљевске Академије, преко г. Намесника, ђенерала Косте Протића, послао Академији два француска рукописа који нису нигде штампани, и од којих први гласи: „*Notes sur la Serbie redigés par le comte Adolphe de Caraman, octobre 1829.*“ а други: „*Histoire de la revolution de Serbie, èctrite en Allemand par Leopold Ranke et extraite de l' allemand par Mr de C.*“

У овом првом су оргиналне белешке грофа Адолфа Карамана који је 1829 прошао кроз

Србију, а у овом другом је извод из
издања Ранкеове историје о српско
танку.

Председништво прима овај дар с ве
хвалом и с рукописима учиниће што
треба. Али како г. М. Ђ. Милићеви
приликом прочита превод оног прв
става, Председништво одлучи да се т
став штампа у XVII Споменику.

2.

Ове године августа месеца држаће
Москви међународни конгреси доисто
Археологије, Антропологије и Зологије
grès international d' Archéologie Pr
rique, d' Ahthropologie et Zoologie).

У исто време биће онде приређен
ложба: географска, и сверуска бота
и аклиматизациона.

Целу ту ствар руководи и уређује
шчество љубитељеј јестествосознаниј
тропологије и етнографије.

Одбор тих конгреса, преко својега
г. Александра Сомова, секретара у о
њем руском посланству, обраћа се Ср

Краљевској Академији, и моли је да и она да̀ свој пристанак на конгреске радове, а улог од 30 динара, у злату може се положити и овде, у Београду, у царско-руском посланству. Даље се жели да који делегат оде у Москву, а и да се што од радова пошаље.

Одлучено би: позив се прима са задовољством и потребна сума од 30 динара у злату да се положи одмах. За све друго јавиће се доцније. Даље одлучено би да се упитају шефови наших научних кабинета у Вел. Школи: шта би наша наука имала да пошље у Москву и са каквим објашњењем.

3.

Потребно је да се Гласу 33 одреди продајна цена. Према величини списа, одређена би продајна цена 0·50 дин.

4.

Приближило се време да се одреде референти за списе који су поднесени за Мариновићеву награду.

Одлучено би: умолити Академике
и Д-ра М. Јоваповића да се тога
сања приме.

5

Академик Ст. Новаковић реферуј
која би се имала начинити за Акад
плацу Академиском. Саслушавши
Председништво одлучи: да се пр
начини план и прорачун грађевин
се на то име може потрошити
сума из касе Српске Краљев. Акад

Председа

М. Ђ. Мили

Записао,

Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

11. маја 1892 год,

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст.
вић, Љуб. Ковачевић, и Мих. Валт
Академици: Д. Нешић, П. Срећко
М. Јовановић, Љ. Стојановић и Љ. Јо

1.

Одређена беше продајна цена Споменику XV. 1 динар, и Споменику XVI, 0·50 дин.

2.

Академик Љуб. Ковачевић предаде опис „Два аманета“ за Мариновићеву награду. Предаде се референту Д-ру М. Јовановићу.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Мих. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

26. маја 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љ. Ковачевић, Даворин Јенко и Љуб. Јовановић.

Изнесено би питање: колико хонорара да се да̂ г. М. Н, Сперанском за Српску Палеју штампану у Споменику XVII.

Одлучено би да се награди са
нара одсеком.

Председав

М. Ђ. Мили

Записао,

Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

22. јуна 1892 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љ.
Ст. Новакових, М. Валтровић и Ак
М. Бан, Св. Николајевић, Пера Ђ
Љ. Јовановић и Св. Вуловић.

1.

Привремени секретар предлаже д
реди хонорар референтима М. Бану
М. Јовановићу.

И одређено би по 120 динара св
и прошле године.

2.

Продајна цена за Споменик XVIII. одреди се у 2 динара од примерка, а *Гласовима 35. и 36.* одреди се првом један динар, а другом 0·50 дин.

3.

Академик Ст. Новаковић тражи хонорар за Споменик XVIII. у ком је Хаџи-Калфа, у 85 динара од табака.

Одређено би да се плати 85 динара од табака у име хонорара.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Мих. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
31. АВГУСТА 1892 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Мих. Валтровић, П. Срећковић, М. Ђ. Милићевић, С. Лозанић, Јов. Жујовић и Љуб. Јовановић.

1.

Г. Карини, префекат ватиканске билио
у Риму, јављајући Српској Краљевској
демији да ће се у великој ватиканско
блиотеци новим уређењем, одвојити оде
под именом „Србија“ где ће се приб
списи који говоре о Србима и земљама
ховим, моли да му се шаљу издања А
миска, а он опет у замену нуди она
та библиотека издаје.

Одлучено би да се пошљу сва досад
издања, а и у напред да се шаље.

2.

Гвардијан самостана Св. Јована К
теља на Сутесци, моли да му се п
издања Академије.

Одлучено би да му се пошље све,
напред да му се шаље.

3.

Министарство Народне Привреде у
смо своје од 26. августа 1892 год.
2990, шаље Академији две нове свес

Статистике Краљевине Србије и 19 свеску *Државописа Србије.*

Примљено с хвалом.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
М. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
15. септембра 1892 г.
у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Михаило Валтровић, Љ. Ковачевић, и Академици: Јов. М. Жујовић, Љуб. Јовановић и Пера Ђорђевић.

1.

Изнесено би питање на одлуку: колико хонорара да се дâ г. Мијатовићу за његов рад штампан у XVII. Споменику, „Пуковник, Хоџеб и кнез Милош."

Одлучено би да се г. Мијатовићу да, у име хонорара, седамдесет динара од табака,

1.

Г. Карини, префекат ватиканске били
у Риму, јављајући Српској Краљевској
демији да ће се у великој ватиканско
блиотеци новим уређењем, одвојити оде
под именом „Србија" где ће се при
списи који говоре о Србима и земљам
ховим, моли да му се шаљу издања А
миска, а он опет у замену нуди она
та библиотека издаје.

Одлучено би да се пошљу сва досад
издања, а и у напред да се шаље.

2.

Гвардијан самостана Св. Јована К
теља на Сутесци, моли да му се п
издања Академије.

Одлучено би да му се пошље
напред да му се шаље.

3.

Министа ... ород
смо св ... ав
2990

Статистике Краљевине Србије и 19 свеску *Државописа Србије*.

Примљено с хвалом.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
М. Валтровић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
15. СЕПТЕМБРА 1892 Г.
У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Михаило Валтровић, Љ. Ковачевић, и Академици: Јов. Жујовић, Љуб. Јовановић и Пера Ђорђевић.

1.

[illegible] ање на одлуку: колико [illegible] г. Мијатовићу за његов [illegible] XVII. [illegible] нику, „Пуков- [illegible] Ми[illegible]
[illegible] да с[illegible] овићу да, у [illegible] едам[illegible] а од табака.

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

16. новембра 1892 г.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Св. Вулови Љуб. Ковачевић, и Академици: Ст. Нов ковић, Јов. Жујовић, Љуб. Стојановић Љуб. Јовановић.

На предлог Академика Ст. Новакови усвојено би: да се Академија писмено о рати г. Министру Просвете и да му разлож како се мучи и невољише не добијајући министарства суме које су јој буџетом о рећене, и да се он моли даље, да пора како да се Академији суме буџетске изда месечно.

Председавао,

М. Ђ. Милићевић

Записао,

Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

30. новембра 1892 год.

у београду.

Били су: Председник Дим. Нешић, Ст. Новаковић, М. Ђ. Милићевић, и Академик Д-р М. Јовановић.

1.

Прочитано би писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 18 о. месеца ПБр. 16932, којим јавља Академији да су Краљевски Намесници указом својим поставили за Председника Академије г. Дим. Нешића, члана Академије Природних Наука и ректора Велике Школе.

Одлучено би да се писмо узме на знање, а г. Нешићу да се преда декрет о том постављењу.

2.

Г. Министар Просвете и Црквених Послова, одговарајући на писмо Академије од 17. овог месеца АБр. 275 јавља да је пи-

сао г. Министру финансије да Академиј
суме које јој по буџету припадају (26
вембра 1892 год. ПБр. 11918),

Примљено на повољно знање.

Председник Академиј
Д. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

7. децембра 1892 г.

у београду.

Били су: Председник Дим. Нешић, Љ
Ковачевић, М. Валтровић и секретар М.
Милићевић.

1.

На молбу г. Косте Панђеле који је пр
шле године држао под кирију (120 дина
леденицу у Академиском плацу, одлуче
би да му се и ове године остави ледени
за 120 динара.

2

Пошто је раније одлучено да се у течају децембра ове године изберу и она четири права члана Академије који се имају, према новом закону бирати, то је данас Председништво одредило дан 28 месеца децембра 1892, када ће се сазвати Скуп Целокупне Академије ради тих избора, а дотле да се то јави и Академицима: Љуб. Ненадовићу и Чед. Мијатовићу да и они свој глас пошљу писмено.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

14. децембра 1892 г.

у Београду.

Били су: Председник Д. Новаковић, Ст. Новаковић и Љуб. Ковачевић.

Академик Љ. Ковачевић приказа
г. Владике Никанора „Српски Црквен
ред благосиљања правоверних хришћ
проклињање јеретика и расколника“
кописа писаног на крају XIII. века,
налази у књижници Југословенске
мије.

Примљено да се штампа у Спом
Академије који буде на реду.

Председав
Дим. Неш

Записао,
Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

21. децембра 1892 г.

у Београду.

Били су: Председник Д. Нешић и
тари стручних Академија: Ст. Нова
Љ. Ковачевић и Академици: Св. Ву
С. Лозанић и М. Ђ. Милићевић.

1.

Прочитан би акт Министра Просвете и
Црквених Послова под ПБр. 17421 којим
на питање Академије о Академиским рачу-
нима одговара: да рачуни Академиски не
иду Главној Контроли, него да се прегле-
дају и разрешавају контролним одбором,
Академијом изабраним, као и досад што је
рађено.

2.

Пошто ће Књижевно-Уметничка Зајед-
ница 6. јануара 1893 године прославити 50
година књижевничкога рада Академика Љ.
П. Ненадовића, Академија одлучи да умоли
свога члана Д-ра М. Јовановића да је на
скупу заступи и Ненадовићу да поздрави
педесетогодишњицу једним телеграмом.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Приврем. секретар.
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

28. децембра 1892 г.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, се
М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љ
рић, Љ. Ковачевић, М. Валтровић,
демици: П. Срећковић, М. Бан, Св.
лајевић, Даворин Јенко, Св. Вулович
Жујовић и Сима Лозанић.

1.

Г. Министар Просвете и Црквени
слова, писмом од 21. децембра 1892,
18843, јавља Академији да је, на о
члана 19. Основнога Закона о Акад
(од 10 феб. 1892 г.), одредио Предсе
Академије г. Д. Нешићу у име год
награде 1200 динара, почињући дано
стављења.

Примљено би на знање.

2.

Г. Јован Бошковић Министар Прос
Црквених Послова, изабрани за члана

демије Српским Ученим Друштвом, сходно закону од 10 фебруара 1892 године, преминуо је на пречац.

Академици на овај глас уставши на ноге, рекоше:

Бог да му душу прости!

3.

Богословско Удружење „Слога," из Карловаца, телеграмом изјављује Академији своју жалост за пок. Јов. Бошковићем.

Узима се на знање.

4.

Друштво «Србадија“ у Грацу изјављује тугу за пок. Јов. Бошковићем.

Узима се на знање.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремени секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

11. ЈАНУАРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, С
ваковић, Љ. Клерић, Љ. Ковачевић,
тар М. Ђ. Милићевић и Академици
Лозанић и Св. Вуловић.

1.

Прочитано би писмо Министарств
свете од 5. ов. месеца ПБр. 133, ко
јавља да је за Министра Просвете
вених Послова, 4 јануара о. год. пос
г. Јован Ђорђевић професор В. Шко
Примљено на знање.

2.

Прочитано би писмо г. Мин. Прос
Црквених Послова од 7 о. м. ПБр. 19
прошле године, којим пита која су јо
била кандидати за Академију са г. М
рашанином и колико је на које пало г
Одлучено би да се јави што тра

3.

Ђачко Друштво „Панчић" на В. Школи моли да му се Академиска издања дају бесплатно.

Одлучено би да се дају списи Академиски.

4.

Славенско Добротворно Друштво у Петрограду иште Академиска издања бесплатно.

Одлучено би да се све пошље и у напред шаље.

5.

Императорско Друштво Пријатеља Природних Наука у Москви, писмом од 24. децембра 1892 год., српски написаним, моли а Академиска издања а и за Гласнике Српког Ученог Друштва, почињући од 46. њиге. А у замену за то шаље своје „Єтнораф. Обозреніе."

Одлучено да се пошље све што тражи.

6.

Г. Милан Обрадовић који је неке народне есме скупљене по Славонији, дао Академији, моли да му се то оцени и дâ хонорар.

Песме су у Академика Ђ. Коваче
Одлучено би да му их врати.

7.

На предлог секретара М. Ђ. Милић
одлучено би да се листе позивница на
пове Академиске удесе по азбучном
имена Академика. Почетно слово сва
је масно и дебље.

8.

Секретар јавља да на истављене
није дошла никаква расправа до 31 д
до последњег рока за то подношење.

Одлучено би да се у напредак теме
објављују, а сваки је вољан радити по
избору.

9.

За подношење списа за Мариновићев
граду одреди се последњи рок 20 мај
године.

Председник Акад

Дим. Неш

Привремен. секретар
Академик,

М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

18. ЈАНУАРА 1893 ГОД.

У БЕОГРВДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Љуб. Ковачевић, Мих. Валтровић, Љ. Клерић, М. Ђ. Милићевић, и Академици: С. Лозанић, Јован Жујовић, Панта Срећковић и Јован Авакумовић.

1.

Секретар М. Ђ. Милићевић чита писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 14. јануара о. г. ПБр. 303 којим у одговору на писмо Академиско од 8. ов. м. АБр. 286 изражава сажалење Владе што Академија, при бирању Краља Милана и кнеза Николе, 28. децембра прошле године није ствар тако удесила да они буду изабрани акламацијом.

Академија, по саслушању овога писма, и по дужем обавештавању међу члановима, донесе ову одлуку:

Да се ово писмо узме на знање.

2.

Г. Гл. Гершић изјави да ће читати
приступну расправу 16. фебруара
подне у 4 сата.

Одлучено је да тако буде.

Председник Ака
Д. Неши

Приврем. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

25. ЈАНУАРА 1893 г.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Ст
ваковић, Љуб. Ковачевић, секретар
Милићевић и Академици: Сима Лозани
ворин Јенко, Св. Вуловић и Љ. Стојан

Професор букурешког Университета,
демик J. Точилеску, уредник „Зборни
историју, археологију и филологију,“ (Re

entru istorie archeologie si filologie) нуди вој Зборник у замену за издања наше Академије.

Одлучено би да се усвоји понуда и да у се дају од сада издања Академиска, доле буде издавао и слао свој Зборник нама.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Приврем. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

8. ФЕБРУАРА 1893 г.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Ст. Новаковић, секретар М. Ђ. Милићевић и Ђ. Клерић, и Академици: Св. Вуловић, Љуб. Стојановић и Пера Ђорђевић.

Професорско Друштво у Београду моли за Академиска издања и Гласнике Српског Ученог Друштва.

Академија одлучи да им се издања
а Гласнике ће добити доцније кад пр
руке Академије.

Председник Ака

Дим. Неши

Привремен. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

15. ФЕБРУАРА 1893 г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, сек
М. Ђ. Милићевић, Љ. Клерић, Љ. Ко
вић, и Академици: Панта Срећковић
Вуловић, С. Лозанић, Н. Дучић, Јов.
кумовић, Д-р М. Јовановић, Љ. Стојан

1.

Удружење Срба ђака у Петрограду
Академију да му подари своја издања
дања бив. Српског Ученог Друштва.

Академија је одлучила да им се пошљу ква Академиска издања а за издања Друш-твена доцније ће се одлучити.

2.

Университет у Падуји захваљује Акаде-мији за учешћа у слави триста-годишњице лавнога Галилеја.

Узето на знање.

3.

Утврђено би да сутра на скупу, када ће изабрани Академик Г. Гершић, читати своју приступну расправу, Академици буду у цр-ним капутима, а 22 феб. у фраковима са рпским декорацијама.

Председник и секретар да умоле Њ. В. Краља Заштитника да дође на скуп 22. ебруара 1893 године.

Председник Академије,
Д. Нешић

Приврем. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

VII. СВЕЧАНИ СКУПОВИ

СВЕЧАНИ СКУП

16. ФЕБРУАРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секр.
Милићевић, и Академици: П. Срећкови
Ковачевић, Љуб. Клерић, С. Лозанић,
Вуловић, Ст. Бошковић, Н. Дучић, Д
Јенко и Јов. Туроман.

Публике довољно, међу којом беше
што и женскога света.

У 4 часа и 10 минута Председник
Нешић отворивши скуп са неколико то
речи и према теми и према беседнику,
реч изабраном Академику Гершићу.

Г. Гершић изишавши на катедру от
своју расправу о томе: како је научно

њен међународни и државоправни положај Босне и Херцеговине и острва Кипра у данашњој међународној правној теорији.

Око пет и по часова беседник сврши своју расправу и би поздрављен општим одобравањем.

Председник Академије тада огласи да је . Гершић испунио оно што наређује 14 члан Закона о Академији и да, по томе, овога часа ступа у сва права која закон даје правим Академицима.

Громогласно „живео" би одјек на ове речи председникове.

За тим председник закључи скуп.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СВЕЧАНИ ГОДИШЊИ СКУП

22. ФЕБРУАРА 1893 Г.

У БЕОГРАДУ.

у Дворници Велике Школе.

Били су: Председник Д. Нешић, се
М. Ђ. Милићевић, Панта Срећковић,
Клерић, Сима Лозанић, Стојан Бош
Јован Авакумовић, Д-р М. Јовановић,
Туроман и Архимандрит Нићифор Ду

Света прилично, највише ђака; о
ђана био је г. Ђ. Вајферт, гуверне
родне Банке, а од офипира г. Алек
Константиновић; и од женског света б
5—6 госпођа и госпођица.

1.

Око $4^1|_2$ часа г. Председник отвор
кратким говором у ком помену, као
так Академије, спојење Српског У
Друштва с њом, а за тим нагласи и
губитак у лицу пок. Јована Бошков

2.

Привремени секретак, Академик М Ђ. Милићевић, прочита извештај о раду Академије за годину 1892.

Тај извештај гласи:

Господо Академици!

Академиска година 1892 би и прође; дaас је њезин свечани завршетак.

На овај дан Српска Краљевска Академија о свом Основном Закону, има да се обаре на тај период времена, и да види што е урадила, или што је изазвала да се уради роз то време.

Тај преглед рада, макар како да је летиичан, напомињући нам што се могло урaити, потсетиће нас и на оно што се урaити није могло или с наше оскудице, или з ма којих других узрока.

У овом кратком извештају ми ћемо каати и мене кроз које је Академија прошa, и радове којима се је бавила. Од оних рвих ред је пре свега поменути:

I.

Законске мене и њихове послед

Прошле године, овога свечанога
стајали смо пред изменама и допун
Основном Закону, изменама које с
више одобрење биле добиле 10 феб
1892, и које је требало извршити у
те године.

Данас пак можемо рећи да је тај
готово сав извршен, а што је оста
извршено, то је на путу потпунога
шења.

По реченим законским изменама и
нама Српско Учено Друштво, на свом
ном скупу, 15 новембра 1892, изабр
осморицу својих чланова за Српску
љевску Академију.

Имена тих изабраника доставио је
нистар Просвете и Црквених Послова
мом својим од 22 децембра 1892 год
17068, Српској Краљевској Академиј
је, на свом годишњем скупу, 28 деце
разделила те изабранике у посебне А
мије, сагласно с алинејом 3-ћом, чла

Основнога Закона, и о том је известила свакога од њих нарочитим писмом.

Сад још остаје да изабраници учине оно што наређује члан 14 Основнога Закона, па ће ствар та бити са свим уређена, и Академија, тако бројем увећана и оснажена, нада се и рад свој увећати на корист српске науке и уметности.

С друге стране опет, Академија, користећи се овлашћењем које њој даје тачка 2-га члана 29 Основнога Закона, на поменутом свом годишњем скупу, 28 децембра 1892 године, приступила је к бирању четворице нових чланова. И ма да је прописаним начином кандидовано десет лица за Академике, опет је, на гласању, само једно добило потребну по закону (члан 25, алинеја 3-ћа) количину гласова, и било изабрано за Академика.

Према томе, лични састав Академије, које с онима које је изабрало бивше Учено Друштво, које с овим кога је изабрала Академија, увећан је ове године са осам нових чланова.

Најпосле, за предају Академији б
теке, архиве, и легата Српског Учено
штва изабрало је оно четири своја п
ника (Господу: Јована Ђорђевића,
Пецића, Михаила Валтровића, и Све
Ивачковића), који ће све то имање з
дају спремити, а Академија је овл
своје Председништво, да га може пр

И тако ће и те законске одредбе
извршене кроз најкраће време.

II.

Академиска издања

Академиска су издања мерило и
миског рада и оквир оне светлост
је у току једне године разливена на
шена питања у науци или у друштв

Године 1892 г. Српска Краљевска
мија је штампала ове списе:

1.

Гласове Академије:

а. *Глас 31,* у ком је историска ра
Академика Д-ра Јована Ристића, к

лане на годишњем свечаном скупу прочитана и који, по том, припада годиш лањској а не овој.

б. *Глас 32*, у ком је опис *Манастира Бањске, задужбине Краља Милутина, и његов значај у Српској историји*, од Академика г. Ст. Новаковића.

в. *Глас 33*, у ком су расправе: *четири математичке проблеме*, од председника Академије, г. Дим. Нешића.

г. *Глас 34*, који доноси „*Прилог алгебарским влацима вишега степена*," од Ј. П. Живковића, директора Реалке у Ужицу.

д. *Глас 35*, у ком је *Тољен, син кнеза Мирослава Хумског*, личност досад незнана у Српској историји, од Д-ра Константина Јиречка.

ђ. *Глас 36*, „*Песнички назори*," од Академика г. Матије Бана.

е. *Глас 37*, „*Струмска област у XIV веку и Цар Стефан Душан*," од Академика, г. Ст. Новаковића.

ж. *Глас 38*, „*Како је научно оцењен међународни и државо-правни положај Босне и Херцеговине и Острва Крита у да-*

нашњој међународној правној теорији,"
Академика Г. Гершића.

Гласови: 32, **33**, **34** и 35 већ су шт
пани, а 36, 37 и **38** у штампарији су и
кају ред да се узму у посао.

2.

Споменици Академије:

У току године 1892 штампани су
Споменици:

а. *Споменик XV*, у ком је неколико
ских рукописа, које је приложио Акаде
г. Панта Срећковић.

б. *Споменик XVI*, у ком је Истори
Палеја, њени преводи, и редакције у ст
словенској књижевности, од Московс
професора, вреднога стручњака, г. Миха
Несторовића — Сперанскога.

Задовољство нам је поменути да ј
Сперански, одлични стручњак у тим по
вима, нарочито желео да му тај рад,
ски објашњен, изиђе као издање Ср
Академије.

в. *Споменик XVII.* Ово је збирка ра
историске грађе, као што су: „*Шест сл*

бених писама из првог устанка (од 1809 до 1812); *Прилози за српску историју од 1810—1827; Белешке о Србији; један консулски исвештај; Кнез Милош и пукивник Хоџес; Грађа за историју града Рисна; Писма владике Данила, патриарха Арсенија IV, Павла Ненадовића митрополита, Доситија Обрадовића и Павла Соларића, — Марашли-Али-пашино писмо Султану 1815,* и *ферман Мехмеда III,* од 1587 године.

Све ово драгоцени су подаци за српску историју; а ми нарочито скрећемо пажњу поштованих читатеља на чланак „*Кнез Милош и пуковник Хоџес,*" од Академика г. Ч. Мијатовића. Из тога чланка види се и колико је велик државник био Обреновић I, и како је стајала Србија у његово доба.

г. *Споменик XVII* доноси нам „*Хаџи-Калфу или Ћатип-Ефендију,* турског *географа XVII века о Балканском Полуострву* с *помоћним белешкама и објашњењима,* од Академика г. Стојана Новаковића.

Ко зна колико је мало раширено у нас географско знање, и колика маса разних питања стоји неосветљена само с оскудице

географскога познавања: тај ће ласно
нити колики је ово добитак нашој геог
ско-историској науци...

д. *Споменик XIX*, у ком је такође
новрсна грађа за новију историју Срб
српских земаља које су око Србије.

Овај се Споменик већ довршује у ш
парији.

ђ. *Соменик XX*, који ће донети в
занимљив, ако и не толико поуздан и
риски састав. То је нека турска „*Исто*
Београда и Србије," почињући од буне
тив дахија па од прилике до године 1
Ту је историју писао старијим Беогр
нима познати Рашид-Бег, Турчин из
града, а на српски језик превео ју је
чиновник у посланству у Цариграду, г.
Чохаџић.

Поред свеколике нетачности, пристра
сти и мржње према Србима, састав ће
добро доћи нашим историцима, нароч
за то што добро попуњава празнине у
вештајима о Турцима онога доба, кој
имали посла у Србији и са Србима.

е. *Споменик XXI,* у ком ће бити „*Дубровачке туђинке,*“ то јест, туђе речи које се говоре у Дубровнику, и које је прибрао, уредио и објаснио дубровачки професор г. Лука Зоре.

ж. *Споменик XXII,* донеће одломке из знаменитог *Мирослављевог јеванђеља* које се чува у манастиру Хилендару, од Академика Љ. Стојановића.

И, најпосле, по одлуци Академије од 23 новембра 1892, штампаће се, као *оделита књига,* опширна студија Академика г. Ст. Новаковића, која се зове: „*Оснивање словенске књижевнотси на Балканском Полуострву, Српска легенда о Владимиру и Косари.*“

На тај, ето, начин, Српска Краљевска Академија, мало по мало врши своју дворбу и угодбу и према науци и према Отаџбини.

III.

Академиске теме.

Академија је, на основу члана 56, тачке 4, свога пословника, пре две године, рас-

писала новчане награде за четири на
расправе, које би написали писци ван
демије, из природних наука, из наука
софских, друштвених и из уметности.

На такав позив само јој је из пр
них наука дошла једна расправа која,
није одговорила свим постављеним
вима за награду, ипак је оцењена ка
користан науци, и за то је штампан
Глас Академије.

Остале три теме, а на име, тема и
лософских наука: „*Прикупљање и о*
њавање речи у народном језику за апс
тне појмове.“

Тема из друштвених наука: „*Пос*
вање старог римског становништва
бровнику, и дубровачке везе полит
културне, верске, трговачке и индуст
с другим српским земљама;“ и, нај
оно из уметности: „*Студија о каракте*
особинами српске народне музике:
ном постању и развијању под разним д
твеним и државним приликама, к
упливу који су на српску народну му

могли имати народи с којима су Срби долазили у додир“ — остале су без одговора.

Последњи рок подношењу распрара ових тема био је 31 децембар 1892 године.

Према томе Академија је, на свом скупу 11 јануара 1893 год,, одлучила: више и не расписивати награде за објављене теме, пошто је и без тога, свак вољан радити по свом избору, а поднесени Академији списи процењиваће се и награђивати онако како прописују закони и Пословник Академиски.

IV.

Лично стање Академије.

Први председник наше Академије, славнога помена Д-р J. Панчић, постављени Краљевим указом 5 априла 1887 год., преминуо је, као што вам је познато, 25 фебруара 1888 године.

После њега, други председник Академије, г. Чед. Мијатовић, постављени указом од 24 децем. 1888, по даној оставци, разешен је од председништва 18 октоб. 1889 год.

Од тога доба председничко је мест
непопуњено све до 18 новембра 189
дана, указом Краљевских Намесни
стављен би Академик г. Димитрије
за председника Академије, на три
сагласно са чланом 26 основног А
скога закона.

Даље, у Академију су ушли, као
и раније поменуто, они чланови
Ученог Друштва, које је оно, схо
кону од 10 фебруара 1892, изабра
Академија је од своје стране, на го
скупу, 28 децембра 1892 године, и
једнога новога члана.

Од чланова пак раније изабраних
је на свечаном скупу, 16 фебруара
дине, прочитао своју приступну р
и, по члану 14 закона, проглашен
вога члана Академије.

И тако Српска Краљевска Академ
нас има правих чланова:

а, домаћих . . . .
б, са стране . . . .

Свега . .

Дописних чланова има:

а, домаћих	3
б, са стране	11
Свега . .	14

А по закону, правих чланова може бити свега 34, дописних пак двојином колико правих (чл. 11 и 12).

V.

Скупови Академије.

По Пословнику, свакога понедељника скупља се по једна од четири стручне Академије на свој скуп, где се приказују састави, прочитавају чланци и свршују разни други послови који се тичу те Академије.

Само месеца јула и августа не бива скупова ни у једној Академији.

Поред скупова стручних Академија, бивају и скупови председништва који су, због природе послова који пред председништво долазе, чешћи од свих скупова стручних Академија; па онда скупови Академије целокупне, и скупови свечани.

Ове године Академија је имала са
свечани скуп, на име онај 16. овог
када је Академик г. Гл. Гершић
своју приступну расправу; скупо
купне Академије било је 6, скупо
седништва 22, а стручних Академи

Поред писмених састава који се,
повима прочитани, после штампају
нима Академије *Гласу* или *Споме*
тим састанцима чине се и усмен
обавештавања, и мењају се мисли
питањима која се тичу науке и ум

VI.

Академиске везе.

На лањском свечаном скупу к
да је наша Академија у вези са 6
дружине (Академије, Универзитета
Друштава, Библиотека и т. д) у
које су нашој Академији слале св
у замену за списе наше.

Тај број попео се је данас на
се у току године 1892 још десет

или научних завода јавило нашој Академији са понудама својих списа у замену за списе наше.

Између тих овогодишњих веза, поменућу овде понуду која нам је дошла од управе велике ватиканске библиотеке у Риму.

Г. Карини, управник апостолске ватиканске библиотеке у Риму, упутио је месеца јула 1892 нашој Академији ово писмо:

„*Господине Председниче!*

„Управа ватиканске библиотеке, по наредбама Св. оца Папе, стара се уредити једну оделиту библиотеку која ће нарочито имати да олакшава послове научњацима који долазе да се послуже рукописима у архивама и билиотекама ватиканским. Ова библиотека биће лако приступна радницима, а књиге у њој биће разређене у два одељења; једно — уређено по наукама, садржанима у списима; а друго — према земљама, тако да свако одељење садржи по једну библиотеку за извештаје, истина малу али пробрану, за историју оне земље или области којој је ова библиотека намењена.

„У интересу оног одељка који
слов *Србија*, ми се обраћамо ва
дине председниче, да бисмо доби
мену неколика издања словенска
и филолошка, која издаје ваша А
Овде се прилаже и списак који
љамо на расположење да изберете
лите у замену за списе ваше.

„Ако нам ову молбу испуните,
гоцене збирке, не само да ће пом
достојно представи Србија у ов
библиотеци, него ћете још заслу
валност свих научника који ће се
ристити.

„Молим вас и т. д.

Месеца јула 1892 г.
у Риму.

Најпонизн
Ј. Ка
управ

Наша је Академија, као што
понуду примила, и, пославши сва
ња издања, одлучила је слати и
одсад буде издавала у замену з
њихова.

VII.

Мариновићева награда.

По усвојеном још с почетка реду, Академија је и за годину 1892 била расписала Мариновићеву награду за најбољи спис из лепе српске књижевности.

До остављенога рока, Академији је дошло свега 6 списа за ту награду.

Све те списе Академија је определила двојици чланова из Академије уметности умоливши их, да саставе прочитају и да о њима свој суд даду Академији.

Умољени Академици, прочитавши предате им списе, изјавили су, да ни за један не могу казати да, према условима које је дародавац у свом писму поставио, заслужује Мариновићеву награду.

У таком случају, Академија је, на свом скупу, 22 јуна 1892 г., одлучила да се те године ниједан спис не награди, него овогодишња награда да се састави са наградом догодишњом, те да се године 1893 или награде два списа, или један већи, ако би био особито добар, да однесе обе награде.

Реферати умољене господе Академика, и Академичка одлука штампани су у „Српским Новинама“ од броја 146—150, 1892.

За годину пак 1893 Академија је огласила награду, и, у своје време, видеће се што буде дошло и како буде прошло.

Међу тим како овај досадашњи начин процењивања списа и досуђивања Мариновићеве награде, ствара један немио терет за Академике — референте, а и иначе оставља још доста желети: то су у Академији учињени кораци да се посао тај, договорно с племтнитим осниваоцем Задужбине, другојаче удеси.

Правила, која су тога ради састављена, још су у току претресања, али се поуздано можемо надати да ће се, још ове године, списи по њима проценити и награда досудити.

VIII

Губитци Академије.

Српска књижевност у опште, а нарочито наука о језику, ове године има да унесе у своју историју један голем губитак.

Јован Бошковић, познати наш лингвиста, професор филологије у Великој Школи, и, од 9 августа 1892, Министар Просвете и Црквених Послова у Србији, премину на пречац, лицем на Божић, после подне, године 1892.

Покојник се је родио у Новом Саду, 19 фебруара 1834; учио се је у месту свога рођења; у Карловцима; у Будиму; у Пожуну и у Бечу.

У овом последњем месту, учећи права, слушао је и предавања из филологије славнога Миклошића. Ту се је познао с Вуком и дружио с Ђ. Даничићем.

У Србију је Бошковић дошао године 1838, и најпре је био учитељ унуцима заслужнога Мајора Мише Анастасијевића. Године 1861 постављен је за професора гимназије београдске, па крагујевачке, из које је враћен опет у гимназију београдску.

Године 1865 постављен је за професора филологије и опште историје књижевности у Великој Школи.

Године 1871 отпуштен је из државне службе, па се је вратио у Нови Сад, где

је изабран за библиотекара Српске
и уредника њенога *Летописа.*

Године 1875 дошао је опет у С
тада је добио место библиотекара
ној Библиотеци.

Године 1880, кад је Даничић о
Загреб, да онамо уређује *Академи*
ник, Бошковић га је наследио у
Школи, где је остао све до 9 авгус
године.

Уза своју редовну службу, Бош
више година био секретар бившега
Друштва и, као такав, уређивао
ник — орган тога друштва.

Сви радови Бошковићеви тичу
тике, језика, и књижевности српс

Не много пред своју смрт, био
прибирати своје списе, да их св
у неколико свезака. Та му је наме
за хвалу, јер се нарочито у његов
јим краћим расправама налазе мног
драгоцена обавештења о језику на
свеске тих прибраних списа већ с
на свет. Али смрт, која му тако

пресече жицу живота, отела је и ову толику корисну намеру.

Поред рада у школи, поред послова у књижевности, Бошковић је, као човек од добрих савета, био често призиван у многе одборе, и комисије, које су се бавиле разним просветним и културним питањима у нас.

Кад се је Српско Учено Друштво, према закону од 10 фебруара 1892, избором осморице својих чланова за чланове Академије, имало спојити с Академијом, Бошковић је међу том осморицом добио све гласове својих досадашњих другова.

Прека смрт, која му тако на пречац угаси свећу живота, не даде му извршити и оно што закон о Академији наређује; али тим не мање Академија дубоко жали велики губитак који задеси српску књигу нестанком овакога зналца и радника.

На овом, овако свечаном скупу, ја сам уверен да погађам осећања свих вас, Господо Академици, кад вас молим да, уставши на ноге, сви речемо:

„Бог да прости Јована Бошковића!“

„Вечна слава имену његовом!“

3.

Иза тога бише прочитане промене у седништву, по којима за годину 18 кретар Академије Природних Наук г. *Љ. Клерић*; секретар Академији софских Наука, г. *Ст. Новаковић*; с Академије Наука друштвених, г. *Љ чевић*, и секретар Академије Уметн *М. Валтровић*.

4.

Даље објављена бише имена троји демика — контролора који ће рачу демиске прегледати и разрешавати к године које настају. То су Академи *хаило Валтровић*, *Јован Жујовић*, *Лозанић*.

5.

Председник г. Дим. Нешић, хоте реч изабраном Академику Н. Дучи је по програму имао данас прочита приступну расправу, поздрави га лико веома топлих речи, па га позв узме катедру.

Г. Дучић заузе своје место и отпоче своју беседу. Предмет његове беседе јесте: „*Свети Сава, српска црква, и српска Краљевина у XVIII веку.*

Беседа је ова трајала 40 минута.

По свршетку беседе, Председник Академије рече да је г. Дучић овим испунио оно што наређује члан 14 Основног Закона, па га за то проглашава за правога Академика, и закључује скуп. Беседа г. Дучића штампаће се као *Глас Академије* који буде на реду.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремени секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

VII

1893.

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1894

Цена 0·50 дин.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

VII

1893.

БЕОГРАД

У КРАЉ. СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1894

ЗАШТИТНИК
СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ
ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО
КРАЉ СРБИЈЕ
АЛЕКСАНДАР I.

МИ

МИЛАН ПРВИ

по милости божјој и вољи народној

КРАЉ СРБИЈЕ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА, И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО

ОСНОВНИ ЗАКОН
СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

I
АКАДЕМИЈА

Члан 1.

Под заштитом Краља Србије оснива се у престолноме граду Српска Краљевска Академија.

Члан 2.

Задатак је Академије:

да науку обрађује и унапређује

да поставља и одржава здраве
научноме суду;

да обелодањује и изазива истр
научна у природи, друштву, и исто
споменима;

да потпомаже одомаћивање и
виших уметности;

да удруженом снагом за напред
свете извршује оно, за што је посеб
недовољна.

Члан 3.

Према захтеву строгога и стручн
дели се Академија у четири реда:

прво, Академија наука природни

друго, Академија наука философ

Треће, Академија наука друштве

четврто, Академија уметности.

Члан 4.

Науке математичке, филолошке
ријске, као и историја књижевност

ђују се у овим редовима према сродству свога предмета с једним или другим редом Академије.

Посебни редови Српске Краљевске Академије могу се и сами поделити на два или више дела, којима ће име давати главна наука или уметност заступљена у овим новим деловима.

Члан 5.

У истраживању етнографском, језикословном и историјском обзире се Српска Краљевска Академија на првоме месту и нарочито на земљиште Срба и српскога суседства.

Посебно разрађивање пољске привреде, лекарства, законодавства и богословије, као и ширење наука и уметности, оставља се посебним удружењима, а уз готовост Академије за заштиту и помоћ.

Члан 6.

Државна власт саслушаће свагда мишљење Академије српске при давању, при

одржавању или предлагању државне
друштвима лекарским, пољопривред
метничким, техничким, богословским
ционално просветним, као и друшт
неговање књижевности и за ширење

А помоћ овим друштвима државн
може издавати и посредством Српс
љевске Академије.

Члан 7.

Народна Библиотека и Музеј пр
Српској Краљевској Академији. Пре
право и дужност досадашњег надзо
бора за Библиотеку и Музеј пр
прелазе на председништво Академ

Члан 8.

На сва питања државне власти
Министра Просвете и Црквених
дужна је Српска Краљевска Акаде
вати одговоре и обавештења, у ко
у област Академијског рада.

Члан 9.

Књижевни рад свој саопштава Академија у „Гласу" Српске Краљевске Академије.

А објављивање докумената и грађе бива у „Споменику" Српске Краљ. Академије.

Члан 10.

За научна истраживања Академија је власна одређивати нарочите изасланике. А власна је и ступати у свезу и заједнички рад са друштвима која имају исти задатак.

У оба ова случаја Академија мора најпре учинити пријаву државној власти.

II

АКАДЕМИЦИ

Члан 11.

Српску Краљевску Академију чине стални чланови, Академици.

Њих може бити на број до *тридесет и четири.*

Међу њима може бити осморица чланова изван Србије.

Члан 12.

Осим сталних чланова — Академ
Српска Краљевска Академија има:

1., дописне чланове, којих може
двојином колико сталних, и

2., почасне чланове. (Доп. 10 фе
1892 године).

Члан 13.

Целокупна Академија бира Акаде
дописнике. Не бира их по количини
но по осведоченој исправности, сам
ности и савесности у раду њиховом.

Једне године може бити изабран с
један Академик и по два дописника.

Избор бива само за извесни и од
ред Академије.

Члан 14.

Изабрани Академик постаје тек од
часа чланом Академије и ступа у н
права, кад на свечаноме скупу буд
глашен, и кад из области оне Акаде

коју је изабран прочита своју расправу или изложи своје уметничко дело.

Академици изван Србије могу у место тога послати само изјаву којом се примају чланства Академије.

И дописник се проглашује тек на свечаном скупу.

Члан 15.

Морална је дужност Академика, да се према могућности одазивљу позивима које Академија на њих управља.

Члан 16.

Научне дружине, радионице, збирке, архиве, школе и установе отворене су Српским Краљевским Академицима за њихов научни рад.

Члан 17.

Сва научна или уметничка издања Академије шаљу се редовно свима Академицима и дописницима.

III

РЕД У АКАДЕМИЈИ

Члан 18.

На челу скупне Академије стоји
седник.

Њега замењује у дужности ста
кретар.

А заједно са секретарима посеб
реда Академије цео збор овај чини
седништво Академије.

Члан 19.

Председник представља Академију
ним односима.

А у Академији председник поглав
вршује одлуке Председништва, кој
чује о радовима Академије, о шт
ових радова, о изложбама, о изаш
чланова, о наградама, о управљању
ћим радом, и о руковању имовино
демије.

Председник има награду која му се одређује из годишњег буџета Српске Краљевске Академије. (Доп. 10 фебруара 1892).

Члан 20.

Стални секретар води белешку на свима састанцима Председништва и посебних Академија.

Он води бригу о штампању Академијских списа.

Он се стара, да се свака три месеца изнесе пред Академију извештај о раду значајних Академија јевропских, да се ако је могућно и чешће изнесе извештај о кретању и напредовању науке у светској књижевности, и да се на свечаноме скупу Академије доноси годишњи извештај о целокупноме раду Српске Краљевске Академије.

Стални секретар Српске Краљевске Академије има положај и права професора Велике Школе.

Ако није попуњено место сталног секретара, ову дужност може привремено вршити Академик кога изабере Српска Кра-

љевска Академија, и коjем награду о
из свога годишњег буџета. (Доп. 10
ара 1892 године).

Члан 21.

Уза сталног секретара Академије
благајник и писар.

Благајнику се положај одређује
ским законом. Ако је узет из државн
бе може у овој задржати права чин

Његова је дужност да се брине н
о рачунима Академије, но и о експе
и примању списа академијских.

Члан 22.

Према извештајима секретара по
редова академијских, стални секретар
састанке ових појединих Академија.

На ове састанке позивају се и
чланови и дописници Академије.

Секретар сваке посебне Академиј
седава на састанку свога реда.

Право обавештавања на састанцим
и Академици и дописници. Но гласај

лучују само прави чланови оне Академије чији је састанак.

Ови су састанци јавни. Дневни ред о њима објављује се преко новина, кад год је то могућно.

Ништа не може бити штампано у „Гласу Српске Краљевске Академије,“ ако није на оваквоме или на свечаноме састанку прочитано.

Члан 23.

Састанак Председништва бива на позив председника или његовог заменика.

На томе састанку имају право приступа сви прави чланови Академије. Али гласају и одлучују само председник, секретари посебних Академија, и стални секретар.

Члан 24.

Свакад о новој години мора се сазвати скуп Академика и дописника, а по потреби и више пута преко године.

На томе скупу, који не мора бити јаван, одлучују Академици о изборима чланова и

часника својих, о општим предлоз
тањима рада у Академији, о пра
о деоби и спајању нових делова
јских, о спорним питањима између
редова Академије, о буџету, о пре
чуна, и у опште о томе, што за
и ред у Академији чинити ваља.

Члан 25.

На овим скуповима бира се већи
сова свих Академика секретар за
себну Академију на годину дана.

На њима се већином гласова
кандидација три члана за стално
тара, ако је место упражњено.

А са пуне две трећине гласова
Академици и дописници Академије
смен образложен предлог једног
чланова.

Члан 26.

Изабрани секретари ступају у
тек пошто се на свечаном скупу
прогласе.

А кандидати за стално секретарство подносе се Министру Просвете и Црквених Послова.

Указом Краља Заштитника Академије, а на предлог Министра Просвете и Црквених Послова, бива постављен председник Српске Краљевске Академије између правих чланова, а на три године дана.

Стални секретар бива истим начином постављен стално.

О новим пак Академицима и дописницима, који су на тим окуповима изабрати, извештава се Министар Просвете и Црквених Послова. Па тек ако за 15 дана, од дана саопштења, влада не изјави свој непристанак на овакав избор, онда се ови изабраници проглашују на свечаноме скупу.

Члан 27.

Свечани јавни скуп сазива се сваке године на дан 22. фебруара.

На свечаноме скупу чита се извештај о целом годишњем раду Академије, говори се о свезама њеним са осталим научним удружењима, објављују се промене у Председ-

ништву Академије, уводе се у чланство нови Академици и предаје им се академијски диплом.

IV

ПОДИЗАЊЕ АКАДЕМИЈЕ

Члан 28.

Прве чланове и дописнике Академије поставља Заштитник српске Академије, Краљ Србије својом високом наредбом. Но и њима ће се издавати диплом тек на свечаним скуповима, који се и нарочито ради тога могу сазвати у течају прве две године.

Поред ових може се изузетно на првоме скупу Академије учинити и на свечаним скуповима прогласити избор до шест чланова и дванаест дописника Академије изван Србије.

Члан 29.

Досадашње Српско Учено Друштво удружује се са Српском Краљевском Академијом у једну целину, и то овако:

1. Српско Учено Друштво бира у току 1892 године између својих редовних чланова осморицу за сталне чланове Српске Краљевске Академије. При том избору првенство имају они редовни чланови Ученог Друштва, који су већ дописни чланови Академије.

2. Српска Краљевска Академија може изузетно од прописа друге алинеје чл. 13. изабрати у току 1892 године и остатак сталних чланова до броја тридесет и четири.

За изборе и под 1. и под 2. вреде одредбе 3. алинеје члана 13. и 5. алинеје члана 26.

3. Остали редовни као и сви дописни и почасни чланови Српског Ученог Друштва постају почасни чланови Српске Краљевске Академије.

4. Све имање Српског Ученог Друштва саставља се с имањем Српске Краљевске Академије, а тако исто и сви његови легати и завештања. (Доп. 10. фебруара 1892).

Члан 30.

Пословни ред и допуне овом уређењу израдиће сама Академија у духу Основног Закона и известиће о томе Министра Просвете и Црквених Послова.

Академија ће моћи установити и дипломе за своје помагаче, који стално помажу њезиноме раду и купују академијске списе.

Члан 31.

Академији се уступа земљиште у Београду, које је блажене памети Кнез Михаило Обреновић III. поклонио на просветне цељи.

Члан 32.

Да би Академија могла постићи свој задатак, држава српска ставља јој на расположење годишњу помоћ у границама буџетскога закона, слободан стан, и штампу у државној штампарији.

Српска Краљевска Академија ослобођава се плаћања поштарине за своју кореспонденцију и сва пошиљања.

Члан 33.

Овај Основни Закон има своју силу од дана кад га Краљ потпише.

Препоручујемо Нашем Министру Просвете и Црквених Послова, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо да по њуму поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. новембра 1886 год.
у Нишу.

Милан с. р.

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,
Дим. Маринковић

Министар
просвете и црквених послова,
Мил. Кујунџић с. р.

ПОСЛОВНИК
СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

I
Основне одредбе

Члан 1.

Српска Краљев. Академија установљена је законом од 1 новембра 1886, а састављена високом наредбом Његовога Величанства Краља, Заштитника Академије, 5 априла 1887 године.

Члан 2.

По закону (члану 3) Српску Краљевску Академију чине ове стручне Академије:

а. Академија наука природних;
б. „ „ философских;
в. „ „ друштвених;
г. „ уметности.

Члан 3.

Свака ова стручна Академија може се, према струкама које обрађује, поделити на два или више одсека (чл. 4).

Да то буде, треба стручна Академија да предложи, и да целокупна Академија, на скупу, тај предлог прими простом већином чанова.

Члан 4.

Две или три стручне Академије могу се, кад би била потреба, саставити у једну, и одлуке доносити заједнички.

Члан 5.

Српска Краљевска Академија има свој печат, на ком је државни грб Србије, с натписом около: „Српска Краљевска Академија."

Члан 6.

Академија је под високом заштитом Краља Србије (чл. 1 закона), коме сваке године подноси извештај о својој радњи.

II

Чланови

Члан 7.

Српска Краљевска Академија има чланова правих, дописних и почасних (члан 11 и 12 зак.).

Члан 8.

Правих чланова може бити свега до тридесет и четири. Од ових осморица могу бити научници који нису српски грађани.

Члан 9.

Дописника може имати два тута колико правих.

Академија није везана ни за какву сразмеру међу дописницима који станују у Србији и ван ње.

Члан 10.

И прави чланови и чланови дописници бирају се на цео живот.

Члан 11.

Члан Академије може дати оставку.

Целокупна Академија има да пресуди: хоће ли се оставка уважити.

Ако се оставка, на скупу Целокупне Академије, простом већином гласова, уважи, огласиће се да је место одусталога члана празно, и питање о његову попуњењу расправиће се на начин како је ниже прописано.

Члан 12.

Док се не попуни број чланова који је, као највећи, одређен законом, Академија може сваке године бирати по једнога правога члана и по два дописника.

Кад се попуни број законом одређени за чланове и дописнике, нови се члан може бирати само онда кад би се смрћу или оставком кога члана које место отворило.

Члан 13.

Пре свакога избора, Академија треба да одлучи: хоће ли се приступати избору у опште, или неће.

Члан 14.

Ако се, кроз три година, не би ни један Академик изабрао, онда се доцније може, накнадно, изабрати, у један мах, више чланова.

Члан 15.

Бирање се чини тајним гласањем, на писмени и образложени предлог којега Академика, три дана пре бирања поднесени председништву Академије.

Члан 16.

Да избор важи, треба да на скупу буде бар три четвртине гласача, и да за кандидата гласају бар њих две трећине.

Члан 17.

Прави чланови који су српски грађани, а спречени су лично доћи на скуп где се бира нови прави члан, могу дати свој глас и писмом на председника Академије упућеним.

Такво писмо треба да се отвори и прочита на самом изборном скупу.

Члан 18.

На изборном скупу гласање бива писаним листићима.

Члан 19.

Председништво службеним писмом извештава Заштитника Академије и Министра просвете о лицу на које је пао избор.

Ако за 15 дана, од дана у који је Министарству Просвете ово писмено предано, не дође Академији службено писмо, којим би Министар јавио да влада не одобрава избор, председник ће Академије, на свечаном скупу, 22 фебруара, изабрано лице прогласити као члана Академије.

После овог прогласа, изабраник може у свим скуповима Академије свога реда бивати и гласати.

Члан 20.

Академици који нису српски грађани, као и дописници, постају то самим прогласом на свечаном годишњем скупу и писменом изјавом да се те части примају. Одмах по

прогласу ове писмене изјаве, њима се даје на чланство диплома.

Члан 21.

Члановима правим и дописницима Академија даје бесплатно све своје списе, и онима који живе ван Београда шаље о свом трошку (члан 18 закона).

Прави чланови дужни су долазити на све скупове Академије своје струке, а имају право долазити и на све друге скупове, на које се морају позвати. Они и у претресима могу учествовати, али гласати не могу ван на скуповима Академије своје струке.

И дописници могу долазити у све скупове Академиске, на њима учествовати у претресима али гласати не могу.

Члан 22.

Прави чланови Академије који станују у Србији, али ван Београда, имају право на накнаду путних трошкова кад год, на позив Академије, долазе на главни годишњи скуп целокупне Академије, који се држи о новој години.

III

Председништво; — председник; — стални секретар; — секретар стручних Академија.

Члан 23.

Председник је глава целокупне Академије;

Он је председава у спољним одношајима;

Он представља у председништву, он председава и на скуповима целокупне Академије, као и на свечаним скуповима њеним.

Он сазива скупове, или наређује кад ће их сазвати стални секретар;

Он потписује сву службену преписку с државним властима, и с осталим Академијама.

Он потписује све наредбе за плаћање из Академијске касе.

Члан 24.

Председника, кад је ма чиме спречен, у свим дужностима замењује стални секретар, или који други члан председништва,

Члан 25.

Дужности сталнога секретара ово су:

а. да замењује председника Академије кад год је овај спречен вршити своју дужност;

б. да, на захтев стручних Академија, сазива њихове скупове, као и скупове председништва и целокупне Академије кад председник нареди;

в. да, на свима академиским скуповима, води записник;

г. да води бригу о штампању Академискога *Гласа, Споменика* и *Годишњака*, као и о штампању свих издања Академиских;

д. да се стара како ће се, кроз свака три месеца, поднети Академији извештај о раду знаменитијих јевропских Академија, као и да од времена на време даје извештај о кретању и напредовању науке у свету;

ђ. да саставља историске нацрте о животу и радовима преминулих Академика;

е. да на свечаном годишњем скупу подноси годишњи извештај о раду и стању Српске Краљевске Академије;

ж. да, с председником заједно, води надзор над књиговодством и рачуноводством

Академије, као и у опште над унутрашњом њеном администрацијом;

з. да отвара пошту и све што долази на Академију, осем онога за што је нарочито надлежан сам председник да отвара;

и. он је старешина Академиске канцеларије; с тога му је потчињен сав службени персонал њезин;

ј. он распоређује посао и заказује што ће ко радити од персонала;

к. чиновницима Академиским он може дати одсуство до осам дана; одсуство до месец дана може дати председник, а о још дужем одлучује председништво

Члан 26.

Ну понеке од дужности побројаних у предњем члану могу се, одлуком целокупне Академије, за време, пренети на секретара стручних Академија, или и на некога од правих чланова Академије. Ово може бити док стални секретар одсуствује, или док се нови стални секретар не постави.

Члан 27.

Скуп целокупне Академије може одлучити да се сталноме секретару преда у помоћ један или два секретара, другова његових, који се могу изабрати и од правих чланова и од дописника.

Члан 28

Док се не наименује стални секретар, Академија може дужности његове поверити једном привременом секретару.

Привремени секретар може се изабрати само између правих чланова Академије. И њему, као и сталном секретару, кога заступа, могу се дати у помоћ другови секретари.

Члан 29.

Стални секретар поставља се указом Његовог Величанства Краља, на предлог Министра просвете и црквених послова, између тројице Академика, које кандидује Академија већином гласова на своме скупу, на коме је две трећине правих чланова.

Ако у самом Београду не буде довољан број правих чланова, Председник Академије

може праве чланове, који станују ван Београда позвати да, до извесног рока, Академији писмено јаве за кога кандидата дају свој глас.

Члан 30.

Председник Академије има награду која му се одређује из годишњег буџета Академије (члан 19 закона)

Председнику, секретарима и осталом особљу издава ће се плата свакога месеца почев од дана именовања.

По члану 20 закона о Академији, стални секретар њезин има положај, плату, и сва друга права која имају професори Велике Школе. Ово се мора нарочито казати у указу којим се секретар поставља.

Ну ако би стални секретар желео остати у положају и рангу чиновничком, у ком је већ био, ако тај положај не смета слободном развитку његове радљивости у Академији, онда му се указом неће ујамчавати професорска права према закону, него ће му се само плата одредити.

Кад Академија одлучи да узме привременог секретара, или сталном секретару да једнога или два другара у послу, она ће одмах одлучити и колико се од плате сталном секретару одређене има давати привременоме. Исто тако одредиће сама Академија и помоћ друговима секретаровим.

Члан 31.

Ако се у току године упразни место секретара које стручне Академије, председништво ће, на предлог те Академије, поставити једнога од правих чланова те Академије да привремено врши дужност секретара њеног, па ће се, прописно, на годишњем скупу целокупне Академије приступити к избору новог секретара.

Члан 32.

Дужност је секретара стручне Академије:

Да председава на скуповима своје Академије, и да њихове радње руководи;

Да, као члан председништва, помаже да оно своје задатке и дужности врши.

IV
Скупови

Члан 33.

Српска Краљевска Академија врши своје послове на скуповима, а скупови су:

а., председништва;
б., стручних Академија;
в., целокупне Академије; и
г., скупови свечани.

а. Председништво и његови скупови

Члан 34.

Председник Академије, стални секретар (или секретар привремени) и секретари стручних Академија заједнички сви чине орган који се зове: „Председништво Академије“ (члан 18 закона).

Члан 35.

Председништво је главни управни орган Академије.

Без његовог одобрења не може се ништа издати из касе Академиске.

Оно пресуђује о предлозима који долазе од стручних Академија, а скопчани су с новчаним издацима.

Оно спрема формалне предлоге и извештаје који ће се главном годишњем скупу целокупне Академије поднети.

Оно врши дужности и права надзора над Народном Библиотеком и Музејом по члану 7 основног закона.

Члан 36.

Скуп председништва бива кад год то захте макар и само један члан председништва.

Члан 37.

Скуп председништва може решавати кад на њему има, поред председника и секретара, бар још два члана.

Решава се простом већином гласова.

Кад су чланови једнако подељени, решава она страна на којој је председников глас.

Члан 38.

Скупови председништва Академије нису јавни.

Но сваки члан Академије има право доћи на скуп председништва, узимати реч и давати своје мишљење, само нема права гласати (члан 93 закона).

Члан 39.

Свака стручна Академија дужна је свакога месеца држати бар по један скуп у дане који ће се стално одредити.

Ако која Академија, с каква важна узрока, не би могла у одређени дан држати свога скупа, дужна је држати га у који други дан.

Члан 40.

Редовни скупови не држе се само месеца јула и августа.

Члан 41.

На скупу стручне Академије председава њезин секретар, а кад је он спречен, који члан те Академије.

Записник води стални секретар, или његов заменик а кад је он спречен, записник води који од чланова Академије.

Члан 42.

Право говора и обавештавања на овим скуповима имају и дописници и чланови других Академија; али право гласања и решавања имају само прави чланови њезини.

Члан 43,

Записници свију скупова предаваће се јавности пошто се на истом скупу или на првом који се за тим сазове, прочитају и одобре.

Записник потписују председник скупа стручне Академије и оно лице које је водило записник.

Члан 44.

Скупови стручних Академија могу се, по потреби, и за тајне огласити.

Члан 46.

У записнику скупа стручне Академије има се изложити кратка садржина оних расправа које су на скупу читане.

Тај кратки садржај треба да састави сам писац па да га преда сталном секретару, или оном ко њега заступа. Ну стални секретар, или његов заменик, има право томе изводу дати дефинитивну редакцију.

Члан 46.

Сваки члан има право ставити у записник своје одвојено мишљење; али је дужан то своје одвојено мишљење сам написати и предати сталном секретару, или оном ко је на скупу водио записник, најдаље за три дана од дана скупа. После тога рока не мора се стављати у записник, него ће се само казати да је тај члан одвојио своје мишљење.

Члан 47.

Да скуп стручне Академије може решавати, треба да су на месту бар половина правих чланова те Академије.

б. Скупови целокупне Академије.

Члан 48.

Скуп целокупне Академије сазива се редовно о новој години, а осем тога, кад

председништво нађе да треба, или кад то бар три права члана Академије писмено затраже. У том писменом тражењу треба да је назначен и предмет због кога се то тражи, како би се могло ставити на дневни ред.

Члан 49.

На скупове целокупне Академије позивају се сви прави чланови и дописници (чл. 24 закона). Говорити и претресати могу сви; а гласати и решавати могу само прави чланови.

Члан 50.

Скупови целокупне Академије не морају бити јавни.

На њима се већа о свему што се тиче Академије као целога завода; бирају се чланови, кандидати за стално секретарство; привремени секретари, и секретари стручних Академија; расписује се награда, решава о ступању у везу с другим Академијама и ученим друштвама, о општим предметима и питањима рада у Академији, о подели и спајању нових делова стручних

Академија, о спорним питањима међу Академијама, о буџету, о прегледу рачуна, и у опште о свему што год треба чинити за развитак и ред у Академији (чл. 24).

Члан 51.

На главном годишњем скупу целокупне Академије, о новој години, бирају се нови чланови у колико нису пре изабрани, даље бирају се часници Академиски, спрема се извештај о раду Академије и извештај о стању имовном и рачунима. На њему се одређују и три члана који ће у течају године контроловати рачуноводство, и о томе свој извештај идућем годишњем главном скупу целокупне Академије подносити.

в. Свечани скупови.

Члан 52.

Годишњи свечани скуп сазива се сваке године на дан 22 фебруара (чл. 27 закона).

Члан 53.

На годишњем свечаном скупу раде се ови послови:

а., стални секретар, или његов заменик, чита извештај о научном и књижевном раду Академије у прошлој години, као и извештај о приходима и расходима и имовном стању Академије;

б., објављују се дела којима је Академија досудила награду и отварају се писма у којима су имена писаца награђених дела;

в., објављује се нов распис тема с наградама;

г., проглашавају се избори нових чланова, и најпосле

д., објављују се промене у председништву, и иначе у личном стању Академије.

Члан 54.

Осим годишњег свечаног скупа, Академија може и преко године држати свечане скупове за прославу кога научника, или кад год у законом року од две године нов неки члан зажели да расправу, којом се свечано у Академију уводи, сам чита или преко другога кога члана дâ да се чита.

На овим свечаним скуповима дневни се ред има ограничити само на:

а., поздрав од стране председника или кога члана новом Академику;

б., читање расправе или држање говора од стране новога члана;

в., проглас од стране председника да је нови Академик испунио што закон тражи, и да тим чином ступа у сва права које закон даје Академицима.

V

Задаци Академије и како их она врши

Члан 55.

Задатке, које јој закон поставио, Академија врши радећи у овим правцима:

1., прописује и руководи научна истраживања која се систематски имају извршити;

2., одобрава научна истраживања дајући материјалну помоћ испитиваоцима — научним радницима који то по налажењу Академије заслужују;

3., даје помоћ српским вештацима који то заслужују, ради усавршавања у својим вештинама, али и ради израде, или ради издања на свет каквог вештачког дела;

4., расписује награде за најбоље расправе или израде оних задатака из наука и вештина које они објаве.

5. Издаје на свет:

а., резултате научних истраживања, како оних које је сама покренула и помагала, тако и оних који су без њене помоћи постигнути а нуде јој се на издавање, — кад нађе да ти резултати то заслужују;

б., расправе и дела којима је награду досудила, кад то писци или auktori зажеле;

в., дела која се Академији за издавање на свет понуде а она нађе да су тога вредна;

г., дела која она сама преко нарочитих одбора или комисија предузме радити и предавати јавности;

д., Свој часопис „Глас Српске Краљевске Академије," у ком се штампају: све расправе које се прочитају и приме на скуповима стручних Академија *а нису веће од 6 штампаних табака*, даље извештаји о знатнијим научним делима српским, словенским и страним, и извештаји о раду Академије;

ђ., „Споменик Српске Краљевске Академије,“ у ком ће се објављивати старинарски и уметнички споменици, документи и разна научна грађа;

е., „Годишњак,“ у ком ће се штампати записници свих скупова, годишњи извештаји секретарови и благајникови, сва наређења која се тичу Академије и лично њено стање.

Члан 56.

Све што Академија на свет издаје штампа се на српском језику.

Прилози дописних чланова Академије, који би били написани каквим туђим језиком, најпре ће се, старањем Академије, превести на српски, па онда штампати.

Члан 57.

Да се нешто што је који члан Академије, написао, штампа у часопису Академиском, или иначе о њеном трошку предаје јавности, треба да се најпре прочита или саопшти на једном од скупова стручних или целокупне Академије, или на њеном свечаном скупу.

Оно што Академији поднесу писци који нису њени чланови штампаће се у друштвеном часопису, или иначе о трошку Академије, тек кад по прочитању, или на реферат једнога или двојице референата, стручна Академија у опсег које иде онај спис, одлучи да се штампа.

Члан 58.

Кад Академија расписује награде за решавање задатака, треба у објави да изложи и начин како ће се име такмаца одржати у тајности док се награда не досуди.

Награде се досуђују на годишњем скупу целокупне Академије и објављују на свечаном годишњем скупу.

На овом годишњем свечаном скупу председник ће отворити писмо које носи белегу или натпис награђенога дела, и објавити име пишчево.

Друга се писма неће отварати, а списи ће се чувати у архиви Академије.

Члан 59.

Награђени спис својина је пишчева, а награда ће му се дати тек кад га штампа.

Ако овако дело писац уступи Академији, да га она штампа о свом трошку, нема права тражити и за то награду.

Члан 60.

Члановима Академије неће се досуђивати награда за расписане задатке и кад би се нашло да је који од њих расписани задатак најбоље израдио.

Члан 61.

Списи се у академиском часопису штампају оним редом којим су се донеле одлуке на скуповима стручних Академија о њихову штампању.

Члан 62.

Да се неком дâ материјална помоћ за научна истраживања, или за усавршавање у вештинама, или за израду каквог вештачког дела, треба за то да стручна Академија учини предлог председништву, а ово да га изнесе на решење скупу целокупне Академије, који решава простом већином гласова.

Помоћ таква, по правилу, даје се само на годину дана. Пре истека године, може се донети одлука да се та помоћ даје и још за једну годину. На дуже време од две године она се не може давати.

Члан 63.

Академија може штампати и дати новчану помоћ за издавање само таких дела у којима се нови научни резултати на видик износе.

Делима, која већ познате резултате научних истраживања само популаришу, и у опште компилацијама, новчана потпора од стране Академије не може се давати.

Члан 64.

Кад Академија одлучи да некога изашље ради нарочитих научних истраживања, или кад хоће, рад таких истраживања, да ступи у спрегу с каквим другим друштвом, ваља о томе најпре да извести државну власт (члан 10 закона).

Члан 65.

За све што се штампа у „Гласу“ и у „Споменику“ — осем за извештаје које стални секретар, или његов заменик, по дужности подноси — Академији даје награде. Колико ће се за штампани табак у име награде платити, одређиваће се од времена до времена на скупу целокупне Академије. Награде за списе веће од 6 штампаних табака одређиваће председништво Академије узевши у обзир предлог стручне Академије, у опсег које спис спада, као и узевши у обзир да је целокупном Академијом одређена награда на штампан табак највећа мера за награде.

Ну у ванредним приликама, где је неки спис од несумњиве научне вредности, а за који је требало дуже студије, изнео и мање од штампанога табака, председништво Академије може решити да се писцу да награда као да је спис изнео цео штампани табак.

Члан 66.

Поред награде, сваки писац може, ако хоће, бесплатно добити 50 засебних отисака од својега списа а о трошку Академије.

Но сам писац нема права отштампавати свој спис који је у једном од академиских органа штампан, и за који је награда дана, док на то не би добио изречени допуст од Академије.

VI

Приходи и имовина Академије

Члан 67.

За извршење нарочитих каких послова и задатака Академија може, ако је потреба, састављати нарочите комисије у које може узимати и лица ван Академије.

Члан 68.

Српска Краљевска Академија има ове приходе:

1., приход који долази од државне новчане помоћи;

2., прилог од своје имовине;

3., приход од годишње потпоре њених помагача;

4., приход од продаје књига;

5., од разних ванредних непредвиђених прихода.

Члан 69.

Државним буџетом за Министарство Просвете и Црквених Послова, па било то под насловом „Научна Друштва и књиге,“ било под нарочитим одељком за Академију, одређује се сума коју држава по основному закону даје Академији на име помоћи.

Ову новчану помоћ подиже Академија из Главне Благајнице, на признаницу коју потписује председник Академије и благајник, или онај који дужност благајника врши.

Члан 70.

Академија има благајника.

Он држи кључ од касе, и води књигу о примању и давању.

Он не може ништа платити из касе без нарочите писмене наредбе коју је потписао председник или стални секретар (или овога заменик).

На све што се у касу Академије прими, даје се признаница с потписом председника и благајника.

Члан 71.

Годишњи скуп целокупне Академије бира три права члана Академије који имају право и дужност да, од времена на време, прегледају рачуне и касу Академије, као и да испитају биланс закљученог годишњег рачуна, и о његовој исправности свој извештај годишњем скупу целокупне Академије поднесу.

Извештај ових контролора придружиће се годишњем билансу прихода и расхода и с њим заједно и штампати.

Од чланова који су вршили дужност контролора једне године остаје по један да ту исту дужност врши и у години која наступа, а друга се двојица мењају.

Члан 72.

Ако би се имовина Академије намножила и увећала легатима и завештањима, које би добротвори свога народа Академији оставили, а и иначе кад би Академија нашла, да се посао око управе имовином, приходима и расходима њеним јако развио, она

Прави чланови Академије:

а. *за природне науке:*

Јован М. Жујовић (5 апр. 1888, — 19 јуна 1888 год.);

Љубомир Клерић (5 априла 1887, — 13 марта 1888 године);

Сима Лозанић (6 јан. 1890 — 4 нов. 1890).

Димитрије Нешић (5 априла 1888, — 7 фебруара 1888 године).

б. *за философске науке:*

Светислав Вуловић (5 априла 1888, — 21 фебруара 1888);

Д-р Владан Ђорђевић (22 феб. 1888 —

Пера Ђорђевић (25 јан. 1894 —

Ватрослав Јагић (19 јуна 1888);

Светомир Николајевић (5 априла 1887 — 4 септембра 1888);

Љубомир Стојановић (25 јан. 1894 —

Јован Туроман. (15 нов. 1892 —

в. *за друштвене науке:*

Јован Авакумовић (15 нов. 1892 —

Валтазар Богишић (19 јуна 1888);

Стојан Бошковић (15 новем. 1892 — 22 фебруара 1894);

Милутин Гарашанин (28 дек. 1892 — 8 фебруара 1894);

Глиша Гершић (6 јан. 1890 — 16 фебруара 1892);

Архимандрит Нићифор Дучић (15 новем. 1892 — 22 феб. 1893);

Љубомир Ковачевић (5 априла 1887 — 23 јануара 1888);

Чедомиљ Мијатовић (5 априла 1887 — 27 септембра 1887);

Милан Ђ. Милићевић (5 априла 1887 — 2 фебруара 1888);

Пуковник Јован Мишковић (15 нов. 1892—

Д-р Јован Ристић (6 јануара 1890 — 22 фебруара 1892);

Панта Срећковић (5 априла 1887 — 14 децемба 1887).

г. *за уметност:*

Матија Бан (5 апр. 1887 — 21 дец. 1887);

Михаило Валтровић (5 априла 1887 — 30 октомбра 1888);

Даворин Јенко (5 апр. 1887 — 20 марта 1888 год.).

Д-р Милан Јовановић (15 нов. 1892 —

Паја Јовановић (23 јануара 1888 — 6 октомбра 1893);

Љубомир П. Ненадовић (5 априла 1887, — 26 јуна 1888).

Дописници Српске Краљ. Академије:

а. за *природне науке:*

Спира Брусина (22 февр. 1888);
Пера Живковић (25 јан. 1894);
Д-р Драгутин Захрадник (25 јан. 1894);
Никола Тесла (25 јан. 1894).

б, за *философске науке*:

Јован Живановић (21 фебруара 1888);
П. Будмани (22 феб. 1888);
А. Лескин (22 фебруара 1888);
А. Вамбери (6 јануара 1890).

в. за *друштвене науке:*

В. Васиљевски (22 феб. 1888);
Г. Успенски (22 феб. 1888);

Вилмош Фракноји (6 јануара 1890);
Љубомир Јовановић (6 јан. 1890).
Д-р Константин Јиречек (25 дец. 1893).

г. *за уметност*:

А. Дворжак (22 феб. 1888).

Почасни чланови

а) домаћи:

Алекса Спасић,
Алимпије Васиљевић,
Аћим Чумић,
Богољуб Јовановић,
Владимир Јакшић,
Владимир Јовановић,
Владислав Тителбах,
Гаврило Витковић,
Димитрије Стојановић,
Драгутин Милутиновић,
Ђорђе Крстић,
Ђорђе Миловановић,
Ђорђе С. Павловић,

Ђорђе Р. Пантелић,
Ђорђе Поповић,
Д-р Ђорђе Радић,
Емилијан Јосимовић,
Владика Јероним,
Јеврем Грујић,
Јован Драгашевић,
Јован Ђорђевић,
Јован Илић,
Јосиф Маринковић,
Јосиф Панчић,
Коста Алковић,
Коста Црногорац,
Д-р Лаза Костић,
Љубомир Ковачевић,
Марко Леко,
Милан Андоновић,
Милан Ракић,
Д-р Милован Спасић,
Милорад Шапчанин,
Милорад Медаковић,
Милош Зечевић,
Милош С. Милојевић,
Д-р Михаило Вујић,

Михаило Петковић,
Митрополит Михаило.
Владика Никанор,
Д-р Никола Крстић,
Петар Убавкић,
Сава Грујић,
Светозар Ивачковић,
Светозар Никетић,
Стеван Здравковић,
Стеван Пантелић,
Стеван Д. Поповић,
Стеван Р. Поповић,
Стеван Тодоровић,
Д-р Стојан Вељковић,
Филип Христић,
Феликс Хофман.

б) спољашњи:

Ђувенале Веђеци Рускала,
Владика Јосиф Ђурађ Штросмајер,
Д-р Л. Ригер,
Јован Сундечић,
Б. П. Хаждеј,
Константин Петровић Победоносцев,

Марин Дринов,
Х. Друет,
Василије Верешчагин,
Маркиз Бат,
Митрополит Сава Косановић,
Ф. Фукс,
Д-р Пулски,
Д-р Тодор Момзен,
Митрополит Ђ. Николајевић,
Јован З. Весели,
Д-р Имбро И. Италац,
А. Мајков,
Марко Ренијер,
Иван Трнски,
Богослав Шулек,
Д-р Јован Вацлик,
Владимир Ламански,
Д. Бесонов,
Мартин Хатала,
Антон Ајшпилер,
Симо Љубић,
Д-р Михаило Полит-Десанчић,
Јосиф Торбар,
Иван Филиповић,
Стојан Стојанов — Бурмов,

Д-р Антон Малецки,
Жигмундо Миликовски,
П. Кулиш,
А. П. Пипин,
Михаило Осиповић Микешин,
Феликс Каниц,
Луји Леже,
Адолф А. Аврил,
Владика Герасим Петрановић,
Платон Кулаковски,
П. Будмани,
Д-р Т. Матковић,
Фрањо Кухач,
Антоније Хаџић,
Емил Пико,
Адолф Рамбо,
Глигорије Крек,
Ромулдо Хубе,
Х. Тијер,
Гаврило Спиридоновић Дестунис,
В. Васиљевски,
Стеван Кумануди,
Спиридон Ламброс,
Лука Зоре,
Фрањо Тула,

Ђуро Златарски,
Никола Вукићевић,
Ристо Ковачић,
Константин Јаковљевић Грот,
Тимотије Флорински,
Д-р Стеван Павловић,
Стеван В. Поповић,
Д-р Илија Огњановић,
Владика Никодим Милаш,
Артур Џ. Еванс,
Лука Зима,
Матија Ваљанац,
А. Лескин,
Јаков Ђудина,
Урош Предић,
Сава Димитријевић,
Влахо Буковац,
Никола Машић,
Иван Рендић,
Е. Тице,
Никола Вујић,
Г. Асколи,
В. Д. Спасовић,
Арним Павић,
Д-р Ф. Мајкснер,

Емило Борхграв,
Д-р Евђеније Сентклараји,
Анђео Вета,
Д-р И. Х. Швикер,
Д-р Јован Пачу,
Димитрије Топаловић,
А. Будиловић,
Анђео де Губернатис.

тај одсек ушли су ови Академици: Стојан Новаковић, Св. Вуловић, Пера Ђорђевић, Љуб. Ковачевић, М. Ђ. Милићевић, Љуб. Јовановић и Љуб. Стојановић.

Они ће се, на позив г. Новаковића састати и приступити к раду.

2.

Иза тога, према члану 5. правила о Мариновићевој Задужбини, која су усвојена на скупу 5 ов. м. састављен би књижевни одбор од ових лица:

1. Академик Ст. Новаковић изабран је за старатеља и председника, а за чланове Д-р М. Јовановић, Андра Николић, Пера Ђорђевић и Љуб. Недић.

3.

Академик Јован М. Жујовић приказа Академији своје опаске о најновијим земљотресима у Србији од 27 марта и потоњих дана, од којих су понајвише страдала ова места: Свилајинац, Медвеђе, Велики Поповић, Ћуприја и Јагодина.

Саслушавши овај извештај и образложене предлоге г. Жујовића, Академија је одлучила:

I. да поради у г. Министра Просвете да се земљотресни појави у Србији његовом помоћу што потпуније и уредније бележе и проучавају. За ту цељ да министарство набави неки број потребних апарата и стави их на располагање Геолошком Заводу Вел. Школе, у ком се сада прикупљају подаци о земљотресу;

II. да се умоли г. Министар Народне Привреде, а) да државног геолога ради студије пошље у Мораву и Ресаву, где се и сада земљотреси понављају, б) да заповеди свима телеграфским станицама: да своје сатове тачно регулишу и сваки земљотрес да бележе и писмом извештавају Геолошки Завод о том.

Председник Академије,
Дим. Нешић

секретар, Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

14. новембра 1893 год.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, и Академици: Јован М. Жујовић, Љ. Ковачевић, Мих. Валтровић, М. Ђ. Милићевић, Љуб. Стојановић и Љуб. Јовановић.

Председник Академије, отворивши скуп, јави да је јутрос у 8 часова преминуо овде у Београду, члан Академије философских наука, дугогодишњи професор Вел. Школе бивши Министар Просвете и Црквених Послова, Милан Кујунџић, којега настављањем је и створена Српска Академија за науке и уметности, и позва Академике да, уставши на ноге, помену поштовано име покојнога друга свога.

Академици, уставши на ноге, рекоше: „Слава Милану Кујунџићу, Бог да му душ прости“! —

Иза тога се разговарало о пратњи тог покојника, и одлучено је:

1. да се од стране Академије положи на покојника венац од живог цвећа;

2. да Академици, као другови, изнесу покојника из куће и отпрате до гробља, и

3. да се Председник Академије, у име свих другова, у цркви опрости с покојником беседом.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ЦЕЛОКУПНЕ АКАДЕМИЈЕ

25. ДЕЦЕМБРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, М. Ђ. Милићевић, Љуб. Клерић, Н. Дучић, Љуб. Ковечевић, Св. Вуловић, Јов. Жујовић, Д. Јенко, Мих. Валтровић, а писмено су гласали: г. г. Јов. Ристић, Св. Николајевић, Ст. Новаковић, Гл. Гершић, С. Лозанић и П. Срећковић.

Ове године имала је Академија да бира *два права* и четири *дописна члана*; *правога* једнога према закону, а другога на место пок. М. Кујунџића; *дописне* пак према закону у двојном броју *према правилима*.

По члану 15 предложена су била за Академију философских наука два *права члана*, г. *Пера Ђорђевић* и г. *Љуб. Стојановић*, оба досадашњи дописни чланови Академије.

За *дописне* пак предложени су:

Никола Тесла, Д-р Драгутин Захрадник професор у Загребу и *Петар Живановић*, директор у Ужицу за Академију природних наука, а *Д-р К. Јиречек* за дописног члана Академије Друштвених Наука.

Гласача је било петнаест: десет присутних а шесторица су (по чл. 17. Пословника) писмено послала свој глас. Један се уздржао од гласања. И тако су петорица кандидата добили по *четрнаест гласова* а један тринаест. Сви су, дакле, изабрани на дотична места у Академију.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

II. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

14. јула 1893 год.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Љуб. Клерић, С. Лозанић, Ст. Новаковић, Љуб. Стојановић, Љуб. Јовановић и секретар М. Ђ. Милићевић.

1.

Председник Д. Нешић, приказује чланак: „*Прилози ка теорији о бесконачно-малим количинама.*"

Одлучено би да се штампа у *Гласу* који буде на реду.

2.

Академик Љ. Клерић, јавља да је конструисао нову писаћу машину, коју је на-

звао „*Полипантограф*," која у једно време пише са три до пет пера.

Академија с радошћу прибележи овај нови проналазак г. Клерића.

Председавао,
Љуб. Клерић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

4. ОКТОМБРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Јован Жујовић, С. Лозанић, и Академици: Љуб. Ковачевић, Мих. Валтровић, Архимандрит Н. Дучић, Пера Ђорђевић, Љ. Стојановић.

Академик Јован М. Жујовић предлаже да се основа садашњег *Народног Музеја* прошири тако да у њега уђе и Музеј јестаственички, па тога ради да се начини нарочита зграда за то.

Одлучено би, да се предложи господину Министру Просвете и Црквених Послова ова жеља.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА
29. НОВЕМБРА 1893 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Љуб. Клерић, Јов. М. Жујовић, С. Лозанић, Ст. Новаковић, Љуб. Стојановић, Љ. Јовановић, и секретар М. Ђ. Милићевић.

Академик Љуб. Клерић приказује нову справу коју је сам конструисао и којој је наденуо име: *Тракториограф* или *Логаритмограф*, и показује како се њом ради и какве услуге она може учинити.

Уз ту справу Академик ће доцније написати и потребну расправу, али с тим за сад није готов.

Академија саслуша овај приказ с пажњом и са особитим задовољством уноси га у свој записник.

Председавао,
Дим. Нешић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

3. ЈАНУАРА 1894 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Дим. Нешић, Љуб. Клерић, Сима Лозанић, Ст. Новаковић, Н. Дучић, М. Ђ. Милићевић, Јов Авакумовић и Љуб. Јовановић.

1.

Академик Сима Лозанић приказује свој састав, студију наших минерала *Милошина*, *Александролита* и *Авалита* међу којима онај други сада је тек пронађен.

Академија саслушавши овај састав одлучи да се штампа у Гласу Академије који буде на реду.

2.

Академик Љуб. Клерић приказује састав г. Коломана племенитога Силаја, Академика у Пешти, „О тракторији круга при сталној раздаљини.“

И овај је састав примљен да се штампа у Гласу после онога Лозанићевога.

Председавао,
Дим. Нешић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

САУП АКАДЕМИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА

17. ЈАНУАРА 1894 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић и чланови: С. Лозанић, Љ. Клерић, и Академици: Ст. Новаковић, Љ. Ковачевић и М. Ђ. Милићевић.

Прочитано би писмо Југословенске Академије Знаности и Уметности од 20 сјечња ов. год. Бр. 11, којим саопштави Српској Академији своје мишљење „*о почетном меридијану, о опћем сату и о јединственом календару.*“

Узето на знање, па да се остави у архиву.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

III. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

8. марта 1893 год.

у београду.

Били су: Ст. Новаковић, Љ. Ковачевић, и секретар М. Ђ. Милићевић, а од Академика: Љуб. Клерић и Љ. Стојановић.

Љуб. Стојановић јавља да је спречен пословима толико да не може узети на се одређену му редакцију народ. умотворина, те моли да га Академија од тога разреши.

А како вели да је г. П. Ђорђевић пристао да се прими те редакције, то Академија одлучи да се то уређивање народних умотворина повери Академику Пери Ђорђевићу.

Како је пак Друштво „Зора“ у Бечу писмом својим од 15|III по новом Бр. 33 1893 јавило Академији да је одлучило да управа Коларчеве задужбине преда Академији ону збирку народних песама коју је оно било послало Коларчеву одбору: то Академија одлучи да се и ове песме предаду г. Пери Ђорђевићу.

Председавао
Ст. Новаковић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ФИЛОСОФ. НАУКА

24. маја 1893 год.

у београду.

Били су: Ст. Новаковић, Св. Николајевић, секретар М. Ђ. Милићевић; од Академика: Д. Нешић, Н. Дучић, Јован Туроман и Љ. Стојановић.

Прочитан је цео чланак Академика Илариона Руварца „Цетињска штампарија пре четири стотине година.

Академија, саслушавши овај састав и жалећи што се учени и савесни у својим радовима Академик, често удаљава од ствари без научне потребе, одлучи да чланак штампа као „Глас“ који буде на реду.

Председавао,
Ст. Новаковић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

IV. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

21. маја 1893 год.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, Академици: Љ. Ковачевић, Н. Дучић, С. Лозани, Пера Ђорђевић, Љуб. Јовановић, и Љуб. Стојановић.

Секретар, Академик М. Ђ. Милићевић, приказа и местимице прочита рукопис који је назвао *Автобиографија кнеза Милоша,* састав који није писао кнез Милош, јер он није умео писати, него који је јамачно неком у перо диктирао.

Састав почиње од рођења кнеза Милоша, и прича сав живот и све радове тог зна-

менитога Србина од прилике до године 1850, где се прекида.

Академија, саслушавши овај приказ и сами састав, одлучи: да се штампа у Споменику који буде на реду.

Председавао,
Љуб. Ковачевић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВ. НАУКА

20. септембра 1893 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љуб. Ковачевић, Арх. Н. Дучић, Гл. Гершић, и Академици: Св. Вуловић, Ст. Новаковић, и Љ. Ковачевић.

Г. Марко Драговић из Улциња, у Црној Гори, приноси неке „Материјале за историју Црне Горе.“

Одређено би: да Академих Нићифор Дучић прегледа и реферује Академији о овом саставу.

Председавао,
Љ. Ковачевић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

18. октомбра 1893 год.

у Београду.

Били су: Љуб Ковачевић, Архимандрит Нићифор Дучић, М. Ђ. Милићевић, и Академици: Ст. Новаковић и Св. Вуловић.

Секретар М. Ђ. Милићевић, приказује рукопис г. Марка Дрговића из Улциња у Црној Гори, „Выписка о битности здѣсь Черногорскихъ Началниковъ и Архіерея Василія Петровича,“ који је приписао у Москви.

Одлучено би: да овај рукопис прочита Академик Архимандрит Нићифор Дучић, ком је и пређашња слична збирка предана, па на обе уједно да реферује Академији.

Председавао,
Љ. Ковачевић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

9. новембра 1893 год.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љуб. Ковачевић, Архимандрит Н. Дучић, и Академици: Стојан Новаковић, Љуб. Стојановић и Пера Ђорђевић.

1.

Академик Стојан Новаковић приказује: „*Попа Пава Павића Свједоџбу смрти Ђива Фрања Гундулића*, факсимила из градског

парохијалног архива у Дубровнику, с објашњењем.“

Одлучено би, да се овако штампа у *Споменику* који буде на реду.

2.

Архимандрит Н. Дучић, ком је предана збирка „Грађа за историју Црне Горе,“ од г. Марка Драговића, реферује о садржини докумената, и предлаже да се штампају у *Споменику*.

Одлучено је, да се уради по предлогу, само је умољен референт да учини неке опаске на документе Митрополита Саве Петровића.

Председавао,
Љуб. Ковачевић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

СКУП АКАДЕМИЈЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

20. ДЕЦЕМБРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, П. Срећковић, Н. Дучић, Јован Мишковић, Дим. Нешић, Ј. Жујовић, Св. Вуловић, С. Лозанић, Ст. Новаковић и Даворин Јенко.

1.

Академик П. Срећковић приказује: „Из Архиве Исидора Стојановића,“ нека писма и записке.

Одлучено би: да се штампа у *Споменику Академије* који буде на реду.

2.

Архим. Н. Дучић јавља Академији да г. Богишић нуди Академији неке историске документе.

Одлучено би: да се умоли да пошље овамо на расмотрење све што има.

3.

Академик Ст. Новаковић, приказује превод: „Србија 1834.“ *Писма грофа Боалеконта грофу Девињи, Министру спољних послова у Паризу* о тадашњем стању у Србији.

Да се штампа у *Споменику* који буде на реду и да се хонорише са сто (100) динара од табака.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Н. Дучић

V. СКУПОВИ АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

СКУП АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

22. НОВЕМБРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Мих. Валтровић, Д-р М. Јовановић и М. Ђ. Милићевић, а од Академика: Ст. Новаковић, Љуб. Ковачевић, Димитрије Нешић, Љуб. Стојановић и Љ. Јовановић.

Заступник Министра Просвете и Црквених Послова, писмом од 16 новембра 1893 године ПБр. 20146, јавља да ће овога лета — 1894 — у Анверсу, у Белгији, бити изложба лепих вештина, па шаљући 12 примерака Општега Правилника за ту изложбу

жели да се то све саопшти нашој Академији Уметности.

Академија саслушавши то писмо, одлучи да сама проучи и размисли о свим приликама па тек онда да своју одлуку донесе.

Председавао,
Мих. Валтровић

Записао,
М. Ђ. Милићевић

VI. СКУПОВИ ПРЕДСЕДНИШТВА

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

8. марта 1893 год.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, Стојан Новаковић, Љуб. Ковачевић и секретар М. Ђ. Милићевић, а од Академика: Љ. Клерић и Љуб. Стојановић.

Одбор за споменике Митрополиту Стратимировићу и Сабову шаље Академији позив на прилагање за речене споменике,

Председништво Српске Краљевске Академије, ценећи велике користи које је српски народ у свима земљама српским имао од установа поменутих добротвора, радо би се одазвало обилном руком на тај позив, али располажући веома смерним сред-

ствима, оно одлучи послати одбору на поменуту намеру двеста педесет (250) динара.

Словенска Археолошка комисија у Москви иште издања наше Академије у замену којих нуди своја издања.

Одлучено би: да се шаљу сва Академиска издања.

Председавао,
Дим. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

5. АПРИЛА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, и Академици: Св. Вуловић, Јован Жујовић, Љ. Ковачевић, Давор. Јенко, Н. Дучић, Пера Ђорђевић; Љуб. Стојановић и Љуб. Јовановић.

1.

Одбор за прославу четиристогодишњице Ободске штампарије на Цетињу, јавља Академији да је одлучено прославити навршетак тога времена овога лета.

Дан и програм јавиће се доцније.

Одлучено је, да се има на уму, те доцније, кад буде време да се учини што се год више може као израз радости и учешћа у тој свечаности.

2

Императорски руски историски музеј у Москви шаље Академији свој „Новой Указатель," и моли о пријему да се извести.

Одлучено би: известити и послати Академиска издања.

3.

Историско-филолошко Друштво у Одеси шаље 11. свеску свога „Летописа Историско-Филолошкога Обшчества."

Одлучено је, да се прими и уздарје послати Академиска издања.

4.

Одлучено би слати Академиска издања: *Јавору, Стражилову, Српском Гласу, Дубровнику, Гласу Црногорца и Србобрану*, с циркуларом где се продаја Академиских издања налази.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремени секретар Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
26. АПРИЛА 1893 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љ. Ковачевић, и Академици: Св. Вуловић, Нић. Дучић, Љуб. Стојановић и Пера Ђорђевић.

1.

Би разговора о том како би се могла подићи зграда за Академију на плацу који

Академији припада, и одлучено би: да Председник Дим. Нешић о тој ствари говори с Академицима: Клерићем, Лозанићем и Валтровићем, па да Академију извести.

2.

Велосипедско Друштво моли Академију да подигне своју вежбаоницу на плацу Академском.

Одлучено је, да се та молба не може примити.

Председник Академије,
Д. Нешић

Привремен. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

3. маја 1893 год.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М, Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, и Ака-

демици: Панта Срећковић, Св. Вуловић, Св. Николајевић, Пера Ђорђевић, Љуб. Стојановић и Љуб. Јовановић.

1.

Секретар М. Ђ. Милићевић предлаже да се Академиска издања шаљу „Призренској Богословији“ у призрену.

Одлучено би: да се шаље од свега досад изданога по примерак, а и у напредак да се шаље што изађе.

2.

Друштво Физичко-Математичко при царском Университету у Казану, нуди измену својих списа за списе наше Академије.

Одлучено би, да се понуда прими и издања отпочну слати.

3.

Прочитано би писмо г. Јована Ђорђевића професора Велике Школе којим јавља да за расправу парнице која је подигнута против легата Српског Ученог Друштва,

остављенога од покојног Уроша Јовановића из Сомбора, треба службено јавити суду да је Академија наследник Друштва.

Одлучено би, да се уради тако.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремен. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
10. МАЈА 1893 ГОД,
У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Стојан Новаковић и секретар М. Ђ. Милићевић, а од Академика: Даворин Јенко и Љуб. Стојановић.

1.

Благајник Академије, г. Милан Вељковић, писмено пита: хоће ли се приходи Академиски трошити на Академиске потребе, или ће се предавати државној каси?

На то је, према Основном Закону и према Пословнику, одлучено: Приходи Академије имају се трошити на њене потребе; а приход од оних десет хиљада динара што је Краљ Милан дао Академији већ је одређен на израђивање *Српског Академиског Речника.*

2.

За Академиско издање „Први основи словенске књижевности на Балканском Полуострву," одреди се писцу хонорар онолики колики се даје за „Глас" Академије.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремм. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

24. маја 1893 год.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић и Ст. Новаковић, а од Академика: Св. Николајевић, Н. Дучић, Јован Туроман и Љуб. Стојановић.

1.

Одбор за прославу Ободске штампарије прилажући општи програм те славе, позива Академију да би и она изаслала свога заступника на ту славу која ће бити 14 и 15 јула ове године на Ободу.

Председништво одлучи да тога дана телеграфом изјави одбору своје срдачно честитање.

2.

Како је *Споменик XX*, у ком је Мирослављево Јеванђеље, које је саопштио Академик Љуб. Стојановић, већ готово, то одлучено би да се г. Љ. Стојановићу да по сто динара од табака у име хонорара.

3.

Академик Глиша Гершић моли да му се од његове расправе „Положај Босне и Херцеговине и Острва Кипра," дâ по нижу цену 50 примерака.

Одлучено би: да му се да у пола продајне цене.

Председник Академије,
Д. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
7. ЈУНА 1893 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Ст. Новаковић, М. Ђ. Милићевић, Љуб. Ковачевић, Архиман. Н. Дучић, Даворин Јенко и Љуб. Стојановић.

1.

Г-ђа Марица, супруга пок. ђенерала С. Книћанина, нуди на откуп архиву покојног мужа њенога.

Одлучено би: да Академици Љуб. Ковачевић и Мил. Гарашанин прегледају ту архиву и Академији поднесу извештај о ономе што нађу.

2.

Овлашћен би Академик Св. Николајевић да Академију представља на слави Гундулићевој у Дубровнику, и о слави штампарије у Црној Гори. На пут му се одређује триста (300) динара из касе Академиске.

3.

Продајна цена спису Новаковићеву „Први основи словенске књижевности на Балканском Полуострву" да буде 3 динара.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

14. ЈУНА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Љуб. Клерић, Ст. Новаковић, Љуб. Ковачевић, и Академик Сима Лозанић.

Прочитано би писмо овд. књижара М. Бреслауера, који моли да му Академија повери своја издања за распродавање, излажући и уговде по којима се прима тога посла.

На то је одлучено да се секретар М. Ђ. Милићевић још о што чем обавести па тек онда да се донесе коначна одлука.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремени секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
21. ЈУНА 1893 ГОД.
У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Дим. Нешић, Ст. Новаковић, М. Ђ. Милићевић, Љ. Клерић, Љуб. Ковачевић, Св. Вуловић, С. Лозанић, М. Кујунџић, Д-р М. Јовановић, Љуб. Јовановић и Љуб. Стојановић.

1.

Књижевни Одбор за Мариновићеву Задужбину подноси Академији записник свога рада.

Из тога се записника види да је ове године дошло шест књижевних радова за Мариновићеву награду. Међу њима су: три приповетке, два романа и један спис драмски.

Одбор је ове списе прочитао и, по писменим рефератима двојице својих чланова: Д-р М. Јовановића и Д-р Љ. Недића донео је одлуку:

да се роману: „*Кант нашега доба*“ досуди једногодишња награда, одређена чланом 9 правила Мариновићеве Задужбине.

Усвајајући овај суд књижевнога одбора, Српска Краљевска Академија за свечани скуп 26 ов. м. постави овај дневни ред:

1. Председник Академије отвара скуп;

2. Секретар чита записник књижевног одбора о поднесеним списима за Мариновићеву награду;

3. Академик референат чита рецензију о награђеном спису, и неколика места из тога списа;

4. Председник проглашава пресуду Академије, и затвара скуп.

2.

Угодбе књижара М. Бреслауера примају се од 1 јула 1893, па докле буде пробитачно за Академију.

3.

Одлучено би да писци који би, недобивши Мариновићеве награде, желели свој спис преписати, могу то учинити.

4.

За хонорар референтима списа за Мариновићеву награду поднесеним, наређено би:

да Председник књижевног одбора учини предлог Академији о том назначивши колико ком да се да̀.

5.

Продајна цена издањима Академиским да се повиси, али не много.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Приврем. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

28. ЈУНА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, Љуб. Клерић, Љ. Ковачевић, и Академици: Св. Николајевић, Љ. Стојановић, С. Лозанић и Љуб. Јовановић.

1.

Академик Св. Николајевић, вративши се из Дубровника и са Цетиња, изјављује жељу

Њег. Височ. књаза Николе: да би Српска Краљевска Академија послала два или три изасланика на „Четиристогодишњицу Ободске Штампарије,“ која ће се славити 14 и 15 јула ове године.

Академија одреди Св. Николајевића, Љ. Ковачевића и Св. Вуловића. Путног трошка свакоме по 400 динара да се дâ.

2.

Како је потребно да се одреди хонорар референтима списа који су се били стекли за Мариновићеву награду то, на предлог старатеља Задужбине, председника књижевнога одбора, одлучено би, да се Д-ру Љ. Недићу да 120, а Д-ру М. Јовановићу 150 динара из новаца Мариновићеве Задужбине.

3.

Књизи „Први основи словенске књижевности,“ коју је написао Академик Стојан Новаковић, одређена би продајна цена 3 динара.

4.

За Споменик XXI, у ком је автобиографија кнеза Милоша, одлучено је да продајна цена буде 2 динара, и да се приређивачу дâ у име хонорара по 50 динара у новцу и 250 примерака књига.

ПредседникАкадемије,
Дим. Нешић

Привրем. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

6. септембра 1893 г.

у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, и секретари посебних Академија: Мих. Валтровић, Љ. Ковачевић, а од Академика: Јов. М. Жујовић, Сима Лозанић, Ниħ. Дучић, Љуб. Јовановић и Јован Мишковић.

1.

Како се данас Председништво Академије први пут састало после обичног двомесечног одмора, за које време је стигао Академији глас: да је г. Јован Мариновић, бивши српски посланик у Паризу, отац пок. Николе Мариновића, оснивалац „Мариновићеве Задужбине," преминуо 30 јула ове године, у Villers-Sur-Mer, у Француској; то Председништво бележећи овај жалосни глас у свој записник, устаје на ноге с узвиком: слава пок. Јовану Мариновићу!

2.

Српска штампарија и књижарска комисиона радња у Загребу иште у комисион Академиска издања.

Одлучено би: упутити је на Академискога комисионара у Београду.

3.

Академик Јован М. Жујовић моли да попуни из Гласника Српског Ученог Друш-

тва збирку српских природњачких списа коју ће послати руском „Опшчеству јестествознанија у Москви.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

20. септембра 1893 г.

у београду.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Љуб. Ковачевић, Ст. Новаковић и Академици: Свет. Вуловић, Н. Дучић, Гл. Гершић и Љуб. Јовановић.

1.

Академици: М. Ђ. Милићевић и Мих. Валтровић подносе Председништву Академије „Записник о предаји ствари Српског Ученог Друштва Српској Краљевској Акаде-

мији.“ Ту је забележено оно што је од стране реченог друштва овлашћени члан, г. Јован Ђорђевић, предао и што су они примили.

Иста господа још додају да је старе све новце и предмете за Музеј, узео чувар Музеја другопотписани, а новце ће узети благајник Академије под своје руковање.

Председништво прими ово к знању.

2.

Фра Михо В. Батинић, престојник и библиотекар манастира Фојнице, моли за Академиска издања.

Одлучено је, да се шаљу састави историски и филолошки.

3.

На реду бејаше да се одреди продајна цена спису „Геологија Србије“ од Академика Јов. М. Жујовића.

Председништво, узимајући у обзир да та књига има више од 40 табака кварта, одреди 7·50 динара.

4.

Секретар М. Ђ. Милићевић, приказујући „Български преглед,“ часопис бугарски који у Софији издаје друштво „Общи труд,“ и који је Академији нашој послан, предлаже да им се пошље што од наших издања у замену.

Да им се шаље *Глас Академије*, почињући првим.

5.

Архимандрит Н. Дучић објашњава зашто су остали нештампани Гласници 58 и 74 бив. Ученог Друштва за које је, вели, грађа сасвим била спремна.

На таку изјаву, г. Академик би умољен да се постара разабрати где је сад та грађа, те да се види може ли се сад наштампати оно што је у своје време пропуштено.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

27. септембра 1893 г.

у београду.

Били су: Председник Дим. Нешић, Ст. Новаковић, Мих. Валтровић и М. Ђ. Милећевић.

1.

Прочитано би писмо г. Министра Просвете и Црквених Послова од 23 сепсем. ов. год. ПБр. 11229, у ком се јавља да ће болеснога Министра Просвете, Д-р Лазу Докића, заступати Министар Правде, г. Пера Максимовић.

Узето на знање.

2.

Професор Д. К. Милер из Будапеште, као главни секретар Међународног Конгреса За Хигијену и Демографију, моли председника Академије да му се означе лица између лекара који би били јаки у медецини, хигијени и у споредним наукама, те да их може

позвати на Међународни Конгрес За Хигијену и Демографију.

Одлучено би: да се упути нашем лекарском друштву.

3.

На питање секретара Академије, секретар Управе Фондова, г. Др. Брзак, јавља да завештање „Марије и Михаила Миливојевића“ сад износи 15.662 дин. и 65 пара, и да се за пренос с бив. Ученог Друштва на Академију, ваља писмено обратити Управи Фондова.

Одлучено би: да се јави Управи Фондова да је тај легат прешао сада на Академију место Ученог Друштва.

4.

Д-р Јосиф Тим јавио је секретару Академије, г. М. Ђ. Милићевићу, да у Народном Музеју у Пешти има велики број писама српских, која би се могла добити да се разгледају и препишу, кад би се Академија службено обратила на управника Народног Музеја, Д-ра Fejerpataky-a.

Одлучено би: да се пише, по предлогу Д-ру Фејерпатакију.

5.

Г. Лазар Богдановић срп. правосл. парох вараждински и велико-кањишки, јављајући да има више српских и немачких списа које је добио на послугу из Манастира Лепавине, и неку повељу Молдавског кнеза Вашлија од 1650, пита хоће ли Академија то примити да јој поднесе.

Одлучено би: јавити му да Академија не може ништа ни примити ни одбити докле не би ствар видела и проценила.

6.

Г. Емило Пикот, проф. источ. језика у Паризу, јавља да је са захвалношћу примио писмо Академије и Закон о спајању Ученог Друштва с Академијом.

Да се прими на знање.

7.

Академик Паја Јовановић јавља да је послао неколико својих слика да се изложе,

и то да буде као знак захвалности што је изабран за члана Академије.

Одлучено би: да слике, кад дођу, г. Академик М. Валтровић, у догорору с ауктором, изложе у дворници Велике Школе.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Приврем. секретар
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

9. НОВЕМБРА 1893 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љ. Ковачевић, и Академици: Нићифор Дучић, Пера Ђорђевић и Љ. Стојановић.

1.

Секретар прочита молбеницу књижаре дионичке тискаре у Загребу, која моли да јој се шиљу у комисион Академиска издања.

Одлучено: да им се одговори: да је скоро утврђен уговор с г. Бреслауером књижаром београдским, коме нека се и обрате, докле се не би доцније другојаче наредило.

2.

Управник мостарске Гимназије, г. М. Веђанић, моли да се мостарској Гимназији шаљу Академиска издања бесплатно.

Одлучено, да се шаље.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љ. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА
22. новембра 1893 г.
у београду.

Били су: Председник Д. Нешић, Ст. Новаковић, Љуб. Ковачевић, Мих. Валтровић, М. Ђ. Милићевић, и Академици: Д-р М. Јовановић, Љуб. Стојановић и Љ. Јовановић.

Прочитано би писмо Управе Фондова од 18 новембра 1893 г. ФБр. 21683 у ком се јавља Академији, услед писма г. Министра Просвете од 11 нов. 1893. ПБр. 20372 да завештање Марије и Михаила Миливојевића, предано управи у 450 # прелази у власт Српске Краљевске Академије, сагласно са писмом даровним пок. проте И. Новаковића.

Председништво узе ово саопштење на знање, с овом за сада одлуком:

1., да се сачека докле сума не нарасте на 2000 дуката;

2., да се на свечаном годишњем скупу обзнани стање тога завештања а у своје време Академија ће учинити и друго што завешталац наређује.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Приврем. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

29. НОВЕМБРА 1893 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Љуб. Клерић, Ст. Новаковић, и Академици: Јован М. Жујовић, Сима Лозанић, Љ. Јовановић и Љуб. Стојановић.

1.

Старатељски судија за варош Београд, писмом од 23 новембра 1893 г. Бр 20543, позива Академију да изашље свога заступника коме ће се прочитати тестаменат пок. Милана Кујунџића и да одреди старатеље остави покојниковој.

Том приликом Академик Ст. Новаковић, имајући при себи препис тестамента, прочита га цела.

Академија на то овласти свога председника Д. Нешића да оде и прими саопштење тестамента.

А за старатеље означи г. г. Ст. Новаковића Академика, Лазу Петровића пензионара и Арона Нинчића адвоката.

2.

На молбу г. Бедјанића управитеља гимназије у Мостару, одлучено је да им се пошље по примерак од оних *Гласника Ученог Друштва* којих има у већем броју.

3.

Председник маџарске Академије, Барон Етвеш, обраћа се Српској Краљевској Академији овом депешом:

„СРПСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ АКАДЕМИЈИ

Београд"

„18. децембра биће на скупу Целе Маџарске Академије Наука помен њеном и после смрти много-штованом члану Јосифу Панчићу. Част нам је овим позвати славну Српску Краљевску Академију да изволи присуствовати овом скупу.

Председник

Барон Етвеш."

На то је Српска Краљевска Академија одлучила да г. г. Љ. Клерић и Јован Жујовић оду у Пешту и Академију на тој свечаности заступе. Трошак за тај пут да им се плати из касе Академиске по рачуну који поднесу.

А председник је то јавио овом депешом:

„*Господину Барону Етвешу, Председнику Маџарске Краљевске Академије Наука*

Будапешта."

„Част имам известити вас да је наша Академија изабрала своја два члана, г. г. Љ. Клерића и Ј. Жујовића да је заступају на свечаном скупу ваше Академије.

Председник
Српске Краљ. Академије,
Дим. Нешић"

Председник Академије,
Дим. Нешић

Привремен. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

24. ЈАНУАРА 1894 г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љуб. Клерић, Љуб. Ковачевић и Мих. Валтровић, а од Академика: Св. Вуловић, Јов. Мишковић, Јов. Авакумовић, Д. Јенко.

Прочитано би писмо Д-ра Љубомира Радивојевића од 18 јануара ов. г. у Београду писано којим спроводи Академији одостоверен препис свога *основнога писма* од 1. јула 1892 год. којим оснива фонд под именом: „Задужбина Д-ра Љубомира Радивојевића.“

Одлучено би, да се прими на повољно знање и да се умоли г. Министар Народне Привреде да поради, да се дуг браће Кара-Пешића узме на Управу Фондова, ако то може бити.

Председавао,
М. Ђ. Милићевић

Записао,
Љуб. Ковачевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

25. ЈАНУАРА 1894 ГОД.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Љуб. Клерић, Љуб. Ковачевић и Мих. Валтровић.

1.

Г. Милутин Гарашанин, изабрани Академик, моли да му Академија одреди дан када би могао прочитати своју приступну расправу по члану 14 закона, а говориће „*О политичкој књижевности.*“

Одлучено је да то буде у недељу 6 фебруара 1894 г., и он да се о томе извести.

2.

Како је потребно да се изберу секретари за сваку посебну Академију за год. 1894, то бише изабрани опет г. г. Љуб. Клерић, Ст. Новаковић, Љуб. Ковачевић и Мих. Валтровић.

Председник Академије,

Дим. Нешић

Записао,

М. Ђ. Милићевић

СКУП ПРЕДСЕДНИШТВА

14. ФЕБРУАРА 1894 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, Ст. Новаковић, Љ. Ковачевић и Академици: Св. Вуловић, П. Срећковић, Нићифор Дучић, Јован Туроман.

1.

На молбу г. Ј. Лундела, професора Университета у Упсали, у Шведској, Академија је одлучила да се библиотеци Упсалског Унивеситета пошљу *Гласници Срп. Ученог Друштва* којих још има, у замену за списе које ће Университет послати нашој Академији.

2.

Исти г. професор моли Академију да ступи у размену својих списа за списе етнографске шведске које издаје Земаљска Влада Шведске Краљевине под именом „*Svenska Landmâlen.*“

Одобрено је да се шаљу списи етнографски и филолошки.

3.

Одлучено би, да господа Академици дођу на свечани скуп 22 фебруара 1894 у фраку с белом марамом и декорацијама.

4.

Г. Председник Д. Нешић позваће Његово Величанство Краља Заштитника на свечани скуп.

5.

Прочитан би и утврђен дневни ред који ваља објавити у новинама благовремено.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Приврем. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

VII. СВЕЧАНИ СКУПОВИ

СВЕЧАНИ СКУП

26. јуна 1893 год. у 5 часова по подне
у дворници Велике Школе.

Били су: Председник Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, и Академици: Љ. Ковачевић, Св. Николајевић, Ст. Бошковић, Д-р М. Јовановић, Јован Авакумовић, Јован Туроман, Пера Ђорђевић и Љуба Јовановић.

Од гостију беху: Рамиз-паша, Сулејман Фалаџић, београдски хоџа, Мехмед-Ефендија Спахић, из Мостара, и Сава Пјешчић, прота из Мостара, Милован Јанковић. Милош Милојевић, Д-р Љ. Недић, Арон Нинчић, Хајим Давичо, Аца Фотић, Ж. Симић, Дан. Живаљевић, и публике друге око 50 до 60 лица.

1.

Председник Академије Д. Нешић отвори скуп овим речма:

„Госаодо Академици!

„Данашњи дан, дан рођења племенитог и даровитог Николе Мариновића, одређен је за свечани састанак Академије. На том састанку имају се приказати списи који су награђени из Задужбине незаборављеног покојника. Отварајући овај свечани скуп ја не могу а да не уздахнем кад помислим на прерани одлазак млађане душе, која је тако много обећавала и која је на доиста чудноват начин спајала у себи две особине, које се тако ретко заједно виђају, а то су:餐песнички полет и математички дар. И да је којом лепом срећом та даровита душа дуже међу нама остала, плодови њенога рада и у једном и у другом правцу, били би по свој прилици обилати. Али на жалост тек што је раширила своја младачка крила, тек што је отпочела огледати своју снагу у оба правца, она је, ваљда већ сита овога

света, збацила и стресла са себе своју земаљску пролазну и трошну одећу, и винула се и одлетела натраг у светле крајеве небесне. Па да ли је тиме за навек изгубљена за нас мила душа? Да ли је тиме за навек прекинута свака веза између ње и нас? О, није, није! Она ће живети увек међу нама, живеће у садашњости и у будућности, у споменику који јој је подигнут, у задужбини, која носи њено име. Душе њојзи сродне које ће, потпомогнуте задужбином њеном, остваривати из године у годину њене најмилије идејале дозиваће је са њених светлих висина у нашу средину, и она ће увек па и данас бити међу нама и са нама и ако не ћемо моћи чути њезин тихи и мили глас.

Нека ти је хвала и вечна слава, мила душо Николе Мариновића!“

На ово сав скуп уста на ноге, са узвиком: Слава! Слава!

2.

Иза тога секретар Академије М. Ђ. Милићевић прочита:

Записник о раду Књижевног Одбора Мариновићеве Задужбине.

I састанак
држан 24 маја 1893 год. у Београду.

Председник доставља Одбору: да му је председништво Српске Краљев. Академије упутило — према правилима Задужбине Николе Ј. Мариновића — шест књижевних радова, поднетих, у рукопису, ради надметања за награду из ове Задужбине. Међу њима су: три приповетке, два романа и један романски спис.

По кратком договору Одбор је одлучио:

1., да све поднете рукописе прочитају сви чланови одбора; и

2., да за други одборски састанак спреме и писмене извештаје о свим списима г. г. Мил. Јовановић и Љ. Недић, чланови одбора.

II састанак
држан 15 јуна 1893 год. у Београду.

Како је старатељ Задужбине и председник Одбора, г. Свет. Николајевић, отишао

из Београда за неко време, би умољен члан Одбора, г. А. Николић, да председника у Одбору заступа до његова повратка.

На позив председникова заступника, гг. М. Јовановић и Љ. Недић прочиташе своје извештаје о прегледаним рукописима. Саслушавши како те извештаје тако и сва међусобна усмена објашњења, Одбор је, после подужег световања о сваком појединoм спису, одлучио: да се роману „*Кант нашега доба*“ досуди једногодишња награда, одређена чланом 9 правилима Мариновићеве Задужбине.

III састанак

држан 19 јуна 1893 год. у Београду.

Према одредбама члана 7 и 8 задужбинских правила, а на предлог свога члана г. П. П. Ђорђевића, Одбор је на данашњем састанку одлучио:

1., да писмени реферат о награђеном спису састави и Српској Краљевској Академији поднесе члан Одбора, г. Милан Јовановић; и

2., да исти члан Одбора означи у награђеном спису места, која би се могла прочитати на свечаном скупу Српске Краљевске Академије, дана 26. месеца јуна ове год.

Заступник председника
Књижевног Одбора Задужбине
Николе Ј. Мариновића,
А. Николић

Чланови:

П. Ђорђевић, Д-р Љубомир Недић, Д-р М. Јовановић.

После тога Академик Д-р Милан Јовановић прочита ову своју рецензију:

Госиодо Академици!

Од књижевних радова што их је ове године Срп. Краљевска Академија послала одбору своме на оцену, евентуално за награду из Мариновићева фонда, одбор је, на препоруку двају својих референата издвојио као најбоље дело, роман „*Кант нашега доба*“ што га је написао познати нам писац Лаза Комарчић, и препоручио га пажњи Академије

у досуди поменуте награде, а мене је позвао, да у овоме скупу изнесем о њему реферат, чему се ево радо одазивам, задовољан, што је труд одборов ове године био од користи лепој књижевности нашој.

„*Кант нашега доба*“ цртан је из живота народа нашег у почетку друге половине овога века. Кад узмемо у обзир да је последњих година роман у нас усахнуо и бројно и квалитативно, читалац се у толико радије срета с радовима ове врсте, па све и да не нађе у њима потпун одсјај оне чисте и богате природности што се јавља у идеалисаним творевинама старије романтике, када писци нису фотографисали слике из реалнога света него су их ресили својим естетичким дахом и бојили зналачком руком вештака — ипак ће читалац симпатично да пресретне таква дела, задовољан што у њима налази доказа, да тваралачка моћ духа човечија, која ниче у идеалној сфери његовој и која се најлепше обличи етичким осећајем његовим, — не може да усахне у природи човечијој него ће да избија у свима

производима уметности у пркос повременим доктринарним пометњама.

Такво је једно дело и ово, што га је одбор издвојио од осталих. Кад га прочитамо летимице рекли бисмо, да је писац следовао модерноме реалистичкоме правцу — бар нас многе појаве у делу потсећају на то —; али кад загледамо дубље у душу делајућих лица, уверићемо се, да та лица нису просте копије из реалног света, него да су слике мање више ретуширане етичким осећајем пишчевим и да избијају пред читаоце прочишћена од придевака, што у реалном свету хоће да вређају боље осећаје наше. Та особина пишчева јавља се и у неким пређашњим делима, која су нашла већег одзива но она, у којима је стајао на чисто реалноме пољу. — Осим тога, ко је пратио досадање радове његове, знаће и то, да је карактеристика делајућих лица најјача страна његова, а у овоме делу, о коме сам повео реч, избија уза ову местимице још једна, а то је, лепа, по готову вештачки насликана декорација предала и места, у којима се крећу особе његове приче. Оба

ова преимућства чине те читалац с големим интересом следује његовој причи, па и ако је основица њезина трагична, прати је до краја са задовољеним саучешћем.

Какав утисак оставља ова прича на крају у читаоцу, то ће г. г. Академици најбоље оценити, кад им у кратко изложим фабулу овог дела.

Стеван, свршени гимназијалац, спремио се да походи своју удату сестру Јелицу у Љубовији, а заборавио је да извади пасош. Време је бурно, тек што су изагнати Турци из Београда; у земљи је с тога узрујаност, па је боље — вели добри газда његов Миле, — да се путна исправа нађе у њега. У полицији, где беху отишли обојица за ту исправу, чујаше се јаук из гомиле људи, које су батинали с тога, што су у пркос забрани пљачкали турске куће. Газда Миле опази у овој гомили два позната младића. То беху братанци једне угледне задруге из Љубовије, један у немачком оделу, са рањеном руком, а други у лепом сељачком руху. Младићи беху у очајању што ће на њих да се сваља срамна казна и преклињаху

познанике њихових родитеља, да измоле у г. управитеља опроштај, јер су невини. Њих је стража нашла пред капијом турске куће где су гледали пустош, која је учињена у њојзи, па их је с гомилом дотерала у полицију. Управитељ је човек строг али правичан; он је на први поглед опазио на младићима питому децу добре сељачке куће и поправио погрешку свога „иследника.“ Дирљива је сцена, како се братинци благодарношћу одужују пријатељу њихове куће, што их је испоручио срамне казне, која би је за навек осрамотила, казне, коју, као што рече онај у немачком руху, не би могао, не би хтео да преживи.

Тај младић, што одмах испрва буди наше симпатије, зове се Веља; он је син имућног домаћина Даке Смиљанића из Љубовије и студира права, а Јаблан се зове брат му од стрица, који јо дојурио из села у Београд, да види, је ли му брат у метежу, што се одиграо године 1862 у Београду, остао жив.

Стеван и Веља, до сад непознати један другоме, постају сад средиште овој причи

и начин како то бива, толико је оригинаалан, колико природан узев у обзир наравствене особине народа нашег.

Иза догађаја у полицији Стеван је отишао својој сестри Јелици, а мало за тим кренуће се и Веља са својим братом. У Љубовији је дочекан, као што добра сестра у Србији дочекује свога брата, и у непрекидној гозби нађе се једном и чича Степан, отац Јабланов. Овај пошто је чуо, на какав се чудноват начин Стеван познао с његовим синовцем, позове га, да у поласку из Љубовије сврати његовој кући, али да ником не говори шта се догодило у Београду. Стеван је примљен у кући Смиљанића као рођени син и угошћен заједно с пријатељима из Љубовије; на челу којих беше капетан и цариник (зет Стеванов) с породицама својим. И писар Јова, који је у званичном послу само „свратио“ Смиљанићима, морао је на заповест кмета Даке да остане тај дан као гост. У Љубовији је остао тога дана само латов Саватије, да припази на Турке.

Много је допринело симпатичном пријему Стевановом у кући Смиљанића, што је јако наличио на Вељу. Та сличност чини, те је мајка Вељина очарана и дијалог њезин са Стеваном мајсторска је слика материнскога говора на селу. Мислим да се нећу преварити, ако речем, да у нашим причама са села ми немамо живље и природније слике из сеоског живота, од ове, што је гледамо у кући Смиљанића.

Стеван граби на пут али му није криво, што га чича Дака задржава још мало, док стигне Веља с Јабланом. Није му криво, јер је лепа ћерчица капетана Миће, Рокса, још у Љубовији запленила срце свршеноме гимназијалцу, те се од ње нерадо раздваја, а кад су за мало стигла и оба младића из Београда, у кући је до заранака брујило весеље.

Иза распуста видимо Стевана и Вељу у заједничкој соби у Београду. Њих је удружило пријатељство њихових породица, па у колико је то пријатељство и у младићâ било искрено, ипак назиремо из дела, да није непомућено. Стеван је истина за свога

бављења у Љубовији опазио, да Рокса није равнодушна према њему али је он читао своме пријатељу са чела, да и он није равнодушан према Рокси, па размишљајући о томе зрело, увиђао је, да је ствар по себи наравна: да је Веља пре њега стајао у додиру с њоме и да је пажња Роксина према њему могла потицати, а вероватно и потицала отуд, што је био посве сличан Вељи. Он се теши тиме да је љубав Роксина према њему зарад те сличности, само одблесак њезине љубави према Вељи и та га мисао подржава и даје му потребну трезвеност у делању.

Другачије је стајало с Вељом. У њему се беше угнездила сумња да је запостављен Стевану, сумња што је у повратку његовом из дома и избила у речима: „Море, болан, ти си ми у кући много места отео." Како је под кућом разумевао и срце Роксино, то је ова сумња наравно породила другу: да га Рокса омањује и да је у томе помажу и други, па и сам Стеван. Под притиском ових бурних и непријатних осећаја, он се упиње да скрене своју пажњу на ов-

биљне студије и у тој жељи лаћа се Капта. Из лавиринта своје сумње он залази у лавиринат трансценденталне философије о васионском постанку, и кад би у сред ноћи блудио по овоме последњем, он би се од једном нашао у сред првога лавиринта, али сваки пут раздраженији, тако, да се читалац са зебњом пита, ко ће овде однети победу: воља или афект, и шта ће се на крају излећи из те цинске борбе?

Кад дочитамо ово дело до краја, нама се и нехотице замеће питање: је̄ ли гола сумња у Роксину љубав — јер разочарања ту не беше — била довољна да растроји дух Вељин? па би склони били да посумњамо у то, да нам писац не даде у своме делу кључа за решење ове психолошке проблеме. Веља је унук једног полуделог Смиљанића. У њему је дакле закон атавизма положио клицу, која је, на жалост, орошена јаким потресима, проклијала и набујала. Први и, како се мени чини најјачи потрес десио се онога часа у полицији, када је осетљиви младић морао својим очима да гледа понижењу своме, моралној смрти сво-

јој у очи. Писац наглашује ову прву, страховиту буру у души Вељиној, казујући нам, како цепти као прут и како се при сваком ударцу буди и стреса у помислу, да ће за мало и на њему да се окуша ова страхотна казна. — За тим долази његова сумња, што је као присојкиња сисала срж његове живчане системе и кочила му покрете слободне воље. Ова се сумња поентира у делу на много места све до катастрофе, те читалац гледа како се алка за алком откида на ланцу душевних покрета, све до расула читавог ланца тог. — Најзад долази и Кант, али је нашао већ разривено поље у његовој души, и место распознања унео је још већу забуну у њу. Ако се у делу тај Кант истиче на наслову, то не бива с тога што Веља има нечега заједничкога с њиме, него што је у лудилу своме узео ово име на се. Али мени се чини, да је такав наслов неподесан, јер он није обележје догађаја у делу, него само једна чињеница, једна алка више на ланцу потреса, што се догађају у души Вељиној.

Ни наука ни емпирија о душевном животу човечијем не искључују могућност, да се Веља после првог потреса у полицији душевно утиша, и да у подесним приликама функције његова духа остану у нормалноме колосеку. Али он, још узбуркана духа, долази у Љубовију и, место спокојства у крилу своје мајке, налази Стевана, њему донде непознатa човека, који је запленио симпатије свију укућана његових, симпатије, које би у овоме тренуту биле благотворни мелем за њега, па шта више, запленио, — како му се чињаше — и Роксино срце које је у овој прилици требало да буде станац камен на узбурканом мору његове душе, — и то беше пресудно за даљи ток душевног живота његовог. Његов дух, већ уздрман на нормалној стази својој, морађаше тим пре подлећи сумњи што му већ не бејаше могуће да је сузбије снажним противпреставама, као што то видимо на Стевану. Сумња је опак душманин и најздравијем уму човешком; она је кадра да га лиши оне присебне обазривости, која свестрано гледа и оцењује појаве; ка-

дра је да утисне своју мутну призму између наших чула и наше душе, и да преламањем изнакаради реалне појаве око нас; — кадра је, шта више, да распламти нашу машту дотле, да се у души нашој разбуде покрети слични халуцинацији, те да нам се привиђа и причујава и оно, чега у ствари нема. Сумња је за Вељу била сила растројница, која му је већ уздрмана нита у души сплела и најзад покидала.

Према томе је душевна болест Вељина психолошки основана, а како се догађаји у причи групирају око те болести, то је основица њезина здрава. Ти су догађаји испреплетани појединим епизодама, које мимо то, што су за причу лепа орнаментика још местимице ублажују тужне осећаје у читаоцу и разгаљују га, те може да следује причи до краја а да не буде под трајном депресијом тужних осећаја, који где кад хоће и добру причу да учине отужном.

Кад рекох да је сумња потоњи узрок душевна растројства Вељина, сумња која је у наслеђеној манијакалној клици нашла подесно гориво да разбукти и да обузме

најзад све душевне моћи у њему, онда ми ваља потражити и извор од куда је проврела та сумња. Писац ћутке прелази преко њега и ја му то не могу замерити у успомени на Лесингове речи: не треба читаоцу све исказати на уста; ваља нешто оставити и да размишља. Писац верно ређа појаве што се у причи везују у једну органску целину, и из природности тих појава нама није мучно да изведемо закључак: да је неодређеност понашања Роксина крајни узрок Вељиној катастрофи. У Рокси је писац насликао обичну паланачку девојку, која у чежњи својој за страним полом на сваком кораку преза да не повреди њојзи укалемљене законе чедности и срамежљивости. На крају приче ми не знамо је ли она кога од ова два младића љубила и кога је љубила више. Ми видимо само да она симпатише с њима наједнако, а то је ритуална међа у љубави наше паланчанке. Од детињства васпитана тако, да себе сматра као пасивну страну у љубави, па чак и да ту љубав акомодира вољи родитеља својих, она ишчекује активност од

љубавника. Али је та активност у оба младића била спутана узроцима које сам мало пре нагласио, па кад је иза катастрофе Вељине Стеван насамо с њоме у Топчидеру, и онда не избија ни у младићу ни у девојци права љубавна силина, која би за даље одредила положај обојих — а није избила у њему можда с тога, што је Веља још живео, а можда и што је одмереним говором њезиним потиснут на нову сумњу о њезиној љубави. Мислим да је прави узрок овој појави, помереним васпитањем спутана осећајна страна Роксина, која у одсудном тренуту не уме да нађе праве речи, што ће жар у младићевој души да распири у пламен. Тај исти жар у мало није сатро живот Стеванов, кад је чуо да се Рокса удала за другога, али јадан младић осећа на крају, што ја овде на глас исказујем, осећа да је њему и идеалима његовим потребна друга храна но што му пружа скромно паланачко девојче, и он се на крају, кад је угледа задовољну уза њезина мужа и дете, с разлогом теши: „И боље!“ Он је прекужио и ми га разумемо,

јер нас потсећа на идеале нашег рођеног млађаног живота. Мислим да је ова студија у причи Комарчићевој најзанимљивија за мисаона читаоца, јер се овај наравно мора упитати: за што није писац у карактер Роксин унео више одређености? па ће, испитујући даље, извести на крају: за то, што би се писац тада огрешио о природност тога карактера.

Ипак је Рокса један веома пријатан тип наше паланчанке „домаћег васпитања," на коју се без зазора може угледати свака девојка њене врсте. Да није јасно карактерисана не бих био у стању да нађем њезину везу са целим догађајем; а то сведочи што сам у почетку рекао: да је карактеристика јака страна пишчева. Свако лице што у овој причи излази пред нас, окарактерисано је истом прецизношћу и свако преставља за себе један тип из народа нашег, а сваки је тип веран и леп. Не можемо сити да се наслушамо материнског тепања Вељине мајке, ни мудрога разложитога говора чича Даковог и Стевановог. Капетан Мића је веран тип савеснога

чиновника и добра родитеља. Јелица сестра Стеванова и Иванка сестра Јабланова, свака је за себе дивна женска слика у своме жанру, и читајући не знамо, који нас од ових типова више привлачи. И ако су ове слике рођени типови из нашег света, ипак је свака улепшана естетичким колоритом, те мислим да нећу погрешити ако речем, да ће с тога свако ко прочита ову књигу осетити у себи тихо задовољство што је свој оваквим људима, и растаће се на крају с књигом бољи, но што је био кад је узео да је чита. Од писца белетристичкога више се и не може захтевати!

Кроза цело дело веје уз то нека дражесна сеоска идила, што ће припомоћи да се ова прича одомаћи у српској кући надалеко.

Што се тиче композиције у овоме роману то видимо у њему два јунака, али тај дуализам не ремети тоталитет дела с тога што је писац оба тесно уткао са догађајима, те један другога у делу сенчи и допуњава. И ако је теоретично Веља главни јунак, јер носи на себи атрибуте његове па и саму кривицу, ипак Стеван на крају

избија у делу пред њим и потискује га у епизодна лица. Није ласно одредити да ли је оваква композиција коректна и не би ли се, при оваквој фабули, могла бољом заменити. У ствари је цео роман повест двају младалачких срца, која на бурноме мору афеката бију тешку, крваву борбу. Један од њих трезвено и опрезно држи крму свога живота и најзад прегорењем долази до безбеднога краја, где ће у миру да вида ране свога срца; други је упустио крму у одсудном тренуту с тога што му је болешљиви осећај парализао мишицу, па је утонуо. То је вечита историја људскога срца и *с тога би и наслов дела требао да носи обележје те двоструке борбе.* Живот образована човека је један низ прегоревања и ко не научи прегорети, тај ће — сагорети у пламену својих пожуда. Стеван је представник тога закона а Веља жртва његова.

Дуализам у композицији правда се тиме, што је љубав у оба јунака подједнако снажна; обојица се повијају под ударцима свога афекта, али на прелому Стевана спа-

сава нормална организација његова, кcја у заједничком отпору одолева тешкоме потресу, а Веља пропада, што се потрес локалише у сасреди његова организма, који зарад наслеђене раздражљивости своје не може с успехом да му се одупре. Могао бих још узгред приметити, да би слика у целини испала лепша, да је писац уздржавао своје јунаке од сувишних субјективних рефлексија, јер и ако су те рефлексије по себи лепе, хоће ипак местимице да одуговлаче причу. Нека научна разматрања, која не стоје у тесној вези са догађајима, могла би се, корисно по читаво дело, скратити а особито вреди то за астрономска на стр. 55; јер хоће, кад су одвећ дуга, да заморе читаоца и да ослабе интерес у њему.

Није ми потребно уверавати, да је језик правилан и чист, али се о стилу не може рећи да је леп и ако често избија крепак и бујан. Није пријатно у причи следовати дугим периодима, али исто су тако заморне и кратке, испрекидане реченице. Лепше би се читало да се по које прометну у сложене. Лепа се књижевност не може уздићи

без лепога стила, а овај има своје законе, што их писац ваља да сазна из добрих о-бразаца наших и страних. У томе погледу опажамо на овоме делу Комарчићевом напредак, и ако се још радо јавља у њему по гдекоји вулгаризам.

Нарочиту похвалу заслужује карактеристичан дијалог пишчев, који ћу приказати у кратким изводима на крају. Сваки ту говори својим говором а никоме писац не позајмљује свога, шта више, рекао бих, да он сам хоће местимице да подражава говору тих лица где би требало да говори својим писалачким језиком. Тако кад наиђемо на турцизме у говору српског сељака, оне могу бити подесна допуна његовој, кариктеристрици, и ми их трпимо и ако би желели да и њих није, али у устима пишчевим (или што је исто, Стевановим, кроза чија уста писац говори) ти турцизми као: „сехири, крмезли, карли, срмали-јелече, черек" (сахата), требало би да отпадну. Међу осталима писцу је и та дужност да поправља језик своме читаоцу, а тиме што ће показати, како се поједине речи, што

се измениле у народном говору, правилно изговарају, он не мења строј говора, који треба да буде чисто народан. Тако н. пр. ако се у народном говору облитерира „а“ у „ако ће,“ те постаје „ко ће!“ писац не треба да следује до суптилности тим променама, нити да пише „о'чо“ место „отишао,“ „не'ш“ место нећеш, „се'те“ место седите, „јеј“ место једи, „прој се“ место прођи се и др.

Ово су у осталом споредности што ни мало не крње вредност дела, јер се лако могу дотерати.

Из свега што сам овде навео, мислим да ћу наћи одобрења у г. г. Академика ако речем, да је писац „Канта нашег доба“ испунио услове што их је пок. Мариновић означио писцима који конкуришу за награду и да се према томе ово дело може наградити.

Д-р М. Јовановић.

После рецензије, г. референат прочита нека места из списа „Кант нашега доба,“ које се предлаже за награду.

На то председник Академије рече:

Пошто је Књижевни Одбор једногласно предложио за награду спис „Кант нашега доба," од г. Л. Комарчића, Академија је досудила истом спису једногодишњу награду, што се овим објављује.

Уједно и затварам овај свечани скуп.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Секретар Академије,
М. Ђ. Милићевић

СВЕЧАНИ СКУП

6. ОКТОМБРА 1893 ГОД. У БЕОГРАДУ

у Дворници Велике Школе.

Били су: Председник Академије Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић и Академици: Јован М. Жујовић, Нићифор Дучић, Св. Николајевић, Љуб. Ковачевић, Михаило Валтровић, Сима Лозанић, Матија Бан, Љ. Стојановић и Д-р М. Јовановић.

Од гостију: Господа Министри: Сава Грујић, Пера Максимовић и Раша Милошевић; ђенерал Ђ. Хорватовић, војвода Марко Миљанов с госпођом, пуквник Прапорчетовић, Ђура Вајферт, пуковник Давидовац, прота Алекса Илић, око 150 слушалаца Велико-Школаца, 10 госпођа и госпођица и више чланова певачког друштва. —

Око 3½ часа по подне, Председник Академије отвори скуп и назначи рашта је он, овом беседом:

„*Госаодо!*

„Као што вам је познато, сваки члан Академије постаје правим чланом њеним тек онда кад је на свечаном скупу прочитао расправу из области оних знања, којима се бави, што је изнео своје уметничке радове ако је уметник.

„Наш поштовани колега и Академик г. Паја Јовановић, изабрао је данашњи дан, да се одужи томе законском наређењу, и ево је изложио своје уметничке радове које пред собом видите. Мени је јако жао што сам у живопису као и у осталим вештинама лаик, те тако нисам у стању да и лепом речи искажем и одам разложну, достојну и заслужну пошту генију уметника и његовим творевинама. Али, господо, то није мислим баш ни нужно, јер ове красне слике које са задовољством гледамо и посматрамо и које су као и сви други радови српског уметника нашле лепог одзива и признања и у далекој туђини, те красне слике говоре и јасније и речитије и разумљивије у прилог поштованог Академика.

Наша јѐ жеља да истрајност у раду коју је г. Академик досада увек показивао да истинска и несумњива љубав према божанственој уметности, која се у толиким његовим радовима јасно огледа, да најзад топло одушевљење које га при смишљању и израђивању красних слика није никада напуштало, траје све једнако и даље. Наша је жеља, да млади Академик на пољу живописне уметности корача и напредује све једнако и даље на дику и понос српске Академије чији је члан, као и Српства у коме је поникао.

Господо Академици у име ваше и своје ја честитам г. Паји Јовановићу, и проглашавам га за правога члана Српске Краљевске Академије, а публику позивам да изложене слике разгледа по вољи.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Записао,
Приврем. секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СВЕЧАНИ СКУП

8. ФЕБРУАРА 1894 Г.

У БЕОГРАДУ.

Били су: Председник Академије, Министар Просвете и Црквених Послова, Д. Нешић, секретар М. Ђ. Милићевић, и Академици: Ст. Новаковић, Љуб. Клерић, Љуб. Ковачевић, Мих. Валтровић, Сима Лозанић, Св. Вуловић, Св. Николајевић, Панта Срећковић, Јован М. Жујовић, Никифор Дучић, Чед. Мијатовић, М. Бан, Даворин Јенко, Јован Мишковић и Д-р М. Јовановић.

Од других: Њ. В. Краљ Милан, Председник Министарства Ђ. С. Симић и сви Министри, света мушкога и женскога пуна пунцата дворана.

У 3 часа и ¼ Председник отворивши скуп и приказавши са неколико врло ода-

браних речи новога Академика г. М. Гарашанина, даде му реч и позва да заузме своје место.

Г. Гарашанин изиђе на катедру и отпоче своју беседу „*О политичкој књижевности.*“ Беседа је трајала без три минута, раван сат, била је прекидана неколико пута бурним одобравањем.

Та ће беседа бити штампана као *Глас Српске Краљевске Академије.*

По свршетку Академикове беседе, г. председник прогласи г. Гарашанина, по чл. 24. закона, за правога Академика и заврши скуп.

Председник Академије,
Д. Нешић

Записао,
Привремени секретар,
Академик,
М. Ђ. Милићевић

СВЕЧАНИ ГОДИШЊИ СКУП

22. ФЕБРУАРА 1894 ГОД. У БЕОГРАДУ.

У 3 ЧАСА ПОСЛЕ ПОДНЕ

у Дворници Велике Школе.

Били су: Председник Дим. Нешић, и Академици: Љуб. Клерић, Јован Жујовић, Сима Лозанић, Свет. Вуловић, Св. Николајевић, Чед. Мијатовић, Љуб. Ковачевић, Панта Срећковић, Ниђ. Дучић, Ст. Бошковић, Милутин Гарашанин, Јован Туроман, Јован Авакумовић, Јован Мишковић, Глиша Гершић, Д-р М. Јовановић и секретар М. Ђ. Милићевић.

1.

Председник Академије Д. Нешић, отворивши свечани скуп, позва секретара, Академика М. Ђ. Милићевића, да прочита извештај о раду Академије за годину 1893.

Тај извештај гласи:

Господо Академици!

Још једна година, за својим старијим сестрама, оде у вечност, и данашњи последњи дан њезин, Основним Законом о Академији одређен је, да се прочита извештај о свем годишњем раду Академије, о њеним везама с другим научним удружењима, и у опште о целом стању тога завода.

Покоравајући се тој законској наредби, ми ћемо данас, макар и летимице, поменути што се радило у Академији и за Академију у току године, која се данас завршава.

А приступајући к том послу, понајпре нам ваља разгледати:

I
Оно што је рађено по законским наређењима.

Пошто је, законом од 10 фебруара 1892, *Српско Учено Друштво* удружено са *Српском Краљевском Академијом* тако, да су сви чланови тога друштва, по тачци 3-ћој члана 29, постали *почасни чланови Акаде-*

мије, то је председништво Академије писмом својим од 11 маја 1893. АБр. 293, известило о том сву господу чланове пређашњега Ученога Друштва, пославши им и по један примерак тога измењенога закона ради знања и управљања.

По тачци 4, члана 29. тога истога закона, „*Све имање Српског Ученог Друштва саставља се са имањем Српске Краљевске Академије, а тако исто и сви његови легати и завештања.*“

Према такој законској одредби, Друштво је, на последњем скупу свом, 15 новембра 1892, одредило неколике своје чланове да друштвено имање, архиву, и библиотеку предаду Академији.

По тој одлуци г. Јован Ђорђевић, Друштвом одређени члан, у име своје и својих другова, 9 септембра 1893 год., предао је Академији :

1., касу Ученога Друштва, у којој се нашло 93 динара и 50 пара;

2., друштвену архиву; и

3., друштвену библиотеку.

Академија је све то примила, и 13 септембра 1893, унела у свој записник.

А како, по истом закону, и сва завештања која су била при Ученом Друштву, прелазе Академији, то је и

Завештање Мијаила и Марије Миливојевића из Малих Крчмара, својим путем, прешло под руковање Академије.

Ево како је то завештање:

Покојни *Илија Новаковић,* прота београдски, 9 јула 1871 г., предао је Управи Фондова 450 дуката, као завештање своје сестре *Марије* и њенога мужа *Мијаила Миливојевића* из села Малих Крчмара у крагујевачком округу.

Предавши те новце Управи, Новаковић је једним својим писмом известио о том и Министра Просвете и Црквених Послова. У оном писму он је поставио ове наредбе:

1., од тих 450 дуката да се ништа не крњи докле од интереса не нарасте 2000 дуката;

2., кад сума нарасте на 2000 дуката, онда две трећине интереса да се троше на помагање сиромашним списатељима, како онима који су писали и радили, па пали у сиротињу, тако и онима који пишу добре књиге а злопате се у немаштини;

3., коме ће се колико помоћи давати пресуђиваће Српско Учено Друштво (Академија), али у сваком таком случају: да буде београдски прота (а кад проте не би било, најстарији свештеник), један чиновник из министарства просвете, и један београдски грађанин, кога избере Друштво (Академија);

4., овај фонд да се зове:

„Задужбина Мијаила и Марије Миливојевића.“

5., сваке године, 3 новембра, да се чини у цркви помен души ових покојника.

„Док сам ја жив, додаје прота уз ову тачку: — плаћаћу сам овај трошак, а после моје смрти нека се сваке године на то дâ по 1 дукат од интереса.“

6., сваке године да се предаје јавности рачун о овом фонду;

7., што се год буде радило о овој задужбини, или што се буде ње тицало, све то — све да се предаје јавности“...

По књигама Управе Фондова, тај је фонд 31 децембра 1893 г. износио: 16.054 дин. и 21 пару.

Српска Краљевска Академија, примивши овај пренос, под 22 септембра 1893, одлучила је: причекати докле сума нарасте на 2000 дуката, па ће се онда поступити по завештаочевим наредбама. Дотле пак, сваке године, 22 фебруара, да се објављује стање ове задужбине, а тако исто 3 новембра сваке године, да се заслужним покојницима чини помен онако како је наређено.

Има и друго једно завештање, али је то тек пријављено, и још очекује своју расправу код надлежног суда.

Покојни *Урош Јовановић*, из Сомбора у Угарској, својим тестаментом, оставио је неке легате Српском Ученом Друштву.

Жена пак покојникова дигла је код суда парницу против неких одредаба тога тестамента.

Кад је ово завештање, законским путем, прешло на Академију, она се обратила свом почасном члану, поштованом управнику сомборске учитељске школе, г. *Милану Вукићевићу*, те је он, с онамошњим правозаступником, *д-ром Давидом Коњевићем*, узео на се старање код суда за интересе Академије у том спору.

Тек кад суд расправи подигнути спор, моћи ће се знати: колико добија Академија од тога завештања, и какве су друге тестаторове наредбе, ако их буде имало у тестаменту.

За овај мах, ми само можемо рећи: нека је вечна слава онима који се сећају српске књиге, и српских књижевника!

II.

Академиска издања

У току године 1893 штампана су, или за штампу спремљена, ова академиска издања:

а. Гласови Академије.

1. **Глас 36,** у ком је „*Струмска област у XIV веку и Цар Стефан Душан,*“ од Академика Ст. Новаковића.

2. **Глас 37,** у коме је „*Положај Босне и Херцеговине и острва Кипра,*“ од Академика Гliше Гершића.

3. **Глас 38,** у ком су „*Песнички назори по свим струкама сем драмске,*“ од Академика М. Бана.

Сва три ова *Гласа* била су написана још лане, али су се тек ове године могла наштампати.

4. **Глас 39,** у ком је „*Свети Сава, српска црква, и српска Краљевина у XIII вијеку,*“ од Академика Н. Дучића.

5. **Глас 40,** у ком је расправа: „*О цетињској штампарији,*“ од Академика Ил. Руварца, архимандрита.

6. **Глас 41,** у ком су новонађени и испитани минерали: *Милошин, Александролит и Авалит,* од Академика Симе Лозанића; и „*Тракторија круга при сталној раздаљини,*“ од пештанскога Академика *г. Коломана плем. Силаја.*

7. **Глас 42,** у ком је Беседа *о политичкој књижевности,* коју је говорио Академик М. Гарашанин на свечаном скупу 6 фебруара 1894 године.

б. Споменици Академије.

Лане на свечаном годишњем скупу поменути су неки *Споменици* као готови за штампу. Од три тада поменута *Споменика* штампан је један, на име онај у ком је „*Миросављево Јеванђеље,*“ а друга два: „*Историја Београда и Србије,*“ од Рашид-Бега; и „*Дубровачке туђинке,*“ од професора Луке Зоре, још нису — због нагомилана посла у штампарији.

Од нових може се поменути:

1. **Споменик XXI,** у ком је „*Автобиографија Кнеза Милоша,*“ од Академика М. Ђ. Милићевића.

2. **Споменик XXII,** у ком су: „*Документи о Шћепану Малом,*“ од Марка Драговића, и

„*Из мемоара Ибрахима Манзур-Ефендије о догађајима у Босни и у Србији 1814,*“ од Академика Ст. Новаковића.

3. **Споменик XXIII,** у ком ће бити: *Грађа за историју Црне Горе,* и *Нешто о натпису на гробу Гундулићеву.*

4. **Споменик XXIV,** у ком ће бити: *Србија 1834., Писма Грофа Боалеконта Грофу Девињи министру спољних послова у Паризу, о тадашњем стању Србије,* од Академика Ст. Новаковића.

5. **Споменик XXV,** у ком ће бити нека писма *из архиве Исидора Стојановића*, коју је приложио Академик г. *Панта Срећковић.*

в. Оделита издања:

Лане у годишњем извештају поменута, ове године су штампана, и у свет пуштена ова два издања:

1. *Први основи словенске књижевности међу Балканским Словенима. Легенда о Владимиру и Косари;* од Академика Ст. Новаковића;

2. *Геологија Србије,* од Академика Јована М. Жујовића.

Драгоцени овај спис колико је част писцу и дика нашој Академији, толико је обилан прилог осветљењу наше отаџбине, ка познавању земље на којој живимо.

Даље, наша је Академија раније била одлучила издавати *Етнографски Зборник* народних умотворина, колико да обелодањује још незнано благо народнога духа, толико да својим издањима покаже пут и методу како да се то благо прибира и сређује. Као првину такога Зборника одлучила је ове године издати збирку обичаја, веровања, лекова и лечења у болестима коју је прибрао и уредио Академик М. Ђ. Милићевић.

г. Годишњак Академије.

Годишњак Академије, који треба да садржи радњу Академије за дотичну годину,ваља свакад да доноси и Закон и Пословник академиски.

Али како је питање о спајању Српског Ученог Друштва с Академијом дуже чекало

своју расправу, а докле се није расправило оно, дотле се није могло знати: који ће закон важити после неколико месеца времена. Зато је и штампање *Годишњака* застало до новога закона.

Данас пак, када је то питање са свим расправљено, *Годишњак* се, све година за годином, штампа.

Најпосле, може се овде поменути још и то да су ове године опет покренути преговори о оној збирци докумената о српском устанку од 1804—1813, којих преписе има Академик Г. В. Богишић, и које би наша Академија желела прибавити и, можда, обелоданити.

Како ће се ти преговори завршити још се за сад не може знати, тек се ми, у сваком случају, надамо повољном завршетку.

III.

Лексикографски одсек.

Српска Лексикографија један је од главних задатака Академије.

„*Српски Рјечник*“ Вука Караџића представља чист народни језик без књижевне

мешавине; академиски загребачки *Рјечник* Ђуре Даничића представља народни језик садашњи, и књижевну употребу тога језика у старија времена, пре почетка новога данашњега књижевнога покрета. Време је пак да се лексикографски обради и књижевна творевина у језику коју је за собом донео тај нови књижевни покрет, то јест, да се обради савремени народни и књижевни језик, којим се данас у нашем народу крећу књижевност и просвета, те тиме да се доврши зграда коју су Вук и Даничић почели дизати. На предлог свога члана г. Ст. Новаковића, још о стогодишњој слави Вука Ст. Караџића, који је потање разложен год. 1893, Академија је одлучила да дар Његовог Величанства Краља Милана I употреби за купљење грађе за Речник у ком би се што потпуније лексикографски представило савремено стање народнога и књижевнога језика. У намери отпочети тај посао који мора трајати више година, Академија је саставила *Лексикографски Одсек* који ће, по склопљеном плану, руководити скупљање грађе за Речник. У тај одбор

ушли су Академици: *Ст. Новаковић, М. Ђ. Милићевић, П. П. Ђорђевић, Св. Вуловић, Љуб. Ковачевић, Љуб. Стојановић и Љуб. Јовановић.* Одсек тај држао је минуле године неколико састанака, на којима је ударио основ библиотеци будуће редакције Речника, договарао се о начину бележења извора, које треба приправљати за исписивање грађе, и разделио нешто књига својим члановима за бележење.

Да би се овај посао могао што више раширити, Одсек је, по нарочитом овлашћењу Академије, именовао за своје чланове: *Г. Г. Андру Николића, Живка Поповића, Момчила Иванића и Д-ра Ђорђа С. Ђорђевића,* за које је уверен да су по својој спреми позвани да Одсеку помогну у послу његовом.

Ето толико је Лексикографски Одсек за сад могао привредити задатку који је Академија његовом старању поверила.

IV.

Академиске везе.

На свечаном скупу прошле године казано је да је наша Академија у позајмици са 72 научне дружине у Јевропи (Академије, Университета, Учених Друштава, Библиотека, итд.) које су нашој Академији слале своје списе у замену за списе наше.

Ове године приновило се још 12 дружина које су изјавиле жељу слати нам своје списе у замену.

На тај начин, данас има у Јевропи 84 дружине (Академије, Университета, Библиотеке, итд.) који нашој Академији шаљу своје списе у замену за списе наше.

V.

Представљање Академије ван Србије.

Српска Краљевска Академија имала је, ове године, две прилике када је изашиљала своје чланове да је преставе у неким свечаностима ван Србије.

Године 1893 навршила су се равна четири века од онога доба када се у српском

народу јавила прва штампана књига: *Октоих* или *Осмогласник* (са 4 прва гласа).

Тога ради састављен је на Цетињу Одбор који је приредио свечаност у славу тога знаменитог просветног напретка, изабравши за светковину дане: 13, 14, 15, 16 и 17 месеца јула (1893).

Братски позвана на ту славу, наша је Академија, 28 јуна изабрала и у Црну Гору послала два своја члана *М. Ђ. Милићевића* и *Љубомира Ковачевића.*

Светковина та, свесрдном и умешном спремом браће Црногораца, и веома симпатичним одзивом из свих српских крајева, из земаља словенских, као и из Швајцарске, Француске, и Енглеске, добила је широке размере задржавши у свем свесрпски карактер тако да се с правом може звати: *историска културна слава свега српскога народа, коју су имали доброту спремити наша браћа Црногорци.*

Године 1493, по наредби Зетскога Војводе *Ђурђа Црнојевића*, вредни и окретни духовних *Макарије*, који често за себе вели да му је „отачаство гроб, а богаство гре-

си,“ са осам посленика, трудио се цело лето те једва наштампао *Октоих до четвртога гласа.*

А године 1893, после четири века, захвални Срби, на братски позив са Цетиња, са свих страна, и просветољубиви туђини из далека света, весело и свечано збирају се на Цетиње да, на местима тим историским радом освећеним, изјаве своју захвалност смерним раденицима чији су радови данас тако сјајно сведочанство народу српскому.

Одиста је било дивно погледати на тако многобројан, тако разнобојан, и тако разнолик скуп, у ком бејаху не само појединп Срби и изасланици толиких српских научних и просветних дружина, него и депутати из Далекога Казана, из Царског Петрограда, из Космополитске Одесе, из Тихе Варшаве, из Спутнога Лавова, Златнога Прага, Поносите Сорбоне, из Старога Оксфорда и из кршне земље Швајцарске — сви вођени једном мишљу: да честитају српском народу ту давнашњу лепу културну тековину, да прославе старе трудбенике и да уваже да-

нашње захвалнике; и кад се, на тој толико значајној слави, још чује како син поноситога Албиона, изасланик Оксфордског Университета, говори здравице српским језиком, а депутат кршне Швајцарске беседи језиком Вука и Даничића без најмањега и у акценту одступања: онда је са свим појамно што су се српска патриотска срца, па наравно и срца академиских изасланика, који српском књигом и јесу то што су, осетила у необичној радости и задовољству.

Кад су гости стигли на Цетиње, застали су онде неколико стотина најодабранијих Црногораца и, међу њима, једну стотину Арбанаса црногорских житеља. У овој веома живописној маси народа ови су Арбанаси нарочито падали у очи својим белим широким фистанима, и својим црвеним фесовима са свиленим дугим кићанкама које су их ударале чак по раменима.

Светковина се почела 13. јула у вече дивним осветљењем висова око Цетињског поља, и самога Цетиња.

14. јула било је у Зетском Дому предавање честитака; за тим помени и благода-

рење у црквама; свечано примање у Двору; величанствен ручак у пољу за 800 гостију и, најпосле, трка и гађање из топова.

Овога вечера гости су гледали још једну неочекивану новину. Пред Кнежевим Двором, при јарком осветљењу, пред небројеним гледаоцима играла су два кола: *коло црногорско и коло арбанашко.*

Ни у једном колу нема свирке. Свако коло, певајући, игра уз песму.

У оној песми, уз коју игра арбанашко коло, ми смо слушали ове стихове:

Што су лонци сирам казана то су Краљи сирам Султана!....

Каур клети не вјерује да је Коран с неба пао..... Алах га је нама дао... и т. д.

Пред Двором на балкону седи Кнез, Кнегиња, и њихов оближи род. И не само да то певање нико не закраћује, него још син Кнежев, Велики Војвода Мирко, стрча с балкона и ухвати се међу Арбанасе да игра! . . . .

Јула 15, рано гости су се кренули с Цетиња новим дивним насипом, који је за

црногорске кршеве и врлети монументална тековина из владе Кнеза Николе, на којој је овековечио име своје инжињер Д-р Сладе из Трогира у Далмацији.

Идући тако ка Подгорици, гости су најпре дошли на *Црнојевића Ријеку*, где је у цркви, на *Ободу*, учињен нарочити помен оцу *Макарију* и његовим помагачима у штампарском раду.

После тога село се за готову трпезу где је председавао сам Светли *Кнез Никола*. Одатле се он, после ручка, врати на Цетиње, а војни министар Војвода *Илија Пламенац*, повео је госте пут Дукље и Подгорице.

Кад су гости, идући тим путем, прешли крвави *Царев Лаз*, дочекала их је на месту *Кокотима*, и дивно угостила *Љешанска нахија*. Доцније, код *Крушевца*, Кнежева Двора према Подгорици, гостила их је нахија *Љешкопољска*.

Прегледавши стару Дукљу, где су од скора почета откопавања у интересу науке, гости су се, преко *Везирова Моста*, вратили на ноћиште у лепу Подгорицу, Немањину постојбину.

У вече (15 јула) у Подгорици је била сјајна гозба коју су приредили Подгоричани од све три вере, а цело вече околни висови, на којима су у последњем рату били крвави бојеви, и зидине старога града Подгорице, трептали су у неописано чаробном осветљењу....

Раздраган слогом следбеника три вере, которски прота, Петар Мицор, наздрави на вечери здравицу, у којој, као православни свештеник, благосиљајући ту братску слогу, прокле онога који би се икад усудио да је квари.

Јула 16. рано, преко реке *Рибнице* и *Старе Подгорице*, широким *Ћемовским Пољем* преко реке *Цијевне*, поред историске *Србштанске Цркве*, преко места *Плавнице* гости су приспели Скадарском Језеру на обалу. Ту су једни ушли у мале лађе а други на вапор те на острво *Старчево*, где је у једној старој црквици учињен спомен *Божидару Вуковићу Подгоричанину*.

Са Старчева, после ручка, лађама и вапором, гости су се вратили на Црнојевића Ријеку на вечеру, па оданде на Цетиње.

На Старчеву су гости опет гледали Арбанасе у колу, које ту још бејаше нашарано женама и девојкама. Особито бејаше лепо гледати кад у средину тога кола улете по два играча: мушко и женско, и узму се њих двоје надигравати бацајући се увретен што које може више и лепше.

Али овога дана госте снађе и једна велика жалост: синоћни апостол братске љубави и слоге, свакад помирљиви и заносно речити беседник, *Прота Петар Мицор*, члан конзисторије у Котору, који је на ову славу дошао са три сина своја, занеможе од сунчанога удара, и у вече на Ријеци издахну. Одатле је пренесен на Цетиње и свечано опеван, па је други дан најсвечаније испраћен ка вечној кући својој у Паштровиће, куд је сам желео.

За ових незаборављених дана, на сваком месту, у свако доба, путници су били необично мили гости свуда и свакому; свуда су били дочекивани истинском љубазношћу и гостољубљем како од Њихових Височанства Кнеза и Кнегиње, њиховога светлог

дома, министара, и свих старешина, тако и од свих других Црногораца без разлике чина и имовнога стања.

Ако би се смела поставити каква год разлика, онда би се могло рећи: да су изасланици Српске Академије међу свим призванима, у свакој прилици, бивали најљубазније одликовани.

Кад је дошло време да се гости разилазе Њихова Височанства Кнез и Кнегиња желели су за својом трпезом, у Двору, као своје нарочите госте, видети изасланике академиске, па и осем тога, нису их пустили да се врате обичним паробродом, већ су их увели на онај брод који је Њено Височанство Кнегињу Милену, која је путовала за Карлсбад, возио дѐ Ријеке (Фиуме)

Тако усрећени једном српском историском успоменом, почашћени сјајном гозбом, свуда и у свем одликовани срдачном пажњом, и декорисани високим владалачким одликама — изасланици су се вратили у средину Академије захваљујући, у име српске књиге, Његовом Височанству Кнезу-песнику

Николи I, Њеном Височанству Кнегињи Милени, и својој браћи Црногорцима, за велику пошту коју овако сјајно указаше књизи и култури српској....

У нашем непосредном суседству, у једном дивном храму за науке, сажежен је ту скоро тамњан захвалности једному светлому српскому имену, једном заслужном научнику, првом Председнику наше Академије.

Тај случај, то дело са задовољством и поносом ми се журимо да унесемо у летописе наше Академије.

Маџарска Краљевска Академија у Буда-Пешти, приредивши свечану седницу у спомен свом дописном члану покојном Д-ру Јосифу Панчићу, позвала је на учешће и нашу Академију.

Одзивајући се том братском позиву, наша је Академија изаслала у Пешту своја два одлична члана: Г. Г. Љубомира Клерића и Јована М. Жујовића.

Председник Мађарске Академије, *Барон Лаврентије Етвеш*, отворивши свечани скуп, изјавио је захвалност нашој Академији што се позиву одазвала, и поздравио је добродошлицом наше изасланике захвално поменувши љубазност с којом су, вели, у српској Престоници били предсретани мађарски научници кад год су у Београд долазили.

Иза тога је Академик *Геза Енц* прочитао *помен о дописном члану Мађарске Академије, покојном Д-ру Јосифу Панчићу*. Помен тај написао је дописни члан Академије *Август Каниц*, професор у Клужу, али због болести није могао доћи да га сам прочита.

У том помену говори се о Панчићеву животу, казује се како је Панчићево бављење на Универзитету у Пешти порадило на њега да се ода на изучавање ботанике.

Иза тога писац прелази на Панчићев рад кроз 40 година у Србији, и хвали га у највећој мери.

Поред осталога, ту се каже да је Панчић стекао великих заслуга за Флору Угарске, Бугарске и Црне Горе, а највећа му

је заслуга *Флора Србије* која се вели може поредити с Флором Белгије и Швајцарске, а досада су се те две Флоре сматрале као најбоље и најпотпуније, јер су на њима радили многи славни научници кроз дуге низове година.

На крају беседе г. писац је поређао Панчићеве заслуге и захвално је поменуо све знаке поштовања које су Панчићу указивали Срби и Србија.

Говор је тај примљен и пропраћен с великим задовољством од стране слушалаца.

После седнице, у вече, била је гозба коју је српским изасланицима, својим гостима, приредила Маџарска Академија.

У кратко казати: наши су другови били братски дочекани и пријатељски понуђени у Маџарској Краљевској Академији у Пешти.

Захвални за сваку пажњу која нам се укаже, ми све ово узимамо као драгоцену дворбу и угодбу науци којој смо и сами ради бити корисне слуге и посленици и, у то име, с радошћу ову белешку уносимо у летописе наше Академије.

VI.
Мариновићева Задужбина.

Лане на годишњем свечаном скупу, говорећи о Мариновећевој задужбини, известилац Академије казао је како су у Академији учињени кораци: да се руковање том задужбином, и досуђивање списима награда, подесније уреди.

Што је онда поменуто само као намера, данас је већ свршена ствар.

Споразумевши се са завештаоцем, и добивши његов пристанак, Академија је, 5. априла 1893, поставила: *Правила за управљање Мариновићевом Задужбином.*

У тим правилима, на име у члану 3-ћем, казано је: да Академија, *на пет година времена, бира једнога старатеља и председника, и четири књижевника, за чланове Орбору који ће задужбином управљати и награде досуђивати.*

За старатеља и председника том Одбору изабран је Академик Светомир Николајевић, данашњи Министар унутрашњих послова, а

за чланове: Г. Д-р М. Јовановић, члан Академије Уметности, Г. *Андра Николић*, члан Државног Савета, и један од припознатих наших књижевних критичара; Г. *Пера Ђорђевић*, члан Академије философ. наука; и *Д-р Љуб. Недић*, професор философ. факултета у Великој Школи.

Овај, овако састављен одбор, већ је године 1893, проценио списе који су се били стекли за награду, и изабрао је и наградио спис „*Кант нашега доба*," од Г. Лазе Комарчића. Тај је спис, после примедаба ових судија, штампан под именом: „*Један разорен ум.*"

По тим правилима, даље, сви списи који би желели добити Мариновићеву награду, треба да се поднесу Академији до 1 маја сваке године.

Једне године само се један спис може наградити са 600 динара.

И штампани састави (не ранији од две године) могу се надметати за ту награду.

Награђен спис својина је писца који га је саставио.

Ова су правила објављена у записницима Академије, а и за себе су штампана и читатељима пружена, те их сваки може добити и прочитати.

VII.
Губитци Академије.

Губитци наше Академије, у току године 1893, врло су велики бројем, а биће и врло осетни у последицама својима. *Седам* чланова почасних, *два* члана дописника, и *једнога* редовнога изгубила је наша дружина за ову годину дана!

Ово су имена преминулих другова наших:

Д-р Ђура Пилар

Рођени у Броду на Сави године 1846, а преминуо у Загребу 7 маја 1893. Пилар је свршио науке у Брислу и у Паризу и, као доктор природних наука, вратио се у отаџбину, где је постао предстојник минералогискога одсека у Народном Музеју. Доцније, 1875, постао је професор на свеучилишту,

у ком је, неко време носио и достојанство ректора, и вршио службу декана.

Д-р Пилар је био врло вредан човек. Он је и у школи и у стручној књижевности стекао великих заслуга.

Југословенска Академија изабрала га је још 1875 за свога правога члана, а и Српско Учено Друштво узело га је било међу своје чланове природњаке.

Краткоћа века није дала Пилару да уради колико је могао, и колико је био започео, али и оно што је урадио обезбедило му је достојан помен међу трудбеницима на пољу природних наука.

Д-р Аћим Медовић

Најстарији међу српским лекарима, почасни члан Српске Краљевске Академије, први међу члановима Српског Лекарског Друштва, вредни и ведри проматрач земље и народа српскога, плодни радник на пољу хигијенском и лекарском, *Д-р Аћим Медовић*, рођени 8 марта 1815 г., преминуо је, после кратке болести, 11 маја 1893 овде у Београду.

Сава Сретеновић

Умировљени начелник Министарсва Просвете и Црквених Послова, почасни члан Српске Краљевске Академије, *Сава Сретеновић*, рођени године 1828, у селу Дедевцима, у старом чачанском округу, који је, поред своје дуге службе у просветној струци, штампао и више својих радова у школској књижевности, којима су се извесне наше школе десетинама година служиле, преминуо је, после дуже тешке болести, 30 септембра 1893, овде у Београду, и сахрањен је, по својој жељи, у манастиру Раковици.

Ђенерал Димитрије Ђурић

У последње време свога живота управник војне Академије, рођени у Београду 28 септембра 1838 године, свршио је војну школу 1860 године, и постао официр у пешадији.

Године 1862 послан је у Берлин ради усавршавања у војним наукама. Ту је, го-

дине 1863, дао оставку и вратио се у отаџбину где је провео до 1864 г., а тада је отишао у Русију, те је у Петрограду свршио војну ђенералштабну Академију.

По свршетку тога школовања, вратио се је у Србију и године 1867 ступио опет у војску.

Од тога доба, служећи у војсци, и учествовавши у свим нашим ратовима, прошао је редом кроза све чинове. Неко време бивао је и војни Министар, а јављао се је и у војничкој књижевности са више радова који су махом подмиривали потребе наше војне школе.

Био је члан Српског Ученог Друштва и као такав — почасни члан Српске Краљевске Академије.

Преминуо је у Београду, после кратке болести, 19 окотомбра 1893 год.

Анта Алексић

Мирни, тихи, али за послове практички корисне вазда одушевљени, почасни члан

Академије, инжињерски капетан у оставци. *Антоније Алексић*, рођени у Панчеву 1843, преминуо је у Београду, 12 новем. 1893.

Д-р Лазар Докић

У последње време свога живота члан Државног Савета, почасни члан Српске Краљевске Академије, Председник санитетског Савета, Председник Лекарског Друштва, *Д-р Лазар Докић*, рођени у Београду 1846, преминуо је 1 децембра 1893, у Абацији, куда је отишао био да би нашао лека у тешкој болести својој.

Одлично свршивши медецинске студије у Бечу и Прагу, Докић је, по повратку у отаџбину, био постављен за окружнога физикуса у Ужицу. Отуда је прешао у војску за лекара, а из војске отишао је у Велику Школу за професора.

С катедре у Великој Школи узео га је Краљ Милан за управника васпитању Сина свога ондашњега Краљевића Александра.

С тога места Докић је отишао у Државни Савет, најпре за члана, а после за председника. После је, кратко време, био Председник Министарства и Министар Просвете и Црквених Послова.

Доктор Докић радио је и на науци, и радио је врло озбиљно и самостално. Он се није журио да своје научне радове објављује, а имао их је таких који се могу поредити с радовима првих научника у тој врсти.

Докић је оставио врло хвалан глас у сваком месту где је боравио, на сваком раду који је радио, и у свакој служби коју је служио.

Иван Степановић — Јастребов

Руски ђенерални консул у Солуну, прави државни саветник, дописни члан Српске Краљевске Академије, *Иван Јастребов*, рођени 1839, преминуо је између 7 и 8 јануара 1894 год. у Солуну.

Јастребов је свршио школовање у духовној Академији 1864 године.

Месеца септембра те године, ступио је у службу у министарству спољних послова, у Петрограду.

Године 1867 послан је у Скадар као драгоман и секретар руског консулата.

Године 1870, постао је вице-консул у Призрену, одакле је, 1874, као консул, премештен у Скадар. Доцније је из Скадра враћен у Призрен.

Године 1886, месеца марта, постављен је за ђенералног консула у Солуну, где је остао све до своје тако преране смрти.

Јастребов је био човек јунак који је, по речима народне наше песме, могао „стићи и на страшном месту постојати.“ Живећи међу Арбанасима, и изучивши њихов језик и обичаје, он је више пута улазио у места и прилике одакле би другом било врло тешко своју главу изнети; а главу јунака Јастребова та сама дрскост не само да је штитила, него ју је јоште китила хвалом и уважењем.

У проучавању племенских односа међу Балканским становницима, Јастребов је свакад био гласник истине, и само истине, ни

мало не марећи ком ће та истина бити мила, ком ли немила.

Неки његови књижевни састави изишли су у *Гласнику Српског Ученог Друштва*, па су доцније и на по се оштампани, као: *Подаци за историју Српске Цркве, у Београду 1879* године.

Доцније штампао је у Петрограду:

Обычаи и пѣсни Турецкихъ Сербовъ, 1886.

Ово је врло драгоцена Збирка за проучавање појезије, језика, и живота оних Срба који су још под Турцима.

Јастребов је био човек врло светла ума, независна и правична суда. С таким својствима служио је на част оному кога је представљао, а на обавештење онима међу којима је боравио и радио.

Новине су јавиле да је међу венцима који су на мртво тело Јастребова положени, падао у очи један с овим натписом:

Великому пријатељу Српства Ивану Јастребову Српство.

У овом натпису има једна празнина. Требало је још да стоји: *И пријатељу исти-*

не, јер се он у сваком раду свом свакад држао само истине....

Имену Ивана Јастребова, као имену проповедника истине, нека је вечна слава!

Д-р Фрања Рачки

Каноник првостоне загребачке цркве, члан (а дуго време и председник) Југословенске Академије знаности и уметности, члан Царске руске Академије у Петрограду, *дописни члан Српске Краљевске Академије,* и још многих других научних дружина и завода, *Д-р Фрања Рачки,* рођени у Фужини, 13|25 новембра 1828, преминуо је у Загребу, 1 фебруара 1894 године.

Рачки се је учио у свом родном месту, и на Ријеци; па после у Вараждину, и најпосле у Бечу, где је на университету свршио богословију. За свештеника рукоположен је 1852. По том је био професор у Лицеју и у богословији у Сењу. Одатле је прешао у Рим за каноника народнога Зборнога каптола, где је остао три године. По-

сле тога је постављен за школскога саветника у намесничком већу у Загребу, а за тим, године 1877, постао је каноник првостонога каптола у Загребу, где је остао до смрти.

Д-р Рачки је дубоком ученошћу и великом вредноћом, на пољу науке историске, изишао на велики глас. Његови су радови и веома важни и веома многобројни, а сви се тичу тамних места у историји Хрвата и Срба. Смрт му пресече жицу живота у најбољи јек његовога рада.

Голема штета за науку; велика жалост за Србе, а нарочито за Хрвате.

Једина утеха у тој жалости може бити то што је Рачки, радом својим, показао како ваља осветљавати историју, и ма да он свога рада није свршио, прокрчио је пут и позвао омлађе снаге да за њим следе!

Нека је имену вредног научника и успешног трудбеника вечна слава!

Јован Мариновић

Седи српски државник, вишегодишњи председник Државног Савета, некад и председник министарства, последњих година свога живота, представник Србије у Паризу, почасни члан Српске Краљевске Академије, далеко и лепо чувени *Јован Мариновић*, рођени у Сарајеву 1821 г., преминуо је у Француској, у месту Villers-sur-Mer (Calvados), 30 јула 1893 год.

Отац Мариновићев *Ђорђе*, ћурчија занатом, био је човек доброг имовног стања. Једном Ђорђе оде у Цариград по послу свога заната, а његов син Јован, још као дете, без очина знања дође у Крагујевац, да би се онде могао школовати.

Ђорђу то не буде по вољи, па нареди те му се син врати кући. Али доцније, видећи и сам колико му дете жуди за школом, доведе га у Крагујевац, и намести код свога шурака Јована Трифковића, званога Левенте, који је у последње време свога живота био члан окружнога суда крагујевачкога.

Тачно се не зна кад је то било; али, по сведоџби једнога Мариновићева вршњака и друга, кад су ђаци оне у Београду зване *Велике Школе,* по заповести Кнеза Милоша, 1832, из Београда прешли у Крагујевац, нашли су они онде Јована Мариновића, који тек што је био дошао из Сарајева.

Још тада су другови Мариновића прозвали *Бошњом,* па тако га је, после, звао и Кнез Милош, и сви великаши, и чиновници ондашњи.

У Крагујевцу, у школи, у којој је учио Мариновић, наставници су били: *Димитрије Исаиловић*, *Атанасије Теодоровић*, *Петар Радовановић* и у доцније време, *Исидор Стојановић*, који је у најстаријем (четвртом) разреду предавао појезију.

Ту школу Мариновић је свршио године 1837, и онда је ступио у државну службу у Кнежевој Канцеларији, где је остао до године 1841, а тада, већ као „столоначелник," послан буде заједно с Костом Николајевићем и Филипом Христићем (који је пре тога био отишао у Беч) у Париз на науке.

У Паризу је Мариновић одмах почео слушати предавања у школи права, као ванредни неуписани ђак; даље слушао је предавања славнога професора Россија, и природно право у Колежу de France.

Дошавши у Париз, Мариновић је донео препоруке од француског консула у Београду, те тако је био приман у велике куће, и походио их је. Нарочито је радо приман у кући Херцега Деказа у Луксенбуршкој палати, и тамо је сваке недеље одлазио. У оно доба Херцег Деказ био је референдар камари француских пера.

Особити труд полагао је Мариновић на учење француског језика, и у том је толико напредовао да је, доцније, писао француски као најбољи зналац тога језика и његова стила. Његовим нотама, француски писанима, дивили су се странци који су их читали.

Кад је Кнез Михаило, године 1842, отишао из Србије, Мариновић је из Париза позван у Отаџбину. С тога је морао прекинути онамо своје студије.

Вративши се у Београд, Мариновић буде постављен за секретара у Државном Савету. Одатле је прешао у Кнежеву канцеларију за начелника спољашњег одељења. Доцније је био и члан Државног Савета па, неко време, и министар финансија...

За друге владе Кнеза Михаила, Мариновић је постављен најпре за члана па онда за председника Државном Савету...

Под Кнезом Миланом пак, био је неко време Министар спољних послова и председник министарства. Доцније отишао је у Париз, као заступник Србије, и у том звању је стављен у стање мира.

Мариновићеви најважнији и најбољи радови падају у оно време кад је служио у Кнежевој Канцеларији и Државном Савету.

Осем француског језика, који је знао потпунце, Мариновић је читао и немачки, али тим језиком није лако говорио, а разумевао је мало и енглески.

Кад је Кнез Михаило у почетку друге своје владе, хтео укинути онај Устав од

године 1838, он је, пре него што би то учинио, послао Мариновића, у Беч, Петроград и Париз, да гарантним силама саопшти намеру Кнежеву, и да гледа за њу добити њихов пристанак.

Сви дворови, које је Мариновић походио одобрили су Кнежеву намеру; само су световали: да Кнез то не ради отворено, изречно; него да да̂ земљи таке основне законе који би у ствари оборили и заменили онај Устав од 1838 г. а да се то изреком нигде не помене.

Тако је и учињено на Преображенској Скупштини у Крагујевцу 1861 године.

О овој својој мисији, осем писама која је с пута редовно слао тадашњем кнежевом представнику, Мариновић је написао и један простран мемоар у намери да се, у своје време, преда јавности.

У две свечане прилике на страни Мариновић је заступао српскога владаоца: на крунисању Цара Фрање Јосифа за мађарског Краља, и на крунисању садашњег руског императора Александра III, у Москви.

Пошто је стављен у стање мира, и пошто му се и здравље већ било веома пореметило, Мариновић је већином живео ван отаџбине, а највише у Француској, у којој је земљи и преминуо као што је већ речено.

Мариновића су уважавали сви српски владаоци под којима је служио; а уважавале су га и све друге српске старешине.

Не мање Мариновић је и у туђем свету био чувен, уважен и поштован Србин.

У тешким приликама, којих су често имали српски владаоци и владе, Мариновић је свакад питан за савете, и он их је давао свакад драговољно, добросавесно, и с коришћу.

За Мариновићева министарства, поред других, донесен је и закон који је укинуо батине у Србији. Поред све брзине и лакости наше да законе мењамо, још до сада ни једна струја није огледала да закон о укинућу батина укине или га замени.

У државној служби, као старешина, Мариновић је био озбиљан, оштар, а праведан. За њега су млађи чиновници говорили: „Бошња говори лагано, али се од њега

тресу и канцелариски зидови!“ Алекси Пачићу, драгоману, који је веома ружно писао, Мариновић је дао *прегледалицу* (азбуку), и приморао га да свој рукопис поправи! Милану Ђ. Стојићевићу, регистратору, који није могао да нађе претходна акта у неком предмету, својом је руком показао како да их нађе; то јест, показао му је да претресе, хартију по хартију, целу ручну архиву!...

И одиста се је тако нашло што се тражило!...

Мариновић је био човек у говору тих, у опхођењу благ, у понашању смотрен, у оделу чист, врло марљив. Он је био у пуном значењу речи: „Господин човек!“ Његов говор, ма у каком претресу, и без тренутне спреме, био је тако смишљен, тако течан, и тако складан, као да га је натенани гладио за штампу!

У народу, у Србији, Мариновић је имао мало рођачких веза, па и оне које је имао, због честога одлажења и дужега бављења у туђини, није довољно обрађивао. За то

га је врло мало људи у народу и познавало из ближе.

Та околност наводила је неке на мисао да је Мариновић човек поносит, и да се либи дружења с људма из народа.

Ово је мишљење са свим неправедно.

Ведар у процењивању, праведан у суђењу, Мариновић је туђе мишљење, несагласно с мишљењем својим, примао као израз туђе слободе у суђењу, и таком мишљењу свакад је знао наћи врело и разлог, те за то своје противнике није осуђивао.

И ову су му црту неки погрешно узимали као жељу: сваком угодити! У истини пак то је било само поштовање туђега независнога суда, то је било сведочанство праве образованости и слободоумности у Мариновића.

Мариновић је био ожењен ћерком познатога великог добротвора српске просвете, Мајора Мише Анастасијевића. У браку је имао једну кћер и три сина.

Средњи син његов *Никола Мариновић*, који је показивао и велику вољу и красне успехе у српској лепој књижевности, пре-

раном смрћу својом, ојадио је своје родитеље, 15 јула 1889, овде у Београду.

Нежан отац, просвећен патриота, Мариновић је зажелео овековечити име милога чеда свога баш на оном путу којим је тако срећно био ударио покојни Никола.

У тој намери, Мариновић је 8 септембра 1889, дао Српској Краљевској Академији 12.000 динара с тим: *да се интересом од те суме, сваке године, награди какав одабран појетски спис тенденције моралне и патриотичне, који је написан чистим српским језиком, и који се одликује лепотом слога и садржаја.*

Примивши ову задужбину, наша је Академија, као што је већ казано, написала *Уредбу* по којој се досуђују награде одабраним списима — на снажење српске лепе књижевности, и на славу два честита српска имена: *Јована и Николе Мариновића*, којима нека је светао спомен довека!

Милан Кујунџић
(Крштено му је име Јанићије)

Министар Просвете у миру, резервни артилериски потпуковник, прави члан Српске Краљевске Академије, почасни члан Српске Матице, *Милан Кујунџић*, рођени 16 фебруара 1842, преминуо је у Београду 14 новембра 1893, после дуге и тешке болести.

Човек обилнога природнога дара, књижевник и наставник простране и темељне научености, Србин жаркога родољубља, државник чврсте воље и похвалне несебичности — Кујунџић је и певао, и писао, и настављао, и војевао, и управљао....

На сваком том пољу, разне судије, у времена разна, могу и разне пресуде изрицати о свакој врсти Кујунџићева рада. Али све судије, у сва времена, морају бити сагласне када буду процењивале његову ватрену жељу: да послужи својој отаџбини у најширим размерима своје синовље дужности; или кад буду бележиле његову свагда похвалну несебичност!...

Српска Краљевска Академија пак, која његовом заузимању, можда у највећој мери, има да захвали за своје постање, може с поносом Кујунџићево име записати на друго место у *Поменику* својих добротвора, јер он Академију није заборављао ни онда када је своју за довека последњу вољу исказивао.

Данас је још рано одређивати меру тому доброчинству, али је тим не мање у реду да се то у данашњој свечаној прилици захвално помене.

Господо, драги другови!

Ја исказујем само оно што ви сви осећате кад вас молим да, уставши на ноге, сви у глас речемо:

Бог да прости честите другове наше!

Имена оних узоритих Срба, који се сећају књиге и науке, и чине им дворбу и угодбу нека обасјава вечита, вечита слава!

2.

По прочитању извештаја о раду Академије за годину 1893, Председник Академије објави да су *Секретари посебних Академија за 1894* ови Академици:

За Академију Природних Наука — Љуб. Клерић.

За Академију Философских Наука — Ст. Новаковић.

За Академију Друштвених Наука — Љуб. Ковачевић.

За Академију Уметности — Мих. Валтровић.

3.

За тим објави ово:

Академија је, ове године, за редовне чланове изабрала:

г. Перу Ђорђевића, и

г. Љуб. Стојановића, досадашње своје дописне чланове, а за чланове дописне изабрала је:

1. г. Д-ра К. Јиречка професора на бечком университету;

2. г. Николу Теслу, чувеног електротехничара;

3. г. Д-ра Драгутина Захрадника, професора на Университету Загребачком; и

4. г. Петра Живковића, Директора Реалке у Ужицу.

4.

Пошто се ти послови свршише, Председник Академије, уставши на ноге, окрете се Академицима овим речима:

Госиодо Академици!

Наш поштовани колега и Академик г. Стојан Бошковић изабрао је данашњи свечани дан за читање своје приступне академиске беседе. Тема је: „Државна идеја у старој и новој српској Краљевини са погледом на исту идеју код осталих словенских народа.“ Као што видите, Господо Академици, тема је врло интересантна и сасвим одговара и доликује свечаности данашњега дана, дана када је обновљена српска Краљевина. Ја с тога захваљујем г. Академику на избору теме и захваљујем му тим више, што мислим, да не само није згорега, него је напротив сасвим добро, кад се у времену и приликама, у којима смо, износе на среду и расправљају и оваква питања, питања која су у стању скренути нам поглед са ускога круга, у коме се врземо и упутити

их узвишеним и светлим метама, које не треба никада из очију да губимо и којима треба вазда да тежимо.

Захваљујући поново г. Академику на избору теме, ја га молим да приступи читању своје беседе.

Сад Академик Ст. Бошковић изиђе на катедру и изговори своју беседу, која ће изићи као *Глас Академије*.

По свршетку те беседе Председник Академије прогласи г. Ст. Бошковића за правог Академика, и закључи скуп.

Председник Академије,
Дим. Нешић

Секретар Академије,
М. Ђ. Милићевић